Från: Elisabeth Tengborn <elisabeth.tengborn@regeringskansliet.se>
Skickat: den 9 oktober 2025 14:15
Till: Regelrådet
Ämne: [extern] VB: Remittering av Utkast till lagrådsremiss En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar (svar senast den 28 november 2025)
Bifogade filer: En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar.pdf; Remissmissiv - KN2025_01871 .pdf

Prioritet: Hög

Uppföljningsflagga: Följ upp
Flagga: Har meddelandeflagga

Kategorier: Björn
AppServerName: public360_prod
DocumentID: RR 2025-320:01
DocumentIsArchived: -1

Du får inte ofta e-post från elisabeth.tengborn@regeringskansliet.se. Läs om varför det här är viktigt

Hej!

Ber om ursäkt att jag missade Regelrådet när detta utkast till lagrådsremiss skickades ut.

Med vänlig hälsning
Elisabeth

Från: Håkan Frycklund <hakan.frycklund@regeringskansliet.se> **För** KN CKS Remisser
Skickat: den 3 oktober 2025 14:31
Kopia: KN Registrator <kn.registrator@regeringskansliet.se>
Ämne: Remittering av Utkast till lagrådsremiss En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar (svar senast den 28 november 2025)
Prioritet: Hög

Remittering av Utkast till lagrådsremiss En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar

(Remissinstanser framgår av bifogat missiv)

Remissvaren ska ha kommit in till Klimat- och näringslivsdepartementet **senast den 28 november 2025**. Svaren bör lämnas per e-post till kn.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till kn.cks.remisser@regeringskansliet.se. Ange diarienummer KN2025/01871 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Frågor om remissen besvaras av Elisabeth Tengborn, tfn 08-405 55 86, e-post elisabeth.tengborn@regeringskansliet.se.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument. Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på utkastet till lagrådsremiss.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss (SB PM 2021:1). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Charlotta Fred
Departementsråd

Regeringskansliet

Remiss

2025-10-03
KN2025/01871

Klimat- och näringslivsdepartementet
Enheten för cirkulär ekonomi, kemikalier och strålning

Utkast till lagrådsremiss En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar

Remissinstanser

1. Affärsverket svenska kraftnät
2. Askersunds kommun
3. Barsebäck Kraft AB
4. Blykalla AB
5. Bodens kommun
6. Boverket
7. Chalmers tekniska högskola AB
8. Domarnämnden
9. Domstolsverket
10. E.ON Sverige AB
11. Ekonomistyrningsverket
12. Energiforsk
13. Energiföretagen Sverige – Swedenergy – AB
14. Energimarknadsinspektionen
15. Eskilstuna kommun
16. Fastighetsägarna Sverige AB
17. Forsmarks Kraftgrupp AB
18. Fortum Sverige AB
19. Fältbiologerna

Telefonväxel: 08-405 10 00
Webb: www.regeringen.se

Postadress: 103 33 Stockholm
Besöksadress: Herkulesgatan 17
E-post: kn.registrator@regeringskansliet.se

20. Försvarsmakten
21. Förvaltningsrätten i Linköping
22. Förvaltningsrätten i Stockholm
23. GE Hitachi Nuclear Energy
24. Greenpeace
25. Grästorps kommun
26. Havs- och vattenmyndigheten
27. Inspektionen för strategiska produkter
28. Journalistförbundet
29. Justitieombudsmannen
30. Kammarkollegiet
31. Kammarrätten i Stockholm
32. Karlshamns kommun
33. Klippans kommun
34. Kristinehamns kommun
35. Kungl. tekniska högskolan
36. Kungsbacka kommun
37. Kärnfull Next AB
38. Kärnkraftskommunernas samarbetsorgan
39. Kärnkraftssamordnaren
40. Kävlinge kommun
41. Lantmäteriet
42. Ljusdals kommun
43. Lokala säkerhetsnämnden Forsmark
44. Lokala säkerhetsnämnden Oskarshamn
45. Lokala säkerhetsnämnden Ringhals
46. Luleå kommun
47. Länsstyrelsen i Hallands län
48. Länsstyrelsen i Kalmar län
49. Länsstyrelsen i Skåne län

50. Länsstyrelsen i Södermanlands län
51. Länsstyrelsen i Uppsala län
52. Länsstyrelsen i Västernorrlands län
53. Mariestads kommun
54. Motala kommun
55. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
56. Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen)
57. Naturvårdsverket
58. Nordic Nuclear Energy AB
59. Norrköpings kommun
60. Nyköpings kommun
61. OKG Aktiebolag
62. Oskarshamns kommun
63. Post- och telestyrelsen
64. Riksantikvarieämbetet
65. Riksgäldskontoret
66. Riksrevisionen
67. Ringhals AB
68. RISE Research Institutes of Sweden AB
69. Rolls-Royce SMR
70. Ronneby kommun
71. Sametinget
72. Sjöbo kommun
73. Skellefteå kommun
74. Skurups kommun
75. Småkom
76. Statens energimyndighet
77. Statskontoret
78. Stenungsunds kommun
79. Strålsäkerhetsmyndigheten

80. Studsvik Nuclear AB
81. Svalövs kommun
82. Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen)
83. Svemin
84. Svenljunga kommun
85. Svensk Kärnbränslehantering AB (SKB)
86. Svenska Naturskyddsföreningen
87. Svenska Samernas Riksförbund
88. Svenskt Näringsliv
89. Sveriges geologiska undersökningar
90. Sveriges Kommuner och Regioner (SKR)
91. Sydkraft Nuclear Power AB
92. Säkerhetspolisen
93. Tidningsutgivarna
94. Tillväxtverket
95. Trafikverket
96. Trelleborgs kommun
97. Uddevalla kommun
98. Uppsala universitet
99. Valdemarsviks kommun
100. Varbergs kommun
101. Vattenfall AB
102. Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen)
103. Världsnaturfonden (WWF)
104. Västerviks kommun
105. Växjö tingsrätt (mark- och miljödomstolen)
106. Westinghouse Electric Sweden AB
107. Ystads kommun
108. Årjängs kommun
109. Åstorps kommun

110. Älvdalens kommun
111. Örkelljunga kommun
112. Östersunds tingsrätt (mark- och miljödomstolen)
113. Östhammars kommun

Remissvaren ska ha kommit in till Klimat- och näringslivsdepartementet **senast den 28 november 2025**. Svaren bör lämnas per e-post till kn.remissvar@regeringskansliet.se och med kopia till kn.cks.remisser@regeringskansliet.se. Ange diarienummer KN2025/01871 och remissinstansens namn i ämnesraden på e-postmeddelandet.

Frågor om remissen besvaras av Elisabeth Tengborn, tfn 08-405 55 86, e-post elisabeth.tengborn@regeringskansliet.se.

Svaret bör lämnas i två versioner: den ena i ett bearbetningsbart format (t.ex. Word), den andra i ett format (t.ex. pdf) som följer tillgänglighetskraven enligt lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service. Remissinstansens namn ska anges i namnet på respektive dokument. Remissvaren kommer att publiceras på regeringens webbplats.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter på utkastet till lagrådsremiss.

Myndigheter under regeringen är skyldiga att svara på remissen. En myndighet avgör dock på eget ansvar om den har några synpunkter att redovisa i ett svar. Om myndigheten inte har några synpunkter, räcker det att svaret ger besked om detta.

För **andra remissinstanser** innebär remissen en inbjudan att lämna synpunkter.

Råd om hur remissyttranden utformas finns i Statsrådsberedningens promemoria Svara på remiss (SB PM 2021:1). Den kan laddas ned från Regeringskansliets webbplats www.regeringen.se.

Charlotta Fred
Departementsråd

Utkast till lagrådsremiss

En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar

Stockholm den 3 oktober 2025

(Klimat- och näringslivsdepartementet)

Utkastets huvudsakliga innehåll

Detta utkast innehåller förslag till en ny process där regeringen, efter en ansökan, får godkänna en kärnteknisk anläggning. Ett sådant godkännande ersätter den tillåtlighetsprövning som regeringen annars ska göra enligt 17 kap. miljöbalken. En förutsättning för att regeringen ska få godkänna en kärnteknisk anläggning är att regeringen har antagit en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar det område och de anläggningar som ansökan avser. Genom planen prövas om det är förenligt med 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken att uppföra en viss typ av kärnteknisk anläggning inom det område som planen avser. En plan får endast antas om det finns en ansökan om regeringens godkännande. Planen ska begränsas till vad som framgår av ansökan i frågan om det område som behöver tas i anspråk, typen av anläggningar och antalet anläggningar. Regeringen får godkänna en kärnteknisk anläggning och besluta om en plan endast om den eller de kommuner som ligger inom de områden som ska omfattas av planen har tillstyrkt ansökan respektive planen.

Det nuvarande förfarandet med tillåtlighetsprövning enligt miljöbalken kommer även i fortsättningen att vara tillämpligt för den som inte väljer att ansöka om regeringens godkännande.

Det föreslås även ändringar när det gäller prövningen av kärntekniska anläggningar enligt lagen om kärnteknisk verksamhet. Det införs en möjlighet till en s.k. förberedande dialog och till att få ett förhandsbesked. Det föreslås även ändringar i miljöbalken som innebär att regeringen i en tillåtlighetsprövning av en kärnteknisk anläggning ska pröva om fördelarna med anläggningen överväger de nackdelar som den kan medföra från ett strålskyddsperspektiv.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Innehållsförteckning

1 Beslut 5

2 Lagtext 6
- 2.1 Förslag till lag om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar 6
- 2.2 Förslag till lag om ändring i miljöbalken 10
- 2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet 12
- 2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut 21
- 2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar 22
- 2.6 Förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396) 24

3 Ärendet och dess beredning 25

4 Tillståndsprövningen av kärntekniska anläggningar 25
- 4.1 Prövningen enligt kärntekniklagen 25
- 4.2 Prövningen enligt strålskyddslagen 26
- 4.3 Prövningen enligt miljöbalken 27

5 En ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar 27
- 5.1 Möjlighet till en tidig prövning av regeringen 27
- 5.2 Ansökan om att få uppföra och driva en ny kärnteknisk anläggning 31
  - 5.2.1 Vem får ansöka? 31
  - 5.2.2 Ansökans innehåll 34
  - 5.2.3 Underrättelse om att en ansökan kommit in 36
- 5.3 Regeringens prövning av om en kärnteknisk anläggning ska godkännas 37
  - 5.3.1 Vad som prövas 37
  - 5.3.2 Ett godkännandebeslut ska inte kunna återkallas 43
- 5.4 Regeringen ska kunna anta en plan för kärntekniska anläggningar 45
  - 5.4.1 Regeringen ska i en plan ta ställning till användningen av mark- och vattenområden 45
  - 5.4.2 Planens giltighet 55
  - 5.4.3 Regeringen får ändra eller upphäva en plan 57
- 5.5 Kommunens tillstyrkande ska krävas 59
- 5.6 Förhållandet till miljöbalken, kärntekniklagen och rättsprövningslagen 61
  - 5.6.1 Handläggningen när en ansökan görs enligt flera lagar 61

5.6.2 Påverkan på regeringens tillåtlighetsprövning ... 63
5.6.3 Miljöorganisationers rätt till rättslig prövning av regeringens beslut om en plan för kärntekniska anläggningar ... 65

6 Prövningen enligt kärntekniklagen effektiviseras och förtydligas ... 66
6.1 Det ska vara möjligt att ha en förberedande dialog innan en tillståndsansökan lämnas in ... 66
6.2 Det ska vara möjligt att ansöka om förhandsbesked om en kärnteknisk anläggnings konstruktion ... 68
6.3 Den stegvisa kontrollen ska regleras i lag ... 72
6.4 Förbudet att ta en avstängd reaktor i drift tas bort ... 77
6.5 Nya anmälningsskyldigheter när en kärnkraftsreaktor inte längre används ... 78
6.6 Beslut ska i huvudsak överklagas till mark- och miljödomstolen ... 79
6.7 Miljöorganisationer ska få överklaga beslut om tillstånd till en kärnteknisk anläggning ... 81
6.8 Ändrad förklaring av geologiskt slutförvar ... 83

7 Förhållandet mellan miljöbalken och kärntekniklagen i de olika prövningarna bör inte ändras ... 83

8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser ... 87

9 Konsekvenser ... 88
9.1 Problemet och vad man vill uppnå ... 89
9.2 Förslagens innebörd i korthet ... 90
9.2.1 En ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar ... 90
9.2.2 Prövningen enligt kärntekniklagen effektiviseras och förtydligas ... 91
9.3 Effekter om någon reglering inte kommer till stånd (nollalternativet) ... 92
9.4 Alternativa lösningar ... 93
9.4.1 Alternativ till förslaget om en ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar ... 93
9.4.2 Alternativ till förslaget om ändamålsenlig prövning enligt kärntekniklagen ... 94
9.5 Vilka som berörs av förslagen ... 94
9.6 Konsekvenser för staten ... 94
9.6.1 Strålsäkerhetsmyndigheten ... 94
9.6.2 Domstolarna ... 96
9.6.3 Regeringen och Regeringskansliet ... 98
9.6.4 Naturvårdsverket ... 98
9.6.5 Övriga statliga myndigheter ... 99
9.7 Konsekvenser för kommuner ... 99
9.7.1 Förslaget om en ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar ... 99

9.7.2 Förslaget om ändamålsenlig prövning enligt kärntekniklagen 100
9.8 Konsekvenser för företag som avser att ansöka om tillstånd för en kärnteknisk anläggning 100
9.8.1 Förslaget om en ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar 100
9.8.2 Förslaget om ändamålsenlig prövning enligt kärntekniklagen 101
9.9 Konsekvenser för andra berörda företag och verksamheter 102
9.10 Konsekvenser för allmänheten och ideella organisationer 102
9.11 Miljö, klimat och människors hälsa 103
9.12 Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av anslutningen till EU 104
9.13 Bedömning av behov av särskild hänsyn vid tidpunkt för ikraftträdande 104
9.14 Bedömning av behov av särskilda informationsinsatser 104
9.15 Övriga konsekvenser 104
10 Författningskommentar 105
10.1 Förslag till lag om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar 105
10.2 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken 119
10.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet 121
10.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut 135
10.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar 135
10.6 Förslaget till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396) 136
Bilaga 1 Sammanfattning av betänkandet Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter (SOU 2025:7) 138
Bilaga 2 Betänkandets lagförslag 144
Bilaga 3 Förteckning över remissinstanserna 163
Bilaga 4 Promemorian En ändamålsenlig tillståndsprövning av kärntekniska anläggningar 164
Bilaga 5 Förteckning över remissinstanserna 192
Bilaga 6 Process för regeringens godkännande 193
Bilaga 7 Frivilliga moment i kärntekniklagen 195

1 Beslut

[Beslutstext tas in i samband med lagrådsremiss]

2 Lagtext

Utkastet har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar i vissa fall och om en plan för kärntekniska anläggningar som en förutsättning för ett sådant godkännande.

Ord och uttryck

2 § I denna lag avses med kärnavfall, kärnteknisk anläggning och kärnämne detsamma som i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

Ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning

3 § Den som avser att uppföra en ny kärnteknisk anläggning får ansöka om regeringens godkännande av anläggningen, om aktiviteten hos den totala mängden avfall i anläggningen vid någon tidpunkt kommer att överstiga 10 terabecquerel, varav högst 10 gigabecquerel från alfaaktiva ämnen.

En ansökan om regeringens godkännande får dock inte göras om det för samma anläggning pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken eller om anläggningen omfattas av ett tillstånd enligt miljöbalken eller lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

4 § En ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning ska lämnas in till regeringen och innehålla de uppgifter som krävs för regeringens prövning enligt 9 § i fråga om

1. den planerade anläggningen, och
2. det område där anläggningen ska uppföras och de beredskapszoner och brådskande skyddsåtgärder som kan behövas för anläggningen.

Dessutom ska ansökan innehålla uppgifter om

1. det område runt anläggningen dit allmänheten inte kommer att ha tillträde, och
2. de verksamheter eller åtgärder som inte är av säkerhets- eller strålskyddskaraktär och som behövs för att anläggningen ska kunna uppföras och drivas och det eller de områden där verksamheter ska bedrivas eller åtgärder vidtas.

För en kärnteknisk anläggning, som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar, och som hanterar ett kärnämne eller ger upphov till kärnavfall, ska ansökan

även innehålla uppgifter om hur sökanden avser att ta hand om kärnämnet eller kärnavfallet.

5 § När en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning har kommit in ska Regeringskansliet meddela

1. Strålsäkerhetsmyndigheten,
2. den eller de mark- och miljödomstolar inom vars domsområden det är tänkt att den kärntekniska anläggningen ska uppföras, och
3. den eller de kommuner som berörs av ansökan.

6 § Den sökande får föreläggas att avhjälpa en brist i ansökan, om bristen medför att ansökan inte kan läggas till grund för en prövning i sak. I föreläggandet ska det anges att följden av att ett föreläggande inte följs kan bli att ansökan inte tas upp till prövning.

7 § Regeringen får avstå från att pröva en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning.

8 § Berörda myndigheter ska få tillfälle att yttra sig över ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning.

Regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar

9 § Regeringen får godkänna en kärnteknisk anläggning, om

1. den typ av anläggning som ansökan avser är berättigad på grund av att fördelarna överväger de nackdelar som den kan medföra från ett strålskyddsperspektiv,
2. det inte finns några hinder för anläggningen på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv, och
3. det, i fråga om en anläggning som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar och som hanterar kärnämne eller ger upphov till kärnavfall, finns förutsättningar för att omhänderta kärnämnet eller kärnavfallet.

En plan som förutsättning för regeringens godkännande

10 § Regeringen får godkänna en ansökan endast om det finns en gällande plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som avses i ansökan.

En plan för kärntekniska anläggningar

11 § Regeringen får till vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas anta en plan för kärntekniska anläggningar. Vid antagandet av en sådan plan ska 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken tillämpas.

En plan får endast antas om någon har ansökt om godkännande av en kärnteknisk anläggning.

Planen ska begränsas till

1. vad som framgår av ansökan i fråga om

a) den typ av och det antal anläggningar som ska uppföras, och

b) den plats som anläggningarna får uppföras på, och

2. det område som behöver tas i anspråk för att de anläggningar som avses i 1 ska kunna uppföras.

12 § I en plan för kärntekniska anläggningar ska det anges

1. vilket område som behöver tas i anspråk för att en kärnteknisk anläggning ska kunna uppföras och drivas,

2. vilka typer av kärntekniska anläggningar som får uppföras och var dessa får lokaliseras, och

3. vilka allmänna intressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken som kan påverkas av uppförandet och driften av anläggningar som omfattas av planen och hur hänsyn kan tas till dessa intressen.

13 § Ett beslut om en plan för kärntekniska anläggningar ska föregås av en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken, om en sådan krävs enligt det kapitlet. Det som sägs i 6 kap. miljöbalken om en myndighet eller kommun ska vid tillämpning av det kapitlet avse regeringen.

Regeringen får i det enskilda fallet besluta att delar av den strategiska miljöbedömningen ska genomföras av en myndighet.

14 § En miljökonsekvensbeskrivning behöver inte tas fram vid en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken, om

1. planen för kärntekniska anläggningar enbart gäller åtgärder som också har prövats i ett ärende om detaljplan enligt plan- och bygglagen (2010:900), och

2. miljökonsekvensbeskrivningen i ett ärende som avses i 1 är aktuell och tillräcklig för planen för kärntekniska anläggningar.

15 § Berörda myndigheter ska få tillfälle att yttra sig över vad som är lämplig användning av ett mark- och vattenområde innan en plan för kärntekniska anläggningar antas.

16 § I en plan för kärntekniska anläggningar ska det anges hur länge planen gäller. Tiden får inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år.

Om giltighetstiden löper ut medan det finns pågående tillståndsprövningar enligt miljöbalken för kärntekniska anläggningar som omfattas av planen och som det finns ett godkännande för enligt denna lag, ska planen fortsätta att gälla till dess att ärendena är slutligt avgjorda.

17 § Regeringen får på begäran av den som har ansökt om godkännande av en kärnteknisk anläggning besluta att förlänga giltighetstiden för en plan för kärntekniska anläggningar med fem år i taget.

Berörda kommuner ska få tillfälle att yttra sig innan en plan förlängs.

18 § Regeringen får ändra en plan för kärntekniska anläggningar, om det behövs för att en ansökan som har kommit in efter att planen har antagits ska kunna godkännas.

Planen får dock inte ändras om

1. det pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som omfattas av planen och en ändring skulle innebära att den anläggningen inte omfattas av planen, eller

2. det kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en sådan anläggning som avses i 1 kommer att lämnas in inom planens giltighetstid.

När en plan ändras gäller bestämmelserna i denna lag om antagande av en plan.

19 § Regeringen får upphäva en plan för kärntekniska anläggningar, om

1. det inte pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för sådana kärntekniska anläggningar som planen avser, och

2. det inte kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en sådan anläggning som avses i 1 kommer att lämnas in inom planens giltighetstid.

Kommunens tillstyrkande

20 § Regeringen får godkänna en kärnteknisk anläggning och besluta om en plan för kärntekniska anläggningar, endast om den eller de kommuner som ligger inom de områden som ska omfattas av planen har tillstyrkt ansökan respektive planen.

Ett tillstyrkande gäller i fem år.

Regeringen får trots första stycket godkänna och besluta om en plan i fråga om mellanlagring eller slutförvaring av kärnämnen eller kärnavfall, om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att anläggningen uppförs och drivs och det inte finns någon annan plats

1. som bedöms vara lämpligare för anläggningen, eller

2. som är lämplig och har anvisats för anläggningen inom en annan kommun som kan antas godta en placering där.

Regeringens godkännande förfaller om det inte finns en plan

21 § Ett godkännande av en kärnteknisk anläggning förfaller om det inte längre finns en giltig plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som godkännandet avser.

Godkännandet förfaller dock inte för en kärnteknisk anläggning som det har meddelats ett tillstånd för enligt miljöbalken.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

2.2 Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken

dels att 17 kap. 1 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas två nya paragrafer, 16 kap. 11 a § och 17 kap. 6 a §, och närmast före 16 kap. 11 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	16 kap.
	Kärntekniska anläggningar
	11 a § *En ansökan om tillstånd enligt 9 kap. för en kärnteknisk anläggning som omfattas av ett pågående ärende om godkännande enligt lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar får tas upp till prövning och handläggas fram till den tidpunkt då domstolen enligt 21 kap. 7 § ska avge ett eget yttrande inför regeringens prövning av tillåtligheten enligt 17 kap. 1 §.*
Lydelse enligt prop. 2024/25:203	*Föreslagen lydelse*
	17 kap.
	1 §
Regeringen ska pröva tillåtligheten av nya verksamheter av följande slag:	
1. *kärntekniska anläggningar som prövas av regeringen* enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet,	1. *kärntekniska anläggningar* enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet, *med undantag för en anläggning* *a) där aktiviteten hos den totala mängden avfall i anläggningen inte vid någon tidpunkt kommer att överstiga 10 terabecquerel, varav högst 10 gigabecquerel från alfaaktiva ämnen, eller* *b) som är godkänd enligt lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar på ansökan av den som ansöker om tillstånd enligt denna balk,*
2. allmänna farleder, och	

3. geologisk lagring av koldioxid, om verksamheten inte avser lagring för forskningsändamål av mindre än 100 000 ton koldioxid.

6 a §
Regeringen får tillåta en kärnteknisk anläggning endast om den typ av anläggning som avses i ansökan är berättigad på grund av att fördelarna med anläggningen överväger de nackdelar som den kan medföra från ett strålskyddsperspektiv.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.
2. Äldre bestämmelser gäller för mål som har inletts före ikraftträdandet.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet[1]

dels att 15 a § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 15 a § ska utgå,

dels att nuvarande 5 j–5 l och 7 §§ ska betecknas 6 g–6 i och 5 k §§,

dels att 2, 5–5 b, 5 d och 6 §§, den nya 6 i § och 14, 23 och 24 §§ ska ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 5 j § ska sättas närmast före 6 g §,

dels att det ska införas tolv nya paragrafer, 5 j, 6 a–6 f, 7 e, 7 f, 9 a, 9 b och 24 a §§ och närmast före 6, 6 b och 9 a §§ nya rubriker av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	2 §[2]
I denna lag avses med	
1. kärnteknisk anläggning:	
a) anläggning för utvinning av kärnenergi (kärnkraftsreaktor),	
b) annan anläggning i vilken en självunderhållande kärnreaktion kan ske, såsom forskningsreaktor,	
c) anläggning för utvinning, framställning, hantering, bearbetning, förvaring som avses bli bestående (slutförvaring) eller annan förvaring (lagring) av kärnämne, och	
d) anläggning för hantering, bearbetning, lagring eller slutförvaring av kärnavfall,	
2. kärnämne:	
a) uran, plutonium eller annat ämne som används eller kan användas för utvinning av kärnenergi (kärnbränsle) eller förening i vilken sådant ämne ingår,	
b) torium eller annat ämne som är ägnat att omvandlas till kärnbränsle eller förening i vilken sådant ämne ingår, och	
c) använt kärnbränsle som inte har placerats i slutförvar,	
3. kärnavfall:	
a) använt kärnbränsle som har placerats i slutförvar,	
b) radioaktivt ämne som har bildats i en kärnteknisk anläggning och som inte har framställts eller tagits ur anläggningen för att användas i undervisnings- eller forskningssyfte eller för medicinska, jordbruks-tekniska eller kommersiella ändamål,	

[1] Senaste lydelse av
5 j § 2020:685
5 k § 2020:685
7 § 2009:328.
15 a § 2010:948.
rubriken närmast före 15 a §

[2] Senaste lydelse 2020:685.

c) material eller annat som har tillhört en kärnteknisk anläggning och blivit radioaktivt förorenat samt inte längre ska användas i en sådan anläggning, och

d) radioaktiva delar av en kärnteknisk anläggning som avvecklas,

4. permanent avstängd kärnkraftsreaktor: en kärnkraftsreaktor där verksamheten med elproduktion har upphört och inte kommer att återupptas eller en reaktor som inte har levererat el till elnätet de senaste fem åren,

5. kärnteknisk utrustning:

4. kärnteknisk utrustning:

a) utrustning eller material som särskilt har konstruerats eller ställts i ordning för bearbetning, användning eller framställning av kärnämne, och

b) utrustning eller material som kan användas för framställning av kärnladdningar,

6. radiologisk nödsituation: en plötsligt inträffad händelse som

5. radiologisk nödsituation: en plötsligt inträffad händelse som

a) inbegriper en strålkälla,

b) har medfört eller kan befaras medföra skada, och

c) kräver omedelbara åtgärder, *och*

c) kräver omedelbara åtgärder,

7. geologiskt slutförvar: en anläggning för slutförvaring som är placerad i *en geologisk formation under jordytan* och som ska ge isolering från biosfären av

a) kärnavfall,

b) kärnämne som inte ska användas på nytt, eller

c) annat radioaktivt avfall.

6. geologiskt slutförvar: en anläggning för slutförvaring som är placerad i *berggrunden* och som ska ge isolering från biosfären av *kärnavfall, kärnämne som inte ska användas på nytt eller annat radioaktivt avfall,*

7. provdrift: den process i vilken strukturer, system och komponenter i en kärnteknisk anläggning tas i drift för att verifiera att de konstruktions- och funktionskrav är uppfyllda som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och villkor och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar, inför övergången till rutinmässig drift,

8. rutinmässig drift: driften av en kärnteknisk anläggning från den tidpunkt då provdriften är avslutad till dess att avvecklingen av anläggningen har påbörjats, och

9. avveckling: nedmonteringen och rivningen av en kärnteknisk anläggning och omhändertagandet av det kärnämne och det kärnavfall som finns på anläggningsplatsen.,.

5 §[1]

Det är förbjudet att utan tillstånd enligt denna lag bedriva kärnteknisk verksamhet. Frågor om tillstånd prövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Tillstånd får inte ges till en kärnteknisk verksamhet som omfattas av ett pågående ärende om godkännande enligt lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

5 a §[2]

Det är förbjudet att utan särskilt tillstånd av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer

1. i Sverige slutförvara eller i avvaktan på slutförvaring mellanlagra kärnavfall eller kärnämne som inte är avsett användas på nytt, om avfallet eller ämnet kommer från en kärnteknisk anläggning eller annan kärnteknisk verksamhet i ett annat land, eller

1. i Sverige slutförvara eller i avvaktan på slutförvaring mellanlagra kärnavfall eller kärnämne som inte är avsett *att* användas på nytt, om avfallet eller ämnet kommer från en kärnteknisk anläggning eller annan kärnteknisk verksamhet i ett annat land, eller

2. utomlands slutförvara kärnavfall eller kärnämne som inte är avsett att användas på nytt, om avfallet eller ämnet kommer från en kärnteknisk anläggning eller annan kärnteknisk verksamhet i Sverige.

Tillståndsplikten enligt första stycket 2 gäller inte

1. kärnavfall eller kärnämne som efter behandling eller upparbetning i Sverige ska slutförvaras i det land där avfallet har uppkommit eller ämnet har sitt ursprung, eller

2. sådant använt kärnbränsle från forskningsreaktorer som i enlighet med tillämpliga internationella avtal sänds till ett land som tar emot bränsle för forskningsreaktorer eller tillverkar sådant bränsle.

Ett tillstånd enligt första stycket 1 får ges endast om det finns synnerliga skäl och genomförandet av det program som avses i 12 § inte försvåras. Ett tillstånd enligt första stycket 2 får ges endast om det mellan Sverige och det andra landet finns ett avtal om slutförvaring och fördelarna med

[1] Senaste lydelse 2017:575.
[2] Senaste lydelse 2014:141.

	slutförvaring i det andra landet från kärnsäkerhetssynpunkt tydligt överväger fördelarna med slutförvaring i Sverige.
5 b §[1]	
Vid prövning av ärenden enligt denna lag ska 2 kap. och 5 kap. 3–5 §§ miljöbalken tillämpas.	
Ett tillstånd enligt denna lag får inte avse transporter av använt kärnbränsle eller kärnavfall till platser eller länder som anges i 6 kap. 14 § strålskyddslagen.	*Bestämmelser om att tillstånd krävs för vissa verksamheter och åtgärder finns i 7 kap. 28 a–29 b §§ miljöbalken.*
Ett tillstånd enligt 5 a § första stycket 1 får ges endast om det finns synnerliga skäl och genomförandet av det program som avses i 12 § inte försvåras. Ett tillstånd enligt 5 a § första stycket 2 får ges endast om det mellan Sverige och det andra landet finns ett avtal om slutförvaring och fördelarna med slutförvaring i det andra landet från kärnsäkerhetssynpunkt tydligt överväger fördelarna med slutförvaring i Sverige.	
5 d §[2]	
Regeringen får meddela föreskrifter om vad som krävs för att ett sådant avtal om slutförvaring som avses i 5 *b* § tredje stycket ska kunna godtas som grund för ett tillstånd.	Regeringen får meddela föreskrifter om vad som krävs för att ett sådant avtal om slutförvaring som avses i 5 *a* § tredje stycket ska kunna godtas som grund för ett tillstånd.
	5 j §[3] *Ett tillstånd enligt denna lag får inte avse transporter av använt kärnbränsle eller kärnavfall till platser eller länder som anges i 6 kap. 14 § strålskyddslagen (2018:396).*

[1] Senaste lydelse 2023:867.
[2] Senaste lydelse 2014:141.
[3] Senaste lydelse av 5 b § 2023:867.

Förberedande dialog

6 §[1]

Bestämmelser om att tillstånd krävs för vissa verksamheter och åtgärder finns i 7 kap.28 a–29 b §§ miljöbalken.

Den myndighet som regeringen bestämmer ska på begäran av den som avser att ansöka om tillstånd för uppförande, innehav eller drift av en kärnteknisk anläggning ha en förberedande dialog med den som har begärt dialogen om vad en tillståndsansökan behöver innehålla.

6 a §

Den myndighet som avses i 6 § får, om det är ändamålsenligt i det enskilda fallet, besluta att

1. begränsa omfattningen av en förberedande dialog, eller

2. avstå från att inleda en förberedande dialog.

Förhandsbesked om en kärnteknisk anläggnings konstruktion

6 b §

Den myndighet som regeringen bestämmer ska på begäran av den som avser att konstruera, leverera, uppföra, inneha eller driva en kärnteknisk anläggning ge ett förhandsbesked i frågan om anläggningens konstruktion eller del av den uppfyller de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar.

Ett förhandsbesked får ges endast för frågor där tillstånd enligt 5 § första stycket meddelas av en myndighet.

6 c §

Den myndighet som avses i 6 b § får, om det är ändamålsenligt i det enskilda fallet, besluta att

[1] Senaste lydelse 2014:141.

1. begränsa omfattningen av ett förhandsbesked, eller

2. avstå från att pröva en begäran om förhandsbesked.

6 d §

I ett förhandsbesked som innebär att konstruktionen uppfyller de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar, ska det anges hur länge förhandsbeskedet gäller. Tiden får inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år från det att förhandsbeskedet fick laga kraft.

6 e §

Ett förhandsbesked är bindande vid en senare tillståndsprövning, om

1. beskedet innebär att den kärntekniska anläggningens konstruktion uppfyller de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar, och

2. beskedet har fått laga kraft, och

3. en tillståndsansökan har gjorts inom den tid som förhandsbeskedet gäller.

6 f §

Trots 6 e § är ett förhandsbesked inte bindande, om

1. en författning har ändrats efter att förhandsbeskedet beslutades och ändringen har betydelse för bedömningen i beskedet,

2. de förutsättningar som låg till grund för beskedet har ändrats och ändringarna har betydelse för säkerheten, strålskyddet eller kärnämneskontrollen i den kärntekniska anläggningen, eller

3. förhandsbeskedet har lämnats på grund av oriktiga eller vilseledande uppgifter och uppgifterna

har haft betydelse för bedömningen i beskedet.

5 l §
Den myndighet som regeringen bestämmer ska vidta de åtgärder som behövs för att fullgöra statens skyldigheter enligt *5 j* och 14 b §§.

6 i §[1]
Den myndighet som regeringen bestämmer ska vidta de åtgärder som behövs för att fullgöra statens skyldigheter enligt *6 g* och 14 b §§.

7 e §
En tillståndshavare som har beslutat att en kärnkraftsreaktor ska stängas av tills vidare, ska snarast möjligt anmäla detta till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Av en anmälan ska det framgå vilka åtgärder som behöver vidtas för att säkerheten och strålskyddet ska kunna upprätthållas fram till dess att reaktorn börjar avvecklas.

7 f §
En tillståndshavare som har tagit bort allt kärnbränsle och annat kärnämne som omfattas av kärnämneskontroll från en kärnkraftsreaktor, ska snarast möjligt anmäla detta till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Stegvis kontroll

9 a §
En tillståndshavare ska anmäla till tillsynsmyndigheten innan tillståndshavaren

1. uppför en kärnteknisk anläggning,

2. ändrar en kärnteknisk anläggning på ett för säkerheten eller strålskyddet betydande sätt,

3. tar en kärnteknisk anläggning i provdrift,

4. tar en kärnteknisk anläggning i rutinmässig drift,

[1] Senaste lydelse av tidigare 5 l § 2020:685.

5. avvecklar en kärnteknisk anläggning.

En anmälan ska lämnas in för varje åtgärd. Anmälan ska innehålla de uppgifter som behövs för myndighetens kontroll av att anläggningen kommer att uppfylla de krav på strålskydd och säkerhet som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av dessa lagar.

Tillståndshavaren får inte vidta en åtgärd som anges i första stycket förrän tillsynsmyndigheten har beslutat att de krav på strålskydd och säkerhet som anges i andra stycket är uppfyllda.

9 b §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en anmälan enligt 9 a § ska innehålla.

14 §[1]

Skyldigheterna enligt 10 § kvarstår till dess att de har fullgjorts, även om

1. ett tillstånd återkallas,
2. ett tillstånds giltighetstid går ut,
3. rätten att driva en kärnkraftsreaktor har upphört att gälla enligt den upphävda lagen (1997:1320) om kärnkraftens avveckling, eller
4. en kärnkraftsreaktor *är permanent avstängd*. 4. en kärnkraftsreaktor *har anmälts som tills vidare avstängd enligt 7 e §.*

Trots första stycket får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ge dispens från skyldigheterna enligt 10 §.

23 §

Beslut av tillsynsmyndigheten enligt denna lag får överklagas hos regeringen genom besvär.

Beslut av tillsynsmyndigheten skall gälla omedelbart, om inte annat bestäms.

Beslut av en lokal säkerhetsnämnd om en begäran enligt 21 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut enligt denna lag som inte har fattats av regeringen får överklagas till mark- och miljödomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

[1] Senaste lydelse 2010:948.

Trots första stycket får beslut enligt 6 a och 6 d §§ inte överklagas.

24 §[1]

Beslut av en lokal säkerhetsnämnd om begäran enligt 21 § får överklagas hos förvaltningsrätten genom besvär.

Besvärshandlingen tillställs förvaltningsrätten och skall ha kommit in inom tre veckor från den dag klaganden fick del av beslutet. Om handlingen kommit in för sent skall rätten avvisa den. Besvärshandlingen skall dock inte avvisas, om förseningen beror på att nämnden har lämnat klaganden en felaktig underrättelse om hur man klagar. Inte heller skall handlingen avvisas, om den inom besvärstiden har kommit in till nämnden.

Beslut enligt 18 § gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.

24 a §

En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga beslut enligt 5, 6 b, 8 och 15 §§.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.
2. Äldre föreskrifter gäller vid överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

[1] Senaste lydelse 2009:796.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut

Härigenom föreskrivs att 2 § lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 §	
En miljöorganisation som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får ansöka om rättsprövning av sådana tillståndsbeslut av regeringen som omfattas av artikel 9.2 i konventionen den 25 juni 1998 om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.	
	Första stycket gäller även ett beslut av regeringen att anta en plan för kärntekniska anläggningar enligt 9 § lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 2 och 8 §§ lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap.	
2 §[1]	
Ett tekniskt råd ska ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som domstolen prövar.	
En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområde, av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av vatten- och avloppsfrågor.	En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets, Lantmäteriets *eller Strålsäkerhetsmyndighetens* verksamhetsområde, av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av vatten- och avloppsfrågor.
8 §[2]	
Om det ska ingå andra än lagfarna domare i rätten, bestämmer rättens ordförande med hänsyn till de frågor som prövas i målet eller ärendet och vad som föreskrivs i andra stycket vilka som ska ingå.	
När det ingår två eller tre särskilda ledamöter i rätten, ska en av dem ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområde och en av dem ha erfarenhet av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av sådana sakfrågor som faller inom nämnda förvaltningsmyndigheters verksamhetsområden. I mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av vatten- och avloppsfrågor.	När det ingår två eller tre särskilda ledamöter i rätten, ska en av dem ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområde och en av dem ha erfarenhet av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av sådana sakfrågor som faller inom nämnda förvaltningsmyndigheters verksamhetsområden. I mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av vatten- och avloppsfrågor. *I mål eller ärenden enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller*

[1] Senaste lydelse 2015:686.
[2] Senaste lydelse 2021:459.

inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

2.6 Förslag till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396)

Härigenom föreskrivs att det i strålskyddslagen (2018:396) ska införas en ny paragraf, 10 kap. 2 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	10 kap.
	2 a § *Om ett överklagande avser beslut som har fattats enligt både lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet och denna lag får förvaltningsrätten lämna över målet till den mark- och miljödomstol som prövar överklagandet enligt lagen om kärnteknisk verksamhet.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen gav i november 2023 en särskild utredare i uppdrag att se över nuvarande regler för att underlätta för ny kärnkraft (dir. 2023:155). Utredningen, som tog namnet Kärnkraftsprövningsutredningen, redovisade den 15 januari 2025 delar av uppdraget i delbetänkandet Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter (SOU 2025:7). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 1*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 2*. Betänkandet har remissbehandlats. Den 18 mars 2025 hölls en hearing. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 3*. Remissvaren finns tillgängliga i Klimat- och näringslivsdepartementet (KN2024/01912).

Promemorian En mer ändamålsenlig prövning av kärntekniska anläggningar, som togs fram inom Klimat- och näringslivsdepartementet, innehåller alternativa förslag till delar av betänkandet. Promemorian, som består av en sammanfattning, lagtext och författningskommentar, finns i *bilaga 4*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 5*. Ett remissmöte för att presentera förslagen hölls den 2 juni 2025. Remissvaren finns tillgängliga i Klimat- och näringslivsdepartementet (KN2024/01912).

I utkastet till lagrådsremiss behandlas förslagen i delbetänkandet och promemorian.

4 Tillståndsprövningen av kärntekniska anläggningar

Tillståndsprövning av och tillsyn över kärntekniska anläggningar sker enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen), strålskyddslagen (2018:396) och miljöbalken.

4.1 Prövningen enligt kärntekniklagen

Kärnteknisk verksamhet (bland annat att uppföra, inneha och driva en kärnkraftsreaktor) kräver ett tillstånd enligt kärntekniklagen. Vid prövning av tillstånd enligt kärntekniklagen ska flera bestämmelser i miljöbalken tillämpas, såsom de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap., bestämmelser om miljökvalitetsnormer, planer och planeringsunderlag i 3 kap. och bestämmelserna om miljöbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar i 6 kap.

Frågor om tillstånd prövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Regeringen har i förordningen om kärnteknisk verksamhet (1984:14) bestämt att Strålsäkerhetsmyndigheten prövar frågor om vissa tillstånd att förvärva, inneha, bearbeta eller på något annat sätt ta befattning med kärnämnen, kärnavfall eller använt kärnbränsle. Strålsäkerhetsmyndigheten får även pröva frågor om tillstånd att uppföra, inneha eller driva anläggningar som behövs för sådan befattning, under

förutsättning att aktiviteten hos den totala mängden avfall i anläggningen inte vid någon tidpunkt överstiger 10 terabecquerel (16 §). Det innebär att regeringen prövar t.ex. frågor om tillstånd att uppföra och driva kärnkraftsreaktorer, forskningsreaktorer, anläggningar för tillverkning av kärnbränsle, anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle och anläggningar för slutförvaring av medelaktivt kärnavfall. När regeringen prövar ärendet ansvarar Strålsäkerhetsmyndigheten för att bereda det och med ett eget yttrande överlämna ärendet till regeringen. Strålsäkerhetsmyndigheten är även tillsynsmyndighet.

Strålsäkerhetsmyndigheten beslutar om de villkor som behövs med hänsyn till säkerheten. Villkor kan beslutas i samband med tillståndsbeslutet eller under tillståndets giltighetstid.

Regeringens tillstånd till kärnteknisk verksamhet meddelas normalt med villkor om ett s.k. stegvist godkännande. Det innebär att det krävs ett godkännande av Strålsäkerhetsmyndigheten innan tillståndshavaren får påbörja uppförandet av den kärntekniska anläggningen, provdrift respektive rutinmässig drift.

Strålsäkerhetsmyndighetens beslut enligt kärntekniklagen överklagas till regeringen. Strålsäkerhetsmyndighetens beslut om tillstånd enligt kärntekniklagen får överklagas även av sådana miljöorganisationer som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken (29 § kärnteknikförordningen). Regeringens beslut om tillstånd till kärnteknisk verksamhet kan inte överklagas. Däremot kan enskilda och miljöorganisationer ansöka om rättsprövning av beslutet enligt lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut.

4.2 Prövningen enligt strålskyddslagen

Kärnteknisk verksamhet är även verksamhet med joniserande strålning. Verksamhet med joniserande strålning kräver som huvudregel ett tillstånd enligt strålskyddslagen. För en kärnteknisk verksamhet krävs dock tillstånd enligt strålskyddslagen endast om det har bestämts i tillståndet enligt kärntekniklagen. Vid en kärnteknisk anläggning kan det även bedrivas viss verksamhet med strålning som inte är en del av den kärntekniska verksamheten och som därför behöver särskilt tillstånd enligt strålskyddslagen.

Strålsäkerhetsmyndigheten prövar frågor om tillstånd enligt strålskyddslagen och kan besluta om villkor både i samband med tillståndsgivningen och därefter. Även om en kärnteknisk verksamhet inte omfattas av tillståndsplikten enligt strålskyddslagen kan ytterligare villkor för verksamheten behövas från strålskyddssynpunkt. Strålsäkerhetsmyndigheten får besluta om sådana villkor.

Tillsyns- och tillståndsbeslut enligt strålskyddslagen överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Om ett beslut har fattats enligt både strålskyddslagen och kärntekniklagen, kan en förvaltningsdomstol överlämna målet till regeringen, se 9 och 14 a § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

4.3 Prövningen enligt miljöbalken

Att uppföra och driva en reaktor är miljöfarlig verksamhet som kan medföra olägenhet för människors hälsa eller miljön och som därför kräver ett tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken. En ansökan om att få uppföra och driva en reaktor ska prövas av mark- och miljödomstol, se 1 kap. 6 § och 21 kap. 7 § miljöprövningsförordningen (2013:251). Miljöbalken ska tillämpas så att människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter. En av de olägenheter som ska beaktas är joniserande och icke-joniserande strålning.

Verksamheten kan dessutom vara beroende av omfattande vatten-verksamhet, vilken kräver ett tillstånd enligt 11 kap. 9 § miljöbalken, som också prövas av mark- och miljödomstol.

Regeringen ska pröva tillåtligheten enligt miljöbalken av en anläggning som prövas av regeringen enligt kärntekniklagen (17 kap. 1 § första stycket 1 miljöbalken). Kommunfullmäktiges tillstyrkande krävs för att regeringen ska få tillåta anläggningen. Om regeringen tillåter verksamheten går målet åter till mark- och miljödomstolen, som efter fortsatt beredning ger tillstånd till verksamheten och beslutar de villkor som krävs.

Mark- och miljödomstolens domar om tillstånd till miljöfarlig verksamhet överklagas till Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt och därefter till Högsta domstolen.

Strålsäkerhetsmyndigheten har, när det gäller olägenheter från joniserande strålning, ansvar för tillsynen enligt miljöbalken i fråga om verksamheter som är tillståndspliktiga enligt miljöprövningsförordningen och är kärntekniska verksamheter enligt kärntekniklagen eller verksamheter med joniserande strålning enligt strålskyddslagen.

5 En ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar

5.1 Möjlighet till en tidig prövning av regeringen

Utkastets förslag

Regeringen ska, efter en ansökan, få godkänna en kärnteknisk anläggning. Om regeringen godkänner ansökan ska regeringen inte tillåtlighetspröva verksamheten i den efterföljande prövningen enligt miljöbalken, under förutsättning att den som ansöker om tillståndet är den som har fått godkännandet.

Det ska vara frivilligt att ansöka om ett godkännande. Den som avser att uppföra en kärnteknisk anläggning ska kunna välja att i stället låta prövningen enligt miljöbalken ske på samma sätt som enligt nu gällande prövningsprocess, dvs. inklusive regeringens tillåtlighetsprövning.

Utredningens förslag

Utredningens förslag skiljer sig från utkastets förslag. Enligt utredningens förslag ska prövningen enligt den föreslagna lagen om principbeslut för vissa verksamheter ersätta tillåtlighetsprövningen enligt 17 kap. miljöbalken för kärntekniska anläggningar.

Remissinstanserna

Remissutfallet är blandat. Vissa remissinstanser, t.ex. *Statskontoret*, *Chalmers Tekniska Högskola*, *Westinghouse Electric Sweden AB*, *Nordic Nuclear Energy AB* och *Miljövänner för kärnkraft* tillstyrker eller är positiva till utredningens förslag om en ny lag om principbeslut. Flera instanser, t.ex. *Vattenfall AB*, *Fortum Sverige AB*, *GE-Hitachi Nuclear Energy International*, *Blykalla AB*, *Kärnfull Next AB*, *Energiföretagen*, *Strålsäkerhetsmyndigheten*, *Statens energimyndighet*, *Kärnkraftssamordningen*, *Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Södermanlands län*, *Länsstyrelsen i Uppsala Län* och *Länsstyrelsen i Kalmar län* välkomnar utredningens ansats att åstadkomma en mer effektiv och förutsebar tillståndsprövning för ny kärnkraft genom att tidigarelägga den politiska bedömningen av en kärnteknisk anläggning men anser att förslaget behöver förtydligas. Vattenfall AB anser att det bör övervägas att göra förfarandet frivilligt. Även Kärnkraftssamordningen förordar att det blir frivilligt att ansöka om ett principbeslut.

Vissa remissinstanser, som t.ex. *Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt*, *Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt*, *Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt*, *Naturvårdsverket* och *Naturskyddsföreningen*, avstyrker förslaget. Dessa remissinstanser anser att det finns betydande otydligheter i förslaget och att det riskerar att medföra tolknings- och tillämpningssvårigheter och därmed längre handläggningstider. Några av dem menar också att förslaget kommer att motverka sitt syfte och medföra ökade kostnader för sökande och myndigheter utan att prövningsprocessen blir mer förutsägbar. Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt anser att det är en stor fördel med rådande system att regeringens tillåtlighetsbeslut är fullt ut bindande för domstolen vid tillståndsprövningen. Domstolen pekar också på att utredningen inte föreslår någon ändring av möjligheten för en domstol att överlämna ett mål till regeringen. Naturvårdsverket menar att förslagets förenlighet med EU-rätten inte är tillräckligt belyst.

Försvarsmakten delar utredningens uppfattning att regeringen tidigt bör ta ställning till om det är förenligt med samhällets helhetsintresse att uppföra och driva en kärnteknisk anläggning på en viss plats och att det är viktigt att prövningen innefattar frågor av betydelse för Sveriges säkerhet. Försvarsmakten avstyrker dock förslaget och ifrågasätter fördelarna jämfört med den nu gällande ordningen som innebär att regeringen prövar tillåtligheten av verksamheten enligt miljöbalken.

Miljörörelsens Kärnavfallssekretariat avstyrker utredningens förslag.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer överens med utkastets förslag.

Remissinstanserna

Remissutfallet är blandat. Flera remissinstanser påpekar att promemorian saknar konsekvensbeskrivning och skäl för förslagen och framför att de skulle ha velat se förslaget i sin helhet.

Fortum Sverige AB ställer sig i huvudsak positivt till förslaget. *Statens energimyndighet*, *Svemin*, *Svenskt näringsliv*, *Vattenfall AB* och *Sveriges kärntekniska sällskap* är positiva till att förfarandet är frivilligt. *Naturvårdsverket* och *Sveriges kommuner och regioner* anser att olika spår för prövning av kärnkraft riskerar att bidra till otydligheter och en sammantaget mindre effektiv process. *Kävlinge kommun*, *Oskarshamns kommun* och *Östhammars kommun* anser att parallella processer gör förankringsarbetet svårare i kommunen. *Uppsala universitet* anser att den nuvarande tillåtlighetsprövningen enligt miljöbalken medför problem i förhållande till EU-domstolens praxis om kraven på en sammanhållen prövning enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt (MKB-direktivet), och att det bör övervägas att, i enlighet med utredningens förslag, avskaffa tillåtlighetsprövningen enligt 17 kap. miljöbalken för kärnkraftsanläggningar.

Skälen för utkastets förslag

El från kärnkraft bedöms vara viktigt för att tillgodose framtidens elbehov och för att säkerställa leveranssäkerheten i elsystemet. För att möjliggöra att fler reaktorer byggs bör det skapas förutsättningar för marknadens aktörer att investera i ny kärnkraft. Som ett led i detta arbete har den tidigare regeln i miljöbalken, att nya reaktorer endast tillåts om de ersätter permanent avstängda reaktorer på befintliga platser, tagits bort. För att möjliggöra för ny kärnkraft måste även systemet för tillståndsprövningen av kärntekniska anläggningar ge goda förutsättningar för både befintliga och nya aktörer på området. Det bör därför övervägas att införa ett nytt prövningssystem.

Som bl.a. *mark- och miljödomstolarna* påpekar skulle införandet av ett nytt prövningssystem leda till vissa osäkerheter, åtminstone inledningsvis, eftersom processen inte har prövats tidigare. Nuvarande system innebär dock svårigheter för vissa aktörer. Ett nytt prövningssystem skulle skapa förutsättningar för att nya verksamheter ska kunna etableras. Den nuvarande ordningen med regeringens tillåtlighetsprövning innebär att regeringen involveras i ett sent skede i tillståndsprocessen. Det finns ett värde för den sökande att regeringens bedömning görs tidigt i tillståndsprocessen. Det kan innebära en ökad förutsebarhet och trygghet i det fortsatta arbetet och att en del av riskerna i ett projekt hanteras tidigt. Detta kan i sin tur öka möjligheterna att attrahera investerare. Remissutfallet visar också att det finns ett intresse hos flera tänkbara tillståndshavare av kärntekniska anläggningar att få en bedömning av regeringen i fråga om lämplighet i ett tidigt skede i processen. I synnerhet för nya aktörer kan tidiga besked ha särskilt stor betydelse, vilket bland annat *Kärnfull Next AB* och *Blykalla AB* framför.

Några remissinstanser, t.ex. *mark- och miljödomstolarna* framför att det inte är säkert att den sammanlagda handläggningstiden för de tillståndsprövningar som ska ske förkortas med utredningens förslag. Att uppföra

och driva kärntekniska anläggningar är dock ofta mycket omfattande, komplexa och dyra projekt. För den sökande kan ett tidigt ställningstagande av regeringen därför vara av intresse även om det skulle visa sig att tiden för den sammanlagda tillståndsprocessen, dvs. alla relevanta tillstånd för att bygga och driva kärntekniska anläggningar, i vissa fall blir längre. Syftet med ett nytt system bör därför i första hand inte vara att handläggningstider ska kortas, utan att prövningssystemet ska vara väl anpassat till aktörernas skilda förutsättningar. Som bl.a. *Energiföretagen*, *Strålsäkerhetsmyndigheten* och *Fortum Sverige AB* framför bör det därför införas en prövning som innebär att regeringen kommer in tidigt i tillståndsprocessen. Det bör alltså vara möjligt att ansöka om regeringens godkännande av en kärnteknisk anläggning.

Eftersom olika aktörer inom kärnkraftsområdet har olika behov av ett tidigt politiskt ställningstagande, bör regleringen för tillståndsprövning av kärntekniska anläggningar vara flexibel. Det bör därför övervägas att inte införa ett helt nytt prövningssystem som ersätter det nuvarande systemet, utan i stället ett kompletterande system som gör det möjligt för regeringen att innan efterföljande tillståndsprövningar göra ett tidigt politiskt ställningstagande där det behövs. Varje verksamhetsutövare skulle då, som bl.a. *Vattenfall AB* föreslår, kunna välja om regeringen ska komma in i ett tidigt skede av processen eller enligt nuvarande ordning i samband med tillåtlighetsprövningen. Det skulle innebära att det kommer att finnas två olika spår i miljöbalken för prövning av kärntekniska anläggningar. I det nuvarande systemet, där regeringen kommer in genom tillåtlighetsprövningen, blir regeringens prövning mer omfattande, eftersom samtliga bestämmelser i miljöbalken och föreskrifter meddelade med stöd av balken eller annan lagstiftning blir tillämpliga.

Två alternativa processer skulle visserligen, som *Kävlinge kommun* m.fl. lyfter, göra att det finns en risk för minskad tydlighet och att det blir svårare för allmänheten att förstå och följa processen. Den risken bör dock kunna avvärjas genom att de två processerna i sig är tydligt utformade och genom information. Från den berörda kommunens synvinkel bör det viktigaste vara att det underlag som finns är tillräckligt för ett ställningstagande, snarare än i vilket skede av processen som kommunen kommer in. Det kan inte heller förväntas vara särskilt ofta som en och samma kommun blir inblandad i båda typerna av processer.

Frågan om nuvarande system med regeringens tillåtlighetsprövning är lämpligt är relevant även för andra typer av verksamheter. Den frågan bör hanteras samlat och inte bara i förhållande till kärntekniska anläggningar. I motsats till vad *Uppsala universitet* förordar är det därför inte lämpligt att inom ramen för detta lagstiftningsärende helt ta bort tillåtlighetsprövningen från tillståndsprövningen enligt miljöbalken. Miljötillståndsutredningen har i betänkandet Tidigt besked om lämplig användning av mark och vatten lämnat förslag om hur det allmännas grundläggande syn på lämpligheten av en viss verksamhet på en viss plats kan lämnas i ett tidigt skede (SOU 2025:88). I betänkandet görs en översyn av regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken i sin helhet. Om förslagen genomförs kommer det att påverka även prövningen av kärntekniska anläggningar. När det gäller kärntekniska anläggningar är det dock angeläget att införa en möjlighet till ett tidigt besked så snart som möjligt och oavsett hur Miljötillståndsutredningens förslag tas om hand.

Sammanfattningsvis bör det vara frivilligt att ansöka om ett godkännande. Den som avser att uppföra en kärnteknisk anläggning bör kunna välja att i stället låta prövningen enligt miljöbalken ske på samma sätt som enligt nu gällande prövningsprocess, dvs. inklusive regeringens tillåtlighetsprövning. Om regeringen godkänner en kärnteknisk anläggning bör det på samma sätt som enligt dagens prövningssystem krävas en tillståndsprövning enligt miljöbalken respektive kärntekniklagen.

I avsnitt 5.5 föreslås att det ska krävas att kommunen tillstyrker ett godkännande för att regeringen ska kunna godkänna ansökan. För kommunen kan det, i vart fall i ett tidigt skede, antas ha betydelse vem som avser att uppföra och driva anläggningen. Ett godkännande enligt det nya prövningssystemet bör därför vara knutet till den som har ansökt om det och bör inte kunna överlåtas. För att tillåtlighetsprövningen inte ska bli aktuell när det ansöks om tillstånd enligt miljöbalken för anläggningen, bör det alltså krävas att ansökan görs av den som har fått godkännandet.

Som *Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt* påpekar kommer en domstol även i fortsättningen att kunna överlämna ett mål till regeringen om målet rör ett allmänt intresse av synnerlig vikt som inte anges i miljöbalkens portalparagraf (21 kap. 7 § andra stycket miljöbalken). Ett överlämnande skulle kunna aktualiseras när miljöintresset står mot intresset av ny kärnkraft. Det är rimligt att det i en sådan situation finns en möjlighet att låta regeringen avgöra ärendet. Det kan också konstateras att Regeringsprövningsutredningen i betänkandet Rätt frågor på regeringens bord har föreslagit att regeringen ska kunna låta bli att ta över prövningen (SOU 2024:11). Förslaget bereds inom Regeringskansliet.

Som framgår av avsnitt 5.3.1 är inriktningen att prövningen enligt kärntekniklagen i framtiden ska göras av en myndighet i stället för av regeringen.

Det nya prövningsförfarandet bör regleras i en ny lag om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

5.2 Ansökan om att få uppföra och driva en ny kärnteknisk anläggning

5.2.1 Vem får ansöka?

Utkastets förslag

Ansökan om godkännande ska kunna göras av den som avser att uppföra en ny kärnteknisk anläggning.

Ansökan om godkännande ska kunna göras för anläggningar där aktiviteten hos den totala mängden avfall i anläggningen överstiger vissa gränsvärden.

Det ska inte vara möjligt att ansöka om godkännande om det för samma anläggning pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken eller om en anläggning omfattas av ett tillstånd enligt miljöbalken eller kärntekniklagen.

Regeringen ska kunna besluta att inte ta upp en ansökan till prövning.

Utredningens förslag

Utredningens förslag stämmer delvis överens med utkastets förslag. Utredningens förslag omfattar kärntekniska anläggningar, eller anläggningar för att bryta ämnen som kan användas för framställning av kärnbränsle, som kräver tillstånd enligt miljöbalken och kärntekniklagen. Utredningen föreslår att undantagen från lagens tillämpningsområde ska regleras på förordningsnivå. Eftersom utredningens förslag ersätter tillåtlighetsprövningen enligt miljöbalken, föreslås ingen möjlighet för regeringen att välja att avstå från att pröva ansökan.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker utredningens förslag eller har inga invändningar mot det. *Svemin* och *Sveriges geologiska undersökning* anser att tillståndsprövning av urangruvor bör undantas från kravet på principbeslut. *Strålsäkerhetsmyndigheten* tillstyrker att principbeslut ska kunna fattas för kärnkraftsreaktorer.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer överens med utkastets förslag.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Blykalla AB* anser att regeringen bör vara skyldig att inom rimlig tid meddela ett motiverat avvisningsbeslut när den väljer att inte pröva en ansökan. *Svemin* anser att utvinning av uran bör tillståndsprövas på samma sätt som utvinning av andra koncessionsmineral.

Skälen för utkastets förslag

Ansökan om regeringens prövning av vissa kärntekniska anläggningar

Regeringens prövning av en kärnteknisk anläggning bör initieras genom en ansökan av den som avser att uppföra en ny kärnteknisk anläggning. Utgångspunkten för att införa ett nytt prövningssystem för kärntekniska anläggningar är att underlätta för utbyggnaden av nya kärnkraftsreaktorer. Ett förfarande med ett tidigt beslut av regeringen kan dock vara till nytta även för aktörer som vill uppföra andra typer av kärntekniska anläggningar, t.ex. en kärnbränslefabrik. Det är lämpligt att tillämpningsområdet för den nya lagen stämmer överens med tillståndskravet enligt kärntekniklagen, som omfattar kärntekniska anläggningar. Om regeringen anser att det i ett enskilt fall inte är lämpligt med ett tidigt besked kan regeringen dessutom avstå från att ta upp frågan, se vidare nedan i detta avsnitt. Det bör därför, i likhet med i utredningens förslag till lag om principbeslut, som utgångspunkt vara möjligt att ansöka om regeringens godkännande för alla typer av kärntekniska anläggningar. Som utredningen föreslår bör dock regeringen inte pröva kärntekniska anläggningar med lågt aktivitetsinnehåll, t.ex. markförvar för lågaktivt kärnavfall. En ansökan bör därför inte kunna göras för kärntekniska anläggningar där aktiviteten hos den

totala mängden avfall i anläggningen inte vid någon tidpunkt överstiger tio terabecquerel, varav högst tio gigabecquerel från alfaaktiva ämnen.

Svemin och *Sveriges geologiska undersökning* pekar på att utredningens förslag innebär att även uranbrytning skulle omfattas av den nya ordningen. Frågan om hur uranbrytning bör regleras är dock inte en fråga för detta utkast till lagrådsremiss. I propositionen Förbudet mot utvinning av uran tas bort (prop. 2024/25:203) föreslås att regeringens obligatoriska tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. 1 § miljöbalken inte ska omfatta anläggningar för att bryta ämnen som kan användas för framställning av kärnbränsle. Tillåtlighetsprövningen ska dock även i fortsättningen omfatta kärntekniska anläggningar som prövas av regeringen enligt kärntekniklagen. En anläggning för utvinning av uran är i många fall en sådan kärnteknisk anläggning och omfattas därför av både tillåtlighetsprövningen och den nya lagen. I Klimat- och näringslivsdepartementets promemoria Ändamålsenliga säkerhets- och strålskyddskrav för utvinning och anrikning av kärnämnen föreslås vidare att en anläggning för utvinning av kärnämnen inte ska vara en kärnteknisk anläggning. Om även det förslaget genomförs kommer uranbrytning inte att omfattas av regeringens tillåtlighetsprövning eller förslagen i detta utkast till lagrådsremiss.

Vid en tillståndsprövning enligt miljöbalken, som inte föregåtts av ett godkännandebeslut, ingår regeringens tillåtlighetsprövning. Mark- och miljödomstolen ska i sådana fall bereda målet för att därefter överlämna det med eget yttrande till regeringen för prövning (21 kap. 7 § första stycket miljöbalken). Domstolens handläggning kommer alltså att vara olika beroende av vilken tillståndsprocess den sökande väljer. För att det ska vara tydligt för domstolen vad den ska göra bör det inte vara möjligt att ansöka om en prövning enligt den nya lagen om sökanden har en pågående tillståndsprövning enligt miljöbalken. Det bör inte heller vara möjligt att ansöka om godkännande enligt den nya lagen för en anläggning som omfattas av ett tillstånd enligt miljöbalken eller kärntekniklagen.

Regeringen bör kunna välja om den vill ta upp en ansökan eller inte

I vissa fall skulle det kunna uppstå situationer där det kan ifrågasättas om syftet att anpassa prövningssystemet till aktörernas skilda förutsättningar uppfylls. Det bör kunna göras en avvägning mellan sökandens behov och de resurser som kan komma att läggas på en ansökan som inte är mogen för prövning. Om det t.ex. tidigt står klart att det inte kommer vara möjligt att få tillräckligt med uppgifter från den sökande, eller en sökande ger in flera ansökningar och det är tydligt att sökanden inte har för avsikt att uppföra anläggningar på samtliga platser, bör det vara möjligt att låta bli att pröva ansökan. För att undvika ineffektiva prövningar – där nyttan av ett tidigt ställningstagande av regeringen kan ifrågasättas – och för att säkerställa att Regeringskansliets resurser används på ett ändamålsenligt sätt, bör regeringen alltså kunna välja att inte ta upp en ansökan till prövning. Även om regeringen väljer att inte ta upp en ansökan så är sökanden oförhindrad att i stället ansöka om tillstånd enligt miljöbalken.

Det bör inte, i motsats till vad *Blykalla AB* önskar, införas en tidsgräns för när regeringen senast ska ha fattat sitt beslut.

5.2.2 Ansökans innehåll

Utkastets förslag

En ansökan om godkännande ska innehålla de uppgifter som krävs för regeringens prövning i fråga om

1. den planerade kärntekniska anläggningen,
2. det område där anläggningen ska uppföras och de beredskapszoner och brådskande skyddsåtgärder som kan behövas för anläggningen,
3. det område runt anläggningen dit allmänheten inte kommer att ha tillträde, och
4. de verksamheter eller åtgärder som inte är av säkerhets- eller strålskyddskaraktär och som behövs för att anläggningen ska kunna uppföras och drivas och det eller de områden där dessa ska bedrivas eller vidtas.

För en kärnteknisk anläggning, som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar, och som hanterar ett kärnämne eller ger upphov till kärnavfall, ska ansökan även innehålla uppgifter om hur sökanden avser att ta hand om kärnämnet eller kärnavfallet.

Den sökande ska få föreläggas att avhjälpa en brist i ansökan, om bristen medför att ansökan inte kan läggas till grund för en prövning i sak. I föreläggandet ska det anges att följden av att ett föreläggande inte följs kan bli att ansökan inte tas upp till prövning.

Utredningens förslag

Utredningens förslag skiljer sig från utkastets förslag. Utredningen föreslår att en ansökan ska innehålla en översiktlig redogörelse för varför intresset för verksamheten har företräde framför konkurrerande intressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. Utredningen föreslår att uppgifter om sökandens ägar- och finansieringsförhållanden, tänkt organisation för att uppföra och driva anläggningen, leverantörer och teknik ska lämnas i den utsträckning detta är bestämt. Ansökan ska dessutom innehålla övergripande information om platsens förutsättningar för den planerade verksamheten, den planerade verksamheten i sig och hur sökanden avser att omhänderta det avfall som kommer att uppstå vid anläggningen.

Remissinstanserna

Remissutfallet är blandat. Flera remissinstanser, bl.a. *Strålsäkerhetsmyndigheten*, *Kärnkraftssamordningen*, *Blykalla AB* och *Vattenfall AB* anser att utredningens förslag är otydligt när det gäller kraven på det underlag som en sökande ska lämna in. *Strålsäkerhetsmyndigheten* anser att en ansökan också ska innehålla vissa uppgifter om beredskapsfrågor. *Sveriges Kommuner och Regioner* anser att det är centralt att den sökande kan redogöra för hur kommande kärnavfall ska hanteras medan *Blykalla AB* menar att det för frågan om principbeslut är viktigt att beskrivningen kan hållas på en övergripande nivå.

Promemorians förslag

Promemorian innehåller inte något krav på att en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning ska innehålla uppgifter om de verksamheter eller områden för dessa verksamheter som behövs för att anläggningen ska kunna uppföras och drivas. Däremot ställs det krav på att ansökan ska innehålla uppgifter om sökanden och de leverantörer, entreprenörer eller andra tredje parter som sökanden avser att använda sig av för uppförande och drift av anläggningen samt dessa aktörers ägarförhållanden. När det gäller en anläggning som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar och som hanterar kärnämne eller ger upphov till kärnavfall föreslås att ansökan ska innehålla en godtagbar metod för att omhänderta det kärnämne eller kärnavfall som anläggningen ger upphov till.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker promemorians förslag eller har inga invändningar mot det. *Svalövs kommun* och *Östhammars kommun* anser att det är positivt att det i fråga om ansökans innehåll förtydligas att det krävs uppgifter om den planerade anläggningen, det område där anläggningen ska uppföras samt vilka beredskapszoner och skyddsåtgärder som behövs.

Skälen för regeringens förslag

För att regeringen ska kunna pröva om en kärnteknisk anläggning kan godkännas (se avsnitt 5.3) och kunna anta en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som avses i ansökan (se avsnitt 5.4.1), behöver den sökande lämna uppgifter till stöd för att anläggningen är berättigad, att det inte finns några hinder ur ett beredskapsperspektiv, att det finns förutsättningar för att omhänderta kärnämnet eller kärnavfallet i förekommande fall och att användningen av mark- och vattenområden är lämplig. Uppgifter om ägarförhållanden, leverantörer, entreprenörer m.m. som det i utredningen och promemorian föreslås att en ansökan ska innehålla är relevanta främst för en prövning av Sveriges säkerhet. Som framgår av avsnitt 5.3.1 föreslås en sådan prövning inte ingå i regeringens prövning enligt den nya lagen. En ansökan enligt den nya lagen behöver därför inte innehålla dessa uppgifter.

Frågor om beredskap kommer att prövas mer ingående vid tillståndsprövningen enligt kärntekniklagen. Det underlag som lämnas in i fråga om beredskap bör inte ha den detaljnivå som kommer att krävas i den efterföljande prövningen enligt kärntekniklagen utan vara tillräckligt för regeringens prövning av om det finns några hinder för anläggningen på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv. Det bör räcka att ansökan innehåller uppgifter om det område där anläggningen ska uppföras, de brådskande skyddsåtgärder som kan behövas och en uppskattning av vad som är den största tänkbara omfattningen av de beredskapszoner som kan bli aktuella.

För att regeringen ska kunna pröva om en anläggning är berättigad, på grund av att fördelarna med en anläggning överväger de nackdelar som den kan medföra från ett strålskyddsperspektiv, bör sökanden lämna uppgifter om den planerade kärntekniska anläggningen.

I avsnitt 5.4.1 föreslås att en plan för kärntekniska anläggningar ska vara en förutsättning för att en anläggning ska kunna godkännas och att en plan endast ska kunna antas om det finns en ansökan enligt lagen. För att regeringen ska kunna bedöma om den ska inleda ett planläggningsärende och för prövningen av 3 och 4 kap. miljöbalken under planärendet bör den som ansöker om godkännande vara skyldig att lämna vissa uppgifter som har betydelse för den bedömningen. Det gäller uppgifter om det område runt anläggningen dit allmänheten inte ska ha tillträde och de verksamheter eller åtgärder som inte är av säkerhets- eller strålskyddskaraktär men som behövs för att anläggningen ska kunna uppföras och drivas.

Som *Sveriges Kommuner och Regioner* framför är det viktigt att den sökande kan redogöra för hur använt kärnbränsle och kärnavfall ska tas om hand. Regeringens prövning enligt den nya lagen är tänkt att komma i ett tidigt skede av prövningsprocessen. Frågan om metod för omhändertagandet av avfallet kommer att prövas ingående i tillståndsprövningen enligt såväl miljöbalken som kärntekniklagen. Det bör därför vara tillräckligt att den sökande i sin ansökan kan ange uppgifter om hur kärnämnet eller kärnavfallet från den kärntekniska anläggningen ska kunna omhändertas. Detta underlag bör sedan ligga till grund för regeringens prövning om det finns förutsättningar för att omhänderta avfallet. Det bör inte krävas att ansökan innehåller uppgifter om den anläggning eller plats där avfallet slutligen ska placeras.

De uppgifter som behövs kommer att variera beroende på vilken typ av anläggning som det är fråga om och på platsen. Vid behov bör regeringen kunna begära kompletteringar. I ett föreläggande bör det anges att ansökan kan komma att inte tas upp till prövning om kompletterande uppgifter inte lämnas.

5.2.3 Underrättelse om att en ansökan kommit in

Utkastets förslag

När en ansökan har kommit in ska Regeringskansliet meddela Strålsäkerhetsmyndigheten, den eller de mark- och miljödomstolar inom vars domsområde den kärntekniska anläggningen är tänkt att uppföras och den eller de kommuner som berörs av ansökan.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår att ett exemplar av ansökningshandlingarna och av kungörelsen ska skickas till Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och berörd länsstyrelse.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Varbergs kommun* anser att den eller de kommuner där anläggningen är tänkt att lokaliseras, utöver kungörelsen ska få ett exemplar av ansökningshandlingarna skickade till sig för yttrande. *Mark-*

och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt ifrågasätter behovet av att ha särskilda regler om kungörelse.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorians stämmer överens med utkastets förslag.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Varbergs kommun* och *lokala säkerhetsnämnden vid Ringhals* anser att det bör förtydligas att ansökan i sin helhet ska skickas till berörda.

Skälen för regeringens förslag

I avsnitt 5.6 föreslås att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken ska få handläggas endast fram till den tidpunkt då domstolen ska avge ett yttrande inför regeringens tillåtlighetsprövning, om ansökan avser en kärnteknisk anläggning som omfattas av ett pågående ärende om godkännande enligt den nya lagen. Den eller de mark- och miljödomstolar inom vars domsområde den kärntekniska anläggningen är tänkt att uppföras bör därför få kännedom om att en ansökan finns.

Även Strålsäkerhetsmyndigheten är betjänt av tidig information, vilket bör skapa förutsättningar för en effektiv hantering när en ansökan kommer in.

I avsnitt 5.5 föreslås att kommunens tillstyrkande ska vara en förutsättning för att en kärnteknisk anläggning ska kunna godkännas. Det är därför lämpligt att Regeringskansliet tidigt meddelar kommunen att en ansökan har kommit in. I något skede bör ansökan i sin helhet skickas till den berörda kommunen för att kommunen ska kunna ta ställning till om den ska tillstyrka ansökan. När detta ska göras bör dock inte regleras.

Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt påpekar att det inte finns något behov av att reglera att en ansökan ska kungöras inom ramen för utredningens principbeslut. På motsvarande sätt bör det inte heller finnas något behov av att reglera att en ansökan om godkännande ska kungöras.

5.3 Regeringens prövning av om en kärnteknisk anläggning ska godkännas

5.3.1 Vad som prövas

Utkastets förslag

Regeringen ska få godkänna en kärnteknisk anläggning om

1. den typ av anläggning som avses i ansökan är berättigad på grund av att fördelarna överväger de nackdelar som den kan medföra från ett strålskyddsperspektiv,
2. det inte finns några hinder för anläggningen på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv, och

3. det, i fråga om en anläggning som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar och som hanterar kärnämne eller ger upphov till kärnavfall, finns förutsättningar för att omhänderta kärnämnet eller kärnavfallet.

Innan regeringen beslutar om godkännande ska berörda myndigheter få tillfälle att yttra sig över ansökan.

Regeringens beslut om godkännande ska inte få förenas med villkor.

Utredningens förslag

Utredningens förslag skiljer sig från utkastets förslag när det gäller vad som prövas i det som utredningen kallar principbeslut. Utredningen föreslår att regeringen i ett principbeslut ska konstatera att uppförandet av anläggningen är förenligt med samhällets helhetsintresse. En förutsättning för ett principbeslut ska också vara att det inte under handläggningen har framkommit några uppenbara hinder enligt kärntekniklagen eller strålskyddslagen. Principbeslutet ska få förenas med särskilda villkor för att tillgodose allmänna intressen. Ett principbeslut ska vara bindande vid prövning av tillstånd enligt miljöbalken och kärntekniklagen beträffande de frågor som har prövats i beslutet, förutsatt att en ansökan lämnas in inom fem år från det att beslutet fattades. Berörda ska få yttra sig över en ansökan om principbeslut inom en tidsfrist på minst tre veckor.

Remissinstanserna

Remissutfallet är blandat. Flera remissinstanser, bl.a. *Länsstyrelsen Uppsala län*, *Naturskyddsföreningen* och *Statens energimyndighet* anser att det behöver förtydligas vad som ska ingå i regeringens prövning. *Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt* och *Naturvårdsverket* anser att uttrycket ”samhällets helhetsintresse” inte är tydligt. *Strålsäkerhetsmyndigheten* anser att det behöver förtydligas i vilken omfattning ett principbeslut är ett ställningstagande om berättigande i strålskyddslagens mening. *Vattenfall AB* anser att omfattningen av prövningen av säkerhetspolitiska frågor är oklar.

Bl.a. *Säkerhetspolisen* anser att den föreslagna tidsfristen för berörda myndigheter att yttra sig är alltför kort. *Inspektionen för strategiska produkter* anser att myndigheten alltid ska få yttra sig i ärenden om principbeslut och att det bör införas ett undantag från anmälningsplikten i lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar för nyetableringar som omfattas av lagen om principbeslut.

Sveriges Kommuner och Regioner anför att systemet för omhändertagande av använt kärnbränsle och kärnavfall bör vara robust och tillförlitligt.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer delvis överens med utkastets förslag. I promemorian föreslås att regeringen ska bedöma om det finns hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet. Det föreslås dessutom att regeringen, i fråga om en anläggning som inte är ett

mellanlager eller ett slutförvar och som hanterar kärnämne eller ger upphov till kärnavfall, ska bedöma om det finns en godtagbar metod för att omhänderta det kärnämnet eller kärnavfallet som anläggningen ger upphov till.

Remissinstanserna

Remissutfallet är blandat. *Strålsäkerhetsmyndigheten* framför att det bör framgå av både den nya lagen och miljöbalken att regeringens berättigandebedömning ersätter det krav på en sådan bedömning enligt strålskyddslagen.

Energiföretagen befarar att regeringens prövning av frågor om Sveriges säkerhet kan leda till en dubbelprövning.

Blykalla AB och *Energiföretagen* anser att regeringen inte ska göra någon prövning i fråga om beredskap, eftersom beredskapsfrågor även prövas enligt kärntekniklagen. Blykalla AB framför vidare att det är en komplex prövning som riskerar att dra ut på tiden. *Vattenfall AB* framför att frågor om beredskapszoner kan vara svåra att beskriva innan valet av anläggning har gjorts.

Säkerhetspolisen och *Sveriges kommuner och regioner* betonar vikten av att det görs en prövning av leverantörer och ägarförhållanden. *Blykalla AB* och *Energiföretagen* framför däremot att en sådan prövning innebär ett för omfattade krav.

Blykalla AB ser problem med att ansökan ska innehålla en godtagbar metod för att omhänderta avfallet. *Sveriges kommuner och regioner* och *Vattenfall AB* anser däremot att det är bra att det ställs krav på metod för omhändertagande av använt kärnbränsle och kärnavfall. Sveriges kommuner och regioner framför även att det bör krävas att det finns ett säkert system för bl.a. mellanlager av använt kärnbränsle.

Havs- och vattenmyndigheten anser att myndigheten, Naturvårdsverket och länsstyrelserna bör nämnas uttryckligen som myndigheter som ska lämna yttranden innan regeringen beslutar om godkännande.

Skälen för utkastets förslag

Regeringens prövning bör inte motsvara tillåtlighetsprövningen

Som flera remissinstanser framför bör det tydliggöras vad regeringens prövning ska omfatta. Ramen för regeringens prövning bör avgränsas till sådana aspekter som är av nationell betydelse och som det är lämpligt att regeringen bedömer. Regeringens prövning bör inte, och kan inte i det tidiga skede som den ska ske, omfatta alla de frågor som omfattas av tillåtlighetsprövningen enligt miljöbalken, så som hänsynsreglerna i 2 kap. I avsnitt 5.4.1 föreslås att regeringen i en plan ska bedöma frågor med koppling till 3 och 4 kap. miljöbalken. I övrigt bör regeringens prövning omfatta de frågor som behandlas nedan.

En prövning av om en anläggning är berättigad

I rådets direktiv 2013/59/Euratom av den 5 december 2013 om fastställande av grundläggande säkerhetsnormer för skydd mot de faror som uppstår till följd av exponering för joniserande strålning (strålskyddsdirektivet) finns krav på berättigande av verksamheter med joniserande

strålning. Medlemsstaterna ska säkerställa att nya kategorier eller typer av verksamheter som medför exponering för joniserande strålning är berättigade innan de godkänns (artikel 19). I strålskyddslagen, som genomför strålskyddsdirektivet, anges att det är förbjudet att bedriva en verksamhet med joniserande strålning som inte är berättigad (3 kap. 1 § och 6 kap. 9 §). IAEA rekommenderar att regeringen eller, i förekommande fall, reglerande myndighet, tydligt anger vilka typer av verksamheter med joniserande strålning som anses vara berättigade. Om en typ av verksamhet anses vara berättigad, kan den som så vill söka tillstånd för att bedriva sådan verksamhet. Historiskt har berättigandebedömningen varit underförstådd genom att tillstånd har meddelats utan att någon formell berättigandebedömning har genomförts. Detta håller emellertid på att ändras. I samband med Strålsäkerhetsmyndighetens prövning av forskningsanläggningen European Spallation Source i Lund prövade exempelvis myndigheten uttryckligen frågan om anläggningen är berättigad. För att säkerställa ett korrekt genomförande av strålskyddsdirektivet bör det göras en formell berättigandebedömning.

Av IAEA:s säkerhetsstandarder framgår att en berättigandebedömning vanligtvis görs på regeringsnivå. I exempelvis Storbritannien fattas alla beslut om berättigande av kategorier eller typer av verksamheter på regeringsnivå. Med beaktande av den bedömning som görs internationellt och med vetskapen om att fördelarna respektive nackdelarna med en kärnteknisk anläggning är av nationell – och i många fall av internationell – betydelse bör det vara regeringen som ansvarar för berättigandebedömningen av kärntekniska anläggningar.

Eftersom en kärnteknisk anläggning är en verksamhet med joniserande strålning, så blir strålskyddslagen tillämplig. Som strålskyddslagen är utformad är det den som prövar tillståndsfrågan som ska besluta om en verksamhet är berättigad. Kärntekniska anläggningar tillståndsprövas i dag som huvudregel av regeringen. I linje med vad utredningen föreslår är inriktningen dock att kärntekniska anläggningar som huvudregel i stället ska prövas av den myndighet som regeringen bestämmer. För att regeringen även i fortsättningen ska pröva frågan om en anläggning är berättigad bör denna bedömning, i likhet med vad *Strålsäkerhetsmyndigheten* framför, vara en del av regeringens godkännandebeslut. I avsnitt 5.6.2 föreslås att denna bedömning ska göras inom ramen för regeringens tillåtlighetsprövning, för det fall en tillståndsansökan enligt miljöbalken inte har föregåtts av ett godkännandebeslut.

Kärntekniska anläggningar kommer att prövas enligt både kärntekniklagen och strålskyddslagen. Om regeringen har gjort bedömningen att en anläggning är berättigad vid sitt godkännande av anläggningen, bör det inte göras en ny berättigandebedömning vid en efterföljande tillståndsprövning enligt kärntekniklagen.

En prövning av den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv

Att i ett tidigt skede i prövningsprocessen klargöra om det finns några hinder ur ett beredskapsperspektiv för en kärnteknisk anläggning på den tänkta platsen är värdefullt för att den sökande inte ska lägga ner tid och pengar på projekt som det saknas förutsättningar för. Regeringen bör därför i sitt godkännandebeslut pröva om det finns några hinder för en

kärnteknisk anläggning på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv. Som *Vattenfall AB* påpekar kan frågor om beredskapszoner vara svåra att beskriva innan valet av anläggning har gjorts, men som *Strålsäkerhetsmyndigheten* anför bör prövningen omfatta en preliminär bedömning av de beredskapszoner och de skyddsåtgärder som behövs. Regeringens bedömning bör vara på en övergripande nivå, dvs. avse om det bedöms finnas förutsättningar att uppföra en kärnteknisk anläggning på en viss plats från ett beredskapsperspektiv. Vid tillståndsprövningen enligt kärntekniklagen kommer en ingående prövning av beredskapsfrågor att göras. Eftersom regeringens prövning görs tidigt i processen och baseras på ett begränsat underlag, bör den som prövar tillståndsfrågan enligt kärntekniklagen vara oförhindrad att göra en annan bedömning på grundval av de uppgifter som finns tillgängliga i samband med den prövningen.

En prövning av omhändertagandet av kärnavfall eller kärnämne

Radioaktivt avfall uppkommer i alla verksamheter där radioaktiva ämnen används och kommer att innebära en risk för skadlig verkan av strålning för människa och miljö under en lång tid. Avfallet måste därför hanteras på ett säkert sätt. Med beaktande av det långa tidsperspektivet och hur farligt avfallet är bör regeringen göra en bedömning av om det, i fråga om en anläggning som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar och som hanterar kärnämne eller ger upphov till kärnavfall, finns förutsättningar för att omhänderta kärnämnet eller kärnavfallet. Det är också lämpligt med hänsyn till att det är staten som har sistahandsansvaret för avfallet när ett geologiskt slutförvar har förslutits.

Om en myndighet ska pröva ett tillstånd enligt kärntekniklagen, i linje med inriktningen i detta utkast till lagrådsremiss, så kommer regeringen inte längre att pröva avfallsfrågan. Om en sökande väljer att ansöka om godkännande av en kärnteknisk anläggning, kommer regeringen inte heller att pröva avfallsfrågan enligt miljöbalken, eftersom regeringen då inte gör någon tillåtlighetsprövning. För att säkerställa att regeringen prövar frågan av hur kärnämnen eller kärnavfall ska omhändertas bör den frågan ingå som en del av regeringens godkännandebeslut. Vid en miljöprövning utan godkännandebeslut kommer regeringen att pröva frågan om hanteringen av avfallet i samband med tillåtlighetsprövningen.

Som *Sveriges Kommuner och Regioner* anför bör systemet för omhändertagande av använt kärnbränsle och kärnavfall vara robust och tillförlitligt. En fördel med regeringens godkännandebeslut är dock att det kan komma tidigt i prövningsprocessen. För att inte motverka det syftet kan de krav som ställs på omhändertagandet av avfallet inte vara alltför långtgående. I promemorian föreslås att det ska finnas en godtagbar metod för omhändertagandet av avfallet. För de aktörer vars anläggning ger upphov till en ny typ av avfall kan detta krav i ett tidigt skede vara alltför långtgående. Det är, som *Blykalla AB* framför, viktigt att kraven inte leder till en strukturell nackdel för aktörer med innovativa bränsletekniker jämfört med aktörer med konventionell kärnkraft. Det bör därför vara tillräckligt att en sökande kan visa att det finns förutsättningar för att omhänderta det kärnämne eller kärnavfall som anläggningen kommer ge upphov till. Som en del av bedömningen av om det finns förutsättningar

för att omhänderta kärnämnet eller kärnavfallet bör, som *Sveriges kommuner och* regioner framför, även frågor om mellanlagring ingå.

En prövning med hänsyn till Sveriges säkerhet bör inte göras

Genom lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar prövas utländska direktinvesteringar i svensk skyddsvärd verksamhet i syfte att hindra att investeringarna inverkar skadligt på Sveriges säkerhet. Kärntekniska anläggningar är en sådan skyddsvärd verksamhet och investeringar i verksamheten kan därmed komma att prövas enligt den lagen.

Genom säkerhetsskyddslagen (2018:585) kan leverantörer eller andra tredje parter i en pågående verksamhet granskas.

Som *Inspektionen för strategiska produkter* påpekar riskerar en ägarprövning i ett ärende om godkännande leda till en dubbelprövning i förhållande till lagen om granskning av utländska direktinvesteringar. Det är också osäkert vilket värde en sådan prövning har så tidigt i processen. Entreprenadavtal och andra uppdragsavtal för uppförande och drift ingås som regel inte förrän efter att tillstånd har beviljats. Någon sådan prövning av sökanden och de leverantörer, entreprenörer eller andra tredje parter som sökanden avser att använda sig av som föreslås i promemorian, bör därför inte göras i samband med regeringens godkännande.

Regeringen bör således inte bedöma frågor om Sveriges säkerhet på det sätt som utredningen föreslår. Regeringen bör dock bedöma om det finns hinder för att uppföra och driva en anläggning på grund av att området har betydelse för totalförsvaret, baserat på den påverkan som anläggningen har på det område där anläggningen ska uppföras och på det område som ligger i anslutning till anläggningen. Denna prövning bör inte göras inom ramen för godkännandebeslutet utan i samband med att en plan för kärntekniska anläggningar antas, se vidare avsnitt 5.4. Vid antagandet av planen ska områden som är av riksintresse på grund av att de behövs för totalförsvarets anläggningar skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Inom ramen för denna bedömning behöver regeringen ta ställning till om det finns hinder för att uppföra och driva en anläggning.

Berörda myndigheter bör få tillfälle att yttra sig innan regeringen beslutar att godkänna en kärnteknisk anläggning

I syfte att skapa så bra beslutsunderlag som möjligt för regeringen bör berörda myndigheter få tillfälle att yttra sig innan regeringen beslutar att godkänna en kärnteknisk anläggning. Exempel på myndigheter som normalt sett bör få yttra sig är berörd eller berörda länsstyrelser, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Statens energimyndighet, Strålsäkerhetsmyndigheten och Affärsverket svenska kraftnät. Eftersom regeringens beslut om godkännande, till skillnad mot vad som föreslås i promemorian, inte föreslås innefatta en prövning av Sveriges säkerhet, bör Inspektionen för strategiska produkter och Säkerhetspolisen normalt sett inte behöva ges tillfälle att yttra sig. Det bör dock vara upp till regeringen att bedöma vilka myndigheter som är berörda och om ett yttrande ska avse hela eller delar av en ansökan, bland annat beroende på vilken typ av anläggning som ska prövas och ansökans innehåll.

Utredningen föreslår att en ansökan som tas upp till prövning ska kungöras och att den som kan beröras av verksamheten ska få yttra sig inom en tidsfrist om minst tre veckor. Som bl.a. flera kommuner pekar på kan en sådan tidsfrist vara alltför snäv. Vilken tidsfrist som bör gälla för yttranden bör bedömas från fall till fall och bör inte regleras i lagen.

Regeringens beslut ska inte kunna förenas vid villkor

Utredningen föreslår att regeringens beslut ska kunna förenas med villkor. Vilka beredskapsåtgärder som krävs och om hur kärnämne eller kärnavfall från en kärnteknisk anläggning ska omhändertas kommer dock att bedömas i detalj i efterföljande tillståndsprövningar. När det gäller frågan om en anläggning är berättigad så är det inte lämpligt, om ens möjligt, att förena ett beslut med villkor. Om regeringen ska kunna besluta om villkor, behöver det också avgöras vilken rättsverkan villkoren ska ha och vem som ska ha tillsyn över att de följs. När regeringen ställer villkor i samband med tillåtlighetsprövningen enligt miljöbalken finns det en tillsynsmyndighet. En sådan myndighet saknas inom ramen för den nya lagen. Sammanfattningsvis finns det inte skäl för att regeringens beslut om godkännande ska kunna förenas med villkor. De villkor som kan krävas bör i stället beslutas i miljötillståndet och tillståndet enligt kärntekniklagen.

5.3.2 Ett godkännandebeslut ska inte kunna återkallas

Utkastets förslag
Regeringen ska inte kunna återkalla ett beslut om godkännande av en kärnteknisk anläggning.

Utredningens förslag

Utredningens förslag skiljer sig från utkastets förslag. Utredningen föreslår att en fråga som omfattas av ett principbeslut ska lämnas till regeringen för omprövning om det i samband med tillståndsprövning framkommer att den planerade verksamheten inte längre kan anses förenlig med samhällets helhetsintresse av hänsyn till Sveriges säkerhet, om de förutsättningar som låg till grund för beslutet har ändrats väsentligt eller det i övrigt har tillkommit uppgifter som inte tidigare var kända och som väsentligt påverkar den fråga beslutet avser.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. Vissa remissinstanser anser dock att det finns risker med utredningens förslag till omprövning. *Länsstyrelsen i Kalmar län* befarar att förslaget kan medföra svårigheter och förseningar av prövningsprocessen i synnerhet om det principbeslut som fattats bygger på översiktliga bedömningar. *Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt* menar att det inte är möjligt för tillståndsmyndigheten att göra en bedömning av om en verksamhet ur politisk synvinkel inte längre är

förenlig med samhällets helhetsintresse av hänsyn till Sveriges säkerhet. *Strålsäkerhetsmyndigheten* ser behov av förtydliganden av i vilka situationer som myndigheten ska lämna tillbaka en fråga för omprövning av principbeslutet.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian skiljer sig från utkastets förslag. I promemorian föreslås att regeringen, fram till dess att prövningarna enligt kärntekniklagen och miljöbalken för den kärntekniska anläggningen i fråga är slutligt avgjorda, ska få återkalla ett godkännande av en kärnteknisk anläggning, om det framkommer nya uppgifter som innebär hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet. Som en följd av det föreslås också att ett miljötillstånd ska förfalla om regeringen har återkallat godkännandet.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker promemorians förslag eller har inget att invända mot det. *Länsstyrelsen i Kalmar län* motsätter sig att regeringens återkallande av ett godkännande automatiskt ska kunna medföra att ett tillstånd enligt miljöbalken upphör att gälla. *Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt* framför att regeringens möjlighet att återkalla ett godkännande med hänsyn till Sveriges säkerhet framstår som något begränsad, eftersom även andra uppgifter som kommer in i ett sent skede i en tillståndsprocess kan påverka prövningen i olika delar. *Strålsäkerhetsmyndigheten* lyfter frågan om det kan finnas andra skäl att återkalla ett godkännande, exempelvis att det framkommer uppgifter som innebär att en beredskapszon kraftigt behöver utökas och därmed påverkar fler kommuner.

Skälen för utkastets förslag

Utredningens förslag med en omfattande möjlighet för regeringen att ompröva sitt beslut innebär, som *Länsstyrelsen i Kalmar län* och *Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt* för fram, svårigheter för tillståndsmyndigheterna. Regeringens möjlighet att återkalla ett beslut om godkännande måste vägas mot den osäkerhet detta innebär för mottagaren av beslutet. För att regeringen ska kunna återkalla ett beslut bör fördelarna med en sådan möjlighet överväga nackdelarna.

Eftersom regeringens prövning kommer i ett tidigt skede av prövningsprocessen, kommer vissa frågor att prövas igen med ökad detaljeringsnivå i efterföljande tillståndsprövningar enligt miljöbalken och kärntekniklagen. Så är fallet för frågor om beredskap och omhändertagandet av använt kärnbränsle och kärnavfall. Eftersom frågorna kommer att prövas senare, bör regeringens behov av att kunna återkalla ett tidigt beslut vara begränsat. En bedömning som innebär att en verksamhet är berättigad bör inte kunna bli föremål för återkallelse. I avsnitt 5.3.1 föreslås också, till skillnad från vad som föreslås i promemorian, att regeringen i ett beslut om godkännande inte ska pröva frågor om Sveriges säkerhet. Eftersom det föreslås att regeringen inte ska pröva Sveriges säkerhet, bör uppgifter i denna fråga inte heller vara skäl för återkallelse. Regeringens god-

kännande bör inte heller kunna återkallas av andra skäl. Sammanfattningsvis bör regeringen inte ges någon möjlighet att återkalla ett beslut om godkännande.

5.4 Regeringen ska kunna anta en plan för kärntekniska anläggningar

5.4.1 Regeringen ska i en plan ta ställning till användningen av mark- och vattenområden

Utkastets förslag

Regeringen ska, till vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas, få anta en plan för kärntekniska anläggningar. Vid antagandet av en sådan plan ska de grundläggande och de särskilda hushållningsbestämmelserna i miljöbalken tillämpas.

Ett beslut om att anta en plan för kärntekniska anläggningar ska föregås av en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken, i det fall en sådan krävs enligt miljöbalken. Regeringen ska få bestämma att en myndighet ska genomföra delar av den strategiska miljöbedömningen. En tidigare genomförd miljökonsekvensbeskrivning ska dock kunna användas i vissa fall.

I en plan för kärntekniska anläggningar ska det anges

1. vilket område som behöver tas i anspråk för att en kärnteknisk anläggning ska kunna uppföras och drivas,
2. vilka typer av kärntekniska anläggningar som får uppföras och var dessa får lokaliseras, och
3. vilka allmänna intressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken som kan påverkas av uppförandet och driften av sådana anläggningar som omfattas av planen och hur hänsyn kan tas till dessa intressen.

Regeringen ska få godkänna en ansökan endast om det finns en gällande plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som avses i ansökan.

En plan ska endast få antas om det finns en ansökan om godkännande och ska begränsas till

1. vad som framgår av ansökan i fråga om typ av och antal anläggningar och den plats som anläggningarna får uppföras på, och
2. det område som behöver tas i anspråk för att de anläggningar som avses i 1 ska kunna uppföras.

Berörda myndigheter ska få tillfälle att yttra sig över vad som är lämplig användning av ett mark- och vattenområde innan en plan för kärntekniska anläggningar antas.

Utredningens förslag

Utredningens förslag skiljer sig från utkastets förslag. Utredningen föreslår inte att en plan för kärntekniska anläggningar ska antas. I

utredningens förslag görs bedömningen av om uppförandet av en anläggning är förenligt med 3 och 4 kap. miljöbalken i principbeslutet. Enligt utredningens förslag ska en ansökan om principbeslut innehålla en strategisk miljöbedömning när det krävs enligt 6 kap. miljöbalken. Sökanden ska ansvara för att göra den strategiska miljöbedömningen. Den bedömning som regeringen gör i principbeslutet i fråga om 3 och 4 kap. miljöbalken ska vara bindande vid tillståndsprövningen enligt miljöbalken.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Kärnkraftssamordningen* förordar en utökad nationell planering för kärnkraft och konstaterar att principbeslutet tycks ligga i gränslandet mellan plan och tillstånd. *Naturvårdsverket* anser att det är positivt att en nationell avvägning mellan olika samhällsintressen sker tidigt i processen och att det med fördel kan göras genom en utökad nationell planering. *Sveriges Kommuner och Regioner* anser att det bör övervägas att i stället för ett principbeslut ha ett förfarande där regeringen fattar en form av planeringsbeslut baserat på en analys av var i systemet det behövs mer energiproduktion och att det i sammanhanget tas fram en strategisk miljöbedömning, men att det också behövs en djupare analys av om det krävs en specifik miljöbedömning eller en strategisk miljöbedömning.

Även *Strålsäkerhetsmyndigheten*, *Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt* och *Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt* pekar på otydligheter i utredningens förslag när det gäller frågan om det är MKB-direktivet eller Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/42/EG av den 27 juni 2001 om bedömning av vissa planers och programs miljöpåverkan (SMB-direktivet) som ska tillämpas. *Strålsäkerhetsmyndigheten*, liksom *Kärnkraftssamordningen*, ifrågasätter om sökanden är den lämpligaste aktören för att ta fram en strategisk miljöbedömning om den avser nationella planer, program och policyer som kan ha en betydande miljöpåverkan i Sverige. *Vattenfall AB* anser att det inte är klarlagt att EU-rätten kräver en strategisk miljöbedömning inför ett principbeslut. *Fortum Sverige AB* anser att det kan vara lämpligt att en strategisk miljöbedömning görs inom ramen för utökad nationell planering och att regeringen bör vara initiativtagare och utförare av miljöbedömningen.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer i huvudsak överens med utkastets förslag. I promemorians förslag är bestämmelserna om planbeslutet mer detaljerade, samtidigt som en plan inte uttryckligen begränsas till den plats och den typ av och det antal anläggningar som anges i en ansökan. Det anges att regeringen även ska bedöma om det är förenligt med enskilda intressen att uppföra och driva en anläggning på området i fråga. Vidare föreslås att verksamheter eller åtgärder på ett område som omfattas av en plan endast ska få bedrivas eller vidtas om det kan göras utan att genomförandet av planen försvåras. Det föreslås också att regeringen ska få besluta att en plan inte ska antas. I promemorian föreslås inte att berörda myndigheter ska få tillfälle att yttra sig över vad som är lämplig

användning av ett mark- och vattenområde innan en plan för kärntekniska anläggningar antas.

Remissinstanserna

Remissutfallet är blandat. *Tillväxtverket* förespråkar en bred tvärsektoriell nationell planeringsnivå med kompletterande funktioner framför förstärkt special- eller sektorsplanering. *Naturskyddsföreningen* anser att tanken med en plan är god men bör utvidgas till samtlig energiproduktion med tillhörande infrastruktur. *Boverket*, som avstyrker förslaget, anser att det finns ett stort behov av ökad förutsebarhet vid regeringens och andra nationella myndigheters prioriteringar av åtgärder för nationellt intresse, och att frågor om hur nationellt viktiga åtgärder ska säkerställas behöver hanteras på en bredare basis. Myndigheten anser vidare att planen inte säkerställer något skydd mot åtgärder som inte kräver lov enligt plan- och bygglagen och att det är en brist i förslaget att vare sig tillstyrkandet, regeringens plan eller regeringens godkännande behöver förhålla sig till kommunens översiktsplan. Bl.a. *Varbergs kommun*, *Östhammars kommun*, *Lokala säkerhetsnämnden vid kärnkraftverket i Ringhals*, och *Länsstyrelsen i Skåne län* anför att det finns behov av förtydligande hur planen förhåller sig till nuvarande planinstrument och till det kommunala planmonopolet. Bland annat *Sveriges kommuner och regioner* framför att regeringen på egen hand bör kunna peka ut områden för kärnkraft.

Havs- och vattenmyndigheten anser att den strategiska miljöbedömningen som minimum bör innehålla en översiktlig bedömning av påverkan på miljökvalitetsnormerna för vatten på den plats där den nya anläggningen planeras.

Naturvårdsverket lyfter frågor om hur förslaget förhåller sig till behovet av en Natura 2000-prövning i vissa fall.

Energiföretagen ser fördelar med förslaget att utförandet av den strategiska miljöbedömningen som krävs för det nya planbeskedet flyttas från den sökande till regeringen, alternativt till av regeringen utsedda myndigheter. Det är dock viktigt att arbetet utförs på ett sätt så att den nya processen inte blir mer långdragen och osäker än dagens process.

Fortum Sverige AB anser att ett planunderlag från kommunal detaljplaneläggning bör kunna användas i den strategiska miljöbedömningen så fort den kommunala strategiska miljöbedömningen har fastställts.

Blykalla AB och *Kärnfull Next AB* ifrågasätter om promemorians förslag med en plan i praktiken kommer att användas av nya aktörer. De förordar utredningens förslag, dock med justeringen att en specifik miljöbedömning, i stället för en strategisk miljöbedömning, ska bifogas ansökan. De menar att under alla omständigheter bör sökanden få driva processen med framtagandet av den strategiska miljöbedömningen. Blykalla AB anser att det bör finnas bindande tidsfrister för regeringen och att det bör framgå att det inte krävs ett Natura 2000-tillstånd för regeringens beslut om plan. Kärnfull Next AB anför att planen riskerar att förskjuta systemet från en exkluderande bedömning – där tydliga hinder identifieras – till en mer inkluderande styrning, där staten formar en centraliserad projektkarta snarare än stöder en marknadsdriven utveckling.

Uppsala universitet bedömer att godkännandebeslutet i praktiken motsvarar ett projektbeslut enligt MKB-direktivet snarare än ett planbeslut

enligt SMB-direktivet, vilket aktualiserar krav på en specifik miljöbedömning.

Skälen för utkastets förslag

Regeringen bör ta ställning till lämplig markanvändning tidigt

I de grundläggande hushållningsbestämmelserna i 3 kap. miljöbalken anges att mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade. Kapitlet innehåller även bestämmelser om särskilda markanvändningsintressen där vissa är områden av riksintresse.

I 4 kap. miljöbalken finns de särskilda hushållningsbestämmelserna. Där anges geografiska områden som är av riksintresse med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i områdena. Syftet med bestämmelserna är att skydda dessa värden mot exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön som påtagligt kan skada områdenas bevarandevärden. Bestämmelserna ska tillämpas vid prövning av mål och ärenden enligt miljöbalken och andra lagar.

Genom hushållningsbestämmelserna skapas en gemensam grund för att avgöra konkurrensfrågor i samband med beslut. För ett antal områden med stora natur- och kulturvärden har riksdagen avgjort deras status som riksintresse genom att peka ut dem i 4 kap. miljöbalken. För dessa områden har avvägningen mellan olika intressen gjorts direkt i lagen. När motstående önskemål i fråga om markens och vattnets användning inte går att förena, måste beslut fattas som avgör frågan till förmån för något eller några intressen.

För att tillgodose hushållningen med mark- och vattenområden av stor betydelse från nationell synpunkt har regeringen under lång tid haft i uppgift att pröva lokaliseringen av verksamhet som är av industriell eller liknande natur. Att prövningen lades på regeringen motiverades bl.a. med att ingen annan än regeringen kan åstadkomma en allsidig prövning med en sammanvägning av olika allmänna intressen.

Vid en ansökan om tillstånd för en kärnteknisk anläggning enligt miljöbalken ska regeringen göra en tillåtlighetsprövning. Vid prövningen tillämpas 3 och 4 kap. miljöbalken. Regeringen har då även möjlighet att ta hänsyn till andra allmänna intressen. Förslaget i detta utkast till lagrådsremiss innebär att regeringen inte kommer att göra en tillåtlighetsprövning, om den sökande väljer att ansöka om godkännande enligt den nya lagen. Det bör då säkerställas att regeringen får möjlighet att göra en bedömning av lämplig markanvändning på något annat sätt.

Kärntekniska anläggningar har stor påverkan på miljön och hushållningen med mark- och vattenområden. Anläggningarna innebär ofta risker för konflikter med ett stort antal andra markanvändningsintressen. Etableringar av sådana anläggningar berör och engagerar många människor, ställer oftast krav på samhällsinvesteringar och kan dessutom få stor betydelse för utvecklingen inom en större region. Det är bara regeringen som kan göra en allsidig prövning med en sammanvägning av olika nationella intressen. Det ligger såväl i sökandens som i det allmännas intresse att i ett tidigt skede kunna få klarlagt om mark- och vattenområden får tas i anspråk för kärntekniska anläggningar. Är det inte en lämplig användning är det viktigt att sökanden får besked om det innan projekteringen drivits för långt. Ett besked från regeringen att det är en

lämplig plats för att etablera kärntekniska anläggningar på är en tydlig signal till sökanden att fortsätta sitt projekteringsarbete. Regeringen bör alltså tidigt ta ställning till användningen av mark- och vattenområden.

Regeringens bedömning av lämplig markanvändning bör göras genom en plan

Utredningen föreslår att 3 och 4 kap. miljöbalken ska tillämpas i samband med regeringens principbeslut och att principbeslutet ska vara bindande vid andra tillståndsprövningar ”beträffande de frågor som har prövats i beslutet”. Utredningens förslag innebär att en strategisk miljöbedömning kan krävas och att sökanden om så är fallet ska ta fram miljökonsekvensbeskrivningen. I promemorian föreslås i stället att bedömningen enligt 3 och 4 kap. ska göras genom att regeringen antar en plan för kärntekniska anläggningar, som också föregås av en strategisk miljöbedömning.

Som *Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt* påpekar är det tveksamt om ett beslut som på något sätt är bindande vid den påföljande miljöprövningen i likhet med det som utredningen föreslår är förenligt med MKB-direktivet, om det inte har gjorts en specifik miljöbedömning i samband med beslutet.

Blykalla AB är kritiskt till promemorians förslag om en plan och anser att regeringens bedömning av om 3 och 4 kap. miljöbalken kan tillgodoses ska göras i ett beslut riktat till sökanden, med ett underlag i form av en specifik miljöbedömning som anpassas efter beslutets omfattning.

För att regeringens ställningstagande ska tjäna syftet att ge sökanden ett tidigt besked om vad som är lämplig mark- och vattenanvändning är det viktigt att prövningen inte drar ut på tiden. Det är därför angeläget att prövningen får den avsedda övergripande karaktären utan granskning av detaljfrågor. Om MKB-direktivet är tillämpligt – vilket det blir om regeringens prövning av vissa frågor som omfattas av 3 och 4 kap. miljöbalken görs i form av ett delbeslut i en tillståndsprövning av ett visst projekt – kan dock inte de uppgifter som ska ingå i miljökonsekvensbeskrivningen begränsas på det sätt som *Blykalla AB* efterfrågar. Även om detaljeringsgraden skulle kunna begränsas – vilket inte kommer att kunna bedömas förrän i samband med ett avgränsningssamråd – riskerar en sådan process att dra ut på tiden.

En plan ger goda möjligheter att anpassa mark- och vattenanvändningen och integrera olika intressen. Hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken bör då tillämpas, samtidigt som regeringen kan ta hänsyn till t.ex. säkerhetspolitiska intressen, sysselsättning och energipolitiska mål som kan vara av betydelse för att ge det allmännas syn på om ett mark- eller vattenområde får tas i anspråk för kärntekniska anläggningar. Dessutom är en plan inte bunden till en viss aktör utan kan användas av olika aktörer. Planen bör därför kunna användas av var och en som ansöker om godkännande av att få uppföra en kärnteknisk anläggning av den typ och på den plats som omfattas av planen, utan att regeringen på nytt ska behöva göra en bedömning enligt 3 och 4 kap. miljöbalken.

I promemorian föreslås att det uttryckligen ska anges att regeringen också ska bedöma förhållandet till enskilda intressen i planen. Hushållningsbestämmelserna avser inte i första hand att skydda enskilda intressen. De är ett verktyg som är avsett att tillvarata allmänna intressen när det

gäller mark och vatten. Vissa allmänna intressen, som fungerande rennäring eller yrkesfiske, berör i och för sig även enskilda. Då handlar det om både allmänna och enskilda intressen. I den avvägning som ska göras enligt 3 kap. miljöbalken mellan det skyddade intresset och motstående intressen ska olika intressen vägas in, även berörda enskilda intressen (prop. 1997/98:45 Del 2, s. 30). I den kommunala planeringen ska hänsyn till tas till både allmänna och enskilda intressen vid prövningen av frågor enligt plan- och bygglagen. I översiktsplanen vägs olika allmänna intressen mot varandra. Kommunen behöver även ta hänsyn till enskilda intressen. Avvägningen mellan allmänna och enskilda intressen görs normalt sett först i detaljplaneringen eller direkt i bygglovsprövningen. En detaljplan har dock andra rättsverkningar än en plan för kärntekniska anläggningar. Det bör därför inte anges att regeringen ska ta hänsyn till enskilda intressen när den beslutar en plan. Det finns dock inget som hindrar att regeringen tar t.ex. sådana hänsyn när den tar ställning till om en plan bör antas eller inte.

För att kunna göra nödvändiga avvägningar behövs ett underlag som belyser de intressen som ska beaktas och konsekvenser av att använda området på ett visst sätt. I en strategisk miljöbedömning deltar berörda kommuner i processen, vilket bör skapa goda förutsättningar för att planen stämmer överens med lokala förhållanden och befintliga planer. Att det görs en strategisk miljöbedömning bedöms också vara ett krav enligt SMB-direktivet. Regeringens antagande av planen bör därför föregås av en strategisk miljöbedömning, om det inte finns en möjlighet till undantag i linje med bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken. Bestämmelserna i det kapitlet är utformade för planer som tas fram av myndigheter och kommuner. De bör dock gälla på samma sätt för regeringen.

Om en ansökan avser en verksamhet som kan påverka ett Natura 2000-område, får verksamheten inte komma tillstånd förrän ett Natura 2000-tillstånd har lämnats (4 kap. 8 § miljöbalken). Som bl.a. *Naturvårdsverket* och *Blykalla AB* pekar på behöver det klargöras hur regeringens planbeslut ska förhålla sig till regleringen om Natura 2000-tillstånd. Den nuvarande regleringen innebär att en plan enligt t.ex. plan- och bygglagen inte kan beslutas innan det finns ett Natura 2000-tillstånd (prop. 2000/01:111 s. 48). Bestämmelsen genomför artikel 6.3 i art- och habitatdirektivet som innebär att en plan som kan påverka ett Natura 2000-område inte får komma till stånd utan att planen på ett lämpligt sätt har bedömts med avseende på konsekvenserna för målsättningen vad gäller bevarandet av området. Detta krav på bedömning har genomförts genom bestämmelserna om Natura 2000-tillstånd i 7 kap. miljöbalken. Uttrycket plan i art- och habitatdirektivet har en vidsträckt betydelse (jfr avsnitt 4.4.2 i kommissionens riktlinjer för tolkningen av artikel 6 i art- och habitatdirektivet, 2019/C 33/01. En plan för kärntekniska anläggningar bör omfattas av direktivet. Det innebär att regeringen behöver göra en bedömning av om ett Natura 2000-område påverkas av planen. Om så är fallet, behöver regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ta initiativ till en Natura 2000-prövning.

Sammanfattningsvis bör regeringen ta ställning till hur mark- och vattenområden bör användas i en plan för kärntekniska anläggningar. Vid antagandet av en sådan plan bör 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken tillämpas. Regeringen bör få godkänna en ansökan enligt den nya lagen

endast om det finns en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som avses i ansökan. Även om planen, enligt vad som framgår nedan, beslutas endast om det finns en ansökan om godkännande enligt den nya lagen, så bör den kunna användas igen om en ny ansökan lämnas in och det redan finns en plan som omfattar den anläggningen.

Regeringen bör ansvara för den strategiska miljöbedömningen

Enligt utredningens förslag ska den som ansöker om ett principbeslut ansvara för att göra den strategiska miljöbedömningen. Som några remissinstanser pekar på avviker det från den ordning som gäller för strategiska miljöbedömningar enligt 6 kap. miljöbalken, där ansvaret ligger hos myndigheter eller kommuner. *Blykalla AB* och *Kärnfull Next AB* anser dock att en sökande bör få driva arbetet med den strategiska miljöbedömningen.

En plan ska gälla för alla som vill ansöka om godkännande av en kärnteknisk anläggning på det planlagda området. Det är därför inte lämpligt att ge en viss aktör ansvar för miljöbedömningen, som Blykalla AB och Kärnfull Next AB föreslår. Det är dock värdefullt att den som ansöker om regeringens godkännande ges en möjlighet att bidra med underlag till miljökonsekvensbeskrivningen. Detta bör kunna påskynda arbetet med miljöbedömningen. Det är dock inte lämpligt att en sökande får formellt ansvar för delar av den strategiska miljöbedömningen genom att t.ex. genomföra avgränsningssamråd (6 kap. 9 § miljöbalken) eller, i förekommande fall, samråd med andra länder (6 kap. 13 § miljöbalken).

Som *Energiföretagen* påpekar är det viktigt att arbetet utförs på ett sätt som innebär att den nya processen inte blir mer långdragen och osäker än dagens process. Det är dock inte, som Blykalla AB förordar, lämpligt att reglera tidsfrister för regeringens handläggning.

Eftersom det är regeringen som beslutar om en plan bör regeringen, och inte en kommun eller en myndighet, ha det primära ansvaret för miljöbedömningen. Regeringen bör dock kunna ge en myndighet i uppdrag att genomföra delar av den strategiska miljöbedömningen.

Undantag från krav på miljökonsekvensbeskrivning

Om skyldigheten att göra miljöbedömningar följer både av SMB-direktivet och annan unionslagstiftning, får det föreskrivas samordnade eller gemensamma förfaranden som uppfyller kraven i den relevanta gemenskapslagstiftningen, bland annat för att undvika att bedömningen görs två gånger (artikel 11 i SMB-direktivet). Av samma skäl bör en dubbelprövning undvikas när genomförandet av direktivet innebär en uppdelning där en strategisk miljöbedömning behövs i flera förfaranden. Om det redan har beslutats om en detaljplan för det aktuella området är det därför lämpligt att samråd som har skett och miljökonsekvens-beskrivningar som har upprättats inom ramen för detaljplaneärendet kan användas i den strategiska miljöbedömningen för planen för den kärntekniska anläggningen. Det bör gälla om planen för kärntekniska anläggningar enbart gäller åtgärder som har prövats i ett ärende om detaljplan och miljökonsekvensbeskrivningen i det tidigare ärenden bedöms vara aktuell och tillräcklig för planen för kärntekniska anläggningar.

Fortum AB anser att underlag från en kommunal detaljplaneläggning bör kunna användas så fort den strategiska miljöbedömningen har fastställts, utan att man behöver invänta att planen prövas enligt plan- och bygglagen. Det kan konstateras att underlag till miljökonsekvensbeskrivningar som har tagits fram vid en detaljplaneläggning kan användas på nytt. Eftersom det är fråga om en annan plan, bör dock samråd om innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen kunna undvikas endast om det har konstaterats att samrådet har varit fullständigt. Det kan anses ha skett först när detaljplanen har antagits.

Planens innehåll

Regeringens beslut att anta en plan bör innehålla regeringens bedömning av om det lämpligt att uppföra och driva en kärnteknisk anläggning på det ansökta området, skälen för bedömningen och en karta över det område som omfattas av planen.

Planen bör vara vägledande för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas inom det planlagda området. Planen bör därför utformas så att den ger den vägledning som behövs för en ändamålsenlig mark- och vattenanvändning. Regeringen bör i planen redovisa vilka allmänna intressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken som kan påverkas av uppförandet och driften av sådana anläggningar som omfattas av planen och regeringens syn på hur hänsyn kan tas till dessa intressen. I vissa fall kan det antas att det finns allmänna intressen som kommer att bli svåra att tillgodose i och med genomförandet av planen, exempelvis på grund av att allmänheten inte kommer att ha till tillträde till vissa delar av det berörda området. Vilka avvägningar som gjorts bör framgå av planbeslutet. Det bör även framgå av planen att regeringen har tagit ställning till att det är lämpligt att ett mark- eller vattenområde tas i anspråk för en eller flera kärntekniska anläggningar. Regeringens ställningstagande bör konkretiseras genom att det område som får tas i anspråk för att en kärnteknisk anläggning ska kunna uppföras och drivas framgår av planen. Inom detta område har regeringen då bedömt att det, med beaktande av 3 och 4 kap. miljöbalken, är lämpligt att uppföra kärntekniska anläggningar.

Var en anläggning får lokaliseras på ett område och typ av anläggning har betydelse för planens omfattning. Den eller de berörda kommuner som ska lämna sitt tillstyrkande innan en plan antas kan också ha intresse av att veta inom vilken del av det planlagda området som en kärnteknisk anläggning är tänkt att uppföras. Detta kan också vara av vikt vid samråd med de som berörs av planen i samband med att det görs en strategisk miljöbedömning, exempelvis Försvarsmakten. Av planen bör det därför framgå vilka typer av kärntekniska anläggningar som får uppföras och var dessa får lokaliseras.

En strategisk miljöbedömning är en process som används för att integrera miljöaspekter i planer och program som kan ha betydande miljöpåverkan. Miljökonsekvensbeskrivningen ska dock innehålla en identifiering, beskrivning och bedömning av de betydande miljöeffekter som genomförandet av planen kan antas medföra. Planen bör innehålla avvägningar mellan motstående allmänna intressen som rör hushållning med mark- och vattenområden. För att uppnå syftet med planen är det som nämns ovan viktigt att den hålls övergripande och inte tyngs med

detaljerade frågor. Planen ska inte heller avgöra sådana miljöfrågor som behöver prövas samlat och slutligt vid ett tillfälle. En bedömning av påverkan på miljökvalitetsnormerna för vatten på den plats där den nya anläggningen planeras, som *Havs- och vattenmyndigheten* föreslår, kommer ingå i den strategiska miljöbedömningen.

Berörda myndigheter bör få tillfälle att yttra sig innan en plan antas

Regeringen ska vid antagandet av en plan pröva om det är lämpligt att uppföra och driva en kärnteknisk anläggning på det område som anges i en ansökan om godkännande. Inom det område som bedöms kan det finnas olika särskilda markanvändningsintressen. Om planen omfattar ett område som en ansvarig myndighet enligt förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden bedömer vara av riksintresse, bör den myndigheten ges möjlighet att yttra sig innan planen antas. Även berörd länsstyrelse bör ges tillfälle att yttra sig i egenskap av central aktör i riksintressesystemet. Det bör dock vara regeringen som i det enskilda fallet bedömer vilka myndigheter som är berörda.

Planens rättsverkan

Bedömningen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken omfattar flera frågor som prövas med stöd av den miljökonsekvensbeskrivning som ska göras i en tillståndsprövning av ett projekt. Den tillståndsprövande myndigheten måste kunna ta hänsyn till de uppgifter som framkommer vid handläggningen av målet eller ärendet, bl.a. genom miljökonsekvensbeskrivningen. Planen antas dessutom i ett tidigt skede av sökandens planeringsprocess. I takt med att arbetet fortsätter kan andra eller ytterligare mark- och vattenområden behöva tas i anspråk. Det blir då fråga om en ny tillämpning av 3 och 4 kap. miljöbalken. På samma sätt behöver en ny bedömning göras om de förutsättningar som legat till grund för regeringens plan ändras. Planbeslutet bör därför inte, som *Blykalla AB* föreslår, vara bindande i den efterföljande tillståndsprocessen när det gäller prövningar enligt 3 och 4 kap. miljöbalken. Eftersom regeringen i planen tar ställning till vad som är lämplig markanvändning ur ett nationellt perspektiv, är det dock naturligt att planen blir en utgångspunkt för beslut om hur mark- och vattenområden som omfattas av planen ska användas.

Varje myndighet och kommun som tillämpar miljöbalken ska se till att sådant planeringsunderlag som behövs för att belysa frågor om hushållningen med mark och vatten finns tillgängliga i målet eller ärendet (4 kap. 11 § miljöbalken). Det omfattar även planen för kärntekniska anläggningar i fråga om ett mål eller ärende där en viss verksamhet eller åtgärd inom ett område som omfattas av planen prövas.

Regeringens planbeslut kommer att ge uttryck för en samlad bedömning av hur olika allmänna intressen ska vägas mot varandra och prioriteras och innebär alltså en precisering av flera sektorsmyndigheters anspråk. Inför regeringens antagande, och i den fortsatta tillämpningen av planen ska ett antal myndigheter och kommuner bedöma hur dessa ställningstaganden kommer att påverka deras planering, beslut och andra förvaltningsåtgärder.

I promemorian föreslås att verksamheter eller åtgärder på ett område som omfattas av en plan endast ska få bedrivas eller vidtas om det kan göras utan att genomförandet av planen försvåras. Planen skulle ha en sådan frånstyrande effekt enbart vid prövningar enligt miljöbalken. Som *Boverket* påpekar är detta inkonsekvent, eftersom kommunens planläggningsarbete enligt plan- och bygglagen inte skulle påverkas av förslaget. Förslaget bör därför inte genomföras.

Boverket och flera andra remissinstanser anser att det bör förtydligas hur promemorians förslag förhåller sig till kommunal planläggning och det kommunala planmonopolet. Sådan fysisk planering som regleras i plan- och bygglagen är en kommunal angelägenhet. En plan för kärntekniska anläggningar kommer att vara ett vägledande underlag för efterföljande planläggning eller prövning enligt plan- och bygglagen. Avsikten är alltså inte att planen ska ta över den roll som kommunala planer har. Planen kommer att bidra till en ökad förutsebarhet om regeringens och andra myndigheters prioriteringar. För att kunna göra nödvändiga avvägningar bör regeringen ta hänsyn till eventuella regionplaner, översiktsplaner och detaljplaner, där det allmänna har tagit ställning till vad som kan vara en lämplig markanvändning. Det bör dock inte regleras att regeringen ska vara bunden av sådana planer. Om en detaljplan inte stämmer överens med en plan för kärntekniska anläggningar måste kommunen, genom sitt tillstyrkande av planen, anses ha för avsikt att därefter ändra detaljplanen. Detta behöver inte heller regleras särskilt.

En plan för kärntekniska anläggningar bör närmast jämföras med t.ex. en havsplan enligt 4 kap. 10 § miljöbalken. Sådana planer är inte bindande vid kommunens planläggningsarbete, även om de är vägledande. Att kommunen tillstyrker planen och en ansökan om godkännande kan antas utgöra tillräcklig säkerhet för att kommunen kommer göra vad den kan för att i de fortsatta processerna bidra till att kärntekniska anläggningar som omfattas av ett godkännande också kan komma till stånd.

De ställningstaganden och intresseavvägningar som framgår av planen bör tjäna som ledning för länsstyrelsen i dess arbete med att ta till vara och samordna statens intressen, och verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses och att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt. Detta regleras lämpligen i förordning.

Omfattningen av en plan bör begränsas av en ansökan om godkännande

Den nya processen för regeringens bedömning av lämplig mark- och vattenanvändning när det gäller kärntekniska anläggningar bör borga för en så snabb handläggning och stor förutsebarhet som möjligt för de aktörer som önskar uppföra kärntekniska anläggningar. I nuläget bör utpekandet av lämpliga områden styras av var det finns ett intresse från dessa aktörer. Liksom föreslås i promemorian bör det krävas att det finns en ansökan om godkännande enligt den nya lagen för att regeringen ska initiera en plan för kärntekniska anläggningar. För att inte förlänga handläggningen bör en plan också begränsas till den plats, den typ av anläggning och det antal anläggningar som anges i en ansökan. Därigenom bör den risk för att planprocessen ska ta tid i och med att den som ansöker om godkännande inte själv förfogar över den som *Blykalla AB* och *Kärnfull Next AB* lyfter

inte komma att realiseras. Det utesluter inte att det längre fram kan finnas anledning att, som vissa remissinstanser efterfrågar, ta ett större grepp och utvidga möjligheten att anta planer för kärntekniska anläggningar även när det inte finns någon ansökan eller för andra typer av anläggningar eller områden.

Även om förslaget är att en plan för närvarande ska begränsas av vilka ansökningar som finns så kommer planbeslutet att kunna åberopas av andra än den sökande. Det är också fråga om ett vägledande beslut för kommande tillståndsprövningar, dvs. inte ett delbeslut inom ramen för en tillståndsprövning. Det är därför fråga om en plan i SMB-direktivets mening och inte ett projekt i MKB-direktivets mening, som *Boverket* och *Uppsala universitet* är inne på. EU-rättsligt bör det inte heller vara något problem att det är en strategisk miljöbedömning snarare än en specifik miljöbedömning som är underlag för planen.

I promemorian föreslås att regeringen ska få besluta att en plan inte ska antas. Om det inte finns förutsättningar att anta en plan för kärntekniska anläggningar, kommer regeringen inte att göra detta. Eftersom arbetet med planläggning kommer att vara nära knutet till en ansökan om godkännande, kan regeringen i den situationen besluta att antingen avslå en ansökan om godkännande eller besluta att en ansökan inte ska tas upp till prövning (se avsnitt 5.2.1).

5.4.2 Planens giltighet

Utkastets förslag

Giltighetstiden för en plan ska inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år. Om giltighetstiden löper ut medan det finns pågående ärenden om tillstånd enligt miljöbalken för kärntekniska anläggningar som omfattas av planen och som det finns ett godkännande för enligt den nya lagen, ska planen fortsätta att gälla till dess att ärendena är slutligt avgjorda.

Ett godkännande av en kärnteknisk anläggning ska förfalla, om det inte längre finns en giltig plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som godkännandet avser. Godkännandet ska dock inte förfalla för en kärnteknisk anläggning som det har meddelats ett tillstånd för enligt miljöbalken.

Regeringen ska få förlänga en plans giltighetstid med fem år i taget, efter begäran av den som lämnat in en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning. Berörda kommuner ska få yttra sig innan planens giltighetstid förlängs.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer i huvudsak överens med utkastets förslag. I promemorian föreslås att regeringen på eget initiativ ska få förlänga en plan med fem år i taget och med sammanlagt högst femton år.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Blykalla AB* anser att planen ska gälla även till dess att prövningar enligt kärntekniklagen är avslutade. Blykalla AB anser även att ett godkännande inte ska förfalla om det finns ett tillstånd enligt kärntekniklagen.

Skälen för utkastets förslag

En plans giltighet bör vara begränsad

I avsnitt 5.4.1 föreslås att regeringen ska ha antagit en plan för kärntekniska anläggningar innan regeringen får besluta om att godkänna en kärnteknisk anläggning. Planen är alltså en förutsättning för regeringens beslut om godkännande. Planen ska också begränsas till vad som framgår av en ansökan om godkännande i fråga om det område som behöver tas i anspråk, typen av anläggningar och antalet anläggningar. Planen bör därför bara vara giltig så länge det finns aktörer som vill använda planen genom att ansöka om godkännande av kärntekniska anläggningar. Om det saknas sådana aktörer fyller planen inte längre någon funktion utan kan snarast uppfattas som ett hinder för ändrad användning av de mark- och vattenområden som den omfattar. Planen bör därför vara giltig under en viss tid och inte tills vidare.

Planens giltighetstid bör bestämmas så att det finns rimliga möjligheter för den som avser att uppföra en kärnteknisk anläggning att få en prövning av tillstånd enligt miljöbalken slutligt avgjord under den tid som planen är giltig. Samtidigt bör planen, som *Kävlinge kommun* påpekar, inte vara giltig under en alltför lång tid. Det kan finnas skäl för regeringen att göra en annan bedömning av vad som är en lämplig användning av mark- och vattenområden vid en senare tidpunkt. För att uppnå detta bör giltighetstiden inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år.

Regeringens beslut om godkännande bör förfalla om det inte längre finns en gällande plan

En plan för kärntekniska anläggningar är inte bunden till en viss aktör utan kan användas av alla vars planerade anläggningar omfattas av planen. Att regeringen har antagit en plan är grunden till att regeringen inte ska göra någon tillåtlighetsprövning i samband med miljöbalksprövningen av en godkänd anläggning. Det föreslås inte att godkännandet ska gälla endast under viss tid. Ett godkännande bör i stället gälla så länge det finns en giltig plan. Ett godkännande av en kärnteknisk anläggning bör därför som huvudregel förfalla, om det inte längre finns en giltig plan som omfattar den anläggning som godkännandet avser.

Eftersom det inte kommer göras någon berättigandebedömning enligt miljöbalken för en godkänd kärnteknisk anläggning, bör dock inte ett godkännande förfalla om ett tillstånd enligt miljöbalken har meddelats. Om så vore fallet skulle inte frågan om berättigande vara prövad. Däremot bör, i motsats till vad *Blykalla AB* anför, ett godkännande kunna förfalla även om det finns ett tillstånd enligt kärntekniklagen, eftersom godkännandet inte har någon påverkan på prövningen enligt kärntekniklagen.

En plans giltighet bör kunna förlängas

I avsnitt 5.1 föreslås att regeringen inte ska pröva tillåtligheten av en kärnteknisk anläggning vid en miljöbalksprövning, om regeringen har godkänt anläggningen. För att undvika att giltighetstiden för en plan löper ut under en pågående miljöbalksprövning bör en plan fortsätta att gälla till dess att samtliga ärenden för den eller de anläggningar som planen och ett godkännande avser är slutligt avgjorda enligt miljöbalken.

Det kan uppstå en situation där det kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken kommer att lämnas in, för en kärnteknisk anläggning som omfattas av en plan och som har ett godkännande, men inte inom planens giltighetstid. För att undvika att godkännandet förfaller för att planen inte längre gäller bör regeringen på begäran av den som har ansökt om ett godkännande kunna förlänga planens giltighetstid. Den tid som regeringen får förlänga planen bör begränsas till fem år i taget. Eftersom förlängning sker på ansökan av någon som har fått eller ansöker om godkännande behövs det ingen begränsning när det gäller hur många gånger en förlängning kan ske.

Eftersom planen rör lämplig användning av berörda kommuners mark bör dessa ges tillfälle att yttra sig innan regeringen förlänger giltighetstiden. Eftersom en förlängning av planen inte innebär någon ändring av planens geografiska omfattning bör det dock inte krävas ett tillstyrkande från berörda kommuner.

5.4.3 Regeringen får ändra eller upphäva en plan

Utkastets förslag

Regeringen ska få ändra en plan för kärntekniska anläggningar, om det behövs för att en ansökan som inkommit efter att planen har antagits ska kunna godkännas.

Planen ska dock inte få ändras om

1. det pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som omfattas av planen och en ändring skulle innebära att den anläggningen inte omfattas av planen, eller
2. det kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en sådan anläggning som avses i 1 kommer att lämnas in inom planens giltighetstid.

När en plan ändras ska bestämmelserna om antagande av en plan gälla.

Regeringen ska få upphäva en plan för kärntekniska anläggningar, om

1. det inte pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för sådana kärntekniska anläggningar som planen avser, och
2. det inte kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en sådan anläggning som avses i 1 kommer att lämnas in inom planens giltighetstid.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer i huvudsak överens med utkastets förslag. I promemorian föreslås att sakägare och berörda kommuner ska få

tillfälle att yttra sig innan en plan ändras, om ändringen kan göras utan att det krävs en strategisk miljöbedömning. Det föreslås även att sakägare och berörda kommuner ska få tillfälle att yttra sig innan en plan upphävs.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Blykalla AB* anser att det bör tydliggöras att grunderna för ändring och upphävande av en plan är uttömmande och att det inte ska få ske om en prövning enligt kärntekniklagen pågår. *Östhammars kommun* önskar att det tydliggörs att berörd kommun har möjlighet att lyfta frågan om upphävande till regeringen.

Skälen för utkastets förslag

Enligt utkastets förslag ska regeringen ha antagit en plan för kärntekniska anläggningar innan den beslutar om att godkänna en kärnteknisk anläggning. Om det kommer in en ny ansökan för ett område som regeringen redan har antagit en plan för, bör därför regeringen få ändra planen i den omfattning som behövs för att den nya ansökan ska kunna godkännas. Vid en ändring av en befintlig plan bör regeringen behöva göra motsvarande bedömningar som vid antagandet av en ny plan. Det bör därför inte vara någon skillnad på vilka krav som ska ställas för att en ändrad plan ska få antas jämfört med vad som gäller för en ny plan. Det innebär bland annat att kraven på att en plan ska antas innan regeringen får besluta om att godkänna en ansökan, vilka bestämmelser som ska tillämpas, vad en plan ska innehålla, att en miljöbedömning i vissa fall kommer behöva göras, att planen ska ha en giltighetstid och berörda kommuner ska tillstyrka planen, även ska gälla vid ändring av en befintlig plan. Regeringen bör även kunna upphäva en plan om den inte längre behövs.

Eftersom ett godkännande ska förfalla om det inte finns en gällande plan (se avsnitt 5.4.2) har planens giltighet betydelse för frågan om det ska krävas en tillåtlighetsprövning enligt miljöbalken eller inte. Därför bör en plan inte kunna ändras om det finns en pågående tillståndsprövning enligt miljöbalken för det område som planen avser, om en ändring skulle innebära att den anläggningen inte omfattas av planen. En plan bör av samma skäl inte heller få upphävas om det finns en tillståndsprövning enligt miljöbalken för sådana kärntekniska anläggningar som planen avser. En plan bör inte heller få ändras eller upphävas om det kan antas att en ansökan kommer att lämnas in inom planens giltighetstid för sådana kärntekniska anläggningar som planen avser. Eftersom den prövning som regeringen gör när en plan antas inte har något samband med den tillståndsprövning som ska göras enligt kärntekniklagen, finns det inte något behov av planen för prövningen enligt kärntekniklagen. I motsats till vad *Blykalla AB* föreslår bör möjligheten att ändra eller upphäva en plan inte vara beroende av någon prövning enligt kärntekniklagen.

I promemorian föreslås att berörda sakägare och kommuner ska få yttra sig innan en plan upphävs eller ändras på ett sätt som inte kräver att en ny strategisk miljöbedömning görs. Eftersom berörda kommuner ska lämna sitt tillstyrkande innan en ändrad plan får antas, saknas skäl för att

kommunerna även ska ges möjlighet att yttra sig. Att regeringen beslutar att upphäva en plan bör inte heller ha sådan påverkan för den berörda kommunen att det ska krävas ett yttrande från kommunen. Eftersom planen inte, till skillnad från i promemorian, föreslås innebära några begränsningar för hur mark- eller vattenområden får tas i anspråk vid en prövning enligt miljöbalken (se avsnitt 5.4.1), saknas även skäl för att ge berörda sakägare tillfälle att yttra sig innan en plan ändras eller upphävs.

Det finns inga hinder mot att en kommun, som *Östhammars kommun* framför, lyfter frågor om upphävande till regeringen.

5.5 Kommunens tillstyrkande ska krävas

Utkastets förslag

Tillstyrkande från den eller de kommuner som ligger inom de områden som ska omfattas av en plan för kärntekniska anläggningar ska krävas för att regeringen ska kunna godkänna en kärnteknisk anläggning och besluta om en plan för kärntekniska anläggningar. Ett tillstyrkande ska gälla i fem år.

Regeringen ska under vissa förutsättningar kunna besluta om godkännande för mellanlagring eller slutförvaring av kärnämnen eller kärnavfall och en plan för sådana anläggningar även om det inte finns ett tillstyrkande från kommunen.

Utredningens förslag

Utredningens förslag stämmer delvis överens med utkastets förslag. Utredningen föreslår att kommunfullmäktiges tillstyrkande ska krävas innan regeringen fattar beslut enligt den föreslagna lagen. Det föreslås dock inte att tillstyrkandet ska vara giltigt en viss tid.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. Flera remissinstanser, bl.a. *Sveriges Kommuner och Regioner*, *Kärnkraftskommunernas samarbetsorgan* och *Nyköpings kommun*, understryker vikten av att det kommunala vetot behålls. *Varbergs kommun* anser att det ska vara upp till varje kommun att själv bestämma formerna för det kommunala vetot. *Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt* anser att det bör klargöras vad som händer om en kommun som inför principbeslutet har tillstyrkt en ansökan ändrar uppfattning innan tillståndsfrågan hinner prövas. Enligt *Svalövs kommun* bör det tydliggöras om kommunen har rätt att återkalla eller revidera ett tidigare godkännande om nya omständigheter tillkommer.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer i huvudsak överens med utkastets förslag. I promemorian föreslås att en kommun inte ska få ändra sitt beslut.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. *Varbergs kommun* motsätter sig att en kommun inte ska få ändra sitt beslut efter att den har tillstyrkt en ansökan eller ett förslag till plan. *Kävlinge kommun* anser att möjligheten till godkännande av mellan- eller slutförvar utan kommunens tillstyrkande bör preciseras med objektiva kriterier och bör förutsätta ett lokalt kompensations- och medfinansieringsavtal. *Boverket* påpekar att kommunens tillstyrkande inte säkerställer någon demokratisk förankring på lokal nivå, eftersom det inte finns t.ex. krav på samråd. *Kärnfull Next AB* och *Sveriges Kärntekniska Sällskap* anser att det är en risk att det kommunala vetot fördelas över två separata beslut medan *Fortum Sverige AB* menar att det är tveksamt om det är nödvändigt att kommunen ska tillstyrka godkännandebeslutet.

Skälen för utkastets förslag

Regeringen prövar i dag tillåtligheten av kärntekniska anläggningar enligt 17 kap. 1 § miljöbalken. Enligt samma kapitel krävs kommunfullmäktiges tillstyrkande för att regeringen ska få tillåta en sådan verksamhet. Regeringen får trots det tillåta mellanlagring eller slutlig förvaring av kärnämne eller kärnavfall, om det är synnerligen angeläget att verksamheten kommer till stånd och det inte finns någon annan lämplig plats.

Som utredningen och flera remissinstanser framför är lokal acceptans helt avgörande för att en etablering av ny kärnkraft ska komma till stånd. Det bör därför även i fortsättningen krävas kommunalt tillstyrkande.

Ett tillstyrkande bör vara en förutsättning för att regeringen ska kunna dels besluta om en plan, dels godkänna en ansökan. Detta innebär att tillstyrkandet behöver finnas innan regeringen beslutar om plan och godkännande. Det bedöms inte finnas behov av en mer detaljerad reglering, exempelvis av hur tillstyrkandet ska inhämtas eller hur kommunens beslutsprocess ska fungera. I linje med vad *Varbergs kommun* framför bör det därför endast anges att kommunens tillstyrkande krävs.

Det bör även, i likhet med vad som gäller för tillåtlighetsprövningen enligt miljöbalken, finnas en möjlighet för regeringen att, trots att kommunen inte har tillstyrkt det, fatta ett beslut om plan för mellanlagring eller slutlig förvaring av kärnämne eller kärnavfall och godkänna en sådan anläggning. Kriterierna för detta bör vara desamma som gäller för regeringens tillåtlighetsprövning, dvs. att det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att anläggningen kommer till stånd och det inte finns någon annan plats som antingen bedöms vara lämpligare för anläggningen, eller som är lämplig och har anvisats för anläggningen inom en annan kommun som kan antas godta en placering där (jfr 17 kap. 6 § andra stycket miljöbalken). Som utgångspunkt bör möjligheten för regeringen att lämna tillstånd mot kommunens vilja användas ytterst restriktivt (jfr prop. 1997/98:45 gör såDel 2, s. 221). Kompensations- eller medfinansieringsavtal, som *Kävlinge kommun* efterlyser, är inte aktuellt i denna typ av situationer i dagsläget och det bedöms inte lämpligt att införa krav på detta.

Bland annat *Kärnfull Next AB* invänder mot att förslaget i promemorian innebär att kommunen i ett första steg kan tillstyrka förslaget till plan och

vid ett andra steg tillstyrka ansökan om godkännande. Även om det krävs att kommunen tillstyrker både planen och godkännandet är det i praktiken sannolikt mest praktiskt att dessa processer hanteras i ett sammanhang, särskilt som det föreslås att planen begränsas till den plats, den typ av anläggning och det antal anläggningar som en ansökan om godkännande omfattar (se avsnitt 5.4.1).

Varbergs kommun motsätter sig förslaget i promemorian att en kommun inte ska få ändra sitt beslut efter att den tillstyrkt en ansökan eller förslag till plan. Det är dock viktigt att processen blir effektiv och förutsägbar. Kommunens tillstyrkande bör därför vara giltigt under en viss tid. Denna tid bör dock inte vara obegränsad. Fem år bedöms vara en lämplig tidsperiod. Om regeringen inte har antagit planen inom denna tid, bör det krävas ett nytt tillstyrkande. När ett planbeslut har fattats bör dock kommunen inte kunna återta ett tillstyrkande så att det påverkar planen. Om det kommer en ny ansökan om godkännande med en befintlig plan som grund, bör det alltså inte krävas att kommunen tillstyrker planen på nytt om fem år har förflutit. Kommunen kan dock i den situationen välja att inte tillstyrka ansökan om godkännande. Ett tillstyrkande hindrar inte heller att kommunen överklagar ett tillstånd enligt miljöbalken till anläggningen, om kommunen bedömer att det har framkommit uppgifter som gör att det finns anledning att motsätta sig tillståndet.

Boverket påpekar att ett kommunalt tillstyrkande enligt promemorians förslag inte, till skillnad från när en detaljplan antas, säkerställer lokal förankring. Det kan dock konstateras att samråd kommer att genomföras inom ramen för framtagandet av en strategisk miljöbedömning. I övrigt bör det, precis som när det gäller kommunalt tillstyrkande enligt miljöbalken, vara kommunen som avgör hur processerna ska se ut inför att kommunen lämnar besked i tillstyrkandefrågan.

I avsnitt 5.4.3 föreslås att regeringen under vissa förutsättningar ska få ändra en plan för kärntekniska anläggningar och att en sådan ändring, på samma sätt som vid antagandet av en ny plan, ska kräva att kommunen har tillstyrkt den.

5.6 Förhållandet till miljöbalken, kärntekniklagen och rättsprövningslagen

5.6.1 Handläggningen när en ansökan görs enligt flera lagar

Utkastets förslag

En ansökan om tillstånd enligt miljöbalken som avser en kärnteknisk anläggning som omfattas av ett pågående ärende om godkännande enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar ska få tas upp till prövning och handläggas fram till den tidpunkt då domstolen enligt 21 kap. 7 § miljöbalken ska avge ett eget yttrande inför regeringens prövning av tillåtligheten enligt 17 kap. 1 §.

Ett tillstånd enligt kärntekniklagen ska inte få ges till en kärnteknisk verksamhet som omfattas av ett pågående ärende om godkännande

enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

Utredningens förslag

Utredningens förslag stämmer inte överens med utkastets förslag. Utredningen föreslår att ett principbeslut av regeringen ska vara en förutsättning för att ett miljötillstånd ska kunna meddelas och att ett principbeslut ska ha fattats senast när förberedelsen avslutas i målet om tillstånd enligt miljöbalken.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt* anser att det inte är lämpligt att tidpunkten för när ett principbeslut ska finnas knyts till förberedelsens avslutande.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer inte överens med utkastets förslag. I promemorian föreslås att en ansökan om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken inte ska få tas upp till prövning om den avser en kärnteknisk anläggning som omfattas av ett pågående ärende om godkännande enligt den nya lagen. I promemorian föreslås inte att ett tillstånd inte ska få ges till en kärnteknisk anläggning som omfattas av ett pågående ärende om godkännande enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Strålsäkerhetsmyndigheten* ser ett behov av att en pågående prövning enligt kärntekniklagen kan vilandeförklaras i väntan på regeringens berättigandebedömning enligt miljöbalken.

Skälen för utkastets förslag

Vad en ansökan om tillstånd till en kärnteknisk anläggning enligt miljöbalken ska innehålla påverkas inte av att det finns ett pågående ärende om godkännande för samma anläggning enligt den nya lagen. Domstolen bör därför vara oförhindrad att ta upp en sådan ansökan till prövning. När en kärnteknisk anläggning som har godkänts enligt den nya lagen prövas enligt miljöbalken ska det dock enligt förslaget i avsnitt 5.1 inte göras någon tillåtlighetsprövning av regeringen. Handläggningen i domstolen påverkas alltså om det finns ett godkännande enligt den nya lagen. Om det finns ett pågående ärende enligt den nya lagen är det därför lämpligt att domstolen bara får handlägga målet fram till den tidpunkt då domstolen enligt 21 kap. 7 § miljöbalken ska avge ett eget yttrande inför regeringens prövning av tillåtligheten enligt 17 kap. 1 §. Efter denna tidpunkt bör målet vila i avvaktan på regeringens beslut.

I ett beslut om att godkänna en kärnteknisk anläggning prövar regeringen om det finns några hinder för anläggningen på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv och om det finns förutsättningar för att omhänderta kärnämnet eller kärnavfallet. Detta är frågor som också prövas vid en tillståndsprövning enligt kärntekniklagen men då på en mer detaljerad nivå. Inriktningen i detta utkast till lagrådsremiss är att det ska vara den myndighet som regeringen bestämmer som ska pröva alla kärntekniska anläggningar enligt kärntekniklagen. Regeringens beslut om godkännande är tänkt att vara ett första steg innan efterföljande tillståndsprocesser enligt miljöbalken och kärntekniklagen. Det är därför inte lämpligt att en myndighet får besluta om tillstånd före regeringens godkännandebeslut. Ett tillstånd enligt kärntekniklagen bör därför inte få ges till en kärnteknisk verksamhet som omfattas av ett pågående ärende enligt den nya lagen. Eftersom regeringens godkännandebeslut inte påverkar prövningsramen för kärntekniklagen, finns det inga hinder för att en ansökan bereds så länge inte ett tillståndsbeslut fattas.

Eftersom det krävs tillstånd enligt både miljöbalken och kärntekniklagen för att en kärnteknisk anläggning ska få uppföras och drivas, saknas det skäl för att, som *Strålsäkerhetsmyndigheten* föreslår, göra det möjligt att vilandeförklara en pågående prövning enligt kärntekniklagen i väntan på regeringens berättigandebedömning enligt miljöbalken.

5.6.2 Påverkan på regeringens tillåtlighetsprövning

Utkastets förslag

Regeringens tillåtlighetsprövning ska inte omfatta en kärnteknisk anläggning där aktiviteten hos den totala mängden avfall i anläggningen inte vid någon tidpunkt kommer att överstiga 10 terabecquerel, varav högst 10 gigabecquerel från alfaaktiva ämnen.

Regeringen ska få tillåta en kärnteknisk anläggning endast om den typ av anläggning som avses i ansökan är berättigad på grund av att fördelarna överväger de nackdelar som den kan medföra från ett strålskyddsperspektiv.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer delvis överens med utkastets förslag. I promemorian föreslås att regeringen ska få tillåta en kärnteknisk anläggning endast om det inte finns hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet. Vidare föreslås att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken i fråga om en kärnteknisk anläggning som inte omfattas av regeringens godkännande, ska innehålla uppgifter om det område runt anläggningen dit allmänheten inte ska ha tillträde. En sådan ansökan föreslås även innehålla uppgifter om sökanden och de leverantörer, entreprenörer eller andra tredje parter som sökanden avser att använda sig av för uppförande och drift av anläggningen samt dessa aktörers ägarförhållanden.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Säkerhetspolisen* efterfrågar förtydliganden av hur regeringens prövning av Sveriges säkerhet ska gå till. *Sveriges kärntekniska sällskap* anser att införandet av en prövning av Sveriges säkerhet innebär risker för aktörerna. Sveriges kärntekniska sällskap ställer sig också frågande till behovet av att begränsa möjligheterna för regeringen att tillåta en kärnteknisk anläggning genom att anläggningstypen behöver anses vara berättigad. *Vattenfall AB* avstyrker förslaget om att reglera berättigandet för kärnteknisk verksamhet och om det finns hinder med hänsyn till Sveriges säkerhet.

Skälen för utkastets förslag

I avsnitt 5.1 föreslås att regeringen inte ska tillåtlighetspröva anläggningar som omfattas av ett godkännande enligt den nya lagen, om den som ansöker om miljötillståndet är den som har fått godkännandet. För den som väljer att inte ansöka om godkännande enligt den nya lagen föreslås tillåtlighetsprövningen alltså vara kvar. Förslagen i detta utkast till lagrådsremiss innebär dock att det bör göras vissa ändringar i tillåtlighetsprövningen.

Regeringen bör inte pröva tillåtligheten av vissa mindre anläggningar

Enligt 17 kap. 1 § miljöbalken prövar regeringen tillåtligheten av sådana kärntekniska anläggningar som regeringen ska pröva enligt kärntekniklagen. Vissa kärntekniska anläggningar som genererar avfall med låg aktivitet prövas av Strålsäkerhetsmyndigheten. Det rör sig bland annat om kärntekniska anläggningar där aktiviteten hos den totala mängden avfall i anläggningen inte vid någon tidpunkt kommer att överstiga 10 terabecquerel, varav högst 10 gigabecquerel från alfaaktiva ämnen.

Inriktningen i detta utkast till lagrådsremiss är att den myndighet som regeringen bestämmer ska pröva alla kärntekniska anläggningar enligt kärntekniklagen. Regeringen bör även i fortsättningen kunna tillåtlighetspröva vissa kärntekniska anläggningar. Det är dock lämpligt att mindre anläggningar med begränsad risk, som exempelvis markförvar, undantas från regeringens prövning.

Regeringen bör pröva frågor om berättigande men inte om Sveriges säkerhet

I avsnitt 5.3.1. bedöms att regeringens beslut om godkännande inte bör innefatta en prövning med hänsyn till Sveriges säkerhet. Någon sådan prövning bör därför inte heller göras vid regeringens tillåtlighetsprövning. I samma avsnitt föreslås dock att regeringen i samband med ett godkännande ska pröva om anläggningen är berättigad, dvs. om fördelarna överväger de nackdelar som den kan medföra från ett strålskyddsperspektiv. Som anges där är det lämpligt att regeringen ansvarar för den bedömningen. Inriktningen i detta utkast till lagrådsremiss är att det är den myndighet som regeringen bestämmer som ska pröva alla kärntekniska anläggningar enligt kärntekniklagen. För att regeringen ska kunna pröva frågor om berättigande när det inte görs någon prövning enligt den nya

lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar bör regeringens berättigandebedömning ingå i tillåtlighetsprövningen. För regeringens prövning av om en anläggning är berättigad bör de uppgifter som en ansökan till mark- och miljödomstolarna i ansökningsmål ska innehålla enligt 22 kap. miljöbalken utgöra ett tillräckligt underlag.

5.6.3 Miljöorganisationers rätt till rättslig prövning av regeringens beslut om en plan för kärntekniska anläggningar

Utkastets förslag

Ett planbeslut ska, vid tillämpningen av lagen om rättsprövning av vissa regeringsbeslut, jämställas med ett tillståndsbeslut.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer överens med utkastets förslag.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Svalövs kommun* anser att kommunens rätt att överklaga eller begära rättsprövning bör förtydligas, särskilt i de fall där regeringens beslut går emot kommunen. *Varbergs kommun* framför att det måste finnas en tydlig process för hur beslut enligt den föreslagna lagen kan överklagas.

Skälen för utkastets förslag

I konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (Århuskonventionen) finns bestämmelser om den berörda allmänhetens rätt till rättslig prövning av beslut för verksamheter som kan ha betydande påverkan på miljön. Med allmänhet avses bland annat miljöorganisationer. Enligt lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut (rättsprövningslagen) får miljöorganisationer ansöka om rättsprövning av vissa tillståndsbeslut av regeringen som omfattas av Århuskonventionen.

Regeringens beslut om att anta en plan för kärntekniska anläggningar är ett sådant beslut som omfattas av rätten till prövning enligt Århuskonventionen. Miljöorganisationer bör därför kunna ansöka om rättsprövning av regeringens beslut att anta en plan.

Det finns ingen möjlighet för kommuner att begära rättsprövning. I de fall det krävs tillstyrkande av kommunen kan det inte heller anses finnas något behov av det från kommunens perspektiv. Undantaget i fråga om mellanlagring eller slutförvaring av kärnämnen eller kärnavfall har en motsvarighet i miljöbalken, och där finns ingen möjlighet för kommunen att få regeringens ställningstagande prövat. I motsats till vad *Svalövs kommun* och *Varbergs kommun* önskar bör det inte heller när det gäller den nya lagen införas någon sådan möjlighet.

6 Prövningen enligt kärntekniklagen effektiviseras och förtydligas

6.1 Det ska vara möjligt att ha en förberedande dialog innan en tillståndsansökan lämnas in

Utkastets förslag

Den som avser att ansöka om tillstånd för uppförande, innehav eller drift av en kärnteknisk anläggning ska få begära en förberedande dialog med den myndighet som regeringen bestämmer om vad en tillståndsansökan behöver innehålla. Myndigheten ska få begränsa omfattningen av dialogen eller avstå från att inleda en sådan dialog, om det är ändamålsenligt i det enskilda fallet.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer delvis överens med utkastets förslag. I utredningens förslag anges inte vad den förberedande dialogen ska avse och det föreslås inte att myndigheten får avstå från att inleda en dialog.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det, bland annat *Strålsäkerhetsmyndigheten*, *Kärnkraftssamordningen*, *Blykalla* och *Westinghouse Electric Sweden AB*. *Kungsbacka kommun* anser att en förberedande dialog kan underlätta kommunernas planering och beslutsfattande. Strålsäkerhetsmyndigheten ser ett behov av att gå utöver förvaltningslagens serviceskyldighet för att säkerställa att kommande ansökningar om ny kärnkraft blir så bra som möjligt redan i ett första ansökningsskede, för att minska kompletteringsbehov och effektivisera kommande prövning, men pekar på behov av vissa förtydliganden.

Några remissinstanser ser risker med förslaget. *Ekonomistyrningsverket* bedömer att det finns en risk att avgränsningen mellan förberedande dialog, förhandsbesked och prövningen av ansökan blir otydlig. *Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt* anser att det kan ifrågasättas hur förslaget förhåller sig till den svenska förvaltningstraditionen.

Statskontoret avstyrker förslaget om förberedande dialog och ser en risk för oklarheter när det gäller Strålsäkerhetsmyndighetens roll som prövningsinstans och tillsynsmyndighet. *Vattenfall AB* avstyrker förslaget och menar att förslaget handlar om något som faller inom myndighetens serviceskyldighet.

Skälen för utkastets förslag

Det är ett omfattande arbete för en sökande att ta fram en komplett ansökan om tillstånd enligt kärntekniklagen för att få uppföra, inneha eller driva en ny kärnteknisk anläggning. Samtidigt är en gedigen ansökan en förutsättning för en effektiv tillståndsprövning. Det är därför, i likhet med vad bl.a. *Strålsäkerhetsmyndigheten* framför, viktigt att säkerställa att

kommande ansökningar om ny kärnkraft är så bra som möjligt redan när ansökan lämnas in. På så vis minskar kompletteringsbehovet och den kommande tillståndsprövningen blir mer effektiv. Flera berörda aktörer har också fört fram önskemål om ett förfarande med förberedande dialog.

Vissa remissinstanser lyfter risker med en förberedande dialog. *Statskontoret* bedömer t.ex. att det kan bli svårt för myndigheten att göra gränsdragningar när det gäller vad dialogen ska omfatta och pekar på att det kan riskera Strålsäkerhetsmyndighetens oberoende om myndigheten tillhandahåller utredningsstöd till industrin inom ramen för en tillståndsprocess samtidigt som den skulle hantera ärenden om tillstånd och utöva tillsyn över tillståndshavare. *Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt* anser att myndighetens serviceskyldighet enligt utredningens förslag synes sträcka sig mycket långt och att myndighetens roll i en förberedande dialog mer liknar en partner eller ett ombud.

Det kan inledningsvis konstateras att förvaltningsmyndigheterna enligt förvaltningslagen (2017:900) har en serviceskyldighet och ska ge upplysningar, vägledning och råd inom sitt verksamhetsområde. Till skillnad från vad *Vattenfall AB* framför kan serviceskyldigheten inte alltid anses sträcka sig så långt som krävs för att en ansökan ska bli komplett, i vart fall inte när det gäller tekniskt komplicerade frågor. En förberedande dialog skulle visserligen till viss del överlappa med serviceskyldigheten. Den bör dock innebära en rätt för sökanden och en skyldighet för den ansvariga myndigheten att avsätta tid och resurser för att säkerställa att ansökan blir så komplett som möjligt. En reglerad förberedande dialog innebär också en ökad tydlighet för myndigheten och underlättar planeringen. En förberedande dialog kan även innebära en bättre användning av myndighetens resurser, eftersom mer genomarbetade ansökningar minskar behovet av kompletteringar senare i tillståndsprocessen. En formaliserad möjlighet att inleda en sådan dialog mellan den som avser att ansöka om tillstånd och den ansvariga myndigheten är därför lämplig.

Den förberedande dialogen bör inte handla om utredningsstöd eller andra insatser som riskerar att påverka förtroendet för att myndigheten är objektiv i den senare tillståndsprövningen. Med ett förtydligande om att den förberedande dialogen enbart ska avse en ansökans innehåll bedöms att risken för att dialogen kan påverka förtroendet för myndigheten vara låg.

För att myndighetens resurser ska kunna användas på ett ändamålsenligt sätt är det viktigt att den förberedande dialogen är effektiv och givande. En förberedande dialog bör inte få tränga undan mer prioriterade uppgifter för myndigheten. Det bör därför, som Strålsäkerhetsmyndigheten också framför, klargöras att sökanden inte har en ovillkorlig rätt till en sådan dialog. Myndigheten bör i vissa fall kunna avstå från att inleda en sådan dialog, exempelvis om den som begär dialogen inte har kommit tillräckligt långt i arbetet med sin tillståndsansökan. Som utredningen också föreslår bör myndigheten få sätta ramarna för dialogen med hänsyn till vad som är ändamålsenligt i det enskilda fallet. Myndigheten kan då begränsa omfattningen av dialogen eller avstå från att inleda en dialog, om den sökande inte bedöms redo. Precis som Strålsäkerhetsmyndigheten föreslår är det också lämpligt att förtydliga att dialogen ska gälla vad en tillståndsansökan ska innehålla.

Myndighetens möjlighet att begränsa eller avstå från en förberedande dialog ska inte förstås som en inskränkning av serviceskyldigheten. Myndigheten ska även i fortsättningen inom sitt område så långt det är möjligt och lämpligt hjälpa enskilda att ta tillvara sina intressen.

6.2 Det ska vara möjligt att ansöka om förhandsbesked om en kärnteknisk anläggnings konstruktion

Utkastets förslag

Den som avser att konstruera, leverera, uppföra, inneha eller driva en kärnteknisk anläggning ska få begära ett förhandsbesked hos den myndighet som regeringen bestämmer. Myndigheten ska, om det är ändamålsenligt i det enskilda fallet, få avstå från att pröva en ansökan om förhandsbesked eller begränsa omfattningen av den.

Ett förhandsbesked ska endast få ges för frågor där tillstånd i den efterföljande prövningen meddelas av en myndighet.

I ett förhandsbesked ska den myndighet som regeringen bestämmer bedöma om en kärnteknisk anläggnings konstruktion uppfyller de krav som följer av kärntekniklagen, strålskyddslagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar. En begäran om förhandsbesked ska få avse hela den kärntekniska anläggningens konstruktion eller delar av den.

Om den konstruktion som en begäran avser i sin helhet uppfyller de krav som ställs ska det i förhandsbeskedet anges hur länge beskedet gäller. Tiden ska inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år från det att beslutet fick laga kraft.

Ett förhandsbesked ska vara bindande vid en senare tillståndsprövning, om beskedet innebär att den kärntekniska anläggningens konstruktion uppfyller ställda krav, om beskedet fått laga kraft och om en ansökan om tillstånd har gjorts inom den tid som förhandsbeskedet gäller. Ett förhandsbesked ska trots detta inte vara bindande, om en författning har ändrats efter att förhandsbeskedet beslutades och ändringen har betydelse för bedömningen i beskedet, om de förutsättningar som låg till grund för beskedet har ändrats och ändringarna har betydelse för säkerheten, strålskyddet eller kärnämneskontrollen i den kärntekniska anläggningen eller om förhandsbeskedet har lämnats på grund av oriktiga eller vilseledande uppgifter och uppgifterna har haft betydelse för bedömningen i beskedet.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer delvis överens med utkastets förslag. Utredningen föreslår att den som planerar att ansöka om tillstånd enligt kärntekniklagen ska få begära ett förhandsbesked. Ett förhandsbesked ska, utöver en anläggnings konstruktion, kunna omfatta förläggningsplatsens förutsättningar och administrativa resurser och personalresurser för uppförandet eller driften av anläggningen. Utredningen föreslår att ett

förhandsbesked som innebär att det finns förutsättningar att uppfylla tillämpliga krav ska vara bindande i fem år och att beskedet ska få förenas med villkor. De grunder för att inte anse ett förhandsbesked bindande som utredningen föreslår är annorlunda utformade. Utredningen föreslår vidare att sekretess ska gälla i den ansvariga myndighetens prövning av förhandsbeskedet. Utredningen föreslår inte att myndigheten ska få avstå från att pröva en ansökan om förhandsbesked eller att ett förhandsbesked endast ska få ges för frågor där tillstånd i den efterföljande prövningen meddelas av en myndighet.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Forsmarks kraftgrupp AB* och *Ringhals AB* menar att det saknas skäl att utesluta befintliga kärntekniska tillståndshavare från möjligheten att få ett förhandsbesked. *Kärnfull Next AB* och *Westinghouse Electric Sweden AB* anser att en giltighetstid om fem år riskerar att vara alltför kort i vissa fall. *Vattenfall AB* anser att giltighetstiden bör vara minst tio år, om beskeden ska fylla sin funktion, och att även t.ex. leverantörer och konsortium, ska kunna initiera en sådan process. Enligt *Strålsäkerhetsmyndigheten* finns det en risk att det blir en ökad tidsåtgång och att det inte blir en effektivare tillståndsprocess, om en ansökan om förhandsbesked är begränsad till förläggningsplatsen och endast anger ett antal ramar för anläggningens konstruktion. Myndigheten menar även att det inte kommer att vara aktuellt att besluta om villkor i samband med ett förhandsbesked. *Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt* ifrågasätter förslaget. *Sveriges Kärntekniska Sällskap* anser att det bör förtydligas att beskeden ska vara bindande så länge inga väsentliga ändringar skett i förhållande till det beslutade förhandsbeskedet eller att författningsändringar har gjorts som påverkar den fråga som beskedet avser.

Länsstyrelsen i Kalmar län anser att det är rimligt att en del av underlaget är föremål för sekretess, medan *Journalistförbundet* och *Tidningsutgivarna* avstyrker förslaget om sekretess. *Strålsäkerhetsmyndigheten* bedömer att förhandsbeskedet kommer att behöva vara mycket precist för att tydliggöra vad som redan är prövat och därför kan komma att innehålla detaljerade uppgifter om enskilds affärs- eller driftförhållanden, innovationer eller forskningsresultat som inte skulle skyddas av sekretess, eftersom uppgifterna tagits in beslutet. Myndigheten anser vidare att det inte bör införas en hänvisning till en specifik lag i 30 kap. 23 § offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, men att det behövs en analys av huruvida prövningen utgör en utredning i paragrafens mening eller kan anses vara tillståndsprövning.

Miljövänner för kärnkraft och *Nordic Nuclear Energy AB* förordar en ordning med typgodkännande för reaktorer.

Skälen för utkastets förslag

Förhandsbesked är mer ändamålsenligt än typgodkännande

Hos de som planerar för att konstruera, leverera, uppföra, inneha eller driva kärntekniska anläggningar finns det ett intresse av ett förfarande som föregår en formell tillståndsprövning och som bör mynna ut i ett bindande

ställningstagande från tillståndsmyndigheten i vissa frågor. En bedömning som föregår tillståndsprövningen skulle kunna öka förutsebarheten och effektiviteten i den kommande formella prövningen. Utredningen har övervägt ett förfarande med s.k. typgodkännande och ett förfarande med förhandsbesked.

Ett typgodkännande kräver bl.a. mer detaljerad reglering än vad som är brukligt inom det kärntekniska området för att fungera, även om det, som *Nordic Nuclear Energy AB* noterar, i framtiden skulle kunna vara lämpligt med någon form av nationellt typgodkännande för små modulära reaktorer. Ett typgodkännande ställer krav på fastställda granskningskriterier avseende de materiella krav som en anläggning måste uppfylla för att kunna bli typgodkänd. Kraven för att kunna få ett typgodkännande skulle också komma att skilja sig åt beroende på reaktorns konstruktion, egenskaper och tänkta användning, eftersom ramkriterierna behöver variera beroende på vilken specifik reaktormodell som de avser. Det innebär i sin tur att det skulle kunna behöva tas fram granskningskriterier för ett antal olika reaktortekniker. Dessa skulle dessutom behöva preciseras för specifika modeller. Ett förfarande med typgodkännande skulle alltså i dagsläget vara svårt att få till stånd för kärntekniska anläggningar. Mot bakgrund av de behov som utredningen har identifierat framstår därför en reglering med förhandsbesked som mest ändamålsenligt.

Förhandsbesked bör ges endast om en myndighet ansvarar för beslut om tillstånd

I dag är det regeringen som meddelar tillstånd till kärntekniska anläggningar. Inriktningen är dock att beslut om tillstånd till uppförande, innehav och drift av kärntekniska anläggningar ska fattas av den myndighet som ansvarar för tillsynen på strålsäkerhetsområdet, vilket också föreslås av utredningen. Detta regleras på förordningsnivå. Om tillståndsfrågan ska prövas av regeringen är det inte lämpligt att en myndighet föregår regeringens bedömning. Ett förhandsbesked bör därför endast få ges för frågor där tillstånd i den efterföljande prövningen ska meddelas av en myndighet.

Förhandsbeskeden bör begränsas till en anläggnings konstruktion

Som *Strålsäkerhetsmyndigheten* påpekar kommer det att krävas ett omfattande underlag för att kunna få ett förhandsbesked som kan användas effektivt vid en följande tillståndsprövning, om förhandsbeskedet gäller en förläggningsplats eller personalresurser. I sådana fall kommer det även att vara nödvändigt att den sökande samtidigt lämnar relevant information om den tänkta anläggningen, eftersom en bedömning av en förläggningsplats eller av personalresurser kommer att kräva mer än endast ramarna i fråga om anläggningens konstruktion. Detta riskerar att leda till en ökad tidsåtgång och därmed en mindre effektiv tillståndsprocess. Ett frivilligt förfarande med förhandsbesked i fråga om den kärntekniska anläggningens konstruktion bedöms därför ha bäst förutsättningar att leda till en effektivare tillståndsprövning. Ett förhandsbesked om en anläggnings konstruktion bör också omfatta situationer där en befintlig tillståndshavare ansöker om förhandsbesked för ändringar inför t.ex. effekthöjningar.

Ett förhandsbesked bör kunna begäras även av andra än tillståndshavare

Om en leverantör kan få ett förhandsbesked för sin anläggning, kan beskedet i nästa steg användas av fler potentiella tillståndshavare i deras tillståndsprocesser, vilket kan innebära effektivare tillståndsprövningar. Det är därför lämpligt, som bl.a. *Blykalla AB* framför, att förfarandet med förhandsbesked även kan nyttjas av den som konstruerar eller levererar kärntekniska anläggningar.

När bör ett förhandsbesked vara bindande?

Syftet med förhandsbeskedet är att myndigheten inte på nytt ska pröva de frågor som omfattats av förhandsbeskedet. Därmed skapas förutsättningar för en effektivare tillståndsprövning och en viss förutsägbarhet för den som ansöker om tillstånd. Detta syfte uppfylls inte vid ett negativt förhandsbesked, dvs. när ett förhandsbesked inte uppfyller samtliga krav. Därför bör endast ett förhandsbesked som innebär att den konstruktion som en begäran avser i sin helhet uppfyller de krav som ställs kunna få verkan vid en tillståndsprövning.

För dessa förhandsbesked bör det bestämmas en giltighetstid. Giltighetstiden bör vara avgörande för när en ansökan om tillstånd senast måste ha lämnats in för att förhandsbeskedet ska vara bindande. Som *Kärnfull Next AB* och *Westinghouse Electric Sweden AB* framför bör förhandsbeskedets giltighetstid inte vara alltför kort. På grund av den pågående teknikutvecklingen är det inte heller lämpligt med en alltför lång giltighetstid. Ett förhandsbesked kan också begäras för många olika typer av kärntekniska anläggningar. Att i lag slå fast en giltighetstid ger inte utrymme för den flexibilitet som kan behövas. Den beslutade myndigheten bör i stället kunna bestämma giltighetstiden i varje enskilt fall. Denna tid bör inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år. På detta sätt kan den tid som beskedet ska gälla anpassas till den typ av anläggning som beskedet avser, till om beskedet avser hela eller delar av en konstruktion och till hur omvärldsläget ser ut. När tidsfristen har löpt ut bör en ny prövning göras. Om förhållandena inte har ändrats bör det dock vara enkelt för den beslutande myndigheten att fatta samma beslut som tidigare.

Ett förhandsbesked bör vara bindande vid en senare tillståndsprövning, om beskedet innebär att den kärntekniska anläggningens konstruktion uppfyller samtliga krav, om beskedet fått laga kraft och en ansökan om tillstånd har gjorts inom den tid som förhandsbeskedet gäller.

Det kan dock finnas omständigheter som gör att ett förhandsbesked ändå inte bör vara bindande. Utredningen föreslår att detta bör vara fallet om de förutsättningar som låg till grund för beskedet har ändrats och ändringarna har betydelse för säkerheten eller strålskyddet i den kärntekniska anläggningen. Som *Strålsäkerhetsmyndigheten* påpekar reglerar kärntekniklagen även förpliktelser som följer av Sveriges överenskommelser i syfte att förhindra spridning av kärnvapen (kärnämneskontroll). Det är därför lämpligt att även ändringar som har betydelse för kärnämneskontrollen kan leda till att ett förhandsbesked inte är bindande.

Ett förhandsbesked bör vidare inte vara bindande om beskedet bygger på oriktiga eller vilseledande uppgifter och dessa har haft betydelse för den bedömning som gjorts i beskedet. Utredningens förslag innebär att ett förhandsbesked inte bör vara bindande om en författningsändring påverkar

den fråga som beskedet avser. Som *Sveriges Kärntekniska Sällskap* pekar på riskerar detta att medföra att förhandsbeskedet förlorar sin bindande verkan på grund av endast mindre författningsändringar. Ett förhandsbesked bör därför upphöra att vara bindande, om en författning har ändrats efter att förhandsbeskedet beslutades och ändringen har betydelse för den bedömning som gjorts i beskedet.

Förhandsbesked bör inte förenas med villkor

Ett förhandsbesked bör vara bindande i en efterföljande tillståndsprövning om alla tillämpliga krav är uppfyllda. Att göra förhandsbeskedet avhängigt vissa villkor riskerar att leda till otydligheter och tillämpningssvårigheter. Det är inte heller tydligt vilken typ av villkor som skulle kunna bli aktuella. Det bör därför, som *Strålsäkerhetsmyndigheten* framför, inte vara möjligt att förena ett förhandsbesked med villkor.

Mer detaljerade föreskrifter kan tas fram om ansökans innehåll

Regeringen kan meddela närmare föreskrifter om vad en ansökan om förhandsbesked ska innehålla eller bemyndiga en lämplig myndighet att ta fram sådana föreskrifter (8 kap. 7 och 11 §§ regeringsformen).

Det finns inte behov av ändringar i offentlighets- och sekretesslagen

Enligt OSL gäller sekretess, i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det, i en statlig myndighets verksamhet som består i utredning, planering, prisreglering, tillståndsgivning, tillsyn eller stödverksamhet med avseende på näringslivet (30 kap. 23 §). Prövningen av ett förhandsbesked är ett led i tillståndsgivningen, eftersom beskedet under vissa förutsättningar blir bindande vid en tillståndsprövning. Regleringen i OSL bedöms därför vara tillämplig även på situationer som kan bli aktuella i fråga om prövning av förhandsbesked, och det finns, som även *Strålsäkerhetsmyndigheten* påpekar, inte något behov av ett sådant tillägg som utredningen föreslår. Föreskrifter om skydd för uppgifter om enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat inom ramen för en prövning av förhandsbesked kan vid behov och med stöd av det existerande bemyndigandet införas i offentlighets- och sekretessförordningen (2009:641).

6.3 Den stegvisa kontrollen ska regleras i lag

Utkastets förslag

Tillsynsmyndigheten ska genom en stegvis kontroll kontrollera att en kärnteknisk anläggning uppfyller de krav i fråga om strålskydd och säkerhet som följer av kärntekniklagen, strålskyddslagen och föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av dessa lagar, innan en tillståndshavare får börja uppföra anläggningen, ändra anläggningen på ett för säkerheten eller strålskyddet betydande sätt, ta anläggningen i provdrift, ta anläggningen i rutinmässig drift eller avveckla anläggningen.

En tillståndshavare som avser att vidta en sådan åtgärd ska anmäla detta till tillsynsmyndigheten. Anmälan ska innehålla de uppgifter som krävs för myndighetens kontroll.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska få meddela föreskrifter om vad en anmälan inför stegvis kontroll ska innehålla.

Förklaringar av uttrycken provdrift, rutinmässig drift och avveckling ska tas in i kärntekniklagen.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer delvis överens med utkastets förslag. Utredningen föreslår att kontrollen ska kallas stegvist godkännande och att det inte ska krävas ett särskilt godkännande för att påbörja uppförandet av en kärnteknisk anläggning. Utredningen föreslår att det ska införas ett bemyndigande att meddela föreskrifter om de krav som ska vara uppfyllda för att ett godkännande ska ges. Utredningen föreslår vidare att kungörelse ska göras innan ett godkännande att inleda avveckling.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Sydkraft AB (Uniper)* framför att det är önskvärt med ökad tydlighet när det gäller vilka frågor som ska hanteras enligt den stegvisa prövningen. Även *Vattenfall AB* och *Energiföretagen* anser att det behöver vara tydligt vad som ska prövas i varje steg så att frågor som redan prövats inte prövas igen. Vattenfall AB anser också att det bör vara upp till sökanden att avgöra om denne vill utforma ansökan så att ett godkännande att uppföra anläggningen kan meddelas. Även Energiföretagen anser att det för vissa verksamheter kan vara fördelaktigt att först söka om ett tillstånd och sedan ansöka om godkännande att påbörja uppförande, medan andra verksamheter kan kombinera dessa steg. *Strålsäkerhetsmyndigheten* bedömer att utredningens förslag till förklaringar av ord och uttryck behöver ses över så att de bättre anknyter till de frågor som myndigheten behöver pröva i respektive steg. *Naturskyddsföreningen* menar att utredningens förslag om kungörelse även ska omfatta övergången till rutinmässig drift av en kärnteknisk anläggning för att det ska leva upp till Århuskonventionens krav.

Skälen för utkastets förslag

Stegvis kontroll efter att tillstånd har getts bör tas in i lagen

Kärnteknisk verksamhet bedrivs ofta i stora och komplexa anläggningar som tar lång tid att konstruera, uppföra och prova innan de kan tas i rutinmässig drift. Tiden kan bli kortare för t.ex. en kärnkraftsreaktor som har uppförts och tagits i drift på en annan plats eller i ett annat land och för vilken konstruktions-, tillverknings- och byggnationsunderlag samt annat underlag i huvudsak har tagits fram när en ansökan om tillstånd görs. Detsamma kan antas komma att gälla för serietillverkade små modulära reaktorer (SMR). För kärnkraftsreaktorer eller andra kärntekniska anläggningar som inte baseras på beprövad teknik med väl dokumenterade

underlag kan det ta mer än ett årtionde från tillståndsansökan till dess att anläggningen kan tas i rutinmässig drift. För sådana anläggningar kan det vid tillfället för tillståndsansökan saknas detaljerade konstruktionsunderlag och andra underlag. Vissa tänkta konstruktionslösningar kan förändras genom t.ex. val av annan leverantör, teknisk utveckling eller på grund av att problem som uppkommer under uppförandefasen kräver nya eller alternativa tekniska lösningar. En tillståndsansökan bör därför kunna innehålla mer översiktlig och konceptuell information. Det är därför rationellt och nödvändigt med en stegvis kontroll där underlagen redovisas med en ökande grad av precisering. Krav på ett fullständigt underlag för hur säkerhets- och strålskyddskrav uppfylls bör inte krävas förrän innan provdrift respektive rutinmässig drift påbörjas.

IAEA rekommenderar att en process med ett stegvist godkännande tillämpas. Vilka steg som ska ingå i denna process och formerna för myndigheternas ställningstagande skiljer sig dock mellan olika länder. Vissa länder tillämpar en process med fler steg, andra länder tillämpar en process med färre steg. En del länder använder sig av ett förfarande med separata tillståndsbeslut för varje steg medan andra länder har förfaranden med ett tillståndsbeslut som sedan följs av myndigheternas kontroll av att säkerhets- och strålskyddskraven kommer att kunna uppfyllas innan ett steg får påbörjas.

I Sverige har också ett stegvist godkännande tillämpats för befintliga kärnkraftsreaktorer och andra kärntekniska anläggningar inför uppförande, provdrift, rutinmässig drift och avveckling. Detta har dock inte varit reglerat i författning utan i tillståndsvillkor, beslutade av regeringen eller av Strålsäkerhetsmyndigheten. Det stegvisa godkännandet har alltså varit en förutsättning även för dagens tillståndshavare. Detta är en ordning som i allt väsentligt har fungerat väl och som är i samklang med internationell praxis. För svenskt vidkommande är det emellertid en brist att denna process endast har reglerats genom villkor. Processen fram till att en kärnteknisk anläggning får tas i drift bör göras tydligare för såväl sökanden som allmänheten och andra intressenter. Ett stegvist godkännande bör därför regleras i kärntekniklagen och omfatta alla faser i en kärnteknisk anläggnings livscykel, från uppförande till avveckling.

I Sverige har processen under lång tid benämnts stegvis prövning eller stegvist godkännande. Detta är dock en process som kommer efter att tillstånd meddelats och som inte ska förväxlas med tillståndsprövningen. Det som tillsynsmyndigheten gör efter att tillstånd beslutats är att kontrollera att tillståndshavaren uppfyller nödvändiga krav för att få påbörja nästa steg, t.ex. att gå från provdrift till rutinmässig drift. Det är därför lämpligare att benämna detta förfarande stegvis kontroll.

Det är tillståndshavaren som har kunskap om när det finns tillräckligt underlag för att en kontroll ska kunna genomföras. Respektive steg i den stegvisa kontrollen bör därför initieras av tillståndshavaren genom en anmälan.

Ett tillstånd bör inte innebära en rätt att få påbörja uppförandet av anläggningen

Kärntekniklagen innehåller ingen uttrycklig rätt för tillståndshavaren för en kärnteknisk verksamhet att efter beviljat tillstånd få påbörja upp-

förandet av anläggningen. För nuvarande tillståndshavare har det i stället krävts att Strålsäkerhetmyndigheten i ett särskilt beslut har godkänt att uppförandet påbörjas.

Utredningen föreslår att ett tillstånd till en kärnteknisk anläggning också ska ge en rätt påbörja uppförandet av en anläggning. Utredningen föreslår samtidigt att det inte ska krävas ett stegvist godkännande innan en tillståndshavare får påbörja uppförandet av en anläggning. Som *Vattenfall AB* och *Energiföretagen* framför är det dock inte alltid lämpligt att inkludera frågan om att få påbörja uppförande av en kärnteknisk anläggning i tillståndsprövningen. För att kunna ansöka om både tillstånd till kärnteknisk verksamhet och att få påbörja uppförandet av en kärnteknisk anläggning vid samma tillfälle krävs ett omfattande underlag. För att en sökande ska kunna sammanställa ett sådant underlag behöver ett detaljerat arbete med anläggningens konstruktion starta innan den sökande vet om ett tillstånd kommer att beviljas eller inte. Ett sådant förfarande ökar risken i projektet. En samtidig prövning av tillståndsfrågan och frågan om att få påbörja uppförandet skulle kunna leda till en längre tids uppehåll innan arbetet med att förbereda uppförandet kan påbörjas. Ett fristående tillståndsbeslut gör det också möjligt för tillståndshavaren att beställa komponenter med lång leveranstid så att leveranstiden kan löpa under tiden arbetet med att kontrollera om uppförandet kan godkännas pågår. Att inkludera det första godkännandesteget i tillståndsprövningen bedöms därför vara till nackdel för både sökanden och leverantörer.

Dagens system är välfungerande och i linje med rådande praxis. Även om tillståndsbeslutet inte innebär en rätt att påbörja uppförandet av anläggningen så finns det inget hinder för den sökande att tillsammans med tillståndsansökan även lämna in underlag som kan ligga till grund för ett efterföljande godkännande att få påbörja uppförande anläggningen. Det kan sannolikt bidra till en effektivare hantering av den kontroll som görs innan anläggningen får uppföras. Godkännandet av att få påbörja uppförandet bör dock beslutas separat och efter det att tillståndsbeslutet har meddelats, eftersom det är ett tillsynsbeslut och inte ett tillståndsbeslut. Sammanfattningsvis bör beslutet om att få påbörja uppförandet av en kärnteknisk anläggning inte vara en del av tillståndet utan i stället fattas inom ramen för den stegvisa kontrollen.

Krav på stegvis kontroll bör tillämpas vid vissa ändringar av en anläggning

Det förekommer att en tillståndshavare önskar genomföra omfattande ändringar av en kärnteknisk anläggning. Detta gäller t.ex. vid höjning av en kärnkraftsreaktors termiska effekt. Vid en sådan höjning kan anläggningen påverkas på en rad olika sätt och i varierande grad beroende på effekthöjningens storlek. Felaktigt genomförda anläggningsändringar kan få allvarliga följder. De förhållanden och parametrar som kan påverka säkerheten och strålskyddet måste därför identifieras och analyseras. Det behövs för att säkerställa att säkerhetskraven uppfylls med nödvändiga marginaler. En stegvis kontroll bör därför även krävas i samband med ändringar av en anläggning på ett för säkerheten och strålskyddet betydande sätt.

Det bör inte krävas kungörelse innan beslut inom ramen för den stegvisa kontrollen

Avveckling, med nedmontering och rivning av en kärnteknisk anläggning, utgör en del av anläggningens livscykel och är en särskild del av den kärntekniska verksamheten. Avveckling omfattas av de ursprungliga kärntekniska tillstånden för befintliga anläggningar. Innan en tillståndshavare får påbörja avvecklingen av en kärnteknisk anläggning bör det krävas en kontroll av tillsynsmyndigheten. Eftersom den stegvisa kontrollen är en form av tillsyn och inte ett led i tillståndsprövning, bör det inte krävas någon kungörelse av ansökan innan beslut fattas inför respektive steg som ska kontrolleras. Följaktligen bör det inte, som *Naturskyddsföreningen* föreslår, krävas någon kungörelse innan en stegvis kontroll av provdrift och inte heller inför avveckling.

Förklaringar av uttryck som knyter an till den stegvisa kontrollen bör tas in i kärntekniklagen

Det är lämpligt att det i kärntekniklagen tas in förklaringar av uttrycken provdrift, rutinmässig drift och avveckling, som är centrala för den stegvisa kontrollen.

Förklaringen av provdrift bör, i likhet med vad *Strålsäkerhetsmyndigheten* framför, på ett tydligt sätt spegla syftet med provdriften. Förklaringen bör inte, som utredningen föreslår, kopplas till om det har tillförts något kärnämne till anläggningen eller om det har uppstått något kärnavfall i verksamheten som bedrivs vid den, eftersom det finns åtgärder med betydelse för strålsäkerheten som kan genomföras redan innan något kärnämne har tillförts anläggningen. Dessa åtgärder kan behöva ingå i provdriften. Provdrift bör därför avse den process i vilken system och komponenter i en kärnteknisk anläggning tas i drift för att verifiera att de konstruktions- och funktionskrav är uppfyllda som följer av kärntekniklagen, strålskyddslagen och villkor och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar, inför övergången till rutinmässig drift.

Utredningen föreslår att rutinmässig drift ska avse den drift som anläggningen är avsedd för. Detta kan, vilket Strålsäkerhetsmyndigheten också framför, riskera att leda till otydlighet, eftersom vissa moment, t.ex. elproduktion, kan ingå i såväl provdrift som rutinmässig drift. Rutinmässig drift bör därför innebära drift av en anläggning från den tidpunkt då provdriften är avslutad till dess att avveckling av anläggningen har påbörjats.

Förklaringen av avveckling bör omfatta nedmontering och rivning av en anläggning samt omhändertagande av det kärnämne och det kärnavfall som finns på anläggningsplatsen. Utredningens tillägg om att driften inte kommer att återupptas behövs inte.

Mer detaljerade föreskrifter om den stegvisa kontrollen behövs

En effektiv prövningsprocess kännetecknas bland annat av att den är väl definierad och tydlig med åtskilda logiska steg samt att den ger förutsägbarhet och transparens. Att de grundläggande bestämmelserna för stegvis kontroll tydliggörs i kärntekniklagen är viktigt för att det ska bli en effektiv process, men inte tillräckligt. Mer detaljerade krav om vilket underlag som ska redovisas vid varje steg behöver preciseras. Regeringen

eller den myndighet som regeringen bestämmer bör därför få meddela föreskrifter om vilka uppgifter en anmälan behöver innehålla för att myndigheten ska kunna kontrollera att relevanta krav uppfylls.

6.4 Förbudet att ta en avstängd reaktor i drift tas bort

Utkastets förslag

Förbudet att ta en permanent avstängd kärnkraftsreaktor åter i kommersiell drift ska tas bort.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer överens med utkastets förslag.

Remissinstanserna

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det.

Skälen för utkastets förslag

En permanent avstängd kärnkraftsreaktor är en reaktor där verksamheten med elproduktion har upphört och inte kommer att återupptas eller en reaktor som inte har levererat el till elnätet de senaste fem åren (2 § 4 kärntekniklagen). Det är förbjudet att åter ta en sådan reaktor i kommersiell drift (15 a §). Bestämmelserna tillkom efter regeringens överenskommelse om energipolitiken våren 2009 som behandlades i propositionen En sammanhållen klimat- och energipolitik – Energi (prop. 2008/09:163). Med överenskommelsen skapades förutsättningar för ett kontrollerat generationsskifte av kärnkraften, genom att gamla reaktorer skulle ersättas med nya. Vid den tiden fick det finnas högst tio reaktorer i landet. Det fanns farhågor om att det skulle kunna uppstå situationer där en reaktor skulle vara avstängd under en längre period – flera år – utan att tillståndshavaren för den skull förklarar att reaktorn är permanent avstängd. Det skulle få till följd att möjligheterna att ersätta denna reaktor med en ny reaktor blockerades för övriga aktörer på marknaden som skulle vara intresserade av att göra en sådan investering (prop. 2009/10:172 s. 36–39). Eftersom begränsningarna av antalet kärnkraftsreaktorer som får finnas i Sverige har tagits bort, finns det inte längre något behov av dessa begränsningar. Förbudet bör därför tas bort, liksom förklaringen av vad som avses med en permanent avstängd reaktor.

I kärntekniklagen klargörs att skyldigheterna att säkerställa säkerheten kvarstår till dess att de fullgjorts även om en kärnkraftsreaktor är permanent avstängd (14 §). Eftersom det föreslås att uttrycket permanent avstängd reaktor utmönstras bör det i stället framgå att en tillståndshavares skyldigheter kvarstår även om en kärnkraftsreaktor är tills vidare avstängd (se vidare avsnitt 6.5 om uttrycket tills vidare avstängd).

6.5 Nya anmälningsskyldigheter när en kärnkraftsreaktor inte längre används

Utkastets förslag

En tillståndshavare som har beslutat att en kärnkraftsreaktor ska stängas av tills vidare ska snarast möjligt anmäla detta till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer och redovisa de åtgärder som behöver vidtas för att säkerheten och strålskyddet ska kunna upprätthållas fram till dess att avveckling påbörjas.

Tillståndshavaren ska snarast möjligt anmäla till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer när allt kärnbränsle och annat kärnämne som omfattas av kärnämneskontroll har tagits bort från en kärnkraftsreaktor.

Utredningens förslag

Utredningen föreslår inte någon skyldighet för tillståndshavaren att anmäla när reaktorn har stängts av eller när allt kärnbränsle och annat kärnämne har tagits bort från reaktorn.

Remissinstanserna

Remissinstanserna berör inte frågan.

Skälen för utkastets förslag

När en tillståndshavare har fattat beslut om slutlig avstängning av en kärnkraftsreaktor behöver en samlad analys och bedömning göras av hur säkerheten och strålskyddet upprätthålls under den tid som återstår fram till den slutliga avstängningen. Tillståndshavaren behöver dessutom göra analyser och bedömningar av vilka organisatoriska förändringar som kan bli aktuella efter den slutliga avställningen och av personalbehoven under den kommande avvecklingsfasen. Under den kritiska perioden från det att ett stängningsbeslut har fattats fram till dess att slutlig avstängning har skett och reaktorn är i säkert läge kan myndigheten behöva göra särskilda tillsynsinsatser för att följa upp hur säkerhets- och strålskyddsarbetet bedrivs. Det är därför viktigt att även beslut om slutlig avstängning kommer till ansvariga myndigheters kännedom. Den som har tillstånd att inneha eller driva en kärnkraftsreaktor bör därför vara skyldig att anmäla till regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer när det har fattats ett beslut om att verksamheten med elproduktion vid reaktorn ska upphöra och inte återupptas. För denna situation bör uttrycket tills vidare avstängd reaktor användas, eftersom permanent avstängd reaktor ger sken av att reaktorn inte åter kan tas i drift. För att underlätta tillsynen bör tillståndshavaren också vara skyldig att redovisa de åtgärder som behöver vidtas för att säkerheten och strålskyddet ska kunna upprätthållas fram till dess att avveckling påbörjas.

Andra kärntekniska anläggningar än kärnkraftsreaktorer, t.ex. forskningsreaktorer, är inte förenade med samma typer av risker som

kärnkraftsreaktorer. Det bedöms därför inte vara nödvändigt att låta andra anläggningar omfattas av en anmälningsplikt.

Det bör krävas att tillståndshavaren anmäler till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer när allt kärnbränsle eller annat kärnämne har forslats bort från kärnkraftsreaktorn. Denna information är viktig för att tillsynsmyndigheten och andra berörda aktörer (polisen, länsstyrelsen och kommunen) ska kunna ta ställning till dels hur åtgärderna för fysiskt skydd och kärnämneskontroll behöver förändras, dels hur den samhälleliga krisberedskapen för radiologiska nödsituationer påverkas.

Det finns inget behov av att anmälningsskyldigheterna ingår i den stegvisa kontrollen.

6.6 Beslut ska i huvudsak överklagas till mark- och miljödomstolen

Utkastets förslag

Beslut enligt kärntekniklagen som har fattats av den myndighet som regeringen bestämmer ska få överklagas till mark- och miljödomstol.

Vissa beslut av en lokal säkerhetsnämnd ska även i fortsättningen få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd ska även i fortsättningen krävas vid överklagande till kammarrätten.

Den ansvariga myndighetens beslut att begränsa omfattningen av eller avstå från att inleda en förberedande dialog eller beslut att begränsa omfattningen av eller avstå från att pröva ett förhandsbesked ska inte få överklagas.

I mål eller ärenden enligt kärntekniklagen ska de särskilda ledamöterna i mark- och miljödomstolen ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde.

Om ett överklagande avser ett beslut som har fattats enligt både kärntekniklagen och strålskyddslagen får förvaltningsrätten lämna över målet till den mark- och miljödomstol som prövar överklagandet enligt kärntekniklagen.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer inte överens med utkastets förslag. Utredningen föreslår att beslut huvudsakligen ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt* framför att allmänna förvaltningsdomstolar till skillnad från mark- och miljödomstolar saknar domare med naturvetenskaplig eller teknisk kompetens. Domstolen anför att tillståndsmålen kommer att vara helt nya för

förvaltningsdomstolarna och extremt omfattande och komplexa med synnerligen svåra bedömningar av såväl teknisk som juridisk natur. Domstolen menar också att det kan antas inkomma ett stort antal överklaganden och att målen inte kan jämställas med de mål som generellt sett handläggs vid förvaltningsdomstolarna. *Naturskyddsföreningen* varken tillstyrker eller motsätter sig utredningens förslag att Strålsäkerhetsmyndighetens beslut ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol, men menar att mark- och miljödomstolarna har betydligt bättre möjligheter att handlägga den här typen av ärenden.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer överens med utkastets förslag när det gäller forum för överklagande. I promemorian behandlas inte överklagande av beslut om förberedande dialog eller förhandsbesked.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Förvaltningsrätten i Stockholm* anser att om ett överklagat beslut är fattat enligt både kärntekniklagen och strålskyddslagen bör det finnas en möjlighet för förvaltningsdomstolen att överlämna ett mål till den instans som prövar ärendet enligt kärntekniklagen. Även *Strålsäkerhetsmyndigheten* pekar på att en sådan möjlighet bör finnas. *Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt* ser ett behov av tekniska råd med aktuell kompetens.

Skälen för utkastets förslag

Beslut enligt kärntekniklagen bör huvudsakligen överklagas till mark- och miljödomstol

Tillstånd till kärnteknisk verksamhet beviljas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Enligt nuvarande ordning är det regeringen som beslutar om de flesta tillstånden. Besluten omfattas därmed av lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut. Inriktningen är att beslut om tillstånd till uppförande, innehav och drift av kärntekniska anläggningar ska fattas av den myndighet som ansvarar för tillsynen på strålskyddsområdet i stället för av regeringen, vilket också föreslås av utredningen. Dessa beslut kommer då att kunna överklagas till domstol.

Ärenden om överklagande av beslut enligt kärntekniklagen kommer sannolikt att ha stor teknisk komplexitet. Även tillståndsprocesser enligt miljöbalken kan vara omfattande och innehålla många frågor som är tekniskt komplicerade. Mark- och miljödomstolarna är i allmänhet bättre lämpade för den typen av ärenden. Som *Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt* pekar på har miljödomstolarna i nuläget inga tekniska råd med tillräcklig kunskap om och erfarenhet av frågor om strålsäkerhet. Om målen samlas hos mark- och miljödomstol kommer dock domstolarna att behöva säkerställa nödvändig kompetens. Mark- och miljödomstolen bör kunna förordna särskilda ledamöter med kompetens inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde. Mark- och miljödomstolarna bedöms

därför, jämfört med de allmänna förvaltningsdomstolarna, ha bättre möjligheter att vid behov ta in behövlig kompetens.

Att samla både tillståndsprövningen enligt miljöbalken och överklaganden av kärntekniklagen hos domstolen ger förutsättningar för att öka domstolens kompetens inom strålskydd och kärnsäkerhet. Detta kan leda till en effektivare prövningsprocess hos domstolen. Beslut enligt kärntekniklagen bör alltså som utgångspunkt överklagas till mark- och miljödomstol.

Det bör tydliggöras i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar att de särskilda ledamöterna i mål eller ärenden enligt kärntekniklagen ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde.

Vissa beslut som fattas av de lokala säkerhetsnämnderna i kommuner där det finns kärnteknisk verksamhet överklagas i dag till allmän förvaltningsdomstol och det krävs prövningstillstånd vid överklagande till kammarrätten. Denna ordning bör gälla även i fortsättningen. Likaså bör beslut av tillsynsmyndigheten även i fortsättningen gälla omedelbart, om inte något annat bestäms.

Vissa beslut bör inte kunna överklagas

Myndighetens beslut att begränsa omfattningen av eller avstå från att inleda en förberedande dialog eller att pröva ett förhandsbesked är inte av sådan karaktär att de behöver omfattas av rätten till överklagande. Sådana beslut bör därför inte få överklagas.

Överklagande av beslut som fattats enligt både strålskyddslagen och kärntekniklagen bör kunna överlämnas till mark- och miljödomstol

Så som har uppmärksammats av bl.a. *Förvaltningsrätten i Stockholm* förekommer det att ett beslut kan fattas enligt både strålskyddslagen och kärntekniklagen. Beslut enligt strålskyddslagen överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Vid överklagande av ett sådant beslut finns det en möjlighet för förvaltningsdomstolen att överlämna ett mål till regeringen. Det är lämpligt att det även i fortsättningen är så att ett överklagande av ett beslut som har fattats enligt både strålskyddslagen och kärntekniklagen hanteras av den instans som prövar ärendet enligt kärntekniklagen, dvs. mark- och miljödomstolen. Förvaltningsdomstolen bör därför få överlämna ett överklagande av ett beslut som har fattats enligt både strålskyddslagen och kärntekniklagen till mark- och miljödomstol.

6.7 Miljöorganisationer ska få överklaga beslut om tillstånd till en kärnteknisk anläggning

Utkastets förslag

En miljöorganisation ska få överklaga beslut om tillstånd för att bedriva kärnteknisk verksamhet, beslut om förhandsbesked, beslut om tillståndsvillkor och beslut om återkallelse av tillstånd.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer delvis överens med utkastets förslag. Utredningen föreslår inte att en miljöorganisation ska få överklaga beslut om förhandsbesked, beslut om tillståndsvillkor och beslut om återkallelse av tillstånd.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inga invändningar mot det. *Naturvårdsverket* och *Naturskyddsföreningen* anser att även tillsynsbeslut, inklusive så kallade noll-beslut, bör kunna överklagas av miljöorganisationer. *Vattenfall AB* anser att Århuskonventionens krav i dag omhändertas ändamålsenligt inom ramen för miljöprövningen och att det med utredningens förslag blir än mer tydligt att miljöfrågor behandlas och beslutas inom miljöprövningen och inte i prövningar inom kärntekniklagen.

Skälen för utkastets förslag

En miljöorganisation som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får ansöka om rättsprövning av regeringens beslut enligt kärntekniklagen, se lagen om rättsprövning av vissa regeringsbeslut. Strålsäkerhetsmyndighetens beslut om tillstånd enligt 16 § andra stycket kärnteknikförordningen får också överklagas av sådana organisationer (29 § i förordningen).

Århuskonventionen ställer krav på att den berörda allmänheten och miljöorganisationerna ska ha tillgång till rättslig prövning. Ett beslut som rör sådan verksamhet som omfattas av kraven på deltagande i beslutsprocessen ska kunna prövas rättsligt i både formellt och materiellt hänseende.

Enligt artikel 9.2 i Århuskonventionen är konventionens parter skyldiga att se till att den berörda allmänheten som har ett tillräckligt intresse eller som hävdar att en rättighet kränkts, har rätt att få sådana beslut som omfattas av artikel 6 prövade av domstol. Icke-statliga organisationer som främjar miljöskydd och som uppfyller de krav som ställs i nationell rätt tillerkänns uttryckligen denna talerätt och presumeras ha ett tillräckligt intresse och rättigheter som kan kränkas. De beslut som omfattas av artikel 6 i konventionen utgörs i första hand av tillståndsbeslut avseende större miljöfarliga verksamheter och infrastrukturprojekt enligt en förteckning i bilaga I till konventionen. Förteckningen omfattar bl.a. kärnkraftverk och andra kärnreaktorer samt anläggningar för slutförvaring av utbränt kärnbränsle.

Århuskonventionens bilaga I är tydlig med konventionens tillämpning i förhållande till olika kärntekniska anläggningar. Miljöföreningarnas talerätt bedöms därför inte kunna begränsas till tillståndsprocessen enligt miljöbalken. För att fullt ut ha tillgång till en rättslig prövning av den sammantagna verksamheten vid en kärnteknisk anläggning bör miljöorganisationerna få talerätt även i tillståndsprocessen enligt kärntekniklagen. Talerätten bör, som *Naturvårdsverket* pekar på, omfatta mer än enbart tillståndsbeslutet. En lämplig avgränsning är att den även omfattar beslut om förhandsbesked, tillståndsvillkor och återkallelse av tillstånd.

6.8 Ändrad förklaring av geologiskt slutförvar

Utkastets förslag

Förklaringen av uttrycket geologiskt slutförvar ska ändras från en anläggning som är placerad i en geologisk formation under jordytan till en anläggning som är placerad i berggrunden.

Skälen för utkastets förslag

Förklaringen av uttrycket geologiskt slutförvar tillkom i samband med att bestämmelser om slutförvaring av kärnavfall infördes i kärntekniklagen (prop. 2019/20:15). Lagen innehåller en reglering för överföring av ansvar från tillståndshavaren till staten och en process för förslutning av slutförvar för kärnavfall. Förklaringen av geologiskt slutförvar (2 § 7) har inspirerats av hur IAEA använder ett uttryck som motsvarar geologiskt slutförvar.

En geologisk formation är en bergkropp som har en konsekvent uppsättning fysiska egenskaper som skiljer den från angränsande bergkroppar. Jordytan i Sverige består vanligtvis av ett jordtäcke som överlagrar det fasta berget. Ett annat ord för det fasta berget är berggrund, vilket i geologisk mening har en bredare betydelse än geologisk formation, som endast omfattar en liten del av Sveriges berggrund.

Inget av de geologiska slutförvaren i Sverige är byggda eller planeras att byggas i geologiska formationer. Berggrund är därför ett lämpligare uttryck än geologisk formation i förhållande till ett geologiskt slutförvar. Förklaringen av geologiskt slutförvar bör därför ändras.

7 Förhållandet mellan miljöbalken och kärntekniklagen i de olika prövningarna bör inte ändras

Utkastets bedömning

Tillämpningen av miljöbalken i prövningen enligt kärntekniklagen bör inte ändras. Det bör inte heller göras några ändringar av kravet på en miljökonsekvensbeskrivning i prövningen enligt miljöbalken eller kärntekniklagen. Mark- och miljödomstolen bör inte vara skyldig att i ett särskilt beslut ta ställning till miljökonsekvensbeskrivningen och slutföra miljöbedömningen.

Utredningens förslag

Förslaget från utredningen stämmer inte överens med utkastets bedömning. Utredningen föreslår att mark- och miljödomstolens prövning av en kärnteknisk verksamhet enligt miljöbalken inte ska omfatta de frågor som prövas enligt kärntekniklagen. Vidare föreslår utredningen att miljöbalken inte ska tillämpas vid prövningen enligt kärntekniklagen i

fråga om verksamheter som också prövas enligt miljöbalken och att det inte ska krävas någon miljökonsekvensbeskrivning i prövningen enligt kärntekniklagen, men att ansökan ska kungöras. Utredningen föreslår slutligen att mark- och miljödomstolen ska vara skyldig att ta ställning till miljökonsekvensbeskrivningen i ett särskilt beslut.

Remissinstanserna

Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det. Bland annat *Vattenfall AB*, *Blykalla AB*, *Svensk Kärnbränslehantering* och *Kärnkraftssamordningen* välkomnar utredningens ansats att särskilja prövningen enligt miljöbalken och kärntekniklagen så att prövningen enligt kärntekniklagen renodlas till frågor om säkerhet och strålskydd. *Kärnkraftskommunernas Samarbetsorgan* ser fördelar med förslaget, men betonar vikten av att samtliga relevanta aspekter och frågeställningar även i fortsättningen utreds och prövas utifrån ett helhetsperspektiv.

Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt anser att förslaget inte får leda till att helhetsbedömningen av projektets miljöpåverkan skjuts upp till ett senare skede eller att den aldrig sker fullt ut. Domstolen anser att den måste kunna genomföra en fullständig miljöbedömning. *Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt* anser att det måste tydligare beskrivas var gränsen för domstolens prövning av frågor om kärnsäkerhet och strålskydd ska gå, och ifrågasätter att det är möjligt att utesluta frågor om strålskydd och säkerhet från miljöprövningen. Mark- och miljööverdomstolen framför liknande synpunkter.

Naturvårdsverket motsätter sig att frågor som prövas enligt kärntekniklagen lyfts ur miljöprövningen, eftersom det inte är tydligt när samtliga miljöeffekter av en kärnteknisk verksamhet ska prövas och det finns en risk att förslaget strider mot MKB-direktivet. *Strålsäkerhetsmyndigheten* anser att vissa bestämmelser i miljöbalken även i fortsättningen bör tillämpas vid prövning av tillstånd till kärntekniska anläggningar enligt kärntekniklagen, men inte vid tillståndsprövning av kärnteknisk verksamhet som till exempel består i införsel eller transporter.

Mark- och miljödomstolarna vid Vänersborgs respektive Nacka tingsrätt och Mark- och miljööverdomstolen har invändningar mot att domstolen ska ta ställning till miljökonsekvensbeskrivningen i ett särskilt beslut.

Skälen för utkastets bedömning

Frågor om joniserande strålning bör omfattas av prövningen enligt miljöbalken

Kärntekniska anläggningar tillståndsprövas enligt både kärntekniklagen och miljöbalken. Prövningen enligt kärntekniklagen är avgränsad till säkerhet och strålskydd medan prövningen enligt miljöbalken omfattar samtliga miljörelaterade frågor, inklusive frågor om joniserande strålning och utsläpp av radioaktiva ämnen. Av kärntekniklagen följer att flera bestämmelser i miljöbalken också ska tillämpas vid prövningar enligt kärntekniklagen, bl.a. de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap., bestämmelser om planer och planeringsunderlag i 3 kap., bestämmelser om miljökvalitetsnormer i 5 kap. och bestämmelser om miljöbedömningar i 6 kap.

Tillståndsprövningen enligt miljöbalken av en kärnteknisk anläggning omfattar hela verksamheten. Ett tillstånd enligt miljöbalken får rättskraft och de villkor som föreskrivs kan bara återkallas eller ändras under vissa förhållanden. Regleringen enligt kärntekniklagen är en specialreglering och miljöbalken hindrar inte att strängare krav beslutas enligt den lagen. Rättskraften av ett tillstånd enligt miljöbalken saknar alltså betydelse för prövningen enligt kärntekniklagen.

Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt menar att prövningen enligt miljöbalken inte omfattar de frågor som prövas enligt kärntekniklagen, eftersom domstolen endast på ett övergripande plan prövar frågor om kärnsäkerhet och strålskydd, och menar att det är otydligt om avsikten med utredningens förslag är att frångå nuvarande praxis. Det kan konstateras att miljöbalken syftar till att skydda människors hälsa och miljön mot skador och olägenheter. Den miljökonsekvensbeskrivning som ska upprättas för en kärnteknisk verksamhet ska omfatta frågor om joniserande strålning. När tillstånds-frågan avgörs ska miljöbedömningen slutföras genom att hänsyn tas till bland annat innehållet i miljökonsekvensbeskrivningen (6 kap. 43 § miljöbalken). Frågor om strålskydd och säkerhet är en betydelsefull del inte minst i den lokaliseringsprövning som ska göras enligt miljöbalken. Det är även viktigt att den som avser att bedriva en verksamhet med joniserande strålning skaffar sig den kunskap som behövs för att skydda människors hälsa och miljön. Att undanta sådana frågor från miljöprövningen framstår därför inte som lämpligt. Innebörden och konsekvenserna av utredningens förslag i denna del är inte heller tillräckligt belysta. Sammanfattningsvis bör förslaget inte genomföras.

Prövningen enligt kärntekniklagen bör även i fortsättningen omfatta vissa bestämmelser i miljöbalken

Utredningen föreslår vidare att prövningen enligt kärntekniklagen inte ska omfatta bestämmelser i miljöbalken om prövningen avser en fråga om tillstånd som också prövas enligt miljöbalken. Strålsäkerhetsmyndigheten invänder mot förslaget och menar att miljöbalken bör tillämpas när det gäller kärntekniska anläggningar.

Kravet på att 2, 3 och 5 kap. miljöbalken ska tillämpas vid en prövning enligt kärntekniklagen har en motsvarighet i många andra lagar. Att vissa kapitel i miljöbalken återkommer i kärntekniklagen behöver inte innebära att det blir en dubbelprövning. Bestämmelserna i 2 kap. miljöbalken får ett annat innehåll när de tillämpas tillsammans med kärntekniklagen och strålskyddslagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar. Exempelvis kommer Strålsäkerhetsmyndighetens föreskrifter om skydd av människors hälsa och miljön vid slutligt omhändertagande av använt kärnbränsle och kärnavfall ha inverkan på bedömningen av om miljöbalkens krav på att en verksamhetsutövare ska vidta försiktighetsmått är uppfyllt (2 kap. 3 § miljöbalken). I vissa fall kan Strålsäkerhetsmyndigheten dessutom ha stor nytta av att tillämpa vissa bestämmelser i miljöbalken där det saknas motsvarigheter i speciallagstiftningen. Ett sådant exempel är skyldigheten att i miljökonsekvensbeskrivningen lämna uppgifter om alternativa lösningar för verksamheten (6 kap. 35 § 2 miljöbalken). Hänvisningar till miljöbalken finns även i

bestämmelser i kärntekniklagen som inte handlar om tillståndsprövningen. Exempelvis ska den som har tillstånd att inneha eller driva en kärnteknisk anläggning i den systematiska helhetsbedömningen minst vart tionde år göra en bedömning av hur säkerheten och strålskyddet uppfyller kraven i kärntekniklagen, miljöbalken och strålskyddslagen (10 a §).

Bedömningar enligt miljöbalken är alltså en del av den kärntekniska verksamheten och Strålsäkerhetsmyndigheten ska kontrollera att kraven uppfylls. Av praxis framgår dessutom att det går att hitta en lämplig balans mellan å ena sidan Strålsäkerhetsmyndigheten och å andra sidan mark- och miljödomstol genom att myndigheten reglerar verksamheten mer i detalj och domstolen gör en generell avvägning (MÖD 2006:70). Utredningens redogörelse för behovet av att undanta miljöbalken från prövningen enligt kärntekniklagen och vilka konsekvenser det skulle få framstår mot denna bakgrund som alltför knapphändig för att kunna ligga till grund för lagstiftning.

Strålsäkerhetsmyndighetens förslag att miljöbalken inte ska behöva tillämpas vid prövningar som inte rör kärntekniska anläggningar, t.ex. för verksamhet som består i införsel eller transporter, går längre än vad utredningen föreslår. Det praktiska behovet av ett sådant undantag eller vilka konsekvenser ett sådant undantag kan komma att få har inte kunnat utredas i detta lagstiftningsärende.

Det bör fortfarande krävas en specifik miljöbedömning enligt kärntekniklagen

Enligt MKB-direktivet ska det göras en miljökonsekvensbedömning för de verksamheter som omfattas av direktivet. I svensk rätt används uttrycket specifik miljöbedömning för att beteckna detta förfarande. De steg som ingår i den specifika miljöbedömningen omfattar avgränsningssamråd, framtagande av en miljökonsekvensbeskrivning, ingivande av miljökonsekvensbeskrivningen till prövningsmyndigheten, att prövningsmyndigheten ger tillfälle till synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen och att prövningsmyndigheten slutför miljöbedömningen (6 kap. 28 § miljöbalken som genomför artikel 1.2 g i MKB-direktivet).

Utredningen föreslår att det inte längre ska göras någon specifik miljöbedömning – och därmed inte heller upprättas någon miljökonsekvensbeskrivning – vid prövning av tillstånd till kärnteknisk verksamhet enligt kärntekniklagen. Detta beskrivs som en konsekvens av att hänvisningarna till miljöbalken i kärntekniklagen tas bort. Utredningen föreslår i stället att en ansökan enligt kärntekniklagen ska kungöras, så att kravet enligt Århuskonventionen på att den berörda allmänheten på ett effektivt sätt kan delta i beslutsprocessen uppfylls.

Att hänvisningarna till miljöbalken tas bort kan dock inte innebära att det inte krävs någon specifik miljöbedömning. MKB-direktivet omfattar bl.a. kärnkraftverk och reaktorer och de konsekvenser som ska beskrivas handlar om bl.a. utsläpp av strålning och en beskrivning av de troliga, mer betydande miljöeffekterna av bl.a. utsläppen av strålning. Detta är frågor som omfattas av prövningen enligt kärntekniklagen. Om det finns en koppling till den nationella regleringen i miljöbalken eller inte bedöms sakna betydelse för frågan om det krävs en specifik miljöbedömning.

Tillståndet enligt kärntekniklagen och tillståndet enligt miljöbalken omfattar delvis samma frågor. Båda tillstånden omfattas av MKB-direktivet.

Det finns andra områden där en specifik miljöbedömning kan behöva göras även om verksamheten behöver tillstånd enligt miljöbalken, se t.ex. 2 kap. 17 § ellagen (1997:857), 3 a § lagen (1966:314) om kontinentalsockeln och 7 § naturgaslagen (2005:403).

Att ta bort kravet på en specifik miljöbedömning i kärntekniklagen framstår därmed inte som förenligt med MKB-direktivet. Även i prövningen enligt kärntekniklagen bör det därför göras en sådan bedömning.

Det finns dock inget som hindrar att en miljökonsekvensbeskrivning som har använts i miljöbalksärendet även används i ärendet enligt kärntekniklagen. Om en miljökonsekvensbeskrivning har upprättats och innehållet uppfyller de krav som ställs enligt en annan författning är det självklart att samma miljökonsekvensbeskrivning kan återanvändas. Frågan om miljökonsekvensbeskrivningen är tillräcklig måste alltid avgöras i det enskilda fallet (prop. 2016/17:200 s. 81).

Eftersom kravet på en specifik miljöbedömning inte tas bort, behöver det inte heller införas något krav på att kungöra en ansökan enligt kärntekniklagen.

Det bör inte krävas ett särskilt beslut om miljökonsekvensbeskrivningen

Utredningen föreslår att mark- och miljödomstolen i ett mål som avser en kärnteknisk anläggning i ett särskilt beslut ska ta ställning till miljökonsekvensbeskrivningen och slutföra miljöbedömningen och att ett sådant beslut fattas senast när förberedelsen avslutas i målet. Som bl.a. *Mark- och miljödomstolen vid Vänersborgs tingsrätt* påpekar så är frågan om miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller tillämpliga krav integrerad i tillståndsprövningen och miljökonsekvensbeskrivningen kan kompletteras även efter huvudförhandlingen. Om miljöbedömningen ska göras separat, kan det behövas en särskild förhandling. Prövningsmyndigheten har redan i dag möjlighet att i ett särskilt beslut ta ställning till om en miljökonsekvensbeskrivning uppfyller kraven. Miljöbedömningen slutförs dock först när tillståndsfrågan avgörs. Det är inte möjligt att slutföra miljöbedömningen i ett skede när ytterligare underlag om verksamhetens miljöeffekter kan komma in. Ett krav på att ett särskilt beslut ska fattas kan därför inte förväntas leda till ökad effektivitet och bör därför inte införas.

8 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Utkastets förslag

Lagändringarna ska träda i kraft den 1 juli 2026. Äldre bestämmelser ska gälla för mål enligt miljöbalken som har inletts före ikraftträdandet.

Äldre föreskrifter ska gälla vid överklagande av beslut enligt kärntekniklagen som har meddelats före ikraftträdandet.

Utredningens förslag

Utredningens förslag stämmer inte överens med utkastets förslag. Utredningen föreslår att lagen och lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2026. Utredningen föreslår att äldre föreskrifter ska gälla för ärenden enligt kärntekniklagen som har påbörjats före den 1 januari 2026.

Remissinstanserna

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer inte överens med utkastets förslag. I promemorian föreslås att lagen och lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2026.

Remissinstanserna

Remissinstanserna tillstyrker förslaget eller har inget att invända mot det.

Skälen för utkastets förslag

Kärnkraftsprövningsutredningen överlämnade sitt betänkande i januari 2025. Utredningens förslag har behövt omarbetas i ljuset av inkomna remissynpunkter och förslagen har behövt remitteras på nytt. Det är därför inte möjligt med ett ikraftträdande den 1 januari 2026. Ikraftträdandet bör i stället vara den 1 juli 2026. Ändringarna i miljöbalken bör inte tillämpas på ansökningar som har kommit in till mark- och miljödomstolen före ikraftträdandet. Äldre föreskrifter bör gälla vid överklagande av beslut enligt kärntekniklagen som har meddelats före ikraftträdandet. I övrigt krävs det inga övergångsbestämmelser.

9 Konsekvenser

I detta avsnitt beskrivs konsekvenserna av förslagen i utkastet till lagrådsremiss. Konsekvenserna är sådana som uppstår jämfört med om förslagen inte genomförs (nollalternativet). Förslagen syftar till att främja utbyggnaden av ny kärnkraft genom att möjliggöra att ställningstaganden och bedömningar från regeringen, kommuner och myndigheter kan meddelas i ett tidigare skede jämfört med gällande bestämmelser. Förslagen syftar även till att tydliggöra lagstiftningen och att säkerställa rätt kompetens genom hela tillståndsprocessen. Genom att göra tillståndsprocessen mer flexibel, utan att göra avkall på säkerheten och miljö- och hälsoskyddet, kan prövningen anpassas efter den sökandes behov. Detta gäller både för storskaliga reaktorer och små modulära

reaktorer, för såväl konventionell som ny teknik. Förslagen innebär delvis förändrade och nya roller för olika aktörer.

Utöver de lagändringar som föreslås planeras förordningsändringar som har betydelse för vilka konsekvenser som lagförslagen leder till för olika aktörer. Inriktningen är till exempel att Strålsäkerhetsmyndigheten ska bli prövningsmyndighet för alla tillstånd enligt kärntekniklagen för kärntekniska anläggningar, att Riksgäldskontoret ska bistå Strålsäkerhetsmyndigheten vid granskning av sökandens finansiella förutsättningar, att länsstyrelsens arbete i riksintressesystemet ska grundas på regeringens planbeslut, och att myndigheternas prövningsavgifter (för ansökan och granskning) görs mer förutsebara och rättvisa.

9.1 Problemet och vad man vill uppnå

Regeringen bedömer i den energipolitiska inriktningspropositionen (prop. 2023/24:105) att Sverige bör planera för att kunna möta ett elbehov om minst 300 TWh år 2045. Ny kärnkraft behövs för att tillgodose detta elbehov och för att öka leveranssäkerheten i elsystemet. Det bedöms avgörande för att kunna nå regeringens målsättning att Sverige senast 2040 ska ha 100 procent fossilfri elproduktion. Förutsättningarna för marknadens aktörer att investera i ny kärnkraft behöver förbättras så att fler reaktorer byggs.

För att behovet av ny kärnkraft ska kunna tillgodoses behöver prövningssystemet ge goda förutsättningar för både befintliga och nya aktörer på området. Den tekniska utvecklingen har inneburit att det i dag finns mer avancerade säkerhetssystem än tidigare och att nya reaktorkoncept har utvecklats. En ansökan om tillstånd till nya kärnkraftsreaktorer har inte granskats och prövats i modern tid. Tillståndsprocessen behöver därför anpassas till dagens förutsättningar. Tillståndsprövningar av kärntekniska anläggningar är omfattande och komplexa. För att utbyggnaden av kärnkraften ska kunna ske måste tillståndsprocessen därför vara så effektiv och ändamålsenlig som möjligt, samtidigt som det i prövningen inte görs avkall på säkerhet och strålskydd.

Den nuvarande prövningsordningen innebär att regeringens prövning och kommunens tillstyrkan hanteras i ett sent skede. Kärntekniska anläggningar har stor påverkan på miljön och hushållningen med mark- och vattenområden. Anläggningarna innebär ofta risker för konflikter med ett stort antal andra markanvändningsintressen. Etableringar av sådana anläggningar berör och engagerar många människor, ställer oftast krav på samhällsinvesteringar och kan dessutom få stor betydelse för utvecklingen inom en större region. Det bedöms därför vara lämpligt att det allmänna i ett tidigt skede kan ge sin syn på lämpligheten av en kärnteknisk anläggning på en viss plats. Att de politiska avvägningarna sker sent i processen kan dessutom påverka investeringsviljan. Hos aktörer som överväger att ansöka om tillstånd till kärntekniska anläggningar finns en efterfrågan på att kunna få den politiska bedömningen vid ett tidigare skede än i dag, för att kunna få en ökad förutsebarhet och minska de investeringsrisker som stora investeringar i nya reaktorer innebär. Det finns även en efterfrågan på att kunna få en bedömning av om hela eller

delar av en tänkt reaktormodells konstruktion uppfyller kraven i lagstiftningen utan att det ska krävas en fullständig tillståndsprövning.

Det är tydligt att behoven skiljer sig åt mellan olika aktörer. En tillåtlighetsprövning enligt miljöbalken där regeringen kommer in senare i processen kan t.ex. vara att föredra i kommuner som behöver ett mer omfattande underlag innan de kan ta ställning till om en ny kärnteknisk anläggning är lämplig.

Ett välfungerande prövningssystem förutsätter också att domstolarna har tillräcklig kompetens både som första instans och vid överprövningar. Gällande ansvarsfördelning och kompetenskrav speglar inte det fullt ut.

9.2 Förslagens innebörd i korthet

9.2.1 En ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar

Ett tidigt godkännande av anläggningen som ersätter tillåtlighetsprövningen

Enligt förslaget ska sökanden kunna välja ett alternativ till den hittillsvarande tillståndsprocessen enligt miljöbalken för kärntekniska anläggningar, vilket illustreras i bilaga 6. Alternativet innebär att regeringen, innan tillståndsprocessen inleds, bland annat gör en så kallad berättigandebedömning och prövar platsen ur ett beredskapsperspektiv samt godkänner anläggningen. Ett godkännande förutsätter att berörda kommuner tillstyrker det. Ett kommunalt tillstyrkande krävs inte om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att mellanlagring eller slutförvar av kärnämne eller kärnavfall kommer till stånd och det inte finns någon annan plats som bedöms vara lämpligare för verksamheten.

Effekten av regeringens godkännande är att det blir mark- och miljödomstolen i stället för regeringen som genomför tillåtlighetsprövningen.

Godkännandet har inte någon bindande verkan för tillståndsprövningen enligt kärntekniklagen. Det ger dock sökanden en inriktning på regeringens och kommunernas inställning i frågor som skulle kunna utgöra hinder för etablering av en viss typ av reaktor eller för det aktuella platsvalet. Inriktningen i godkännandebeslutet kommer på ett tidigare stadium än i hittillsvarande tillståndsprocess, vilket kan ha betydelse för investeringsviljan.

För att en tillåtlighetsprövning av regeringen inte ska krävas vid den efterföljande tillståndsprövningen enligt miljöbalken krävs att det är samma aktör som har ansökt om godkännandet och om tillstånd enligt miljöbalken.

Tidigare ställningstaganden från regeringen och berörda kommuner om lämplig mark- och vattenanvändning

Regeringen ska till vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas få anta en plan för kärntekniska anläggningar. Planen är en förutsättning för godkännande av en kärnteknisk anläggning. Planen är inte knuten till den sökande. Planen gäller för ett visst område och för den typ av kärnteknisk anläggning som ansökan gäller.

Regeringen ska vid antagandet av en sådan plan tillämpa 3 och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken. Beslutet ska föregås av en strategisk miljöbedömning. Planen ska vara vägledande och inte bindande vid en kommuns planläggning eller prövning i ärenden om lov och förhandsbesked.

Vissa miljöorganisationer ska ha rätt att begära rättsprövning av regeringens beslut om att anta planen.

Utökade krav på tillåtlighetsprövningen enligt 17 kap. miljöbalken

Enligt förslaget ska regeringen, i den hittillsvarande tillståndsprocessen, endast få tillåta en kärnteknisk anläggning om den är berättigad genom att fördelarna med anläggningen överväger nackdelarna med den. Kravet motsvarar en av de förutsättningar som ska vara uppfyllda för att regeringen ska få godkänna anläggningen enligt den alternativa tillståndsprocess som föreslås.

9.2.2 Prövningen enligt kärntekniklagen effektiviseras och förtydligas

Möjlighet till förberedande dialog och förhandsbesked

En förberedande dialog och en möjlighet att få förhandsbesked införs som frivilliga moment inför ansökan om tillstånd. Den förberedande dialogen syftar till att på ett tidigt stadium identifiera vad som bör ingå i ansökan och därigenom undvika tidskrävande kompletteringar i ett senare skede. Ett förhandsbesked kan i ett tidigare skede än hittills ge besked om en kärnteknisk anläggnings konstruktion uppfyller ställda krav. Det kan lämnas för hela eller delar av anläggningens konstruktion. Ett förhandsbesked kan begäras av såväl leverantörer som presumtiva tillståndshavare eller befintliga tillståndshavare som planerar att göra större anläggningsändringar. Förhandsbeskedet är bindande vid prövning av alla tillståndsansökningar som omfattar den aktuella konstruktionen, dvs. även vid tillståndsansökningar som görs av en annan sökande än den som begärt förhandsbeskedet, vilket illustreras i bilaga 7.

Den stegvisa kontrollen regleras i författning

Det införs krav på stegvis kontroll. Förfarandet med stegvis kontroll innebär att en tillståndshavare inte får vidta vissa åtgärder med en kärnteknisk anläggning utan att tillsynsmyndigheten har kontrollerat att anläggningen kommer att uppfylla gällande krav i fråga om strålskydd och säkerhet efter att åtgärden har vidtagits. Den stegvisa kontrollen – som i dag kallas stegvis prövning – aktualiseras efter att tillstånd har beslutats och avser uppförande, ändring på ett för säkerheten eller strålskyddet betydande sätt, provdrift, rutinmässig drift och avveckling av anläggningen.

För att möjliggöra den stegvisa kontrollen ska tillståndshavaren göra en anmälan till tillsynsmyndigheten. Anmälan ska innehålla de uppgifter som krävs för myndighetens kontroll. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer föreslås få meddela föreskrifter om vad en anmälan ska innehålla.

Förbudet mot att åter ta en reaktor i drift tas bort

Förbudet mot att åter ta en permanent avstängd kärnkraftsreaktor i kommersiell drift tas bort. Det blir därmed möjligt att åter ta en sådan kärnkraftsreaktor i drift, förutsatt att säkerhets- och strålskyddskraven är uppfyllda.

Tillståndshavarens ansvar för säkerheten tydliggörs i fråga om reaktorer som stängts av tills vidare

Det införs en anmälningsplikt för tillståndshavare både när de fattar beslut om att tills vidare stänga av en reaktor och när de har tagit bort allt kärnbränsle och annat kärnämne från reaktorn. Med den första anmälningsskyldigheten tydliggörs att tillståndshavaren har kvar ansvaret för säkerheten och strålskyddet under den tid som återstår tills avvecklingen är klar.

Beslut får överklagas till mark- och miljödomstolen

Enligt förslaget ska de flesta besluten enligt kärntekniklagen kunna överklagas till mark- och miljödomstolen. Tillsammans med en planerad flytt av prövningsansvaret från regeringen till Strålsäkerhetsmyndigheten innebär det att tillstånd kommer att överprövas av mark- och miljödomstolen i stället för att rättsprövas av Högsta förvaltningsdomstolen. I fråga om tillsynsbeslut innebär det att överprövningen flyttas från regeringen till mark- och miljödomstolen. Beslut av en lokal säkerhetsnämnd ska även i fortsättningen få överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

I mål eller ärenden enligt kärntekniklagen ska de särskilda ledamöterna i mark- och miljödomstolen ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde.

9.3 Effekter om någon reglering inte kommer till stånd (nollalternativet)

Om den nya lagen inte införs, kommer det inte vara möjligt för den som avser att etablera en kärnteknisk anläggning att få ett tidigt ställningstagande från regeringen och berörda kommuner. Det kan innebära att det blir svårare för i synnerhet nya, mindre och innovativa aktörer att säkra nödvändiga investeringar.

Utan ändringar i kärntekniklagen effektiviseras inte prövningen av nya kärntekniska anläggningar, vilket innebär att prövningen kan ta längre tid. En ansökan om tillstånd för en kärnteknisk anläggning är omfattande. Utan möjlighet att begära en förberedande dialog finns det risk för tidskrävande kompletteringar av ansökan i ett senare skede. I nuvarande lagstiftning finns det inte heller inte någon möjlighet till förhandsbesked om konstruktionen, vilket innebär att det finns en risk att principiella frågor eller hinder för att ge tillstånd identifieras sent i konstruktionsarbetet. Avsaknaden av en möjlighet för leverantörer att få ett förhandsbesked om en konstruktion gör att det inte är möjligt att effektivisera en kommande tillståndsprövning genom att vissa tekniska lösningar då redan är

avdömda. Om en leverantör får en konstruktion godkänd, kan förhandsbeskedet nyttjas i flera tillståndsansökningar.

Om det inte införs en lagreglering av den fortsatta stegvisa kontroll som ska göras efter det att tillstånd har beslutats, skapas inte någon tydlighet och förutsägbarhet för vare sig Strålsäkerhetsmyndigheten eller berörda aktörer och allmänheten om hur det ska säkerställas att säkerhets- och strålskyddskraven i varje skede från uppförande av en ny anläggning till dess att den tas i rutinmässig drift uppfylls. Ytterligare en effekt av att inte ändra kärntekniklagen är att förbudet mot att ta en permanent avstängd reaktor i drift fortsätter att gälla. Stängningar av ekonomiska skäl som i efterhand, vid förändrade marknadsförutsättningar eller av tekniska skäl (t.ex. leveranssäkerhet i kraftsystemet), visar sig vara önskvärda att reversera skulle inte kunna reverseras.

Om inga ändringar görs skulle det sammanfattningsvis kunna påverka utbyggnaden av ny kärnkraft och hämma att nya aktörer och reaktortekniker etableras i Sverige.

9.4 Alternativa lösningar

9.4.1 Alternativ till förslaget om en ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar

Ett alternativ till den process som föreslås är att, som utredningen föreslår, ha ett obligatoriskt förfarande för ett tidigt ställningstagande från regeringen. Utredningen föreslår en ny lag om principbeslut för prövning av nya kärntekniska anläggningar. Principbeslutet skulle helt ersätta regeringens tillåtlighetsprövning enligt miljöbalken. Ett av skälen till att ett sådant obligatoriskt förfarande inte föreslås är de olika förutsättningar som råder i dag för olika aktörer att bära ekonomiska risker. Aktörerna har, beroende på teknikval, teknikutveckling och hur långt de har kommit med ansökan, olika behov av tidiga ställningstaganden från berörda kommuner och regeringen. Principbeslutet skulle även ha en bindande verkan, vilket bedöms skulle kräva att en specifik miljöbedömning görs för att uppfylla kraven i MKB-direktivet.

Ett alternativ till den plan för kärntekniska anläggningar som föreslås är, som flera remissinstanser framför, en mer heltäckande nationell fysisk planering för kärnkraft, dvs. en övergripande nationell analys av var i landet det behövs mer elproduktion och hur det kan lösas på ett effektivt sätt. Detta alternativ har inte tagits vidare på grund av att det är en större fråga än vad som ryms inom ramen för detta lagstiftningsärende. Det utesluter inte att det längre fram kan finnas anledning att göra det möjligt för regeringen att anta planer för kärntekniska anläggningar även när det inte finns någon ansökan.

9.4.2 Alternativ till förslaget om ändamålsenlig prövning enligt kärntekniklagen

Ett alternativ till den prövningsprocess som föreslås är, som utredningen föreslår, en mer uppdelad prövning mellan miljöbalken och kärntekniklagen än enligt gällande bestämmelser. Skälen för att detta alternativ inte föreslås genomföras framgår av avsnitt 7.

Utredningen föreslår också att förhandsbesked ska kunna lämnas med avseende på förläggningsplatsens förutsättningar samt om vilka administrativa resurser och personalresurser som behövs för uppförande eller drift av anläggningen. Som framgår av avsnitt 6.2 tas alternativet inte vidare, eftersom det kommer att krävas ett omfattande underlag för att kunna få ett förhandsbesked som kan användas effektivt vid en följande tillståndsprövning, om förhandsbeskedet gäller en förläggningsplats eller personalresurser. Detta riskerar att leda till en ökad tidsåtgång och därmed en mindre effektiv tillståndsprocess.

Ytterligare ett alternativ till de ändringar som föreslås är att, som utredningen föreslår, låta tillståndsprövningen även inkludera det första steget i den stegvisa kontrollen, dvs. kontrollen inför att inleda uppförandet av anläggningen. Det skulle innebära att tillståndsansökan behöver innehålla mer detaljer i ett tidigare skede och att granskningen av ansökan därmed blir mer framtung. Detta skulle i och för sig kunna motverka ofullständiga ansökningar. Alternativet tas dock inte vidare, eftersom det bedöms vara effektivare att förebygga ofullständiga ansökningar genom den förberedande dialog som föreslås.

9.5 Vilka som berörs av förslagen

De som närmast berörs av förslagen är de myndigheter som föreslås få nya eller ändrade uppgifter, dvs. Strålsäkerhetsmyndigheten, regeringen och Regeringskansliet, mark- och miljödomstolarna samt de aktörer som planerar att investera i och uppföra nya kärntekniska anläggningar och leverantörer av dessa. Även kommuner påverkas av förslagen men får inga nya utpekade uppgifter. Ett antal övriga myndigheter kan vara involverade i tillståndsprocessen men påverkas endast i begränsad utsträckning av förslagen. Även miljöorganisationer berörs av förslagen.

9.6 Konsekvenser för staten

9.6.1 Strålsäkerhetsmyndigheten

Förslaget om en ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar

Vid en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning kommer regeringen att efterfråga myndighetens yttranden i fråga om teknikval, plan för hantering av kärnavfall och använt kärnbränsle samt uppskattade maximala utsträckningar på de beredskapszoner som sökanden anger. Strålsäkerhetsmyndighetens bedömningar i detta skede kommer att vara på en övergripande nivå. Det rör sig om rimlighetsbedömningar och inga

exakta beräkningar av till exempel föreslagna beredskapszoners utsträckningar. Strålsäkerhetsmyndighetens yttrande kan också förväntas avse frågan om berättigande, dvs. om fördelarna med den typ av anläggning som ansökan avser överväger de nackdelar som den kan medföra, om det finns en plan för att omhänderta kärnavfall eller kärnämne från anläggningen samt om anläggningen är lämplig på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv. Sammantaget bedöms förslaget inte leda till några större konsekvenser för myndigheten jämfört med om prövningen sker enligt hittillsvarande tillståndsprocess.

Att det kommer att finnas två olika tillståndsprocesser kommer att påverka myndighetens planeringsförutsättningar, eftersom myndigheten behöver vara beredd att hantera ansökningar enligt båda processerna.

Förslaget om att prövningen enligt kärntekniklagen ska effektiviseras och förtydligas

Förberedande dialog och handläggning av ärenden om förhandsbesked är nya arbetsuppgifter för Strålsäkerhetsmyndigheten som medför kostnader och påverkar myndighetens långsiktiga resursplanering, beroende på efterfrågan och omfattningen av de enskilda projekten. Den förberedande dialogen är frivillig och går enligt *Strålsäkerhetsmyndigheten* utöver myndighetens serviceskyldighet. Även om dialogen är frivillig förväntas möjligheten utnyttjas av merparten av de sökande. Dialogen förväntas ge myndigheten bättre planeringsförutsättningar genom att den får kännedom om vilka aktörer som planerar för nya kärntekniska anläggningar och när i tiden tillståndsansökningar kan förväntas komma in till myndigheten. Förberedande dialog om vad en tillståndsansökan ska innehålla bedöms också bidra till att bygga upp kunskap och kompetens inom myndigheten.

Myndighetens föreskrifter är i huvudsak funktionsinriktade och teknikneutrala och kan därför till stor del tillämpas för alla typer av reaktorer, men vissa justeringar och kompletteringar kan behövas för andra typer av reaktorer än lättvattenreaktorer. Den förberedande dialogen kan därmed ge underlag till myndighetens föreskrifts- och vägledningsarbete.

Uppgiften bedöms inte bli så mycket större i omfattning än den kunskapshöjande dialog som myndigheten bedrivit under 2025 enligt uppdrag och med tillfällig anslagsfinansiering. Att den förberedande dialogen formaliseras i lagstiftning innebär att det blir tydligare för både myndigheten och aktören vad denna ska avse. Att myndigheten får begränsa eller avstå från dialogen ger den möjlighet att själv sätta ramarna för arbetet i förhållande till vad som är proportionerligt.

Den prövning som sker vid ett förhandsbesked kan leda till att myndighetens eventuella kommande tillståndsprövning går snabbare, eftersom vissa aspekter av anläggningens konstruktion redan kan vara avdömda.

Strålsäkerhetsmyndigheten tillämpar redan i dag stegvis kontroll enligt regeringens tillståndsvillkor. Att stegvis kontroll införs i lagen innebär att myndigheten får ett tydligt lagstöd för sitt arbetssätt. Myndigheten ska få meddela föreskrifter om vad en anmälan inför stegvis kontroll ska innehålla. Om bemyndigandet används kommer det att krävas en arbetsinsats från myndigheten att bland annat omsätta delar av innehållet i

myndighetens handbok för ansökningar om tillstånd för nya kärnkraftsreaktorer och vidare stegvis prövning till föreskrifter.

Att förbudet att återstarta en permanent avstängd reaktor tas bort innebär att myndigheten i framtiden kan få in anmälningar som aktualiserar en stegvis kontroll av en anläggning som ska ändras.

Att det införs en anmälningsskyldighet för en tills vidare avstängd reaktor gör att myndigheten känner till den kritiska perioden från det att ett stängningsbeslut har fattats fram till dess att slutlig avställning har skett och reaktorn är i säkert läge. Detta är viktigt för att myndigheten ska ha möjlighet att genomföra den tillsyn som behövs för att följa upp hur säkerhets- och strålskyddsarbetet bedrivs i ett kritiskt skede då beslut om att reaktorn ska stängas av har fattats men reaktorn fortfarande ska leverera säker el till elnätet. Det är praxis att Strålsäkerhetsmyndigheten under denna period tillämpar en förstärkt tillsyn.

Myndighetens kostnader till följd av förslagen

Jämfört med nollalternativet leder förslagen inte nödvändigtvis till ökade kostnader totalt sett för myndigheten. En förberedande dialog innebär visserligen kostnader men förväntas samtidigt kunna minska behovet av kompletteringar av en kommande tillståndsansökan. Kostnaderna för den förberedande dialogen bör anslagsfinansieras.

Även handläggningen av ärenden om förhandsbesked innebär kostnader för myndigheten, men också att den kärntekniska anläggningens konstruktion inte behöver prövas i en eventuell efterföljande tillståndsprocess. Förhandsbeskedet kan även nyttjas i tillståndsprövningen av andra sökandes anläggningar. Kostnaderna för ärendehanteringen bör täckas av avgifter som myndigheten får disponera, eftersom den är helt efterfrågestyrd.

Stegvis kontroll genomförs redan i dag. Att processen lagregleras förväntas därför i sig inte leda till några kostnader. Däremot uppstår kostnader för myndigheten om bemyndigandet att meddela föreskrifter om anmälans innehåll nyttjas.

Myndighetens kostnader förväntas sammantaget öka de närmaste åren. Det är dock främst en effekt av förväntade framtida tillståndsansökningar, och endast i begränsad utsträckning en följd av förslagen. Myndighetens ökade kostnader föreslås enligt budgetpropositionen för 2026, utgiftsområde 6 avsnitt 6 Strålsäkerhet, täckas av höjda anslag. Strålsäkerhetsmyndigheten tar ut avgifter för myndigheternas kostnader för bl.a. ansökan och granskning. Vissa avgiftshöjningar behövs därför. Vissa kostnader för t.ex. förhandsbesked kan komma att täckas med avgifter som myndigheten får disponera.

9.6.2 Domstolarna

Förslaget om en ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar

Förslaget kan leda till att handläggningstiden för mark- och miljödomstolarna minskar för de mål där domstolen inte längre är beredningsorgan åt regeringen i tillåtlighetsfrågan. I mål där en kärnteknisk anläggning har

godkänts av regeringen kommer arbetsmoment att elimineras. Eftersom det kommer att vara frivilligt att ansöka om godkännande enligt utkastets förslag, och tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken därmed finns kvar som alternativ, kommer mark- och miljödomstolarna även i fortsättningen att utföra beredningsuppgifter i vissa mål. Både nya och etablerade aktörer har visat intresse för att få ett tidigt politiskt ställningstagande för att minska projektrisken och kan därför antas välja det alternativa prövningssystemet. Aktörer som kommit längre i utformningen av sin ansökan i enlighet med gällande lagstiftning, kan se risker med att ansöka enligt en helt ny tillståndsprocess.

Förslaget om att prövningen enligt kärntekniklagen effektiviseras och förtydligas

Förslaget innebär att beslut enligt kärntekniklagen ska överklagas till mark- och miljödomstol. Utöver det ska en ny typ av beslut kunna fattas av Strålsäkerhetsmyndigheten – ett förhandsbesked om en kärnteknisk anläggnings konstruktion. Konsekvensen av dessa förslag är att mark- och miljödomstolen får tre tillkommande måltyper att hantera – överklagande av förhandsbesked, överklagande av tillstånd och överklagande av tillsynsbeslut. De senare överprövas i dag av regeringen och uppgår till ett fåtal ärenden per år. Antalet ärenden förväntas öka i takt med att nya anläggningar beviljas tillstånd.

Förslagen bedöms få konsekvenser för mark- och miljödomstolarnas kompetensbehov. Målen kommer vara både komplexa och omfattande, och förutsätter kompetens i och erfarenhet av strålsäkerhetsfrågor. Förslaget är att de särskilda ledamöterna i mål eller ärenden enligt kärntekniklagen ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde. De särskilda ledamöterna är inte anställda på domstolen, och deltar normalt inte under handläggningen i målet. Under handläggningen kan den ansvarige juristdomaren och det tekniska rådet ändå behöva ta ställning till underlaget i målet och behovet av kompletteringar. Det kan tala för att det kan uppstå behov av att få in teknisk kompetens redan under handläggningen. Behovet av sådan kompetens har dock redan tillgodosetts i viss utsträckning vid den första prövningen av Strålsäkerhetsmyndigheten. Vid denna prövning har teknisk expertis deltagit. Mark- och miljödomstolens huvudsakliga uppgift i dessa fall består därför av överprövning av myndighetens beslut. Att särskilda ledamöter deltar vid avgöranden bör därför vara tillräckligt. Om det behövs har regeringen emellertid möjlighet att utnämna ett tekniskt råd med kompetens inom strålningsfrågor.

Forumfrågan i mål som har överklagats till mark- och miljödomstol avgörs av var den beslutande myndigheten ligger. Strålsäkerhetsmyndigheten har sitt säte i Solna kommun. Mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt kommer därför att få samtliga mål oavsett var i landet verksamheten är belägen. Mark- och miljödomstolens avgöranden överklagas i sin tur till Mark- och miljööverdomstolen.

I och med att regeringen inte längre prövar ansökan om tillstånd enligt kärntekniklagen kommer Högsta förvaltningsdomstolen inte längre att rättspröva beslut i sådana ärenden.

Förslagens sammantagna kostnader för domstolarna

Förslagen innebär ökade kostnader för mark- och miljödomstolarna. Dessa är beroende av antalet ansökningar och överklaganden och hur många sökande som väljer det nya alternativet och ansöker om regeringens godkännande av en kärnteknisk anläggning. För att mark- och miljödomstolarna ska ha förutsättningar att hantera uppgifterna föreslår regeringen i budgetpropositionen för 2026 att domstolarna ska tillföras 4 miljoner kronor för 2026 och 8 miljoner kronor för 2027, och därefter 10 miljoner kronor per år från och med 2028.

9.6.3 Regeringen och Regeringskansliet

Att pröva en ansökan om godkännande enligt den nya lagen är en ny uppgift för regeringen. Regeringens gällande prövnings- och tillåtlighetsprövningsansvar innebär dock att de aspekter som ska prövas inte är nya för regeringen. Däremot kommer de att prövas på ett mindre utförligt underlag och på ett mer övergripande sätt.

Ett beslut om att anta en plan för kärntekniska anläggningar ska föregås av en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken. Det är regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer som ska göra en sådan. Regeringskansliet saknar i nuläget kompetens att göra en miljöbedömning. Regeringen kan emellertid ge i uppdrag till en annan myndighet med kompetens att görahela eller delar av den strategiska miljöbedömningen. Den som ansöker kan också bidra med underlag till den strategiska miljöbedömningen. Förslagen i denna del kan innebära konsekvenser för Regeringskansliets kompetensbehov och ökade kostnader eftersom arbetet med att göra en strategisk miljöbedömning, inkl. samråd och framtagande av miljökonsekvensbeskrivning för planen är en ny uppgift. Kostnaderna för Regeringskansliet att hantera inkommande ansökningar enligt den nya lagen, utarbeta en plan och se till att en strategisk miljöbedömning görs beräknas sammantaget vara större än kostnaderna vid en tillåtlighetsprövning enligt hittillsvarande tillståndsprocess. Dessa merkostnader är beroende av om och i så fall hur många som väljer att ansöka om ett godkännande från regeringen.

Förslaget att flytta överprövningen av tillsynsmyndighetens beslut från regeringen till mark- och miljödomstolarna innebär lättnader för regeringen och Regeringskansliet. Under senare år har antalet överklagade ärenden uppgått till ett fåtal per år.

9.6.4 Naturvårdsverket

Som beskrivs ovan saknar Regeringskansliet kompetens att genomföra en strategisk miljöbedömning. Det kan därför bli aktuellt att Naturvårdsverket utför sådana bedömningar på uppdrag av regeringen. I budgetpropositionen för 2026 har regeringen föreslagit att 10 miljoner kronor tillförs Naturvårdsverket för arbete med strategiska miljöbedömningar kopplat till kärnkraft.

9.6.5 Övriga statliga myndigheter

Förslagen innebär inte några uttryckliga nya uppgifter för statliga myndigheter utöver de som nämns i avsnitt 9.6.1–9.6.4. Ett flertal statliga myndigheter kommer att yttra sig i tillståndsprocessen, men det gäller även om förslagen i utkastet inte genomförs. Konsekvenserna av förslagen för dessa myndigheter bedöms vara begränsade och handlar i huvudsak om i vilket skede i processen som de involveras, vilket i sin tur beror på vilket alternativ den sökande väljer. Myndigheternas kostnader bör därför kunna tas inom ram. Utöver Strålsäkerhetsmyndigheten är det främst Naturvårdsverket, Riksgäldskontoret, länsstyrelser, Försvarsmakten, Myndigheten för civilt försvar, Statens energimyndighet och Affärsverket svenska kraftnät som kan bli berörda, beroende på hur ansökan ser ut och vad den innehåller. Riksintressemyndigheter och länsstyrelser kommer sannolikt att behöva yttra sig över planens förenlighet med utpekade riksintresseanspråk som ligger inom eller i anslutning till planen.

Regeringens godkännande är ett sådant beslut som enligt lagen (2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket ska föregås av konsultation med Sametinget, om det kan få särskild betydelse för samerna.

9.7 Konsekvenser för kommuner

9.7.1 Förslaget om en ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar

Vid en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning kommer det att krävas ett tidigare ställningstagande från berörda kommuners sida jämfört med om den hittillsvarande tillståndsprocessen tillämpas. Det innebär att kommunerna behöver vara väl insatta redan tidigt i processen och att de kan behöva fatta sina beslut på mindre omfattande underlag. Det gäller därmed att underlaget som tas fram inför ansökan om godkännande och antagande av planen för kärntekniska anläggningar innehåller den information som kommunerna behöver för att kunna ta ställning. Det kommer också att kräva en tidigare dialog med berörda aktörer inom kommunen. Kommuner kan ha olika behov av underlag beroende på kommunens förutsättningar och valet av kärnteknisk anläggning. Kommunerna kan tidigt i processen behöva ta stöd av expertmyndigheter som Strålsäkerhetsmyndigheten. Aktörer som planerar för att bygga en kärnteknisk anläggning behöver tidigt inleda en dialog med berörda kommuner för att få lokal förankring och acceptans.

Som huvudregel kommer det att krävas ett tillstyrkande från kommunens sida för att regeringen ska få godkänna anläggningen och anta planen. Kommunen har därmed i normalfallet stora möjligheter att påverka beslutet. Om kommunen skulle vilja ändra ett positivt ställningstagande, är dock tillstyrkandet ändå giltigt i fem år.

Regeringens beslut om en plan för kärntekniska anläggningar kommer inte att vara bindande för kommunens planläggning. Planen kommer däremot att vara vägledande och ge ett tydligt besked om hur regeringen har avvägt de nationella intressena i området. I och med att kommunen har

tillstyrkt planen får det antas att kommunen, om det finns en detaljplan för något annat ändamål sedan tidigare för samma område som planen, avser att ändra detaljplanen i linje med regeringens planbeslut. Som framgår av övervägandena i avsnitt 5.4.1, ska regeringen ta hänsyn till befintliga regionplaner, översiktsplaner och detaljplaner. Om kommunen har varit aktiv i processen att ta fram planen och inkommit med synpunkter om sina lokala förutsättningar och behov, kan det antas att planen är till stor hjälp för kommunens fortsatta arbete. Dels underlättar det för kommunens prövning enligt 3 och 4 kap. miljöbalken vid detaljplanläggningen att det redan gjorts en sådan prövning av regeringen, som kommunen tillstyrkt. Dels undviker kommunen risken att det detaljplaneras för en kärnteknisk anläggning som regeringen därefter inte tillåter vid sin prövning enligt 17 kap. miljöbalken.

Uppförande och driften av en kärnteknisk anläggning kan innebära stora konsekvenser för en kommuns organisation och ekonomi. Det kan därför vara värdefullt för kommunen att i ett tidigt skede få ett besked om regeringens syn på lämpligheten att uppföra en kärnteknisk anläggning inom ett visst område i kommunen. Kommunen kan då i ett tidigt skede i processen ha en uppfattning om vilka områden som kan komma att ingå i beredskapszoner runt den kärntekniska anläggningen och i sin samhällsplanering av dessa områden t.ex. ta hänsyn till om vägar med mera behöver dimensioneras för att kunna klara en utrymning.

9.7.2 Förslaget om ändamålsenlig prövning enligt kärntekniklagen

Att förbudet mot att återstarta en permanent avstängd reaktor tas bort innebär för en kommun att en rektor som varit avstängd kan återstartas, förutsatt att den uppfyller ställda krav. Reaktorn kan t.ex. ha stängts av eftersom det inte fanns behov av el men återstartas när elbehovet åter ökar. I övrigt bedöms förslaget innebära begränsade konsekvenser för kommunerna jämfört med nollalternativet.

9.8 Konsekvenser för företag som avser att ansöka om tillstånd för en kärnteknisk anläggning

9.8.1 Förslaget om en ny process för regeringens prövning av kärntekniska anläggningar

Med en frivillig godkännandeprövning kan de som ansöker om godkännande av en kärnteknisk anläggning i ett tidigt skede få regeringens ställningstagande i fråga om anläggningen är berättigad eller om det finns hinder att uppföra anläggningen på den plats som ansökan avser. Regeringens beslut är inte bindande men kan, enligt vissa remissinstanser, ge ökad stabilitet och förutsebarhet genom att vissa risker kan hanteras tidigare i projektet. Detta kan i sin tur öka möjligheterna att få in kapital för investeringar. Det är i synnerhet mindre eller nya aktörer som bedöms gynnas av möjligheten till tidiga besked.

De aktörer som inte önskar ett tidigt besked kan i stället välja att ansöka om tillstånd enligt den ordinarie tillståndsprövningen enligt miljöbalken. Regeringens och kommunens ställningstagande kommer då senare i processen. Frivilligheten bedöms gynna företag som ansöker om tillstånd för en kärnteknisk anläggning, eftersom de kan ha olika förutsättningar.

En förutsättning för att regeringen ska kunna godkänna ansökan är att regeringen har antagit en plan som omfattar anläggningen. Planen är inte knuten till en viss sökande, vilket innebär att andra företag också kan ansöka om godkännande för anläggningar som täcks av planen. Normalt torde dock en plan antas och ett godkännande beslutas samtidigt eller i nära anslutning till varandra. Den som ansöker om godkännande måste också antas ha kommit så långt i sin planering att tillgången till den tänkta platsen har säkerställts. Att någon annan än den vars ansökan lett till att planen antagits ansöker om godkännande för en anläggning av samma typ till nackdel för den första sökanden bedöms därför i praktiken inte förekomma.

Inför att regeringen ska anta en plan för en kärnteknisk verksamhet ska en strategisk miljöbedömning tas fram av regeringen eller den myndighet regeringen beslutar om. *Energiföretagen* lyfter att det är viktigt med adekvata resurser för att framtagandet av den strategiska miljöbedömningen ska kunna ske inom rimlig tid samt att det är tydlig och transparent kommunikation mellan den sökande och den som genomför miljöbedömningen, annars riskerar den nya processen att bli mer långdragen och osäker än dagens process. Enligt förslaget har sökanden möjlighet att bidra till den strategiska miljöbedömningen, vilket bör bidra positivt till arbetet och dialogen mellan myndighet och den sökande.

Förslaget innebär inga konsekvenser för företagens möjligheter att söka stöd enligt lagen (2025:587) om statligt stöd för investeringar i ny kärnkraft.

9.8.2 Förslaget om ändamålsenlig prövning enligt kärntekniklagen

Den frivilliga förberedande dialogen bäddar för en mer komplett ansökan där risken för kompletteringar och avslag minskar för den sökande. Förhandsbesked om en kärnteknisk anläggnings konstruktion innebär att en presumtiv tillståndshavare eller en leverantör kan få en teknisk lösning eller en konstruktion bedömd innan tillståndsprövningen. Det medför att redan bedömda konstruktioner inte behöver granskas på nytt i tillståndsprövningen förutsatt att förutsättningarna inte väsentligt har förändrats. Det gäller även vid tillståndsansökningar som görs av andra sökande än den som begärt förhandsbesked. Eftersom hela eller delar av anläggningens konstruktion redan är godkänd, kan tiden för själva tillståndsprövningen då bli kortare. Vid ett negativt förhandsbesked kan sökanden välja att avstå från en viss konstruktion eller ändra den.

Den stegvisa kontrollen regleras i dag genom tillståndsvillkor och förslaget bedöms därför inte leda till några kostnader för företagen jämfört med nollalternativet.

Borttagandet av förbudet att återstarta en kärnkraftsreaktor gör att en kärnkraftsreaktor åter kan tas i bruk förutsatt att säkerhets- och strål-

skyddskraven är uppfyllda. Detta innebär för företagen att de kan återstarta en reaktor om elpriserna ökar så att produktion åter blir lönsamt.

9.9 Konsekvenser för andra berörda företag och verksamheter

Med införandet av förhandsbesked kan leverantörer få en konstruktion eller teknisk lösning godkänd av Strålsäkerhetsmyndigheten som en presumtiv tillståndshavare sedan kan använda sig av i sin tillstånds-ansökan. Om leverantören kan visa att konstruktionen är godkänd av myndigheten och därmed lever upp till ställda krav, är det lättare för denne att sälja sin produkt till presumtiva tillståndshavare.

Investeringar i kärntekniska anläggningar är långsiktiga. Förslagen bedöms ge tydligare planeringsförutsättningar för företag som vill investera i sådan verksamhet. Banker och finansiella institut bedöms påverkas eftersom betydelsefulla ställningstaganden från regeringen, kommuner och myndigheter kan komma i ett tidigare skede jämfört med dagens reglering. Det innebär minskade risker för att projekten fördyras.

9.10 Konsekvenser för allmänheten och ideella organisationer

Med två alternativa vägar där den sökande antingen kan välja regeringens godkännande av en kärnteknisk anläggning eller tillåtlighetsprövning enligt miljöbalken av den och att frivilliga moment införs i kärntekniklagen ges sökanden större valfrihet och flexibilitet. Det kan göra processen mindre tydlig för allmänheten och ideella organisationer. Flera remissinstanser, t.ex. *Kävlinge kommun, Oskarshamns kommun* och *Östhammars kommun* lyfter att frivilligheten kan göra förankringsarbetet svårare i kommunen genom att det bland annat kan resultera i en minskad tydlighet och göra det svårare för såväl berörda som allmänheten att få en överblick och förstå och följa processen. Kärntekniska anläggningar är verksamheter som får uppmärksamhet och stort utrymme i den lokala, regionala och nationella samhällsdebatten. Det är avgörande med en lokal förankring vid nybyggnation av kärnkraft. Därför behövs det utförlig och väl genomtänkt information till allmänheten. Även om planen inte direkt kommer att påverka området kommer regeringen i planbeslutet att göra en avvägning mellan olika nationella intressen som finns i området. I vissa fall kan det antas att det finns allmänna intressen som kommer att bli svåra att tillgodose i och med genomförandet av planen, exempelvis på grund av att allmänheten inte kommer att ha till tillträde till vissa delar av det berörda området. Det kan inte uteslutas att regeringens godkännande- och planbeslut kan få effekter på fastighetspriserna i området. Detta skulle troligtvis vara fallet även i den hittillsvarande processen.

I miljöbalken finns bestämmelser om att förslaget till plan och miljökonsekvensbeskrivningen ska göras tillgängliga bland annat för allmänheten.

Miljöorganisationer föreslås få överklaga regeringens beslut att anta en plan för kärntekniska anläggningar.

9.11 Miljö, klimat och människors hälsa

Förslagen innebär inte någon ändrad skyddsnivå avseende säkerhet, strålskydd, miljö och hälsa och har i sig därför ingen direkt negativ påverkan på miljön, klimatet eller människors hälsa.

En mer ändamålsenlig tillståndsprövning med möjlighet till ett tidigt ställningstagande från regeringens sida bedöms kunna leda till större möjligheter för investerare och potentiella sökande att initiera kärnkraftsprojekt. Detta kan bidra till fler ansökningar som kan resultera i fler kärntekniska anläggningar, med tillhörande infrastruktur och avfallshantering. En tillståndsprövning som är anpassad både för storskaliga reaktorer och små modulära reaktorer öppnar för ny planering av kraftsystemet, vilket kan sänka systemkostnaden. Det kan därför ge förbättrade förutsättningar att genomföra elektrifieringen av transportsektorn och industrin som är beroende av ett starkt kraftsystem. Det finns stora förväntningar på att elektrifiering av fordon och industriprocesser ska ge stora utsläppsminskningar i sektorer som i dag är beroende av fossila bränslen. Industrin och transportsektorn är i fokus, men även andra sektorer kan dra stor nytta av en utökad elproduktion och få möjlighet att ställa om till verksamheter som medför lägre utsläpp och klimatpåverkan. Förslagen kan leda till en positiv indirekt effekt då mer kärnkraft, allt annat lika, förväntas tränga undan elproduktion som är sämre ur klimat-, miljö- och hälsohänseende.

En ökad användning av kärnkraft skulle innebära att mängden använt kärnbränsle och kärnavfall som behöver tas om hand ökar. Kärnkraftsreaktorer ger upphov till såväl kortlivat som långlivat låg- och medelaktivt avfall, men även kortlivat och långlivat högaktivt avfall. Radioaktivt avfall från driften av kärnkraftsreaktorer och andra kärntekniska anläggningar behöver omhändertas i slutförvar för att skydda människor och miljö. Nya och fler kärnkraftsreaktorer kommer därför att medföra behov av nya slutförvar för både kortlivat och långlivat radioaktivt avfall. Även nya eller utvidgade mellanlager behövs.

Själva byggandet av en ny kärnkraftsreaktor och ytterligare slutförvar medför påfrestningar på miljön när det gäller t.ex. schaktmassor, buller och transporter, på samma sätt som vid uppförande av andra stora industrianläggningar. Uppförande av nya kärntekniska anläggningar med tillhörande infrastruktur och avfallshantering kan innebära förlust av och påverkan på livsmiljöer för arter med negativa effekter för den biologiska mångfalden. Det kan också få påverkan på människors hälsa och miljön i områden där anläggningarna kommer att finnas, t.ex. användning av kylvatten. Detta kan påverka vattenmiljön, transporter och ge upphov till buller. Miljöeffekter och påverkan på människors hälsa hanteras i tillståndsprövningen enligt miljöbalken. Vid antagandet av en plan kommer miljöeffekter av uppförandet och driften av anläggningen att behöva beaktas. På samma sätt behöver driften av anläggningen beaktas i fråga om anläggningen är berättigad och om det finns några hinder ur ett

beredskapsperspektiv. Påverkan på miljö, klimat och människors hälsa är sådant som beaktas i den tillståndsprövning enligt kärntekniklagen som föregår en anläggnings uppförande.

De negativa effekterna i form av det avfall som uppkommer och påfrestningar på närmiljön bör ses mot bakgrund av att annan elproduktion också ger liknande och andra betydande konsekvenser.

9.12 Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av anslutningen till EU

Den reglering som föreslås i lagrådsremissen bedöms överensstämma med de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till EU.

9.13 Bedömning av behov av särskild hänsyn vid tidpunkt för ikraftträdande

Enligt fördraget om upprättandet av den europeiska atomenergigemenskapen (Euratom) krävs det att medlemsstaterna kommunicerar sina nationella lagändringar till kommissionen för att säkerställa att fastställda grundläggande standarder inom strålskyddet följs (artikel 33). Medlemsstaterna måste ge kommissionen tre månader på sig att ge rekommendationer innan bestämmelserna antas slutgiltigt, vilket möjliggör harmonisering och att kommissionen vid behov kan vidta åtgärder. Detta innebär att Sverige behöver notifiera kommissionen i god tid innan lagändringarna i utkastet förväntas träda i kraft. Ikraftträdandet har anpassats därefter.

9.14 Bedömning av behov av särskilda informationsinsatser

Det bedöms inte finnas ett behov av särskilda informationsinsatser riktade till berörda företag med anledning av förslagen. Däremot kan det finnas behov av dialog mellan dessa aktörer och berörda myndigheter om den nya lagstiftningen. Det bedöms inte heller krävas särskilda, breda informationsinsatser till kommuner eller allmänheten med anledning av förslagen. Det aktualiseras först när en aktör överväger att etablera en kärnteknisk anläggning i en kommun.

9.15 Övriga konsekvenser

Förslagen bedöms inte leda till några konsekvenser för jämställdheten, brottsligheten, konkurrensförutsättningarna, den offentliga servicen i olika delar av landet, de integrationspolitiska målen eller den personliga integriteten.

10 Författningskommentar

10.1 Förslag till lag om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar i vissa fall och om en plan för kärntekniska anläggningar som en förutsättning för ett sådant godkännande.

I paragrafen anges vad regeringen kan komma att pröva enligt denna lag. Övervägandena finns i avsnitt 5.1.

I paragrafen introduceras uttrycken regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar och plan för kärntekniska anläggningar. Av 10 § framgår att regeringen får pröva en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning endast om det finns en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar anläggningen. I 9 § anges vad regeringen prövar i sitt godkännande av kärntekniska anläggningar.

Ord och uttryck

2 § I denna lag avses med kärnavfall, kärnteknisk anläggning och kärnämne detsamma som i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

I paragrafen förklaras vad som avses med vissa ord och uttryck i lagen.

Av 2 § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen) framgår vad som avses med kärnavfall, kärnteknisk anläggning och kärnämne.

Med kärnavfall avses bl.a. använt kärnbränsle som har placerats i slutförvar och radioaktiva delar av en kärnteknisk anläggning som avvecklas.

Med kärnteknisk anläggning avses bl.a. kärnkraftsreaktorer, forskningsreaktorer eller anläggningar för hantering, bearbetning, lagring eller slutförvaring av kärnavfall.

Med kärnämne avses uran, plutonium eller något annat ämne som används eller kan användas för utvinning av kärnenergi eller en förening som ett sådant ämne ingår i. Även torium eller ett annat ämne som är avsett att omvandlas till kärnbränsle, eller en förening som ett sådant ämne ingår i, är ett kärnämne. Använt kärnbränsle som inte har placerats i slutförvar är också kärnämne.

Ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning

3 § Den som avser att uppföra en ny kärnteknisk anläggning får ansöka om regeringens godkännande av anläggningen, om aktiviteten hos den totala mängden avfall i anläggningen vid någon tidpunkt kommer att överstiga 10 terabecquerel, varav högst 10 gigabecquerel från alfaaktiva ämnen.

En ansökan om regeringens godkännande får dock inte göras om det för samma anläggning pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken eller om anläggningen omfattas av ett tillstånd enligt miljöbalken eller lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

I paragrafen regleras när det är möjligt att ansöka om ett godkännande av en kärnteknisk anläggning. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.1.

Av *första stycket* framgår att det är frivilligt att ansöka om regeringens godkännande av en kärnteknisk anläggning där aktiviteten hos den totala mängden avfall i anläggningen kommer att överstiga vissa gränsvärden. Det innebär att exempelvis ett markförvar för lågaktivt kärnavfall inte omfattas. Med alfaaktiva ämnen avses sådana tunga radioaktiva ämnen, exempelvis radon, uran och plutonium, som när de sönderfaller genererar alfastrålning. En ansökan får endast göras för en ny kärnteknisk anläggning och inte vid ändringar av befintliga anläggningar. Den som har ett godkännande kommer att behöva ansöka om tillstånd enligt miljöbalken, men av 17 kap. 1 § 1 b framgår att regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken då inte kommer att ingå. Den som ska uppföra en kärnteknisk anläggning kan välja att i stället för en prövning enligt denna lag ansöka om tillstånd enligt miljöbalken där regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. ingår.

Av *andra stycket* framgår att den som har en pågående prövning enligt miljöbalken eller har ett tillstånd enligt miljöbalken för samma anläggning som avses i ansökan om godkännande, är förhindrad att få den planerade anläggningen prövad enligt denna lag. Regeringen prövar då i stället tillåtligheten av anläggningen enligt 17 kap. miljöbalken. Även den situationen att det finns ett tillstånd för anläggningen enligt kärntekniklagen innebär att det inte kan ske en prövning enligt förevarande lag. Den som avser att uppföra anläggningen är då i stället hänvisad till tillåtlighetsprövningen enligt miljöbalken.

4 § En ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning ska lämnas in till regeringen och innehålla de uppgifter som krävs för regeringens prövning enligt 9 § i fråga om

1. den planerade anläggningen, och
2. det område där anläggningen ska uppföras och de beredskapszoner och brådskande skyddsåtgärder som kan behövas för anläggningen.

Dessutom ska ansökan innehålla uppgifter om

1. det område runt anläggningen dit allmänheten inte kommer att ha tillträde, och
2. de verksamheter eller åtgärder som inte är av säkerhets- eller strålskyddskaraktär och som behövs för att anläggningen ska kunna uppföras och drivas och det eller de områden där verksamheter ska bedrivas eller åtgärder vidtas.

För en kärnteknisk anläggning, som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar, och som hanterar ett kärnämne eller ger upphov till kärnavfall, ska ansökan även innehålla uppgifter om hur sökanden avser att ta hand om kärnämnet eller kärnavfallet.

I paragrafen regleras var en ansökan om godkännande görs och vad den ska innehålla. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.2.

En ansökan ska enligt *första stycket första punkten* innehålla uppgifter om den anläggning som sökanden avser att uppföra och driva. För en kärnkraftsreaktor innebär detta en uppskattning av reaktorns termiska effekt och en övergripande beskrivning av reaktorns konstruktion. Om sökanden har bestämt reaktormodell så bör det framgå av ansökan. Om ansökan avser en anläggning för mellanlagring eller slutförvaring av använt kärnbränsle eller kärnavfall, omfattar kravet att uppgifter ska

lämnas om hur avfallet och det använda bränslet ska lagras eller slutförvaras. Uppgifterna har betydelse för regeringens prövning av om den typ av anläggning som avses i ansökan är berättigad på grund av att fördelarna överväger de nackdelar som anläggningen kan medföra från ett strålskyddsperspektiv.

Andra punkten avser vilken beredskap som kan komma att behövas för anläggningen. För att regeringen ska kunna ta ställning till om platsen är lämplig ur ett beredskapsperspektiv krävs uppgifter om det område där anläggningen ska uppföras och om det för anläggningen kan behövas inre och yttre beredskapszoner. Det krävs ingen exakt utformning av zonerna, utan endast en uppskattning av zonernas maximala utsträckning. Ansökan behöver även innehålla uppgifter om vilka brådskande skyddsåtgärder som kan behöva förberedas inom respektive zon. Med brådskande skyddsåtgärder avses exempelvis utrymning, intag av jodtabletter och inomhusvistelse. Kartläggningen kan t.ex. avse vilka bostäder och verksamheter (sjukhus, industrier, djurhållande verksamhet m.m.) som finns inom zonerna, zonernas geografiska förhållanden (berg, floder, öar etc.) och tillgänglig infrastruktur. Beredskapszonerna kan avse ett större område än det område runt anläggningen som allmänheten inte har tillträde till. Uttrycket beredskapszon används i förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor.

Enligt *andra stycket första punkten* ska ansökan också innehålla uppgifter om det område runt anläggningen som allmänheten inte kommer att ha tillträde till. Sökanden ska lämna in ritningar eller kartor som visar gränserna för dessa områden.

En ansökan kommer sannolikt att endast avse en plats. När det t.ex. gäller sammanhängande system för omhändertagandet av använt kärnbränsle eller kärnavfall kan det dock vara fråga om anläggningar på flera platser. I sådana fall är de olika anläggningarna och metoderna så beroende av varandra att den totala funktionaliteten och säkerheten inte kan bedömas enbart genom att de olika anläggningarna betraktas var för sig.

En ansökan för en plats kan omfatta en eller flera kärntekniska anläggningar, om det finns funktionella samband mellan anläggningarna. En aktör kan t.ex. vilja uppföra flera kärnkraftsreaktorer inom samma område. Det finns inte heller något som hindrar att sökanden lämnar in flera ansökningar för olika platser.

Enligt *andra punkten* ska ansökan innehålla uppgifter om de verksamheter eller åtgärder som behövs för att anläggningen ska kunna uppföras och drivas och det eller de områden där dessa ska bedrivas eller vidtas. Åtgärder av säkerhets- eller strålskyddskarakär, exempelvis fysiskt skydd eller beredskap, omfattas inte. Sökandens uppgifter om dessa åtgärder ska vara på en övergripande nivå. De avser exempelvis behovet av att bygga ut el- eller vägnät i anslutning till anläggningen. Uppgifter om elnät kan avse behovet av ställverk, teknisk infrastruktur och transformatorstationer eller anslutningar till elnät och transportinfrastruktur. Uppgifter om vägnätet kan avse både nya vägar och utbyggnad av befintliga vägar. Om kärnbränsle eller kärnavfall ska fraktas med sjötransport, krävs en hamnanläggning för ändamålet. Om transport ska ske på land, krävs vägar eller järnvägar som är anpassade för denna typ av transporter.

Uppgifterna enligt punkterna 1 och 2 i andra stycket har betydelse för regeringens antagande av en plan och den prövning som då ska göras av

om en anläggning innebär lämplig användning av mark- och vattenområden (3 och 4 kap. miljöbalken).

Tredje stycket blir endast tillämpligt för en kärnteknisk anläggning som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar och som hanterar ett kärnämne eller ger upphov till kärnavfall. Ansökan ska då innehålla uppgifter om hur kärnämnet eller kärnavfallet från den kärntekniska anläggningen ska kunna tas om hand. Detta innefattar moment som exempelvis hantering, lagring, transport och slutförvar. Ansökan behöver inte innehålla uppgifter om den anläggning eller plats där avfallet slutligen ska placeras eller vilken aktör som kommer att vara ansvarig för omhändertagandet.

5 § När en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning har kommit in ska Regeringskansliet meddela

1. Strålsäkerhetsmyndigheten,
2. den eller de mark- och miljödomstolar inom vars domsområden det är tänkt att den kärntekniska anläggningen ska uppföras, och
3. den eller de kommuner som berörs av ansökan.

I paragrafen regleras Regeringskansliets skyldighet att meddela Strålsäkerhetsmyndigheten och berörda mark- och miljödomstolar och kommuner när en ansökan kommit in. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.3.

Regeringskansliet ska, när en ansökan om godkännande kommit in, meddela Strålsäkerhetsmyndigheten, den eller de mark- och miljödomstolar inom vars domsområde den kärntekniska anläggningen är tänkt att uppföras och den eller de kommuner som berörs av ansökan. De kommuner som berörs av ansökan är de som ligger inom de områden som avses i 4 § första stycket 2 och andra stycket.

Av 16 kap. 11 a § miljöbalken framgår att en tillståndsansökan enligt miljöbalken endast kan handläggas fram till dess att domstolen enligt 21 kap. 7 § i balken ska avge ett eget yttrande till regeringen, om det finns ett pågående ärende enligt denna lag.

6 § Den sökande får föreläggas att avhjälpa en brist i ansökan, om bristen medför att ansökan inte kan läggas till grund för en prövning i sak. I föreläggandet ska det anges att följden av att ett föreläggande inte följs kan bli att ansökan inte tas upp till prövning.

I paragrafen regleras vilka åtgärder som kan vidtas om en ansökan är ofullständig. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.2.

Ett föreläggande får meddelas endast om ansökan är så bristfällig att den inte kan läggas till grund för en prövning i sak. Om ansökan efter föreläggande fortfarande är bristfällig, får ansökan avvisas. Enligt 7 § kan regeringen också välja att avstå från att pröva en ansökan.

7 § Regeringen får avstå från att pröva en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning.

I paragrafen framgår att regeringen får avstå från att pröva en ansökan om godkännande enligt denna lag. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.1.

Regeringen har möjlighet i det enskilda fallet att avstå från att pröva en ansökan om godkännande. Det är upp till regeringen att avgöra om den ska ta upp en ansökan till prövning eller inte. Ett skäl för regeringen att avstå

från att pröva en ansökan kan vara att en aktör kan antas sakna avsikt att uppföra och driva den kärntekniska anläggningen. Så kan till exempel vara fallet när en aktör lämnar in flera ansökningar samtidigt. Det finns dock inget hinder för regeringen att ta upp flera ansökningar från samma aktör till prövning. Det skulle kunna bli aktuellt om det är troligt att den sökande har för avsikt att uppföra och driva kärntekniska anläggningar på flera platser.

Om regeringen väljer att avstå från att pröva en aktörs ansökan, får aktören i stället ansöka om tillstånd enligt miljöbalken, där regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken kommer att ingå. Det är därför angeläget att regeringen i förekommande fall fattar beslut i frågan om att avstå från prövningen så snart som möjligt.

8 § Berörda myndigheter ska få tillfälle att yttra sig över ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning.

I paragrafen regleras berörda myndigheters möjlighet att yttra sig innan regeringen beslutar om godkännande. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.1.

Utgångspunkten är att de yttranden som behövs i det enskilda fallet ska hämtas in.

Strålsäkerhetsmyndigheten kommer alltid att vara berörd i fråga om fördelarna med den typ av anläggning som ansökan avser överväger de nackdelar som den kan medföra från ett strålskyddsperspektiv. Strålsäkerhetsmyndigheten kommer också att vara berörd i fråga om det finns förutsättningar för att omhänderta kärnämne eller kärnavfall från anläggningen. I frågor om anläggningen är lämplig på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv kommer sannolikt Strålsäkermyndigheten, den eller de länsstyrelser i det län där det berörda området finns och Myndigheten för civilt försvar att vara berörda. Denna uppräkning är inte uttömmande och även andra myndigheter kan vara berörda av ansökan, exempelvis Affärsverket svenska kraftnät och Statens energimyndighet. Vilka myndigheter som är berörda och om ett yttrande ska avse hela eller delar av en ansökan måste dock bedömas i det enskilda fallet.

Regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar

9 § Regeringen får godkänna en kärnteknisk anläggning, om

1. den typ av anläggning som ansökan avser är berättigad på grund av att fördelarna överväger de nackdelar som den kan medföra från ett strålskyddsperspektiv,
2. det inte finns några hinder för anläggningen på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv, och
3. det, i fråga om en anläggning som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar och som hanterar kärnämne eller ger upphov till kärnavfall, finns förutsättningar för att omhänderta kärnämnet eller kärnavfallet.

Av paragrafen framgår vilka krav som ska vara uppfyllda för att regeringen ska få godkänna en kärnteknisk anläggning. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.1.

Regeringens bedömning enligt *första punkten* avser den typ av anläggning som ansökan avser. Att det är typen av anläggning som ska bedömas innebär att bedömningen ska göras oberoende av var anläggningen ska

lokaliseras. För framställning av kärnbränsle görs bedömningen baserat på för- och nackdelar med anläggningar för framställning av kärnbränsle (bränslefabriker). För ett slutförvar för använt kärnbränsle görs bedömningen baserat på för- och nackdelar med anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle med samma tekniska slutförvarslösning. För en reaktor ska bedömningen göras baserat på för- och nackdelar med reaktormodeller som har jämförbar teknik.

För en reaktor kan fördelen vara att den producerar fossilfri el, fjärrvärme eller bidrar till forskning och utveckling. För en bränslefabrik är fördelen att det i anläggningen kan produceras kärnbränsle till reaktorer. För ett slutförvar av använt kärnbränsle är fördelen att anläggningen utgör en slutlig lösning för omhändertagandet av det använda kärnbränslet.

Nackdelarna ska avse nackdelar från ett strålskyddsperspektiv. Vid bedömningen av nackdelar måste alla betydande radiologiska konsekvenser av uppförandet och driften av den typ av anläggning som ansökan avser beaktas. Det innebär bl.a. att konsekvenser från normal drift, möjliga olyckor, transporter och avfallshantering ska beaktas.

Eftersom bedömningen inte avser en viss aktör, plats eller anläggning, kan en tidigare gjord bedömning beaktas vid en ny prövning av samma typ av anläggning, förutsatt att anläggningens för- eller nackdelar inte har förändrats på ett avsevärt sätt.

Den bedömning som regeringen gör i denna del kan jämställas med prövningen enligt 3 kap. 1 § strålskyddslagen (2018:396) om en verksamhet med joniserande strålning är berättigad. Om regeringen har bedömt att en anläggning är berättigad enligt denna lag ska inte någon ytterligare bedömning göras i en efterföljande tillståndsprocess enligt strålskyddslagen.

Regeringens prövning i *andra punkten* ska vara på en övergripande nivå. Regeringen ska bedöma om föreslagna beredskapszoner och de maximala utsträckningarna av zonerna för anläggningen är rimliga. Regeringen ska även bedöma om det från ett beredskapsperspektiv är lämpligt att uppföra och driva en kärnteknisk anläggning med beaktande av de typer av verksamheter som finns inom beredskapszonerna. Exempel på en typ av verksamhet som kan påverka regeringens bedömning är industrier som kan försvåra hanteringen av en radiologisk nödsituation.

Regeringen ska även bedöma vilka möjligheter det finns att hantera en radiologisk nödsituation med utsläpp av radioaktiva ämnen inom de föreslagna beredskapszonerna. För att en radiologisk nödsituation ska kunna hanteras behöver det vara möjligt att vidta brådskande skyddsåtgärder, som utrymning, inomhusvistelse eller intag av jodtabletter, för de som stadigvarande eller temporärt bor, arbetar, går i skola eller på något annat sätt uppehåller sig inom beredskapszonerna.

Regeringens prövning om en anläggning är lämplig på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv är inte bindande vid efterföljande prövningar av samma anläggning enligt andra lagar.

Tredje punkten aktualiseras endast om sökanden avser att uppföra och driva en anläggning som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar och som hanterar ett kärnämne eller ger upphov till kärnavfall. Det kan exempelvis vara en kärnkrafts- eller forskningsreaktor. En sökande behöver kunna beskriva att det finns förutsättningar för att ta hand om kärnämnet eller kärnavfallet från anläggningen. Detta avser exempelvis förutsättningarna

för att hantera, lagra, transportera och slutförvara kärnämnet eller kärnavfallet. Beskrivningen behöver inte innehålla tekniska detaljer utan det rör sig om principiella tillvägagångssätt för att visa att den sökande har förutsättningar att kunna hantera samtliga moment i omhändertagandet av kärnämnet eller kärnavfallet. Sökanden behöver alltså inte kunna peka ut den anläggning eller plats där avfallet slutligen ska placeras eller vilken aktör som kommer vara ansvarig för omhändertagandet.

Regeringens godkännande innebär att en efterföljande prövning av en ansökan om tillstånd för en verksamhet som omfattas av godkännandet inte ska omfattas av krav på tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken (se författningskommentaren till 17 kap. 1 § miljöbalken). Regeringens prövning enligt första punkten ersätter den prövning som Strålsäkerhetsmyndigheten annars gör enligt strålskyddslagen om en verksamhet med joniserande strålning är berättigad. Godkännandet påverkar i övrigt inte den prövning som görs enligt annan lagstiftning, t.ex. lagen om granskning av utländska direktinvesteringar, kärntekniklagen, strålskyddslagen, säkerhetsskyddslagen (2018:585), en prövning enligt 7 kap. 29 § miljöbalken eller andra prövningar enligt miljöbalken.

En plan som förutsättning för regeringens godkännande

10 § Regeringen får godkänna en ansökan endast om det finns en gällande plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som avses i ansökan.

Av paragrafen framgår att en plan för kärntekniska anläggningar är en förutsättning för att regeringen ska få godkänna en kärnteknisk anläggning. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.1.

Normalt kan regeringen förväntas besluta om en plan för kärntekniska anläggningar i nära anslutning till att den godkänner en ansökan enligt denna lag. Att förfarandena hålls ihop så mycket som möjligt underlättar också kommunens handläggning, eftersom kommunen enligt 20 § behöver tillstyrka både planen och godkännandet.

I 11 § regleras när regeringen kan anta en plan för kärntekniska anläggningar och vilken verkan den har.

En plan för kärntekniska anläggningar

11 § Regeringen får till vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas anta en plan för kärntekniska anläggningar. Vid antagandet av en sådan plan ska 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken tillämpas.

En plan får endast antas om någon har ansökt om godkännande av en kärnteknisk anläggning.

Planen ska begränsas till

1. vad som framgår av ansökan i fråga om

a) den typ av och det antal anläggningar som ska uppföras, och

b) den plats som anläggningarna får uppföras på, och

2. det område som behöver tas i anspråk för att de anläggningar som avses i 1 ska kunna uppföras.

I paragrafen finns bestämmelser om förutsättningarna för att anta en plan för kärntekniska anläggningar. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.1.

Av *första stycket* framgår att regeringen får anta en plan för kärntekniska anläggningar till vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden

ska användas. Exempel på beslut som planen kan vara vägledande för är beslut enligt miljöbalken eller plan- och bygglagen (2010:900).

En förutsättning för att regeringen ska få anta en plan är att det är förenligt med 3 kap. miljöbalken att uppföra sådana kärntekniska anläggningar och på det område som en ansökan enligt 4 § avser samt bedriva verksamheter och vidta åtgärder som behövs för att anläggningarna ska kunna uppföras och drivas.

Regeringen ska även bedöma om uppförande och drift av sådana anläggningar som ansökan avser är förenligt med det särskilda skydd för vissa områden som regleras i 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken. En motsvarande bedömning ska göras för de verksamheter och åtgärder som behövs för att anläggningarna ska kunna uppföras och drivas. Regeringens prövning syftar till att mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för.

Regeringen kan vid sin prövning även väga in andra allmänna intressen än de som framgår av 3 och 4 kap. miljöbalken, t.ex. sysselsättning, bostadspolitik och energipolitiska mål.

Regeringens plan är vägledande och inte bindande när en kommun prövar ärenden om lov eller förhandsbesked enligt plan- och bygglagen. Bedömningen är inte heller bindande vid prövningar enligt miljöbalken. De ställningstaganden och intresseavvägningar som framgår av planen kommer att tjäna som ledning för länsstyrelsen i dess arbete med att ta tillvara och samordna statens intressen samt verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses och att sådana frågor om användningen av mark- och vattenområden som angår två eller flera kommuner samordnas på ett lämpligt sätt.

Av *andra stycket* framgår att en plan endast får antas om det finns en ansökan enligt 4 §.

Av *tredje stycket första punkten* framgår att planen ska avgränsas till den plats och det antal anläggningar som angetts i en ansökan. Planen ska också begränsas till den typ av anläggningar som en ansökan om godkännande innehåller. Att det är typen av anläggning som avses innebär att planen inte kommer att innehålla uppgifter om specifika anläggningar utan i stället om kärntekniska anläggningar av ett visst slag, t.ex. kärnkraftsreaktorer, anläggningar för framställning av kärnbränsle eller anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle. Även om planen inte ska innehålla uppgifter om specifika anläggningar så kommer den att behöva innehålla uppgifter om en anläggnings storlek och omfattning. Det finns inget hinder för att en plan omfattar anläggningar för olika ändamål, exempelvis en kärnkraftsreaktor och ett mellanlager.

Av *andra punkten* framgår att det område som omfattas av planen ska begränsas till vad som framgår av en ansökan i fråga om typ av anläggningar, antal anläggningar och plats för uppförandet av anläggningarna.

Planen gäller inte i förhållande till en viss aktör, utan för var och en som ansöker om godkännande av att få uppföra en kärnteknisk anläggning av den typ och på den plats som anges i planen, se 10 §.

12 § I en plan för kärntekniska anläggningar ska det anges

1. vilket område som behöver tas i anspråk för att en kärnteknisk anläggning ska kunna uppföras och drivas,
2. vilka typer av kärntekniska anläggningar som får uppföras och var dessa får lokaliseras, och
3. vilka allmänna intressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken som kan påverkas av uppförandet och driften av anläggningar som omfattas av planen och hur hänsyn kan tas till dessa intressen.

Av paragrafen framgår vad som ska anges i en plan för kärntekniska anläggningar. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.1.

Av *första punkten* framgår att det i planen ska anges vilket område som behöver tas i anspråk för att en kärnteknisk anläggning ska kunna uppföras och drivas. Med detta avses det sammanlagda område som direkt kommer att påverkas av att en kärnteknisk anläggning uppförs. Detta område omfattar även ett eller flera områden i anslutning till den kärntekniska anläggningen där andra typer av verksamheter kommer att behöva bedrivas eller åtgärder vidtas för att en kärnteknisk anläggning ska kunna uppföras och drivas. Det kan vara såväl nya verksamheter som ändringar av befintliga verksamheter. Exempel på sådana verksamheter och åtgärder är hamnar, vägar och ställverk. Det kan även behöva vidtas åtgärder som avverkning av skog.

Av *andra punkten* framgår att det i planen ska anges vilka kärntekniska anläggningar som får uppföras och var dessa får lokaliseras. Planen får endast avse det antal och typ av anläggningar som omfattas av en ansökan om godkännande av kärntekniska anläggningar (11 §). Det maximala antalet anläggningar som får uppföras ska anges i planen. Med vilka kärntekniska anläggningar som får uppföras avses exempelvis kärnkraftsreaktorer med en viss effekt, anläggningar för framställning av kärnbränsle eller anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle. En plan kan innehålla olika slags kärntekniska anläggningar.

Av andra punkten framgår det också att det i planen ska anges var en kärnteknisk anläggning får lokaliseras. Den exakta lokaliseringen behöver inte anges men däremot en precisering av inom vilken del av området som uppförandet får ske.

Av *tredje punkten* framgår att regeringen i planen ska redovisa vilka allmänna intressen som kan påverkas av uppförandet och driften av anläggningar som omfattas av planen och hur hänsyn kan tas till dessa intressen. I vissa fall kan det antas att det finns allmänna intressen som kommer bli svåra att tillgodose i och med genomförandet av planen, exempelvis på grund av att allmänheten inte kommer ha tillträde till vissa delar av det berörda området. Detta bör framgå av planbeslutet. Regeringens bedömning är vägledande, men inte bindande, för de fortsatta processerna (jfr 11 §).

13 § Ett beslut om en plan för kärntekniska anläggningar ska föregås av en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken, om en sådan krävs enligt det kapitlet. Det som sägs i 6 kap. miljöbalken om en myndighet eller kommun ska vid tillämpning av det kapitlet avse regeringen.

Regeringen får i det enskilda fallet besluta att delar av den strategiska miljöbedömningen ska genomföras av en myndighet.

Paragrafen ställer krav på att det i vissa fall ska göras en strategisk miljöbedömning för planen för kärntekniska anläggningar. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.1.

Av *första stycket* framgår att bestämmelserna om en strategisk miljöbedömning i 6 kap. miljöbalken ska tillämpas. I en strategisk miljöbedömning ingår enligt 6 kap. 9 § miljöbalken att

1. samråda om hur omfattningen av och detaljeringsgraden i en miljökonsekvensbeskrivning ska avgränsas (avgränsningssamråd),
2. ta fram en miljökonsekvensbeskrivning,
3. ge tillfälle till synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen och förslaget till plan, och
4. ta hänsyn till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter innan planen antas eller läggs till grund för reglering.

Det som i 6 kap. miljöbalken sägs om en myndighet eller kommun ska enligt *andra meningen* gälla för regeringen. Det betyder att regeringen har en skyldighet att genomföra samråd m.m.

Av 6 kap. 5 § miljöbalken framgår att en myndighet som upprättar en plan inte behöver undersöka om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan, om frågan om betydande miljöpåverkan är avgjord genom föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 4 § i samma kapitel. Vid framtagandet av en ny plan för kärntekniska anläggningar kommer frågan om betydande miljöpåverkan sannolikt alltid att vara avgjord genom regeringens föreskrifter. Sådana föreskrifter finns i miljöbedömningsförordningen (2017:966). Däremot bör en ändring av en befintlig plan enligt 18 § i vissa fall kunna genomföras utan att ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Det kan exempelvis vara fallet vid en mindre inskränkning av det område som planen ska omfatta.

Av *andra stycket* framgår att regeringen kan besluta att en myndighet ska genomföra delar av den strategiska miljöbedömningen. Om denna möjlighet utnyttjas, kommer vissa krav som följer av 6 kap. miljöbalken att uppfyllas av en myndighet i stället för av regeringen.

14 § En miljökonsekvensbeskrivning behöver inte tas fram vid en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken, om

1. planen för kärntekniska anläggningar enbart gäller åtgärder som också har prövats i ett ärende om detaljplan enligt plan- och bygglagen (2010:900), och
2. miljökonsekvensbeskrivningen i ett ärende som avses i 1 är aktuell och tillräcklig för planen för kärntekniska anläggningar.

I paragrafen framgår när en miljökonsekvensbeskrivning inte behöver tas fram vid en strategisk miljöbedömning. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.1.

Av 6 kap. 9 § miljöbalken framgår att framtagande av miljökonsekvensbeskrivning är en del av en strategisk miljöbedömning. Förevarande paragraf innebär att det i vissa fall är möjligt att använda en miljökonsekvensbeskrivning från ett ärende om detaljplan i en strategisk miljöbedömning enligt denna lag.

I en punktlista anges de förutsättningar som behöver vara uppfyllda för att en miljökonsekvensbeskrivning inte ska behöva tas fram.

I *första punkten* anges att planen för kärntekniska anläggningar enbart ska gälla åtgärder som också har prövats genom en detaljplan enligt plan- och bygglagen. Om planen till någon del avser åtgärder som avviker från detaljplanen, är paragrafen inte tillämplig. Detaljplanen kan dock reglera ett större område än vad planen för kärntekniska anläggningar omfattar.

Av *andra punkten* framgår att miljökonsekvensbeskrivningen i detaljplaneärendet ska vara aktuell och tillräcklig för planen för kärntekniska anläggningar. Det innebär att utredningen ska uppfylla kraven i 6 kap. 11 § miljöbalken. Miljökonsekvensbeskrivningen är t.ex. inte aktuell om det har kommit fram nya uppgifter om miljöförhållandena i de områden som kan antas komma att påverkas betydligt.

Om en miljökonsekvensbeskrivning inte behöver tas fram, behövs inte heller något avgränsningssamråd, som är ett samråd om hur en miljökonsekvensbeskrivning ska avgränsas.

15 § Berörda myndigheter ska få tillfälle att yttra sig över vad som är lämplig användning av ett mark- och vattenområde innan en plan för kärntekniska anläggningar antas.

I paragrafen regleras berörda myndigheters möjlighet att yttra sig innan regeringen antar en plan. Övervägandena finns i avsnitt 5.3.1.

Utgångspunkten är att de yttranden som behövs i det enskilda fallet ska hämtas in.

Om planen påverkar ett område som den ansvariga myndigheten enligt 2 a § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden bedömer vara av riksintresse, kommer den myndigheten alltid att vara berörd.

Vilka myndigheter som är berörda måste bedömas i det enskilda fallet.

16 § I en plan för kärntekniska anläggningar ska det anges hur länge planen gäller. Tiden får inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år.

Om giltighetstiden löper ut medan det finns pågående tillståndsprövningar enligt miljöbalken för kärntekniska anläggningar som omfattas av planen och som det finns ett godkännande för enligt denna lag, ska planen fortsätta att gälla till dess att ärendena är slutligt avgjorda.

I paragrafen regleras giltighetstiden för planen för kärntekniska anläggningar. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.2.

Av *första stycket* framgår att det ska anges en giltighetstid för planen. Tiden får inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år. Tiden bör bestämmas så att det finns rimliga möjligheter för den som avser att uppföra och driva en kärnteknisk anläggning att ge in en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken.

I *andra stycket* regleras att giltighetstiden för en plan för kärntekniska anläggningar automatiskt förlängs, om det vid tidpunkten när en plans giltighetstid löper ut pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för en anläggning som omfattas av planen och ett godkännande enligt förevarande lag. Om det pågår flera tillståndsprövningar enligt miljöbalken för det område och de anläggningar som planen avser, förlängs giltigheten till dess att samtliga ärenden för den eller de kärntekniska anläggningar som planen omfattar är slutligt avgjorda. Om det kommer in ytterligare

ansökningar efter det att planen automatiskt har förlängts, kommer planen att vara giltig även till dess att dessa ärenden är slutligt avgjorda. Giltighetstiden förlängs endast om det finns pågående mål om kärntekniska anläggningar som omfattas av planen. Ansökan om tillstånd för andra anläggningar än kärntekniska anläggningar som behövs för bedrivandet av de kärntekniska anläggningarna innebär inte att giltighetstiden förlängs.

Motsatsvis kommer en plan om kärntekniska anläggningar vars giltighetstid automatiskt har förlängts att upphöra att gälla när det inte längre pågår någon prövning enligt miljöbalken för det område och de anläggningar som planen avser.

I det fallet att det kommer in en ansökan om regeringens godkännande av en kärnteknisk anläggning för ett område som tidigare har omfattats av ett planbeslut men för vilket planen har upphört att gälla, behöver regeringen ta fram en ny plan, om den avser att pröva ansökan.

17 § Regeringen får på begäran av den som har ansökt om godkännande av en kärnteknisk anläggning besluta att förlänga giltighetstiden för en plan för kärntekniska anläggningar med fem år i taget.

Berörda kommuner ska få tillfälle att yttra sig innan en plan förlängs.

Av paragrafen framgår att regeringen efter en ansökan får besluta att förlänga giltighetstiden för en plan för kärntekniska anläggningar. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.2.

Av *första stycket* framgår att regeringen, på begäran av den som lämnat in en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning, får besluta att förlänga en plan för kärntekniska anläggningar med fem år i taget. Det kan vara en sökande i ett pågående ärende enligt förevarande lag, eller någon som tidigare har fått ett godkännande enligt lagen. Det kan bli aktuellt om det kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som omfattas av en plan kommer att lämnas, men inte inom planens giltighetstid. En aktör kan t.ex. ha påbörjat ett avgränsningssamråd inom ramen för en specifik miljöbedömning eller ha tagit fram en övergripande beskrivning av den planerade anläggningen med en trovärdig tidsplan för när denna ska uppföras och tas i drift.

Utöver möjligheten till förlängning i denna paragraf kan det enligt 16 § andra stycket ske en automatisk förlängning.

Med berörda kommuner i *andra stycket* avses den kommun eller de kommuner inom vars område det är tänkt att anläggningen ska uppföras och drivas.

18 § Regeringen får ändra en plan för kärntekniska anläggningar, om det behövs för att en ansökan som har kommit in efter att planen har antagits ska kunna godkännas.

Planen får dock inte ändras om

1. det pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som omfattas av planen och en ändring skulle innebära att den anläggningen inte omfattas av planen, eller
2. det kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en sådan anläggning som avses i 1 kommer att lämnas in inom planens giltighetstid.

När en plan ändras gäller bestämmelserna i denna lag om antagande av en plan.

I paragrafen regleras när en plan för kärntekniska anläggningar kan ändras. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.3.

Enligt *första stycket* är det en förutsättning för att ändra en plan för kärntekniska anläggningar att det behövs för att en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning som inkommit efter att planen antagits enligt denna lag ska kunna godkännas.

Enligt *andra stycket första punkten* får regeringen inte ändra en plan, om det pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som omfattas av planen och en ändring skulle innebära att den anläggningen inte längre omfattas av planen. Med pågående tillståndsprövning avses tiden från det att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken har lämnats till prövningsmyndigheten till dess att prövningen enligt miljöbalken är slutligt avgjord. För att en kärnteknisk anläggning ska omfattas av en plan krävs att anläggningen ligger inom det område och är en sådan anläggning som ryms inom planen, se 11 §.

Av *andra punkten* framgår att regeringen inte får ändra en plan om det kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som omfattas av planen kommer att lämnas in inom planens giltighetstid. För att det ska kunna antas att en ansökan kommer att lämnas in kan den eller de som har ansökt om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar för det område som planen avser behöva få tillfälle att yttra sig. Om regeringen har underrättats om att någon ytterligare aktör är intresserad av att inom området uppföra och driva en kärnteknisk anläggning som planen omfattar, kan även den aktören behöva få tillfälle att yttra sig. Det bör krävas mer än endast ett påstående om att en ansökan kommer att lämnas in. Att en aktör har påbörjat ett avgränsningssamråd inom ramen för en specifik miljöbedömning eller om det finns en övergripande beskrivning av den planerade anläggningen, med en trovärdig tidsplan för när ansökan ska ges in, kan vara tillräckligt.

Av *tredje stycket* framgår att en ändring av en plan behandlas som ett antagande av en ny plan. Det innebär att 11–13 §§ är tillämpliga och att kommunens tillstyrkande enligt 20 § krävs för att ändra planen.

19 § Regeringen får upphäva en plan för kärntekniska anläggningar, om

1. det inte pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för sådana kärntekniska anläggningar som planen avser, och
2. det inte kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en sådan anläggning som avses i 1 kommer att lämnas in inom planens giltighetstid.

I paragrafen regleras regeringens möjligheter att upphäva en plan för kärntekniska anläggningar. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.3.

Med pågående tillståndsprövning enligt *första stycket första punkten* avses tiden från det att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken har lämnats till prövningsmyndigheten till dess att prövningen enligt miljöbalken är slutligt avgjord.

Av *andra punkten* framgår att regeringen inte får upphäva en plan om det kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en anläggning som omfattas av planen kommer att lämnas in inom planens giltighetstid, se kommentaren till 18 § första stycket 2 om vad som avses med detta.

Kommunens tillstyrkande

20 § Regeringen får godkänna en kärnteknisk anläggning och besluta om en plan för kärntekniska anläggningar, endast om den eller de kommuner som ligger inom de områden som ska omfattas av planen har tillstyrkt ansökan respektive planen.

Ett tillstyrkande gäller i fem år.

Regeringen får trots första stycket godkänna och besluta om en plan i fråga om mellanlagring eller slutförvaring av kärnämnen eller kärnavfall, om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att anläggningen uppförs och drivs och det inte finns någon annan plats

1. som bedöms vara lämpligare för anläggningen, eller
2. som är lämplig och har anvisats för anläggningen inom en annan kommun som kan antas godta en placering där.

I paragrafen behandlas den s.k. kommunala vetorätten. Övervägandena finns i avsnitt 5.5.

Av *första stycket* följer att regeringen är förhindrad att godkänna en ansökan och besluta om en plan för en kärnteknisk anläggning om inte den eller de kommuner som ligger inom de områden som ska omfattas av planen har tillstyrkt ansökan om godkännande för en kärnteknisk anläggning och planen. Detta innebär att kommunen behöver tillstyrka även en ansökan som avser ett område som omfattas av en befintlig plan för kärntekniska anläggningar. Om det område som omfattas av planen sträcker sig över flera kommuner, krävs att alla berörda kommuner tillstyrker ansökan och planen.

Av *andra stycket* framgår att kommunens tillstyrkande av en ansökan eller en plan gäller i fem år. Det innebär att om handläggningen av en ansökan om godkännande eller frågan om plan dröjer längre än så, krävs ett nytt tillstyrkande. När planen väl har beslutats kan dock kommunen inte påverka dess giltighet genom att ta tillbaka sitt tillstyrkande.

I *tredje stycket* införs en ventil för regeringen från kravet på kommunens tillstyrkan i fråga om mellanlagring eller slutlig förvaring av kärnämnen eller kärnavfall. Stycket har formulerats med 17 kap. 6 § andra stycket miljöbalken som förebild (se prop. 1997/98:45, del 2, s. 221).

Regeringens godkännande förfaller om det inte finns en plan

21 § Ett godkännande av en kärnteknisk anläggning förfaller om det inte längre finns en giltig plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som godkännandet avser.

Godkännandet förfaller dock inte för en kärnteknisk anläggning som det har meddelats ett tillstånd för enligt miljöbalken.

I paragrafen regleras när ett godkännande av en kärnteknisk anläggning förfaller. Övervägandena finns i avsnitt 5.4.2.

Av *första stycket* framgår att ett godkännande av en kärnteknisk anläggning förfaller om det inte längre finns en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som avses i godkännandet. Det kan vara fallet om en plan för kärntekniska anläggningar upphävs, ändras eller om dess giltighetstid löpt ut. Det innebär att godkännandet inte längre kan ersätta regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken.

Av *andra stycket* framgår att ett godkännande för en kärnteknisk anläggning inte förfaller, om ett tillstånd enligt miljöbalken har meddelats för anläggningen i fråga.

10.2 Förslaget till lag om ändring i miljöbalken

16 kap. Allmänt om prövningen

Kärntekniska anläggningar

11 a § *En ansökan om tillstånd enligt 9 kap. för en kärnteknisk anläggning som omfattas av ett pågående ärende om godkännande enligt lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar får tas upp till prövning och handläggas fram till den tidpunkt då domstolen enligt 21 kap. 7 § ska avge ett eget yttrande inför regeringens prövning av tillåtligheten enligt 17 kap. 1 §.*

I paragrafen, som är ny, anges hur en ansökan om kärnteknisk anläggning får handläggas. Övervägandena finns i avsnitt 5.6.1.

Paragrafen innebär att en ansökan om tillstånd som avser en anläggning som regeringen handlägger en ansökan om godkännande av enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar endast får handläggas fram till den tidpunkt då domstolen enligt 21 kap. 7 § ska avge ett eget yttrande för regeringens prövning av tillåtligheten enligt 17 kap. 1 §. Förbudet gäller bara tills regeringen har prövat frågan om godkännande av anläggningen. Av 2 § lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar följer att med kärntekniska anläggningar avses bl.a. kärnkraftsreaktorer, forskningsreaktorer och anläggningar för hantering, bearbetning, lagring eller slutförvaring av kärnavfall.

17 kap. Regeringens tillåtlighetsprövning

Obligatorisk tillåtlighetsprövning

1 § Regeringen ska pröva tillåtligheten av nya verksamheter av följande slag:

1. en kärnteknisk anläggning enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet, *med undantag för en anläggning*

a) där aktiviteten hos den totala mängden avfall i anläggningen inte vid någon tidpunkt kommer att överstiga 10 terabecquerel, varav högst 10 gigabecquerel från alfaaktiva ämnen, eller

b) som är godkänd enligt lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar på ansökan av den som ansöker om tillstånd enligt denna balk,

2. allmänna farleder, och

3. geologisk lagring av koldioxid, om verksamheten inte avser lagring för forskningsändamål av mindre än 100 000 ton koldioxid.

I paragrafen regleras när regeringen ska pröva tillåtligheten av vissa nya verksamheter. Övervägandena finns i avsnitten 5.1. och 5.6.2.

I *första punkten a* införs en gräns för vilka kärntekniska anläggningar som ska omfattas av regeringens tillåtlighetsprövning. De kärntekniska anläggningar som undantas från paragrafens tillämpningsområde är mindre anläggningar med begränsad risk, som exempelvis markförvar.

Första punkten b innebär att regeringen inte ska pröva tillåtligheten av en anläggning som har godkänts enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar, om ansökan om miljötillstånd görs av samma aktör som har fått godkännandet. Ett godkännande enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar kan alltså inte överlåtas till någon annan.

Förutsättningar för tillåtlighet

6 a § *Regeringen får tillåta en kärnteknisk anläggning endast om den typ av anläggning som avses i ansökan är berättigad på grund av att fördelarna med anläggningen överväger de nackdelar som den kan medföra från ett strålskyddsperspektiv.*

I paragrafen anges förutsättningar som ska vara uppfyllda för att regeringen ska få tillåta en kärnteknisk anläggning. Övervägandena finns i avsnitt 5.6.2.

Regeringens bedömning avser den typ av anläggning som ansökan avser. Att det är typen av anläggning som ska bedömas innebär att bedömningen ska göras oberoende av var anläggningen ska lokaliseras. För framställning av kärnbränsle görs bedömningen baserat på för- och nackdelar med anläggningar för framställning av kärnbränsle (bränslefabriker). För ett slutförvar för använt kärnbränsle görs bedömningen baserat på för- och nackdelar med anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle med samma tekniska slutförvarslösning. För en reaktor ska bedömningen göras baserat på för- och nackdelar med reaktormodeller som har jämförbar teknik.

För en reaktor kan fördelen vara att den producerar el, fjärrvärme eller bidrar till forskning och utveckling. För en bränslefabrik är fördelen att det i anläggningen kan produceras kärnbränsle till reaktorer. För ett slutförvar av använt kärnbränsle är fördelen att anläggningen utgör en slutlig lösning för omhändertagandet av det använda kärnbränslet.

Nackdelarna ska avse nackdelar från ett strålskyddsperspektiv. Vid bedömningen av nackdelar måste alla betydande radiologiska konsekvenser av uppförandet och driften av den typ av anläggning som ansökan avser beaktas. Det innebär bl.a. att konsekvenser från normal drift, möjliga olyckor, transporter och avfallshantering ska beaktas.

Eftersom bedömningen inte avser en viss aktör, plats eller anläggning, kan en tidigare gjord bedömning beaktas vid en ny prövning av samma typ av anläggning, förutsatt att anläggningens för- eller nackdelar inte har förändrats på ett avsevärt sätt.

Den bedömning som regeringen gör i denna del kan jämställas med prövningen enligt 3 kap. 1 § strålskyddslagen om en verksamhet med joniserande strålning är berättigad. Om regeringen har bedömt att en anläggning är berättigad enligt denna lag ska inte någon ytterligare bedömning göras i en efterföljande tillståndsprocess enligt strålskyddslagen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.
2. Äldre bestämmelser gäller för mål som har inletts före ikraftträdandet.

I *första punkten* föreskrivs att lagen träder i kraft den 1 juli 2026.

I *andra punkten* tydliggörs att förändringarna i lagstiftningen inte ska tillämpas i sådana mål där ansökan kommit in till mark- och miljödomstolen före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 8.

10.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet

Inledande bestämmelser

2 § I denna lag avses med

1. kärnteknisk anläggning:

a) anläggning för utvinning av kärnenergi (kärnkraftsreaktor),

b) annan anläggning i vilken en självunderhållande kärnreaktion kan ske, såsom forskningsreaktor,

c) anläggning för utvinning, framställning, hantering, bearbetning, förvaring som avses bli bestående (slutförvaring) eller annan förvaring (lagring) av kärnämne, och

d) anläggning för hantering, bearbetning, lagring eller slutförvaring av kärnavfall,

2. kärnämne:

a) uran, plutonium eller annat ämne som används eller kan användas för utvinning av kärnenergi (kärnbränsle) eller förening i vilken sådant ämne ingår,

b) torium eller annat ämne som är ägnat att omvandlas till kärnbränsle eller förening i vilken sådant ämne ingår, och

c) använt kärnbränsle som inte har placerats i slutförvar,

3. kärnavfall:

a) använt kärnbränsle som har placerats i slutförvar,

b) radioaktivt ämne som har bildats i en kärnteknisk anläggning och som inte har framställts eller tagits ur anläggningen för att användas i undervisnings- eller forskningssyfte eller för medicinska, jordbrukstekniska eller kommersiella ändamål,

c) material eller annat som har tillhört en kärnteknisk anläggning och blivit radioaktivt förorenat samt inte längre ska användas i en sådan anläggning, och

d) radioaktiva delar av en kärnteknisk anläggning som avvecklas,

4. kärnteknisk utrustning:

a) utrustning eller material som särskilt har konstruerats eller ställts i ordning för bearbetning, användning eller framställning av kärnämne, och

b) utrustning eller material som kan användas för framställning av kärnladdningar,

5. radiologisk nödsituation: en plötsligt inträffad händelse som

a) inbegriper en strålkälla,

b) har medfört eller kan befaras medföra skada, och

c) kräver omedelbara åtgärder,

6. geologiskt slutförvar: en anläggning för slutförvaring som är placerad i *berggrunden* och som ska ge isolering från biosfären av *kärnavfall, kärnämne som inte ska användas på nytt eller annat radioaktivt avfall,*

7. provdrift: den process i vilken strukturer, system och komponenter i en kärnteknisk anläggning tas i drift för att verifiera att de konstruktions- och

funktionskrav är uppfyllda som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och villkor och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar, inför övergången till rutinmässig drift,

8. rutinmässig drift: driften av en kärnteknisk anläggning från den tidpunkt då provdriften är avslutad till dess att avvecklingen av anläggningen har påbörjats, och

9. avveckling: nedmonteringen och rivningen av en kärnteknisk anläggning och omhändertagandet av det kärnämne och det kärnavfall som finns på anläggningsplatsen.

I paragrafen förklaras vad som avses med vissa ord och uttryck i lagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Förklaringen av permanent avstängd reaktor i hittillsvarande fjärde punkten utgår.

Med berggrund i *sjätte punkten*, som motsvarar hittillsvarande sjunde punkten, avses det fasta berg som tillsammans med ett jordtäcke vanligtvis utgör jordytan i Sverige. Ordet har en bredare betydelse än det hittillsvarande uttrycket geologisk formation.

Med provdrift i den nya *sjunde punkten* avses den process där strukturer, system och komponenter i en kärnteknisk anläggning tas i drift för att verifiera att ställda konstruktions- och funktionskrav uppfylls, inför övergången till rutinmässig drift. Detta överensstämmer i stort med det som Internationella atomenergiorganet (IAEA) benämner *commissioning* (idrifttagning). Vid provdrift testas en kärnkraftsreaktor både med och utan kärnbränsle. I provdriften ingår åtgärder för säkerhet och strålskydd, som exempelvis fysiskt skydd, strålnings- och utsläppsövervakning samt beredskap för att hantera radiologiska nödsituationer eller andra händelser av betydelse för säkerheten. Dessutom ingår åtgärder för kärnämneskontroll. Förklaringen har betydelse för när stegvis kontroll blir aktuell enligt 9 a §.

Med rutinmässig drift i den nya *åttonde punkten* avses driften av en kärnteknisk anläggning efter avslutad provdrift till dess att avvecklingen av anläggningen påbörjas. Den rutinmässiga driften omfattar både planerad drift av anläggningen och eventuella avvikelser från den planerade driften som kan uppkomma. I den rutinmässiga driften ingår även de bränslebyten som görs i kärnkraftsreaktorer, nödvändiga underhållsarbeten samt regelbundna provningar, kontroller och andra tester som behövs för att upprätthålla säkerheten.

Den rutinmässiga driften omfattar säkerhets- och strålskyddsåtgärder. Det kan exempelvis vara åtgärder för fysiskt skydd, strålnings- och utsläppsövervakning och beredskap för att hantera radiologiska nödsituationer eller andra händelser av betydelse för säkerheten. Dessutom ingår åtgärder för kärnämneskontroll. Förklaringen har betydelse för när stegvis kontroll blir aktuell enligt 9 a §.

Med avveckling i den nya *nionde punkten* avses de åtgärder som, efter att den rutinmässiga driften har upphört, vidtas för att på ett säkert sätt montera ned och riva anläggningen och för att omhänderta det kärnämne och det kärnavfall som finns på anläggningsplatsen. Dessutom ingår åtgärder för kärnämneskontroll. Förklaringen har betydelse för de krav som ställs på en kärnteknisk anläggning enligt 3 a §, för när stegvis

kontroll ska göras enligt 9 a § och för den återkommande helhetsbedömningen som en tillståndshavare ska göra enligt 10 a §.

Avvecklingsfasen är avslutad när samtliga delar av en kärnteknisk anläggning är nedmonterade och bortforslade. Om vissa delar av en kärnteknisk anläggning ska användas på nytt efter det att verksamheten har upphört, exempelvis byggnader eller markområden, är avvecklingen avslutad när alla delar som inte ska återanvändas är nedmonterade och bortforslade. Delar som har friklassats enligt föreskrifter meddelade med stöd av 2 kap. 5 § strålskyddslagen behöver inte heller nedmonteras och forslas bort för att avvecklingen ska vara avslutad.

Tillståndsplikt m.m.

5 § Det är förbjudet att utan tillstånd enligt denna lag bedriva kärnteknisk verksamhet. Frågor om tillstånd prövas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Tillstånd får inte ges till en kärnteknisk verksamhet som omfattas av ett pågående ärende om godkännande enligt lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

I paragrafen regleras frågor om tillstånd till kärnteknisk verksamhet. Övervägandena finns i avsnitt 5.6.1.

Av *andra stycket* framgår att det inte är möjligt att ge tillstånd till en kärnteknisk verksamhet som avser en kärnteknisk anläggning, om regeringen handlägger en ansökan om godkännande av anläggningen enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar. Ett ärende får dock handläggas fram till dess att tillståndsbeslutet ska fattas. Förbudet gäller bara till dess att regeringen har prövat frågan om godkännande av anläggningen eller handläggningen av ärendet har avslutats på något annat sätt. Detta gäller oavsett om regeringen beslutar att godkänna anläggningen, avslå ansökan eller inte ta upp ansökan till prövning.

5 a § Det är förbjudet att utan särskilt tillstånd av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer

1. i Sverige slutförvara eller i avvaktan på slutförvaring mellanlagra kärnavfall eller kärnämne som inte är avsett *att* användas på nytt, om avfallet eller ämnet kommer från en kärnteknisk anläggning eller annan kärnteknisk verksamhet i ett annat land, eller
2. utomlands slutförvara kärnavfall eller kärnämne som inte är avsett att användas på nytt, om avfallet eller ämnet kommer från en kärnteknisk anläggning eller annan kärnteknisk verksamhet i Sverige.

Tillståndsplikten enligt första stycket 2 gäller inte

1. kärnavfall eller kärnämne som efter behandling eller upparbetning i Sverige ska slutförvaras i det land där avfallet har uppkommit eller ämnet har sitt ursprung, eller
2. sådant använt kärnbränsle från forskningsreaktorer som i enlighet med tillämpliga internationella avtal sänds till ett land som tar emot bränsle för forskningsreaktorer eller tillverkar sådant bränsle.

Ett tillstånd enligt första stycket 1 får ges endast om det finns synnerliga skäl och genomförandet av det program som avses i 12 § inte försvåras. Ett tillstånd enligt första stycket 2 får ges endast om det mellan Sverige och det andra landet finns ett avtal om slutförvaring och fördelarna med slutförvaring i det andra landet

från kärnsäkerhetssynpunkt tydligt överväger fördelarna med slutförvaring i Sverige.

I paragrafen regleras när det krävs särskilt tillstånd för att slutförvara eller mellanlagra kärnämne eller kärnavfall.

I *första stycket* görs en redaktionell ändring.

Tredje stycket, som är nytt, motsvarar hittillsvarande 5 b § tredje stycket.

5 b § Vid prövning av ärenden enligt denna lag ska 2 kap. och 5 kap. 3–5 §§ miljöbalken tillämpas.

Bestämmelser om att tillstånd krävs för vissa verksamheter och åtgärder finns i 7 kap. 28 a–29 b §§ miljöbalken.

I paragrafen regleras vilka bestämmelser i miljöbalken som är tillämpliga vid en prövning av ärenden enligt denna lag.

Paragrafens hittillsvarande andra stycke flyttas till 5 j § och dess tredje stycke flyttas till 5 a §.

Andra stycket, som är nytt, motsvarar hittillsvarande 6 §.

Hittillsvarande *tredje stycket* flyttas till 5 a § tredje stycket.

5 d § Regeringen får meddela föreskrifter om vad som krävs för att ett sådant avtal om slutförvaring som avses i 5 *a* § tredje stycket ska kunna godtas som grund för ett tillstånd.

Paragrafen innehåller ett bemyndigande för regeringen att meddela föreskrifter om vad som krävs för att ett avtal med ett annat land om slutförvaring ska kunna godtas.

Ändringen är en följd av att 5 b § tredje stycket flyttas till 5 a § tredje stycket.

5 j § *Ett tillstånd enligt denna lag får inte avse transporter av använt kärnbränsle eller kärnavfall till platser eller länder som anges i 6 kap. 14 § strålskyddslagen (2018:396).*

Paragrafen, som är ny, motsvarar hittillsvarande 5 b § andra stycket.

Förberedande dialog

6 § *Den myndighet som regeringen bestämmer ska på begäran av den som avser att ansöka om tillstånd för uppförande, innehav eller drift av en kärnteknisk anläggning ha en förberedande dialog med den som har begärt dialogen om vad en tillståndsansökan behöver innehålla.*

Paragrafen, som får ett nytt innehåll, gör det möjligt för den som avser att ansöka om tillstånd för uppförande, innehav eller drift av en kärnteknisk anläggning att få till stånd en förberedande dialog om vad en tillståndsansökan ska innehålla. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Det är den som avser att ansöka om tillstånd att uppföra, inneha eller driva en kärnteknisk anläggning som får begära en förberedande dialog. Detta är ett frivilligt moment. Det är inte möjligt att begära en förberedande dialog om vad en ansökan om förhandsbesked ska innehålla. Andra aktörer än de som avser att ansöka om tillstånd, exempelvis

tillverkare eller leverantörer, har inte möjlighet att begära en förberedande dialog. En förberedande dialog kan inte heller begäras av den som avser att ansöka om tillstånd till andra typer av kärnteknisk verksamhet än kärntekniska anläggningar.

Den förberedande dialogen ska avse vad en tillståndsansökan behöver innehålla. Dialogen kan exempelvis avse vilken information som kommer att behövas för att en tillståndsansökan ska vara komplett eller hur omfattande och djup information som krävs i en ansökan. För att det ska vara möjligt att ha en effektiv och givande dialog bör den som begär dialogen översiktligt kunna redogöra för den verksamhet som tillståndsansökan kommer att avse och för tidsplanen för projektet.

I den förberedande dialogen görs inte någon bedömning, tolkning eller prövning av om en kommande ansökan kommer uppfylla de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar. Det är inte heller möjligt för en sökande att få råd eller stöd från myndigheten som innebär, eller kan uppfattas som, att myndigheten tar ställning till något som ska prövas inom ramen för en kommande tillståndsprövning.

Det är upp till den som begär en förberedande dialog att bestämma hur omfattande dialogen ska vara. En förberedande dialog kan som längst pågå fram till dess att en ansökan om tillstånd lämnas in. Den ansvariga myndigheten kommer att ge vägledning under dialogens gång men kommer inte att fatta något beslut eller ta ställning till något i samband med att dialogen avslutas.

6 a § *Den myndighet som avses i 6 § får, om det är ändamålsenligt i det enskilda fallet, besluta att*

1. begränsa omfattningen av en förberedande dialog, eller

2. avstå från att inleda en förberedande dialog.

Paragrafen, som är ny, gör det möjligt för den myndighet som ska ingå i en förberedande dialog att begränsa omfattningen av dialogen eller helt avstå från att inleda en sådan dialog. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Den myndighet som ska ingå i en förberedande dialog får, efter vad som är ändamålsenligt i det enskilda fallet, begränsa omfattningen av dialogen eller avstå från att inleda en sådan dialog. Ett skäl för myndigheten att avstå från att inleda en dialog eller att begränsa densamma kan vara att den som begär dialogen är i ett mycket tidigt stadium av sitt projekt. Ett beslut att avstå från eller begränsa dialogen inskränker inte myndighetens serviceskyldighet enligt 6 § förvaltningslagen (2017:900).

Beslut enligt denna paragraf får inte överklagas, se 23 § tredje stycket.

Förhandsbesked om en kärnteknisk anläggnings konstruktion

6 b § *Den myndighet som regeringen bestämmer ska på begäran av den som avser att konstruera, leverera, uppföra, inneha eller driva en kärnteknisk anläggning ge ett förhandsbesked i frågan om anläggningens konstruktion eller en del av den uppfyller de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar.*

Ett förhandsbesked får ges endast för frågor där tillstånd enligt 5 § första stycket meddelas av en myndighet.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om vem som får begära ett förhandsbesked och vad en sådan begäran får avse. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Av *första stycket* framgår att den som avser att konstruera, leverera, uppföra, inneha eller driva en kärnteknisk anläggning får begära ett förhandsbesked. Ett förhandsbesked är ett beslut om huruvida hela eller delar av en kärnteknisk anläggnings konstruktion uppfyller de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar. Beskedet avser den konstruktion som ansökan avser och innebär inte en prövning av den aktör som har ansökt om förhandsbeskedet. Ett förhandsbesked är bindande i den utsträckning som framgår av 6 e och 6 f §§. Ett förhandsbesked kan avse hela den kärntekniska anläggningens konstruktion eller delar av den. Med delar av en kärnteknisk anläggnings konstruktion avses inte bara delar av den faktiska utformningen av anläggningen utan även tillverknings- och installationsprocesser eller andra frågor som har samband med anläggningens konstruktion.

Ett förhandsbesked kan begäras av exempelvis en aktör som avser att ansöka om tillstånd eller en tillverkare som har konstruerat en kärnteknisk anläggning eller som avser att konstruera en sådan. Även en leverantör av en kärnteknisk anläggning kan begära ett förhandsbesked. Det finns inga hinder för att flera aktörer går samman och begär ett förhandsbesked tillsammans.

Det går bara att begära ett förhandsbesked i fråga om kärntekniska anläggningar och inte för andra kärntekniska verksamheter. Det är inte möjligt för den som ansöker om ett förhandsbesked att inom ramen för denna process få råd eller vägledning i en viss fråga, utan förhandsbeskedet är en bedömning av om en konstruktion uppfyller ställda krav.

Ett förhandsbesked kan avse såväl nya som befintliga kärntekniska anläggningar. Exempelvis kan en aktör som avser att höja den termiska effekten för en kärnkraftsreaktor ansöka om förhandsbesked för den ändring av anläggningens konstruktion som effekthöjningen innebär.

Myndigheten ska pröva om den kärntekniska anläggningens konstruktion uppfyller gällande krav i fråga om strålskydd och säkerhet. Prövningen är begränsad till de uppgifter som har lämnats i ansökan.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om vad en begäran om förhandsbesked ska innehålla.

Av *andra stycket* framgår att förhandsbesked får ges endast för frågor där tillstånd meddelas av en myndighet enligt 5 §. Det är därför inte möjligt att få ett förhandsbesked för en kärnteknisk anläggning om det är regeringen som senare ska pröva frågan om tillstånd för anläggningen.

6 c § *Den myndighet som avses i 6 b § får, om det är ändamålsenligt i det enskilda fallet, besluta att*

1. begränsa omfattningen av ett förhandsbesked, eller

2. avstå från att pröva en begäran om förhandsbesked.

Paragrafen, som är ny, gör det möjligt för den myndighet som ska pröva en ansökan om förhandsbesked att begränsa omfattningen av en sådan

prövning eller helt avstå från att ta upp en ansökan till prövning. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Den myndighet som ska pröva en ansökan om förhandsbesked får, om det är ändamålsenligt i det enskilda fallet, begränsa omfattningen av förhandsbeskedet eller avstå från att ta upp en ansökan till prövning. Om myndigheten parallellt behöver hantera flera omfattade prövningar om förhandsbesked, eller en kombination av förhands- och tillståndsprövningar, kan detta leda till att myndigheten av resursskäl måste begränsa omfattningen av ett förhandsbesked eller helt avstå från att pröva en sådan ansökan. Detta kan också bli aktuellt om hela eller delar av den konstruktion som ska bedömas är för outvecklad för att det ska vara meningsfullt att meddela ett förhandsbesked för hela eller delar av konstruktionen. Myndigheten kan också göra bedömningen att ett förhandsbesked inte är lämpligt för en viss typ av kärnteknisk anläggning. Det skulle exempelvis kunna bli fallet för en mindre omfattade anläggning med mycket begränsade mängder kärnämnen eller kärnavfall.

6 d § *I ett förhandsbesked som innebär att konstruktionen uppfyller de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar, ska det anges hur länge förhandsbeskedet gäller. Tiden får inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år från det att förhandsbeskedet fick laga kraft.*

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om hur länge ett förhandsbesked ska gälla. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

I ett förhandsbesked ska det i vissa fall anges hur länge förhandsbeskedet gäller. Detta ska bara anges om ett förhandsbesked innebär att den konstruktion som en ansökan avser i sin helhet uppfyller ställda krav. Det är endast i den situationen som förhandsbeskedet blir bindande, se 6 e §.

Ett positivt förhandsbesked gäller i minst fem år och högst femton år från det att förhandsbeskedet fick laga kraft. Hur länge ett förhandsbesked ska vara bindande får avgöras i det enskilda fallet, bland annat beroende på vilken typ av anläggning det rör sig om och om det är hela eller delar av en konstruktion som prövas. I denna bedömning bör exempelvis teknikutveckling och andra omständigheter som kan påverka förhandsbeskedet beaktas.

6 e § *Ett förhandsbesked är bindande vid en senare tillståndsprövning, om*

1. beskedet innebär att den kärntekniska anläggningens konstruktion uppfyller de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa lagar,

2. beskedet har fått laga kraft, och

3. en tillståndsansökan har gjorts inom den tid som förhandsbeskedet gäller.

I paragrafen, som är ny, regleras under vilka förutsättningar ett förhandsbesked är bindande vid en tillståndsprövning. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Av *första punkten* framgår att ett förhandsbesked endast är bindande om beskedet innebär att den kärntekniska anläggningens konstruktion uppfyller gällande krav i fråga om strålskydd och säkerhet. Ett förhandsbesked kan avse hela eller delar av en kärnteknisk anläggnings konstruktion. Vad som ska bedömas och vilka krav som ska uppfyllas

beror därför på vad ansökan innehåller. En förutsättning för att förhandsbeskedet ska vara bindande är att en kärnteknisk anläggnings konstruktion i en ansökan i sin helhet anses uppfylla ställda krav. Om samtliga krav inte ansetts uppfyllda, kommer förhandsbeskedet inte att vara bindande. I ett sådant fall är det möjligt att ansöka om ett förhandsbesked på nytt eller att ansöka om tillstånd trots förhandsbeskedet.

Av *andra punkten* framgår att ett förhandsbesked blir bindande först efter att det har fått laga kraft.

Av *tredje punkten* framgår att ett förhandsbesked endast är bindande vid en tillståndsprövning om en ansökan om tillstånd har gjorts inom den tid som förhandsbeskedet gäller. För en tillståndsansökan som lämnas in efter denna tidpunkt kommer förhandsbeskedet inte att vara bindande. Det utesluter inte att en sökande kan hänvisa till tidigare bedömningar som stöd för att samma bedömning bör göras när sökanden ansöker om tillstånd, om förutsättningarna fortfarande är desamma. Prövningsmyndigheten avgör dock själv om den kan göra samma bedömning som tidigare.

Ett förhandsbesked kan enligt 23 § överklagas.

6 f § *Trots 6 e § är ett förhandsbesked inte bindande, om*

1. en författning har ändrats efter att förhandsbeskedet beslutades och ändringen har betydelse för bedömningen i beskedet,

2. de förutsättningar som låg till grund för beskedet har ändrats och ändringarna har betydelse för säkerheten, strålskyddet eller kärnämneskontrollen i den kärntekniska anläggningen, eller

3. förhandsbeskedet har lämnats på grund av oriktiga eller vilseledande uppgifter och uppgifterna har haft betydelse för bedömningen i beskedet.

Paragrafen, som är ny, innebär att ett förhandsbesked under vissa förutsättningar inte är bindande för den tillståndsprövande myndigheten. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Första punkten avser ändringar i lag, förordning eller myndighetsföreskrifter som gjorts efter att ett förhandsbesked beslutats och som har betydelse för bedömningen i förhandsbeskedet. Om det genom en författningsändring tillkommit ytterligare krav eller om befintliga krav ändras och detta påverkar den bedömning som gjordes i förhandsbeskedet, är förhandsbeskedet inte längre bindande. Om det har gjorts författningsändringar som visserligen berör en fråga som omfattas av ett förhandsbesked, men som inte påverkar de bedömningar som gjorts i beskedet, är förhandsbeskedet bindande.

Andra punkten aktualiseras om de förutsättningar som låg till grund för förhandsbeskedet har ändrats på ett sätt som har betydelse för säkerheten, strålskyddet eller kärnämneskontrollen i den kärntekniska anläggningen. Det kan exempelvis avse ny kunskap eller information som har tillkommit efter att förhandsbeskedet beslutades och som medför en annan bedömning i någon fråga av betydelse.

Med förutsättningar avses inte ändrade uppgifter i förhållande till ansökan. Ett förhandsbesked är alltid bara bindande i förhållande till de uppgifter som låg till grund för förhandsbeskedet. Den som har fått ett förhandsbesked och som vill att ändrade förhållanden ska beaktas får ansöka om ett nytt förhandsbesked.

Även om uppgifterna som låg till grund för förhandsbeskedet inte ändras så kan den tillståndsprövande myndigheten, vid en sammantagen bedömning av ett mer omfattande underlag i samband med tillståndsprövningen, anse att förutsättningarna ändrats och göra en annan bedömning i förhållande till den bedömning som gjordes i förhandsbeskedet. Sådana ändrade förutsättningar kan exempelvis vara om den sökande i sin ansökan om tillstånd väljer en plats som inte kan tillgodose de förutsättningar som konstruktionen visar sig kräva, till exempel tillgång till kylvatten.

Tredje punkten reglerar situationer då oriktiga eller vilseledande uppgifter har legat till grund för förhandsbeskedet. Beskedet är då inte bindande, under förutsättning att dessa uppgifter har haft betydelse för den bedömning som gjorts i beskedet.

Statens ansvar för slutligt förslutna geologiska slutförvar

6 i § *Den myndighet som regeringen bestämmer ska vidta de åtgärder som behövs för att fullgöra statens skyldigheter enligt 6 g och 14 b §§.*

Paragrafen, som får en ny beteckning, motsvarar hittillsvarande 5 l §.

Anmälningsskyldighet

7 e § *En tillståndshavare som har beslutat att en kärnkraftsreaktor ska stängas av tills vidare, ska snarast möjligt anmäla detta till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.*

Av en anmälan ska det framgå vilka åtgärder som behöver vidtas för att säkerheten och strålskyddet ska kunna upprätthållas fram till dess att reaktorn börjar avvecklas.

Paragrafen, som är ny, innebär att en tillståndshavare som har beslutat att en kärnkraftsreaktor ska stängas av tills vidare ska anmäla detta till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Av *första stycket* framgår att en tillståndshavare som har beslutat att en kärnkraftsreaktor ska stängas av tills vidare snarast möjligt ska anmäla detta till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer. En kärnkraftsreaktor är avstängd tills vidare om den har tagits ur drift och tillståndshavaren inte avser att återuppta driften. Detta skiljer sig från en reaktor som har stängts av temporärt, t.ex. vid underhållsarbeten.

Av *andra stycket* framgår att anmälan ska innehålla de åtgärder som behöver vidtas för att säkerheten och strålskyddet ska kunna upprätthållas fram till dess att reaktorn börjar avvecklas. Med åtgärder som behöver vidtas avses en samlad analys och bedömning av hur säkerheten och strålskyddet ska upprätthållas under den tid som återstår fram till dess att avvecklingen påbörjas. Det gäller bland annat vilka åtgärder som kan behöva vidtas för att upprätthålla personalens arbetsmotivation. Dessutom behöver analyser och bedömningar göras av vilka organisatoriska förändringar som kan bli aktuella efter det att reaktorn tills vidare har stängts av samt av personalbehoven under den kommande avvecklingsfasen. Under den kritiska perioden från beslutet att reaktorn ska stängas av tills vidare till dess att reaktorn är i säkert läge och allt kärnbränsle har tagits ur reaktortryckkärlet, kan myndigheten behöva göra särskilda

tillsynsinsatser för att följa upp hur säkerhets- och strålskyddsarbetet bedrivs.

En anmälan om att stänga av en reaktor tills vidare utlöser inte en stegvis kontroll enligt 9 a §.

Det finns inget som hindrar att en reaktor som varit tills vidare avstängd tas i rutinmässig drift igen. En förutsättning för detta är dock att de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen och föreskrifter och villkor som meddelats med stöd av dessa lagar är uppfyllda. Om det inför en återstart krävs att anläggningen ändras på ett betydande sätt för säkerheten och strålskyddet, så kommer bestämmelserna i 9 a § om stegvis kontroll att aktualiseras innan anläggningen får tas i drift igen.

7 f § *En tillståndshavare som har tagit bort allt kärnbränsle och annat kärnämne som omfattas av kärnämneskontroll från en kärnkraftsreaktor, ska snarast möjligt anmäla detta till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.*

Paragrafen, som är ny, innebär att den som har tillstånd att inneha och driva en kärnkraftsreaktor har en skyldighet att anmäla till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer när allt använt kärnbränsle och annat kärnämne har tagits bort från en reaktor. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.

Det är först när kärnbränslet och kärnämnet har avlägsnats från den anläggning som en kärnkraftsreaktor är uppförd inom som en anmälan ska göras. När kärnbränslet och kärnämnet har avlägsnats från anläggningen blir kraven enligt denna lag, strålskyddslagen och föreskrifter och villkor som meddelats med stöd av dessa lagar på bland annat kärnämneskontroll och fysiskt skydd mindre omfattande.

Bestämmelser om kärnämneskontroll finns i denna lag med tillhörande föreskrifter, fördraget om upprättandet av europeiska atomenergigemenskapen och kommissionens förordning (Euratom) 2025/974 av den 26 maj 2025 om genomförandet av Euratoms kärnämneskontroll.

Stegvis kontroll

9 a § *En tillståndshavare ska anmäla till tillsynsmyndigheten innan tillståndshavaren*

1. uppför en kärnteknisk anläggning,

2. ändrar en kärnteknisk anläggning på ett för säkerheten eller strålskyddet betydande sätt,

3. tar en kärnteknisk anläggning i provdrift,

4. tar en kärnteknisk anläggning i rutinmässig drift,

5. avvecklar en kärnteknisk anläggning.

En anmälan ska lämnas in för varje åtgärd. Anmälan ska innehålla de uppgifter som behövs för myndighetens kontroll av att anläggningen kommer att uppfylla de krav på strålskydd och säkerhet som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av dessa lagar.

Tillståndshavaren får inte vidta en åtgärd som anges i första stycket förrän tillsynsmyndigheten har beslutat att de krav på strålskydd och säkerhet som anges i andra stycket är uppfyllda.

Paragrafen, som är ny, innebär att det införs ett förfarande med stegvis kontroll av en kärnteknisk anläggning innan en tillståndshavare får vidta vissa åtgärder. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Förfarandet med stegvis kontroll innebär att en tillståndshavare inte får vidta vissa åtgärder med en kärnteknisk anläggning utan att tillsynsmyndigheten har kontrollerat att den kärntekniska anläggningen efter åtgärden kommer att uppfylla gällande krav i fråga om strålskydd och säkerhet. Den stegvisa kontrollen aktualiseras efter att tillstånd beslutats men kan även aktualiseras om en kärnteknisk anläggning ska ändras på ett för säkerheten eller strålskyddet betydande sätt.

Av *första stycket* framgår att en tillståndshavare ska anmäla till tillsynsmyndigheten regeringen bestämmer innan tillståndshavaren vidtar en åtgärd enligt punkterna 1–5. Åtgärderna aktualiseras vid olika tidpunkter under den kärntekniska anläggningens livscykel. Vad som avses med provdrift, rutinmässig drift och avveckling anges i 2 §.

En tillståndshavare är oförhindrad att utan anmälan vidta markförberedande åtgärder eller andra förberedande arbeten på anläggningsplatsen som inte kräver tillstånd enligt denna lag eller strålskyddslagen. Det kan avse byggnation av infrastruktur eller uppförande av byggnader eller anläggningar. Det får dock inte vidtas markförberedande åtgärder eller andra förberedande arbeten på anläggningsplatsen som kan komma att påverka möjligheten att uppfylla gällande krav i fråga om strålskydd och säkerhet. Sådana åtgärder kan även kräva tillstånd enligt exempelvis miljöbalken och plan- och bygglagen.

Av *andra stycket* framgår när en anmälan ska lämnas in och vad den ska innehålla. Vad en anmälan behöver innehålla varierar beroende på vilken åtgärd enligt första stycket som anmälan avser. Det finns inget som hindrar att en tillståndshavare anmäler flera åtgärder i anslutning till varandra. Det kan exempelvis bli aktuellt för enklare anläggningar där behovet av ett provdriftsförfarande är begränsat. Tillståndshavarens anmälan kan då både gälla provdrift och rutinmässig drift. Tillsynsmyndigheten måste dock genomföra sin kontroll stegvis och ha fattat ett beslut om provdrift innan ett beslut om rutinmässig drift får fattas.

För en anmälan om att få påbörja uppförandet av en ny kärnteknisk anläggning krävs uppgifter om den planerade anläggningens utformning och konstruktion med tillämpade principer för säkerhet och strålskydd. Dessutom behövs uppgifter om de antagna inre och yttre händelser och förhållanden som har betydelse för säkerheten och strålskyddet och som ligger till grund för anläggningens konstruktion. Det krävs också konstruktions-, säkerhets- och utsläppsanalyser som visar att nödvändiga marginaler och gränsvärden inte överskrids. Vidare behövs uppgifter om de konstruktions-, tillverknings-, installations- och byggregler eller standarder som ska tillämpas vid uppförandet. Merparten av dessa underlag redovisas vanligen i en preliminär säkerhets- eller strålsäkerhetsrapport. Därutöver behövs uppgifter om den organisation som ska uppföra anläggningen och om att denna har tillräckliga resurser för att leda och styra arbetet med att uppföra av anläggningen. Det behövs även uppgifter om den uppföljning som tillståndshavaren planerar att göra under uppförandet av anläggningen. Det finns inget som hindrar att dessa uppgifter lämnas in tillsammans med en ansökan om tillstånd enligt 5 §. Detta kan påskynda tillsynsmyndighetens beslut i den efterföljande kontrollen för att anläggningen ska få börja uppföras.

Inför en ändring av en befintlig anläggning på ett för säkerheten och strålskyddet betydande sätt behövs motsvarande underlag som för

uppförandet av en ny anläggning, men anpassat till ändringarnas omfattning. Detta gäller t.ex. vid höjning av en kärnkraftsreaktors termiska effekt.

Vid provdrift testas och förbereds den kärntekniska anläggningen under en begränsad tid, för att därefter kunna tas i rutinmässig drift. En anmälan om att ta en ny kärnteknisk anläggning, som inte varit i rutinmässig drift tidigare, i provdrift bör innehålla uppgifter om planer för systematisk idrifttagning av anläggningens delar. Ett program för den provning som krävs för att bekräfta att anläggningens säkerhets- och strålskyddsfunktioner fungerar som avsett under olika händelser och förhållanden bör redovisas. Vidare bör det bifogas en förnyad säkerhets- eller strålsäkerhetsrapport som återspeglar anläggningen som den är uppförd. Tillståndshavaren bör även lämna in de säkerhetstekniska driftförutsättningar (STF) och instruktioner som ska vara till ledning för personalen. Dessutom bör planer lämnas in för bland annat utbildning av personalen, hantering av kärnavfall, åtgärder för fysiskt skydd, kärnämneskontroll och för beredskapsåtgärder för att ta om hand allvarliga fel vid driften av anläggningen, radiologiska nödsituationer eller andra händelser av betydelse för säkerheten. Anmälan bör även innehålla uppgifter om den organisation med de administrativa resurser och personalresurser som behövs under provdriften.

En anmälan om att få ta en anläggning som ändrats på ett för säkerheten och strålskyddet betydande sätt i provdrift behöver innehålla motsvarande underlag som för en ny anläggning, men anpassat till de ändringar som har genomförts.

En anmälan om att få ta en ny kärnteknisk anläggning i rutinmässig drift bör innehålla säkerhetstekniska driftförutsättningar, instruktioner och planer som har uppdaterats i enlighet med erfarenheterna från provdriften av anläggningen samt andra instruktioner, planer och program som behövs för att upprätthålla och successivt förbättra säkerheten och strålskyddet under den rutinmässiga driften. Anmälan bör även innehålla uppgifter om den organisation med de administrativa resurser och personalresurser som behövs för den rutinmässiga driften av anläggningen. En kompletterad säkerhets- eller strålsäkerhetsrapport som ska gälla för den rutinmässiga driften bör också lämnas in.

En anmälan om att få ta en kärnteknisk anläggning som ändrats på ett för säkerheten och strålskyddet betydande sätt i rutinmässig drift behöver innehålla motsvarande underlag som för en ny anläggning, men anpassat till de ändringar som har genomförts.

En anmälan om att få börja avveckla en kärnteknisk anläggning bör innehålla uppgifter om det system för omhändertagande av kärnavfall och annat radioaktivt material från anläggningen som ska användas i samband med avvecklingen. Dessutom behöver den planerade verksamheten fram till dess att avvecklingen är slutförd beskrivas, tillsammans med de huvudsakliga delmoment som planeras och när det är tänkt att dessa ska genomföras. Anmälan bör även innehålla uppgifter om avvecklingsorganisationen med de administrativa resurser och personalresurser som behövs i de olika avvecklingsskedena.

Föreskrifter om vilket underlag som ska lämnas in tillsammans med anmälan kan meddelas med stöd av 9 b §.

Tillsynsmyndigheten ska i sin kontroll inför uppförandet eller vid betydande ändringar av en kärnteknisk anläggning granska det underlag som tillståndshavaren har lämnat in tillsammans med sin anmälan och kontrollera att de säkerhets- och strålskyddskrav som är tillämpliga för utformningen, konstruktionen, tillverkningen, installationen eller byggandet av anläggningen kommer att uppfyllas. I denna kontroll ingår även en granskning av en tillståndshavares organisatoriska och administrativa förutsättningar och personal för att beställa, leda och följa upp leverantörers, entreprenörers och andra uppdragstagares arbeten under uppförandefasen, i den utsträckning som behövs från säkerhets- och strålskyddssynpunkt.

Inför provdriften ska myndigheten granska det underlag som tillståndshavaren har lämnat in tillsammans med sin anmälan och kontrollera att de säkerhets- och strålskyddskrav som är tillämpliga vid idrifttagning av en kärnteknisk anläggning kommer uppfyllas. I denna kontroll ingår även en granskning av att tillståndshavaren har en organisation med de administrativa resurser och personalresurser som behövs under provdriften.

Inför den rutinmässiga driften ska myndigheten granska det underlag som tillståndshavaren har lämnat in tillsammans med sin anmälan och kontrollera att de säkerhets- och strålskyddskrav som är tillämpliga vid rutinmässig drift av en kärnteknisk anläggning kommer att uppfyllas. I denna kontroll ingår även en granskning av att tillståndshavaren har en organisation med de administrativa resurser och personalresurser som behövs för den rutinmässiga driften.

Inför avveckling ska myndigheten granska det underlag som tillståndshavaren har lämnat in tillsammans med sin anmälan och kontrollera att de säkerhets- och strålskyddskrav som är tillämpliga vid avveckling av en anläggning kommer att uppfyllas. I detta steg ingår även en granskning av den planerade avvecklingsorganisationen, personal- och kompetensbehov i olika skeden samt ledningen och styrningen av avvecklingsverksamheten.

Av *tredje stycket* framgår en tillståndshavare inte får vidta en åtgärd som anges i första stycket förrän myndigheten har kontrollerat och gjort bedömningen att anläggningen kommer att uppfylla de krav på strålskydd och säkerhet som följer av denna lag, strålskyddslagen och föreskrifter och villkor som har meddelats med stöd av dessa lagar och som är relevanta för det aktuella steget i den stegvisa kontrollen. Myndigheten ska fatta ett beslut när kontrollen av en åtgärd är slutförd. Av beslutet ska det framgå om tillståndshavaren uppfyller ställda krav, vilket är en förutsättning för att åtgärden ska få vidtas. Beslutet kan enligt 23 § överklagas.

9 b § *Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om vad en anmälan enligt 9 a § ska innehålla.*

Paragrafen, som är ny, innehåller ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter om vad en anmälan enligt 9 a § ska innehålla. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Sådana föreskrifter tar sikte på vilka uppgifter en anmälan behöver innehålla för att myndigheten ska kunna kontrollera att relevanta krav uppfylls.

Allmänna skyldigheter för tillståndshavare

14 § Skyldigheterna enligt 10 § kvarstår till dess att de har fullgjorts, även om

1. ett tillstånd återkallas,
2. ett tillstånds giltighetstid går ut,
3. rätten att driva en kärnkraftsreaktor har upphört att gälla enligt den upphävda lagen (1997:1320) om kärnkraftens avveckling, eller
4. en kärnkraftsreaktor *har anmälts som tills vidare avstängd enligt 7 e §*.

Trots första stycket får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ge dispens från skyldigheterna enligt 10 §.

I paragrafen reglera hur länge en tillståndshavares skyldigheter enligt 10 § kvarstår. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.

Av *fjärde punkten* framgår att en tillståndshavares skyldigheter enligt 10 § för en kärnkraftsreaktor kvarstår även om tillståndshavaren har beslutat att reaktorn ska stängas av tills vidare. En kärnkraftsreaktor är tills vidare avstängd om den har tagits ur drift och tillståndshavaren inte avser att återuppta driften.

Ansvarsbestämmelser m. m.

23 § *Beslut av en lokal säkerhetsnämnd om en begäran enligt 21 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut enligt denna lag som inte har fattats av regeringen bestämmer får överklagas till mark- och miljödomstol.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Trots första stycket får beslut enligt 6 a och 6 c §§ inte överklagas.

I paragrafen regleras överklagande av beslut. Paragrafen motsvarar delvis hittillsvarande 24 § första stycket. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Av *första stycket* framgår det att beslut som har meddelats av en lokal säkerhetsnämnd som handlar om att begära upplysningar och handlingar eller att få tillträde till anläggningar eller platser ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut som fattats av en myndighet enligt förevarande lag ska däremot överklagas till mark- och miljödomstol. I fråga om beslut som regeringen har fattat gäller lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut.

Av *andra stycket* framgår det att prövningstillstånd krävs för att kammarrätten ska ta upp ett överklagat beslut till prövning.

Av *tredje stycket* framgår det att det inte är möjligt att överklaga myndighetens beslut enligt 6 a § om att begränsa omfattningen av en förberedande dialog eller att inte inleda en sådan dialog. Vidare framgår det att det inte heller är möjligt att överklaga myndighetens beslut enligt 6 c § om att begränsa omfattningen av ett förhandsbesked eller att avstå från att pröva en sådan ansökan.

24 § *Beslut enligt 18 § gäller omedelbart, om inte något annat anges i beslutet.*

I paragrafen regleras att tillsynsbeslut gäller omedelbart. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Paragrafen får ett nytt innehåll. Den motsvarar hittillsvarande 23 § andra stycket.

24 a § *En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga beslut enligt 5, 6 b, 8 och 15 §§.*

Paragrafen, som är ny, innebär att en miljöorganisation som uppfyller kriterierna i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga vissa beslut enligt denna lag. Övervägandena finns i avsnitt 6.7.

En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga beslut om tillstånd för att bedriva kärnteknisk verksamhet (5 §), beslut om förhandsbesked (6 b §), beslut om tillståndsvillkor (8 §) och beslut om återkallelse av tillstånd (15 §).

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.
2. Äldre föreskrifter gäller vid överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

I första punkten föreskrivs att lagen träder i kraft den 1 juli 2026.

I andra punkten tydliggörs att de nya bestämmelserna inte ska tillämpas vid överklagande av beslut som har meddelats före ikraftträdandet.

Övervägandena finns i avsnitt 8.

10.4 Förslaget till lag om ändring i lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut

2 § En miljöorganisation som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får ansöka om rättsprövning av sådana tillståndsbeslut av regeringen som omfattas av artikel 9.2 i konventionen den 25 juni 1998 om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.

Första stycket gäller även ett beslut av regeringen att anta en plan för kärntekniska anläggningar enligt 9 § lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

Paragrafen reglerar vissa miljöorganisationers rätt att begära överprövning av tillståndsbeslut. Övervägandena finns i avsnitt 5.6.3.

I paragrafen införs ett nytt *andra stycke* som innebär att en miljöorganisation som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken även får ansöka om rättsprövning av ett beslut av regeringen att anta en plan för kärntekniska anläggningar enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

10.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar

2 kap. Domstolarna och deras sammansättning

Mark- och miljödomstolarna

2 § Ett tekniskt råd ska ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som domstolen prövar.

En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets, Lantmäteriets *eller Strålsäkerhetsmyndighetens* verksamhetsområde, av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av vatten- och avloppsfrågor.

8 § Om det ska ingå andra än lagfarna domare i rätten, bestämmer rättens ordförande med hänsyn till de frågor som prövas i målet eller ärendet och vad som föreskrivs i andra stycket vilka som ska ingå.

När det ingår två eller tre särskilda ledamöter i rätten, ska en av dem ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområde och en av dem ha erfarenhet av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av sådana sakfrågor som faller inom nämnda förvaltningsmyndigheters verksamhetsområden. I mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av vatten- och avloppsfrågor. *I mål eller ärenden enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde.*

Paragraferna reglerar vilken kompetens som ska finnas vid prövningen av mål och ärenden i mark- och miljödomstolen. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Beslut enligt kärntekniklagen som har fattats av den myndighet som regeringen bestämmer överklagas till mark- och miljödomstol. I *2 § andra stycket* läggs Strålsäkerhetsmyndigheten till i uppräkningen av myndigheter inom vars sakområden en särskild ledamot ska ha erfarenhet. I *8 § andra stycket* läggs det till att de särskilda ledamöterna ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde, om ett mål eller ärende rör ett överklagande av en myndighets beslut enligt kärntekniklagen.

10.6 Förslaget till lag om ändring i strålskyddslagen (2018:396)

10 kap. Tystnadsplikt, överklagande och avgifter

Överklagande

2 a § *Om ett överklagande avser beslut som har fattats enligt både lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet och denna lag får förvaltningsrätten lämna över målet till den mark- och miljödomstol som prövar överklagandet enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.*

Paragrafen, som är ny, ger en förvaltningsdomstol möjlighet att överlämna ett överklagande till mark- och miljödomstol om det överklagade beslutet har fattats enligt både strålskyddslagen och kärntekniklagen. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.

Beslut enligt strålskyddslagen överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Enligt den hittillsvarande ordningen är det, med vissa undantag, regeringen som prövar överklaganden av beslut enligt kärntekniklagen. Det kan förekomma att beslut som överklagas innehåller delar som är beslutade med stöd av kärntekniklagen och delar som är beslutade med

stöd av strålskyddslagen. I sådana fall har allmän förvaltningsdomstol en möjlighet att i vissa fall överlämna mål till regeringen med stöd av 9 och 14 a §§ lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar. Genom paragrafen införs en motsvarande möjlighet för förvaltningsdomstolen att överlämna målet till den mark- och miljödomstol som prövar ett överklagande av en myndighets beslut enligt kärntekniklagen.

Ändringen har samband med den ändrade instansordningen i 23 § kärntekniklagen, som innebär att det är mark- och miljödomstol som i de flesta fall prövar överklaganden av beslut enligt den lagen.

Sammanfattning av betänkandet Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter (SOU 2025:7)

Ny form för politiskt ställningstagande i ett tidigare skede genom principbeslut

En ny lag om principbeslut införs, med syfte att regeringen tidigt tar ställning till om det är förenligt med samhällets helhetsintresse att uppföra och driva en kärnteknisk anläggning på en viss plats.

Principbeslutet innebär att intresset för uppförandet av en kärnteknisk anläggning har företräde framför eventuellt konkurrerande intressen enligt hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken, samt med hänsyn tagen till Sveriges säkerhet och att inga uppenbara hinder enligt kärntekniklagen och strålskyddslagen har framkommit under handläggningen.

Kommunfullmäktige i den kommun där verksamheten ska lokaliseras måste tillstyrka ansökan för att regeringen ska kunna fatta ett principbeslut.

Ordningen bedöms lämplig även för andra större projekt, där överväganden är liknande som för ny kärnkraft och lagen om principbeslut utformas för att det enkelt ska gå att lägga till andra verksamheter.

Prövning enlig miljöbalken effektiviseras och blir mer ändamålsenlig

En begränsad miljöbalksprövning skapar tydlighet och en mer effektiv tillståndsprocess

Tillståndsprövningen enligt miljöbalken avser endast frågor som inte omfattas av tillstånd enligt kärntekniklagen.

Tillståndsprövningarna enligt miljöbalken och kärntekniklagen är väldigt olika. Miljöbalksprövningen är framåtsyftande och tillstånd och tillåtlighet måste bedömas trots osäkerhet om hur verksamheten faktiskt kommer att fungera. Tillståndet vinner rättskraft och kan bara ändras efter omprövning. Prövningen enligt kärntekniklagen är utformad efter internationell praxis och innebär en stegvis prövning där säkerhets- och strålskyddskraven preciseras succesivt. Tillståndet vinner inte rättskraft utan kan ändras genom villkor om det behövs med hänsyn till säkerheten.

Skillnaden i tillståndsprövningar gör både att det är svårt att samordna prövningen och att det är svårt för mark- och miljödomstolen att pröva säkerhets- och strålskyddsaspekterna enligt kärntekniklagen.

Mark- och miljödomstolens prövning ska därför endast avse konventionell miljöpåverkan. Genom att begränsa miljöbalksprövningen till det som inte omfattas av prövningen enligt kärntekniklagen, skapas en mer effektiv miljöbalksprocess.

Den bedömning som regeringen har gjort i principbeslutet rörande hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken gäller vid tillståndsprövningen enligt miljöbalken.

Tillåtlighet och tillstånd prövas av mark- och miljödomstolen

Ett principbeslut är en nödvändig förutsättning för att kunna ge tillstånd enligt miljöbalken. Någon separat tillåtlighetsprövning av regeringen behövs inte när det finns ett principbeslut, utan tillåtlighet prövas av mark- och miljödomstolen i samband med tillståndet.

Den specifika miljöbedömningen slutförs tidigare i processen

Miljökonsekvensbeskrivningen godkänns och den specifika miljöbedömningen slutförs genom ett särskilt beslut av mark- och miljödomstolen senast när förberedelsen i målet är avslutad.

Ingen parallell prövning med kärntekniklagen

Någon parallell prövning av ansökningarna enligt miljöbalken och kärntekniklagen behöver inte ske, men om det framstår som praktiskt och ändamålsenligt finns det inget hinder mot detta.

Behovet av parallell tillståndsprövning minskar när mark- och miljödomstolen inte prövar samma frågor som Strålsäkerhetsmyndigheten och processen blir mer flexibel om sökanden kan välja i vilken ordning olika tillstånd söks. Om moment som föregår tillståndsprövning enligt kärntekniklagen inleds kan det vara värdefullt och tidseffektivt för sökanden att under denna tid lämna in en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken.

Prövning enligt kärntekniklagen effektiviseras och förtydligas

Frivilliga moment för en komplett ansökan införs

Kärntekniklagen kompletteras med att två frivilliga moment som föregår ansökan om tillstånd att uppföra en ny kärnteknisk anläggning införs i syfte att förbättra förutsättningarna för en komplett ansökan och därmed effektivisera prövningen.

Det första momentet avser en förtydligad och formaliserad möjlighet till förberedande dialog mellan den som avser att ansöka om tillstånd till en kärnteknisk anläggning och Strålsäkerhetsmyndigheten.

Det andra momentet avser möjlighet för en potentiell sökanden eller leverantör eller annan tillverkare, eller kombination av aktörer, att begära förhandsbesked hos Strålsäkerhetsmyndigheten innan ansökan om tillstånd för nya kärntekniska anläggningar lämnas in, för att få en bedömning

av om det finns förutsättningar att uppfylla kraven på säkerhet och strålskydd. Förhandsbeskedet kan ha olika omfattning och avse förläggningsplatsens förutsättningar, anläggningens konstruktion samt administrativa och personella resurser. Ett förhandsbesked är bindande i den kommande prövningen av tillstånd och giltigt i fem år.

De nya momenten kan förbättra myndighetens förutsättningar att agera och delta i internationella samarbeten om bedömning av ny kärnkraft.

Strålsäkerhetsmyndigheten blir beslutande instans för tillstånd

Instansordningen enligt kärntekniklagen ändras så att Strålsäker-hetsmyndigheten beslutar om alla tillstånd till kärnteknisk verksamhet.

Myndigheten ges möjlighet att lyfta frågor som har principiell betydelse eller är av särskild vikt till regeringen för prövning.

Omfattning och verkan av tillstånd effektiviseras och förtydligas

Ett antal förslag lämnas i syfte att effektivisera och förtydliga prövningen enligt kärntekniklagen. Prövningsprocessen enligt kärntekniklagen behöver inte längre samordnas med prövningsprocessen enligt miljöbalken. I stället kan prövningarna ske i den ordning som sökanden själv väljer. Genom att hänvisningar i samma lag till att miljöbalken ska tillämpas vid prövning av ärenden utgår när prövning också sker enligt miljöbalken, förtydligas tillståndsprövningen enligt kärntekniklagen till att endast avse frågor om säkerhet och strålskydd.

En bestämmelse införs i kärntekniklagen om krav på att för-läggningsplatsens förutsättningar med hänsyn till säkerheten och strålskyddet ska kunna visas. Det ger ökad tydlighet i vilka frågor avseende platsen som ska prövas och kan vara möjliga att begära förhandsbesked för.

Det stegvisa godkännandet är, i likhet med tillståndsbeslut, en förutsättning på vägen mot en idrifttagen anläggning. Det har tidigare varit praxis genom regeringens villkor i beslut om tillstånd. Kärntekniklagen tydliggörs genom att det stegvisa godkännandet för kärntekniska anläggningar införs i lagen. Det särskilda godkännande som krävts för att den sökande ska få inleda uppförande av en kärnteknisk anläggning utgår, vilket innebär att uppförandet får inledas så fort alla nödvändiga tillstånd finns på plats. Det innebär att prövningen av tillstånd enligt kärntekniklagen blir mer harmoniserad med internationell praxis. Definitioner som knyter an till det stegvisa godkännandet förtydligas och lyfts in i lagen.

Förutsättningar för överföring av tillstånd förtydligas

Ett gemensamt tillstånd för uppförande, innehav och drift av en kärnteknisk anläggning förordas. Det möjliggör en anpassning till framtida ägar- och driftmodeller där sökandens förmåga och förutsättningar för att ta det lagstadgade ansvaret för säkerhet och strålskydd inte behöver prövas i sin helhet och samtidigt i ett initialt skede av prövningsprocessen. Redan

inför uppförandet av en kärnteknisk anläggning behöver viss information om driftskedet liksom i dag finnas tillgänglig, vilken utvecklas och detaljeras i takt med det stegvisa godkännandet. Det talar för att en sökande kan ansöka om och efter granskning erhålla tillstånd till såväl uppförande som drift av en kärnteknisk anläggning, även om intentionen redan från början är att överföra tillståndet för driften till någon annan.

Bestämmelser om överföring av tillstånd införs genom en uttrycklig bestämmelse i kärntekniklagen. Överföring kan ske efter en sedvanlig prövning av om den som tillståndet ska överföras till bedöms ha förutsättningar att bedriva verksamheten i enlighet med gällande regelverk.

Övriga förutsättningar för tillståndsprövning förtydligas

Kärntekniklagen förtydligas så att det framgår att tillståndshavaren för att fullgöra lagstadgade skyldigheter inte måste kunna fullgöra alla krav inom sin egen organisation. Förtydligandet speglar den praxis som har utvecklats under lång tid och som innebär att en tillståndshavare i viss omfattning kan anlita inhyrd personal. Förtydligandet innebär således ingen förändring i förhållande till gällande ordning.

Förslagen innebär även förtydligande om vilken information som en ansökan om tillstånd till en kärnteknisk anläggning behöver innehålla. Det ger en högre grad av tydlighet och förutsebarhet i prövningsprocessen, såväl för den som avser söka om tillstånd som för andra intressenter. Strålsäkerhetsmyndigheten har även fortsatt mandat att utveckla detta ytterligare.

Det förtydligas också att Riksgäldskontoret ska bistå Strålsäker-hetsmyndigheten i granskningen vid en tillståndsprövning av en ny kärnteknisk anläggning eller prövning av överföring av tillstånd, avseende sökandens förutsättningar att svara för kostnader för bl.a. hantering av uppkommet avfall samt förutsättningar för att teckna försäkring eller ställa säkerheter enligt lagen (2010:950) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor.

Begreppet permanent avstängd kärnkraftsreaktor fyller inte längre någon funktion och utgår därför ur kärntekniklagen.

Överklagande av beslut sker till allmän förvaltningsdomstol

Såväl tillstånds- som tillsynsbeslut som har meddelats av Strålsäkerhetsmyndigheten enligt kärntekniklagen ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol i stället för till regeringen. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Nya lägre avgiftsnivåer i ett differentierat avgiftsuttag

Avgifterna för granskning vid tillståndsprövning och stegvist godkännande av nya kärnkraftsreaktorer knyts tydligare till Strålsäkerhetsmyndighetens prövning med bibehållen fokus på säkerställande av säkerhet och strålskydd samt full kostnadstäckning. Avgiftsuttaget

förändras så att hänsyn tas till utvecklingen mot mindre reaktorer. Den samlade avgiften som en sökande behöver betala fram till godkännande om att inleda rutinmässig drift är väsentligt lägre än avgifterna enligt befintliga regler. Det gäller för alla typer av kärnkraftsreaktorer, inklusive så kallade storskaliga reaktorer.

Lägre avgifter i ett differentierat uttag

Den absoluta merparten av Strålsäkerhetsmyndighetens arbete med tillståndsprövningen och det stegvisa godkännandet bör fortsatt avgiftsfinansieras. De nya avgiftsnivåerna har sin utgångspunkt i de principer som etableras, tidigare avgiftsmodell och erfarenheter som Strålsäkerhetsmyndighetens motsvarigheter i andra länder har från olika prövningar.

Den största förändringen av avgiftsuttaget jämfört med gällande regler följer av differentieringen i avgiftsklasser, vilket är en anpassning till den utveckling som sker mot mindre reaktorer baserade på nya tekniker. Det inkluderar en anpassning av avgiftsnivåerna till den arbetsinsats som förväntas krävas för Strålsäkerhetsmyndighetens granskning med oförändrat höga krav på strålskydd och kärnsäkerhet.

Den nya avgiftsstrukturen kan tas i bruk för den gällande processen för prövning av nya reaktorer och harmoniserar med den nya prövningsprocess som utredningen föreslår i detta betänkande.

Strålsäkerhetsmyndigheten har en basfinansiering med anslag

Det finns vissa verksamheter hos Strålsäkerhetsmyndigheten som är grundläggande för effektiv tillståndsprövning, men som inte lämpar sig för avgiftsfinansiering och dessa bör därför finansieras med anslag. Det avser arbetsinsatser för kontinuerlig utveckling av regelverk, kompetensutveckling inom ny teknik, internationella samarbeten vad gäller kärnkraftsreaktorer och förberedande dialog med den sökande inför ansökan om tillstånd.

Andra åtgärder för effektiv prövning samt hinder

Utöver de förslag som redovisas ovan har utredningen också identifierat andra åtgärder som tillsammans med förslagen kan bidra till att ytterligare effektivisera tillståndsprövningen. Åtgärderna omfattar tydligare styrning av berörda prövningsinstanser, att styrningen av Strålsäkerhetsmyndighetens arbete med tillståndsprövning kan förtydligas, utvecklingsbehov i form av bl.a. informations- och utbildningsinsatser i nya kärnkraftskommuner, samt frågor om vissa avgifter till Strålsäkerhetsmyndigheten som aktualiseras efter att en ny kärnkraftsreaktor fått godkänt att inleda rutinmässig drift.

Slutligen har utredningen funnit att det behöver ske en översyn av den geografiska begränsningen för etablering av kärntekniska anläggningar i kustområden enligt 4 kap. miljöbalken, eftersom begränsningen utgör en

tröskel vid nyetablering. Översynen är en förutsättning för att möjliggöra etablering av utökad energiproduktion för nya aktörer som inte har tillgång till en befintlig plats för kärnteknisk verksamhet, samt i kommuner och län som i nuläget inte har några kärntekniska anläggningar.

Betänkandets lagförslag

Förslag till lag om principbeslut för vissa verksamheter

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänt om principbeslut

Lagens syfte och tillämpningsområde

1 § Syftet med denna lag är att säkerställa att uppförandet av en anläggning och bedrivandet av en verksamhet på en föreslagen plats är förenligt med samhällets helhetsintresse.

En verksamhet ska anses vara förenlig med samhällets helhetsintresse om verksamheten innebär en samhällsviktig funktion eller behövs för landets energiförsörjning och fördelarna med verksamheten överväger de nackdelar som den kan föra med sig.

Om förutsättningarna i denna lag är uppfyllda ska regeringen i ett principbeslut konstatera att uppförandet av anläggningen och bedrivandet av verksamheten är förenligt med samhällets helhetsintresse. Är verksamheten inte förenlig med samhällets helhetsintresse ska ansökan avslås.

2 § Denna lag gäller för kärntekniska anläggningar, eller anläggningar för att bryta ämnen som kan användas för framställning av kärnbränsle, som kräver tillstånd enligt miljöbalken och lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

3 § Ett principbeslut är en förutsättning för att tillstånd ska kunna ges till uppförandet av sådana anläggningar och bedrivandet av sådan verksamhet som omfattas av denna lag.

4 § Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på principbeslut i 2–3 §§.

Föreskrifterna enligt första stycket får endast avse verksamheter som inte har eller riskerar att få betydande påverkan på människors hälsa och miljön eller Sveriges säkerhet.

Principbeslutets omfattning

5 § Ett principbeslut innebär att intresset för verksamheten har företräde framför eventuellt konkurrerande intressen enligt 3–4 kap. miljöbalken, med hänsyn tagen till Sveriges säkerhet och övriga relevanta överväganden rörande verksamheten.

Ansökans innehåll och förutsättningar för prövning

6 § Ansökan om principbeslut ska ges in till Regeringskansliet.

7 § Ansökan ska innehålla en översiktlig redogörelse för

1. varför intresset för verksamheten har företräde framför eventuellt konkurrerande intressen enligt 3–4 kap. miljöbalken, och

2. sökandens ägar- och finansieringsförhållanden, tänkt organisation för att uppföra och driva anläggningen, leverantörer och teknik i den mån detta är bestämt.

Ansökan ska dessutom innehålla övergripande information om

1. platsens förutsättningar för den planerade verksamheten,
2. den planerade verksamheten i sig, och
3. hur sökanden avser att omhänderta det avfall som kommer att uppstå vid anläggningen.

Till ansökan ska också biläggas en strategisk miljöbedömning när det krävs enligt 6 kap. miljöbalken.

Regeringen får meddela närmare föreskrifter om vad en ansökan ska innehålla.

8 § Om ansökan är ofullständig ska sökanden föreläggas att avhjälpa bristen inom viss tid.

Om sökanden inte följer ett sådant föreläggande eller om ansökan är så bristfällig att den inte kan ligga till grund för en prövning enligt denna lag, ska ansökan avvisas.

9 § Om en ansökan tas upp till prövning ska en kungörelse utfärdas och tillgängliggöras på en lämplig webbplats, samt i en ortstidning eller på annat sätt så att den som kan beröras av verksamheten bereds tillfälle att yttra sig.

Kungörelsen ska innehålla

1. en kortfattad redogörelse för ansökan, och
2. sista tidpunkt, minst tre veckor, för att inkomma med skriftliga synpunkter på ansökan.

10 § Ett exemplar av ansökningshandlingarna och av kungörelsen ska skickas till Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Försvarsmakten, Säkerhetspolisen och berörd länsstyrelse.

Myndigheter enligt första stycket ska yttra sig inom den tid som följer av kungörelsen.

Ett yttrande ska avse myndighetens principiella inställning till verksamheten och skälen för myndighetens ställningstagande.

11 § Ett exemplar av kungörelsen ska skickas till berörda kommuner och andra myndigheter vars verksamhet kan beröras av ansökan.

Om en myndighet enligt första stycket vill yttra sig ska det ske i enlighet med 10 § andra och tredje stycket.

Kungörelsen ska även skickas för kännedom till den mark- och miljödomstol inom vars domsaga den föreslagna platsen är belägen.

12 § Om en strategisk miljöbedömning krävs enligt 6 kap. 3–19 § miljöbalken blir dessa bestämmelser tillämpliga på handläggningen i ärendet, med de justeringar som följer av andra stycket.

Sökanden ska ansvara för att göra den strategiska miljöbedömningen enligt vad som framgår av 6 kap. 9 § 1–2 miljöbalken.

13 § Kommunfullmäktiges tillstyrkande krävs från den eller de kommuner där anläggningen är tänkt att lokaliseras för att regeringen ska kunna fatta ett principbeslut.

Särskilda villkor m.m.

14 § Om regeringen finner att det finns förutsättningar att fatta ett principbeslut, får regeringen besluta om särskilda villkor för att tillgodose allmänna intressen.

15 § För att regeringen ska kunna fatta ett principbeslut krävs inte att ett tillstånd enligt 7 kap. 28 a § miljöbalken har getts.

Giltighet och åsidosättande

16 § Ett principbeslut är bindande vid prövning av tillstånd enligt de lagar som anges för den aktuella verksamheten i 2 § och beträffande de frågor som har prövats i beslutet.

Beslutet är bindande om en ansökan om tillstånd enligt någon av i ärendet tillämpliga lagar enligt 2 § lämnas in inom fem år från det att principbeslutet fattades.

17 § En fråga som omfattas av ett principbeslut ska lämnas till regeringen för omprövning om det i samband med prövning av tillstånd framkommer att

1. den planerade verksamheten inte längre kan anses förenlig med samhällets helhetsintresse av hänsyn till Sveriges säkerhet,
2. de förutsättningar som låg till grund för beslutet har ändrats i väsentlig mån, eller
3. det sedan principbeslutet fattades i övrigt har tillkommit omständigheter som inte var kända vid tidpunkten för beslutet och dessa i väsentlig mån påverkar den fråga som beslutet avser.

Den myndighet som prövar tillståndsfrågan där omprövning av principbeslutet aktualiseras enligt första stycket, ska lämna frågan till regeringen.

18 § Om det i samband med prövning av tillstånd framkommer uppgifter som avses i 17 § första stycket 1, ska den myndighet som prövar tillståndsfrågan på begäran av regeringen överlämna frågan för omprövning.

2 kap. Särskilt om principbeslut för vissa kärntekniska anläggningar

1 § Regeringen får fatta ett principbeslut för uppförande av en kärnteknisk anläggning, om de krav som följer av denna lag är uppfyllda och inga uppenbara hinder enligt kraven i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet och strålskyddslagen (2018:396) framkommit under handläggningen.

2 § Regeringen får trots 1 kap. 13 § fatta ett principbeslut för mellanlagring eller slutlig förvaring av kärnämne eller kärnavfall även om kommunfullmäktige i berörd kommun inte har tillstyrkt att anläggningen uppförs, om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att verksamheten

kommer till stånd och det inte finns någon annan plats som bedöms vara lämpligare för verksamheten eller som är lämplig och har anvisats för verksamheten inom en annan kommun som kan antas godta en placering där.

3 § Trots 1 kap. 2 § ska regeringen inte genom principbeslut pröva sådana kärntekniska verksamheter som är förbjudna enligt 9 kap. 6 i § miljöbalken.

4 § När en ansökan om principbeslut gäller en ny kärnteknisk anläggning ska en kopia av ansökningshandlingarna och kungörelsen enligt 1 kap. 10 § även skickas till Strålsäkerhetsmyndigheten, som ska inkomma med yttrande i enlighet med bestämmelsen.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla för mål och ärenden som har påbörjats före den 1 januari 2026 och mål och ärenden som avser överklagande av beslut i ett sådant mål eller ärende till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.

3. Avgränsningssamråd enligt 6 kap. miljöbalken för ny kärnkraft som genomförts upp till ett år innan denna lag trätt i kraft ska kunna tillgodoräknas inför framtagande av en strategisk miljöbedömning enligt 1 kap. 7 § tredje stycket.

Bilaga 2

Förslag till förordning om principbeslut för vissa verksamheter

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Ett principbeslut enligt 1 kap. 2 § lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter krävs inte för att kärntekniska anläggningar ska få uppföras där aktiviteten hos den totala mängden avfall i anläggningen inte vid någon tidpunkt överstiger 10 terabecquerel, varav högst 10 gigabecquerel utgörs av alfaaktiva ämnen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2026.

Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om miljöbalken

dels att 2 kap. 6 §, 4 kap. 3 § och 4 §, 7 kap. 16 §, 17 kap. 1 och 6 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas tre nya paragrafer, 16 kap. 5 §, 21 kap. 6 § och 22 kap. 12 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
2 kap.	
6 §	
För en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.	
Vid prövning av frågor enligt 7 kap., tillståndsprövning enligt 9 och 11 kap., regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. och prövning av verksamheter enligt 9 kap. 6, 6 a och 6 b §§, 11 kap. 9 a § och 12 kap. 6 § ska bestämmelserna i 3 och 4 kap. tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden.	Vid prövning av frågor enligt 7 kap., tillståndsprövning enligt 9 och 11 kap., regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. och prövning av verksamheter enligt 9 kap. 6, 6 a och 6 b §§, 11 kap. 9 a § och 12 kap. 6 § *samt om regeringen har fattat ett principbeslut enligt lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter* ska bestämmelserna i 3 och 4 kap. tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden.
Ett tillstånd eller en dispens får inte ges i strid med en detaljplan eller områdesbestämmelser enligt plan- och bygglagen (2010:900). Små avvikelser får dock göras, om syftet med planen eller bestämmelserna inte motverkas.	
4 kap.	
3 §	
Inom kustområdena och skärgårdarna i Bohuslän från gränsen mot Norge till Brofjorden, i Småland och Östergötland från Simpevarp till Arkösund och i Ångermanland från Storfjärden vid Ångermanälvens mynning till Skagsudde får anläggningar som avses i 17 kap. *1 § 1 och* 4 a § 1–11 inte komma till stånd.	Inom kustområdena och skärgårdarna i Bohuslän från gränsen mot Norge till Brofjorden, i Småland och Östergötland från Simpevarp till Arkösund och i Ångermanland från Storfjärden vid Ångermanälvens mynning till Skagsudde får anläggningar som avses i 17 kap. 4 a § 1–11 *och 1 kap. 2 § lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter* inte komma till stånd.

På Öland får anläggningar som avses i 17 kap. *1 § 1 och* 4 a § 1–6 och 8–11 inte komma till stånd.	På Öland får anläggningar som avses i 17 kap. 4 a § 1–6 och 8–11 *samt 1 kap. 2 § lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter* inte komma till stånd.

4 §

Inom kustområdena och skärgårdarna från Brofjorden till Simpevarp och från Arkösund till Forsmark, utmed Gotlands kust, på Östergarn och Storsudret på Gotland samt på Fårö får fritidsbebyggelse komma till stånd endast i form av kompletteringar till befintlig bebyggelse. Om det finns särskilda skäl får dock annan fritidsbebyggelse komma till stånd, företrädesvis sådan som tillgodoser det rörliga friluftslivets behov eller avser enkla fritidshus i närheten av de stora tätortsregionerna.

Inom områden som avses i första stycket får anläggningar som avses i 17 kap. *1 § 1 samt* 4 a § 1–6, 9 och 10 komma till stånd endast på platser där det redan finns anläggningar som omfattas av bestämmelserna i 17 kap. 1 och 4 a §§.	Inom områden som avses i första stycket får anläggningar som avses i 17 kap. 4 a § 1–6, 9 och 10 *samt 1 kap. 2 § lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter* komma till stånd endast på platser där det redan finns anläggningar som omfattas av bestämmelserna i 17 kap. 1 och 4 a §§ *samt 1 kap. 2 § lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter*.

7 kap.

16 §

Förbuden i 15 § gäller inte

1. byggnader, anläggningar, anordningar eller åtgärder som inte avser att tillgodose bostadsändamål, om de behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln och de för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet,

2. verksamheter eller åtgärder som har tillåtits av regeringen enligt 17 kap. 1, 3 eller 4 § eller som omfattas av ett tillstånd enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken,	2. verksamheter eller åtgärder som har tillåtits av regeringen enligt 17 kap. 1, 3 eller 4 § eller som omfattas av ett tillstånd enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken *eller om regeringen har fattat ett principbeslut enligt lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter*,

3. byggande av allmän väg eller järnväg enligt en fastställd vägplan enligt väglagen (1971:948) eller en fastställd järnvägsplan enligt lagen (1995:1649) om byggande av järnväg, eller

4. byggande och underhåll av en starkströmsledning enligt en nätkoncession för linje enligt ellagen (1997:857).

16 kap.

5 §

Tillstånd till kärnteknisk verksamhet som omfattas av tillståndsplikt enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet ska inte omfatta de frågor som prövas enligt den lagen.

Första stycket gäller inte ett tillstånd enligt 7 kap. 28 a §.

17 kap.

1 §

Regeringen ska pröva tillåtligheten av nya verksamheter av följande slag:

1. anläggningar för kärnteknisk verksamhet som prövas av regeringen enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet samt anläggningar för att bryta ämnen som kan användas för framställning av kärnbränsle,

2. allmänna farleder, och

3. geologisk lagring av koldioxid, om verksamheten inte avser lagring för forskningsändamål av mindre än 100 000 ton koldioxid.

Trots första stycket 1 ska regeringen inte pröva tillåtligheten av verksamheter som är förbjudna enligt 9 kap. 6 i §.

1. allmänna farleder, och

2. geologisk lagring av koldioxid, om verksamheten inte avser lagring för forskningsändamål av mindre än 100 000 ton koldioxid.

6 §

Kommunfullmäktiges tillstyrkande krävs för att regeringen ska få tillåta en verksamhet som

1. avses i 1 § 1, eller

2. avses i 3 § första stycket 1 eller 4 § och inte är en vattenverksamhet eller trafikanläggning.

Regeringen får trots första stycket tillåta *mellanlagring eller slutlig förvaring av kärnämne eller kärnavfall eller* en verksamhet som anges i 4 a § 6, 7, 8 eller 9, om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att verksamheten kommer till stånd och det inte finns någon annan plats som bedöms vara lämpligare för verksamheten eller som är lämplig och har anvisats för verksamheten inom en annan

Kommunfullmäktiges tillstyrkande krävs för att regeringen ska få tillåta en verksamhet som *avses i 3 § första stycket 1 eller 4 § och inte är en vattenverksamhet eller trafikanläggning.*

Regeringen får trots första stycket tillåta en verksamhet som anges i 4 a § 6, 7, 8 eller 9, om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att verksamheten kommer till stånd och det inte finns någon annan plats som bedöms vara lämpligare för verksamheten eller som är lämplig och har anvisats för verksamheten inom en annan kommun som kan antas godta en placering där.

kommun som kan antas godta en placering där.

21 kap.

6 §

Om den ansökta verksamheten omfattas av lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter ska regeringen ha fattat ett principbeslut senast när förberedelsen avslutas i målet.

22 kap.

12 a §

I mål som avser en fråga om tillstånd som omfattas av tillståndsplikt enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet ska mark- och miljödomstolen i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 42 § ta ställning till om miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i det kapitlet och slutföra den specifika miljöbedömningen.

Ett sådant beslut ska fattas senast när förberedelsen avslutas i målet.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Äldre föreskrifter ska fortfarande gälla för mål och ärenden som har påbörjats före den 1 januari 2026 och mål och ärenden som avser överklagande av beslut i ett sådant mål eller ärende till dess målet eller ärendet är slutligt avgjort.

3. Bestämmelserna om omfattningen av prövningen enligt miljöbalken i 16 kap. 5 § och 22 kap. 12 a ska tillämpas omedelbart.

Förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet

dels att 15 a § ska upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 15 a § ska utgå,

dels att nuvarande 5 b § ska betecknas 5 h §, nuvarande 5 c § ska betecknas 5 i §, nuvarande 5 d § ska betecknas 5 j §, nuvarande 5 e § ska betecknas 5 k §, nuvarande 5 f § ska betecknas 5 m §, nuvarande 5 g § ska betecknas 5 r §, nuvarande 5 h § ska betecknas 5 s §, nuvarande 5 l § ska betecknas 5 s §, nuvarande 14 a § ska betecknas 14 b §, nuvarande 14 b § ska betecknas 14 c §,

dels att 2 §, 5 b–i §§, 5 k–m §§, 13 §, 14 och 14 a §§, 23 och 24 §§ ska ha följande lydelse

dels att det ska införas sex nya paragrafer 3 b §, 5 n–q §§ och 24 a §, och närmast före 5 b §, 5 c §, 5 h §, 5 n §, 5 o §, 14 a § nya rubriker av följande lydelse,

Nuvarande lydelse *Föreslagen lydelse*

2 §

I denna lag avses med

1. kärnteknisk anläggning:

a) anläggning för utvinning av kärnenergi (kärnkraftsreaktor),

b) annan anläggning i vilken en självunderhållande kärnreaktion kan ske, såsom forskningsreaktor,

c) anläggning för utvinning, framställning, hantering, bearbetning, förvaring som avses bli bestående (slutförvaring) eller annan förvaring (lagring) av kärnämne, och

d) anläggning för hantering, bearbetning, lagring eller slutförvaring av kärnavfall,

2. kärnämne:

a) uran, plutonium eller annat ämne som används eller kan användas för utvinning av kärnenergi (kärnbränsle) eller förening i vilken sådant ämne ingår,

b) torium eller annat ämne som är ägnat att omvandlas till kärnbränsle eller förening i vilken sådant ämne ingår, och

c) använt kärnbränsle som inte har placerats i slutförvar,

3. kärnavfall:

a) använt kärnbränsle som har placerats i slutförvar,

b) radioaktivt ämne som har bildats i en kärnteknisk anläggning och som inte har framställts eller tagits ur anläggningen för att användas i undervisnings- eller forskningssyfte eller för medicinska, jordbrukstekniska eller kommersiella ändamål,

c) material eller annat som har tillhört en kärnteknisk anläggning och blivit radioaktivt förorenat samt inte längre ska användas i en sådan anläggning, och

d) radioaktiva delar av en kärnteknisk anläggning som avvecklas,

4. permanent avstängd kärnkraftsreaktor: en kärnkraftsreaktor där verksamheten med elproduktion har upphört och inte kommer att återupptas eller en reaktor som inte har levererat el till elnätet de senaste fem åren,	
5. kärnteknisk utrustning:	
a) utrustning eller material som särskilt har konstruerats eller ställts i ordning för bearbetning, användning eller framställning av kärnämne, och	
b) utrustning eller material som kan användas för framställning av kärnladdningar,	
6. radiologisk nödsituation: en plötsligt inträffad händelse som	
a) inbegriper en strålkälla,	
b) har medfört eller kan befaras medföra skada, och	
c) kräver omedelbara åtgärder, *och*	
7. geologiskt slutförvar: en anläggning för slutförvaring som är placerad i en geologisk formation under jordytan och som ska ge isolering från biosfären av	
a) kärnavfall,	
b) kärnämne som inte ska användas på nytt, eller	
c) annat radioaktivt avfall.	
	4. kärnteknisk utrustning:
	a) utrustning eller material som särskilt har konstruerats eller ställts i ordning för bearbetning, användning eller framställning av kärnämne, och
	b) utrustning eller material som kan användas för framställning av kärnladdningar,
	5. radiologisk nödsituation: en plötsligt inträffad händelse som
	a) inbegriper en strålkälla,
	b) har medfört eller kan befaras medföra skada, och
	c) kräver omedelbara åtgärder,
	6. geologiskt slutförvar: en anläggning för slutförvaring som är placerad i en geologisk formation under jordytan och som ska ge isolering från biosfären av
	a) kärnavfall,
	b) kärnämne som inte ska användas på nytt, eller
	c) annat radioaktivt avfall*,*
	7. provdrift: idrifttagning av en anläggning genom att kärnämne eller kärnavfall tillförs anläggningen och nödvändig funktionsprovning och andra tester genomförs inför övergång till rutinmässig drift,
	8. rutinmässig drift: drift av den verksamhet som en anläggning är avsedd för, och
	9. avveckling: nedmontering och rivning av en anläggning samt omhändertagande av det kärnämne och det kärnavfall som finns på anläggningsplatsen efter att rutinmässig drift har upphört och inte kommer att återupptas.

3 b §
För en kärnteknisk anläggning ska visas att förläggningsplatsen har de förutsättningar som krävs med hänsyn till verksamhetens syfte, naturliga och demografiska förhållanden samt andra omständigheter som kan påverka säkerheten och strålskyddet.

Principbeslut som förutsättning för tillstånd

5 b §
Om den ansökta verksamheten omfattas av lagen (20XX:YY) om principbeslut för vissa verksamheter, ska regeringen ha fattat ett principbeslut innan beslut om tillstånd enligt 5 § får meddelas.

Förberedande dialog och förhandsbesked

5 c §
Den som planerar att ansöka om tillstånd enligt 5 § för uppförande, innehav eller drift av en kärnteknisk anläggning, får hos den myndighet som regeringen bestämmer begära en förberedande dialog.

Den myndighet som regeringen bestämmer får begränsa omfattningen av dialogen utifrån vad som är ändamålsenligt i det enskilda fallet.

5 d §
Den som planerar för en ny kärnteknisk anläggning får hos den myndighet som regeringen bestämmer ansöka om förhandsbesked om förutsättningarna att uppfylla tillämpliga krav som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och villkor och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa.

Ett förhandsbesked får avse frågor om

1. förläggningsplatsens förutsättningar,

2. anläggningens konstruktion, eller

3. administrativa och personella resurser för uppförande eller drift av anläggningen.

Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att begränsa vilka kärntekniska anläggningar som det ska vara möjligt att ansöka om förhandsbesked för.

5 e §

Ett förhandsbesked som innebär att det finns förutsättningar att uppfylla tillämpliga krav enligt 5 d § första stycket är bindande vid en kommande prövning av tillstånd enligt 5 § om ansökan görs inom fem år från den dag då förhandsbeskedet vann laga kraft.

Förhandsbeskedet får förenas med villkor.

5 f §

Ett förhandsbesked är inte bindande i en prövning enligt 5 § e om

1. en författningsändring påverkar den fråga som beskedet avser,

2. de förutsättningar som låg till grund för beskedet har ändrats i väsentlig mån,

3. nya ställningstaganden blir nödvändiga med hänsyn till säkerhet och strålskydd vid den fullständiga prövningen av tillståndsfrågan, eller

4. förhandsbeskedet har lämnats på grund av oriktiga eller vilseledande uppgifter och dessa har haft betydelse för ärendets avgörande.

5 g §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om innehållet i och utformningen av en ansökan om förhandsbesked samt vilken information som ska framgå av ett förhandsbesked enligt denna lag.

5 *b* §	5 *h* §
Vid prövning av ärenden enligt denna lag ska 2 kap. och 5 kap. 3–5 §§ miljöbalken tillämpas.	Vid prövning av ärenden enligt denna lag ska 2 kap. och 5 kap. 3–5 §§ miljöbalken tillämpas *om inte prövningen avser en fråga om tillstånd som också prövas enligt miljöbalken*.

Ett tillstånd enligt denna lag får inte avse transporter av använt kärnbränsle eller kärnavfall till platser eller länder som anges i 6 kap. 14 § strålskyddslagen (2018:396).

Ett tillstånd enligt 5 a § första stycket 1 får ges endast om det finns synnerliga skäl och genomförandet av det program som avses i 12 § inte försvåras. Ett tillstånd enligt 5 a § första stycket 2 får ges endast om det mellan Sverige och det andra landet finns ett avtal om slutförvaring och fördelarna med slutförvaring i det andra landet från kärnsäkerhetssynpunkt tydligt överväger fördelarna med slutförvaring i Sverige.

5 *c* §	5 *i* §
För en kärnteknisk anläggning som ska prövas för ett tillstånd att uppföra, inneha eller driva en sådan anläggning ska 1. bestämmelserna om planer och planeringsunderlag i 3 kap. 11 och 12 §§ och 5 kap. 18 § miljöbalken tillämpas, 2. frågan om verksamheten eller åtgärden kan antas medföra en betydande miljöpåverkan avgöras i ett särskilt beslut enligt 6 kap. 26 och 27 §§ miljöbalken efter att en undersökning enligt 6 kap. 23–25 §§ har gjorts, om annat inte följer av undantagen i 6 kap. 23 § andra stycket, 3. en specifik miljöbedömning göras, information lämnas och samordning ske enligt 6 kap. 28–46 §§ miljöbalken, om en betydande miljöpåverkan kan antas, och 4. en liten miljökonsekvensbeskrivning tas fram enligt 6 kap. 47 § miljöbalken, om länsstyrelsen beslutar att en betydande miljöpåverkan inte kan antas.	*Första stycket gäller inte om verksamheten också prövas enligt miljöbalken.*

5 *e* §	*5 k §*
Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att 6 kap. miljöbalken ska tillämpas även i andra ärenden om tillstånd enligt denna lag än sådana som avses i 5 *c* §.	Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om att 6 kap. miljöbalken ska tillämpas även i andra ärenden om tillstånd enligt denna lag än sådana som avses i 5 *i* § *om verksamheten inte också ska prövas enligt miljöbalken*.

5 l §
Om en ansökan som tas upp till prövning avser en verksamhet som också kräver tillstånd enligt miljöbalken, ska en kungörelse utfärdas och tillgängliggöras på en lämplig webbplats, samt i en ortstidning eller på annat sätt så att den som kan beröras av verksamheten bereds tillfälle att yttra sig.

Kungörelsen ska innehålla

1. en kortfattad redogörelse för ansökan, och

2. sista tidpunkt för att inkomma med skriftliga synpunkter på ansökan.

5 *f* §
Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om innehållet i och utformningen av en ansökan om tillstånd enligt denna lag.

5 *m* §
Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddelar närmare föreskrifter om innehållet i och utformningen av en ansökan om tillstånd *och överföring av tillstånd* enligt denna lag.

Tillstånd till uppförande av en kärnteknisk anläggning

5 *n* §
Ett tillstånd som omfattar uppförande av en kärnteknisk anläggning ger rätt att utan ytterligare godkännande enligt denna lag påbörja uppförandet av anläggningen.

Stegvist godkännande

5 o §
Den myndighet som regeringen bestämmer ska pröva att de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och villkor och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa är uppfyllda innan en tillståndshavare för en kärnteknisk anläggning får inleda

1. provdrift,

2. rutinmässig drift, eller

3. avveckling.

En ansökan om godkännande lämnas till den myndighet som

regeringen bestämmer som, efter prövning av att förutsättningarna för att inleda ett nytt moment enligt första stycket 1–3 är uppfyllda, får godkänna att ett sådant moment inleds.

5 p §
Innan godkännande att inleda avveckling enligt 5 o § får meddelas, ska kungörelse ske enligt 5 l §.

5 q §
Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. de krav som ska vara uppfyllda för att ett godkännande enligt 5 o § ska kunna ges,

2. innehållet i och utformningen av en ansökan om godkännande.

13 §

Den som har tillstånd till kärnteknisk verksamhet ska

1. svara för kostnaderna för de åtgärder som avses i 10–12 §§, och

2. *ha* en organisation för verksamheten med ekonomiska, administrativa och personella resurser som är tillräckliga för att kunna fullgöra

a) de åtgärder som avses i 10–12 §§,

b) åtgärder som följer av villkor som har beslutats eller föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag,

c) skyddsåtgärder i händelse av driftstörningar eller haverier i anläggningen, och

2. *se till att det finns* en organisation för verksamheten med ekonomiska, administrativa och personella resurser som är tillräckliga för att kunna fullgöra

a) de åtgärder som avses i 10–12 §§,

b) åtgärder som följer av villkor som har beslutats eller föreskrifter som har meddelats med stöd av denna lag,

c) skyddsåtgärder i händelse av driftstörningar eller haverier i anläggningen, och

3. i fråga om entreprenörer som vidtar åtgärder på uppdrag av tillståndshavaren, och i fråga om sådana entreprenörers underentreprenörer, säkerställa att de har de personella resurser med lämpliga kvalifikationer och färdigheter som krävs för att tillståndshavaren ska kunna fullgöra sina skyldigheter.

I fråga om skyldighet för tillståndshavare att svara för vissa kostnader som staten har och säkerställa finansieringen av de kostnader som avses i första stycket finns bestämmelser i lagen (2006:647) om finansiering av kärntekniska restprodukter.

14 §

Skyldigheterna enligt 10 § kvarstår till dess att de har fullgjorts, även om

1. ett tillstånd återkallas,

2. ett tillstånds giltighetstid går ut,

3. rätten att driva en kärnkraftsreaktor har upphört att gälla enligt den upphävda lagen (1997:1320) om kärnkraftens avveckling, *eller*

4. en kärnkraftsreaktor är permanent avstängd.

2. ett tillstånds giltighetstid går ut, *eller*

3. rätten att driva en kärnkraftsreaktor har upphört att gälla enligt den upphävda lagen (1997:1320) om kärnkraftens avveckling.

Överföring av tillstånd

14 a §

Ett tillstånd eller en del av ett tillstånd till kärnteknisk verksamhet får efter prövning av den myndigheten som regeringen bestämmer föras över till någon annan.

Ett tillstånd får överföras om den som ansöker om att ta över tillståndet uppfyller de krav som följer av denna lag, strålskyddslagen (2018:396) och villkor och föreskrifter som har meddelats med stöd av dessa.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om innehållet i och utformningen av en ansökan om överföring av tillstånd.

23 §

Beslut av tillsynsmyndigheten enligt denna lag får överklagas hos regeringen genom besvär.

Beslut av tillsynsmyndigheten skall gälla omedelbart, om inte annat bestäms.

Beslut enligt denna lag som har fattats av den myndighet som regeringen bestämmer eller beslut av lokal säkerhetsnämnd om begäran enligt 21 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

24 §

Beslut av en lokal säkerhetsnämnd om begäran enligt 21 § får överklagas hos förvaltningsrätten genom besvär.

Besvärshandlingen tillställs förvaltningsrätten och skall ha kommit in inom tre veckor från den dag

Beslut enligt denna lag som har fattats av den myndighet som regeringen bestämmer ska gälla omedelbart om inte annat bestäms.

klaganden fick del av beslutet. Om handlingen kommit in för sent skall rätten avvisa den. Besvärshandlingen skall dock inte avvisas, om förseningen beror på att nämnden har lämnat klaganden en felaktig underrättelse om hur man klagar. Inte heller skall handlingen avvisas, om den inom besvärstiden har kommit in till nämnden.	
	24 a § *En sådan ideell förening eller annan juridisk person som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får överklaga ett beslut om tillstånd till uppförande, innehav eller drift av kärntekniska anläggningar.*

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

2. Äldre föreskrifter ska gälla för ärenden som har påbörjats före den 1 januari 2026 och ärenden som avser överklagande av beslut i ett sådant ärende till dess ärendet är slutligt avgjort.

Bilaga 2

Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs i fråga om offentlighets- och sekretesslag (2009:400) att 30 kap. 23 § ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*

30 kap.

23 §

Sekretess gäller, i den utsträckning regeringen meddelar föreskrifter om det, i en statlig myndighets verksamhet som består i utredning, planering, prisreglering, tillståndsgivning, tillsyn eller stödverksamhet med avseende på produktion, handel, transportverksamhet eller näringslivet i övrigt

1. för uppgift om en enskilds affärs- eller driftförhållanden, uppfinningar eller forskningsresultat, om det kan antas att den enskilde lider skada om uppgiften röjs, och

2. för uppgift om andra ekonomiska eller personliga förhållanden än som avses i 1 för den som har trätt i affärsförbindelse eller liknande förbindelse med den som är föremål för myndighetens verksamhet.

Sekretess enligt första stycket gäller även i en statlig myndighets verksamhet som består i prövning av förhandsbesked enligt 5 d § lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst tjugo år.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2026.

Förteckning över remissinstanserna

Remissyttranden har lämnats av Affärsverket svenska kraftnät, Askersunds kommun, Barsebäck Kraft AB, Blykalla, Bodens kommun, Chalmers tekniska högskola AB, Domstolsverket, E.ON Sverige AB, Ekonomistyrningsverket, Energiföretagen Sverige – Swedenergy AB, Energimarknadsinspektionen, Forsmarks Kraftgrupp AB, Fortum Sverige AB, Försvarsmakten, Förvaltningsrätten i Stockholm, GE Hitachi Nuclear Energy, Grästorps kommun, Havs- och vattenmyndigheten, Inspektionen för strategiska produkter, Journalistförbundet, Kammarkollegiet, Kammarrätten i Stockholm, Klippans kommun, Kungliga Tekniska Högskolan, Kungsbacka kommun, Kärnfull Next AB, Kärnkraftskommunernas samarbetsorgan, Kärnkraftssamordnaren, Kävlinge kommun, Lokala säkerhetsnämnden Forsmark, Lokala Säkerhetsnämnden Oskarshamn, Lokala säkerhetsnämnden Ringhals, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Mariestads kommun, Motala kommun, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Naturvårdsverket, Nordic Nuclear Energy AB, Norrköpings kommun, Nyköpings kommun, OKG AB, Oskarshamns kommun, Riksgäldskontoret, Ringhals AB, Skellefteå kommun, Skurups kommun, Statens energimyndighet, Statskontoret, Strålsäkerhetsmyndigheten, Svalövs kommun, Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen), Svemin, Svensk kärnbränslehantering AB (SKB), Svenska naturskyddsföreningen, Svenskt näringsliv, Sveriges geologiska undersökningar, Sveriges kommuner och regioner (SKR), Sydkraft Nuclear Power AB, Säkerhetspolisen, Tidningsutgivarna, Trelleborgs kommun, Uddevalla kommun, Uniper Sverige AB, Uppsala Universitet, Varbergs kommun, Vattenfall AB, Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Westinghouse Electric Sweden AB, Åstorps kommun och Östhammars kommun.

Följande remissinstanser har antingen inte svarat på remissen eller angett att de avstår från att yttra sig: Energiforsk, Eskilstuna kommun, Karlshamns kommun, Kristinehamns kommun, Ljusdals kommun, Luleå kommun, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Riksrevisionen, RISE Research Institutes of Sweden AB, Rolls-Royce SMR, Ronneby kommun, Sjöbo kommun, Stenungssunds kommun, Studsvik Nuclear AB, Svenljunga kommun, Valdemarsviks kommun, Västerviks kommun, Ystads kommun, Årjängs kommun, Älvdalens kommun och Örkelljunga kommun.

Därutöver har yttranden inkommit från Miljörörelsens Kärnavfallssekretariat, Miljövänner för kärnkraft och Sveriges kärntekniska sällskap.

Promemorian En ändamålsenlig tillståndsprövning av kärntekniska anläggningar

Förslag

Kärnkraftsprövningsutredningens förslag (SOU 2025:7) till ny lag om principbeslut för kärntekniska anläggningar har omarbetats med anledning av inkomna remissynpunkter. Omarbetningen syftar till att förtydliga utredningens förslag när det gäller hur prövningen ska gå till och hur den ska förhålla sig till andra regelverk. Ambitionen är att göra prövningen mer flexibel, så att de aktörer som efterfrågar ett tidigare ställningstagande från regeringen har möjlighet att få det. Nedan följer en sammanfattning av det omarbetade förslaget. I avsnitt 2 finns en författningskommentar där också författningsförslagen framgår.

Lag om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar

En ny lag om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar ska införas (med undantag för mindre anläggningar, t.ex. markförvar för lågaktivt kärnavfall). Regeringen får, efter en ansökan om godkännande, godkänna en kärnteknisk anläggning under vissa förutsättningar. Ett godkännande enligt den nya lagen ersätter regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken. För att anläggningen ska kunna uppföras och drivas krävs det även ett tillstånd enligt miljöbalken och ett tillstånd enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet (kärntekniklagen). Det ska vara frivilligt att ansöka om ett godkännande enligt den nya lagen. Den som avser att uppföra en kärnteknisk anläggning ska kunna välja att i stället låta prövningen ske på samma sätt som enligt nu gällande prövningsprocess, dvs. genom att regeringen i ett senare skede i tillståndsprövningen prövar anläggningens tillåtlighet enligt 17 kap. miljöbalken.

En ansökan om regeringens godkännande

En ansökan om regeringens godkännande ska innehålla de uppgifter som krävs för regeringens prövning i fråga om den planerade kärntekniska anläggningen. Utöver uppgifter om anläggningen krävs uppgifter om det område där anläggningen ska uppföras och det område runt anläggningen dit allmänheten inte ska ha tillträde och det område runt anläggningen, utanför det område dit allmänheten inte har tillträde, där mark- och vattenområden endast ska få tas i anspråk om det inte försvårar uppförande och drift av de kärntekniska anläggningarna. Vidare krävs uppgifter om de verksamheter eller åtgärder som behövs för att anläggningen ska kunna uppföras och drivas och vilka beredskapszoner och brådskande skyddsåtgärder som behövs för att anläggningen ska kunna uppföras och drivas och det eller de områden där dessa ska bedrivas eller vidtas. Det behövs uppgifter om sökanden och de leverantörer, entreprenörer eller andra

tredje parter som sökanden avser att använda sig av för uppförande och drift av anläggningen samt dessa aktörers ägarförhållanden. Det krävs också uppgifter om vilka beredskapszoner och brådskande skyddsåtgärder som kan behövas för anläggningen. I fråga om en planerad kärnteknisk anläggning som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar, och som hanterar kärnämne eller ger upphov till kärnavfall, ska ansökan även innehålla uppgifter om hur sökanden avser att omhänderta kärnämnet och kärnavfallet.

Regeringen får anta en plan för kärntekniska anläggningar

I samband med handläggningen av en ansökan om godkännande får regeringen anta en plan för kärntekniska anläggningar. Genom planen prövas om det är förenligt med miljöbalkens hushållningsbestämmelser (3 och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken) samt enskilda intressen att uppföra en viss typ av kärnteknisk anläggning på ett visst område. I planen ska anges vilka kärntekniska anläggningar som får uppföras och inom vilket område som dessa får lokaliseras, ett område runt respektive kärnteknisk anläggning dit allmänheten inte har tillträde, ett område utanför det bevakade område dit allmänheten inte har tillträde där mark- och vattenområden endast får tas i anspråk om det inte försvårar uppförande och drift av de kärntekniska anläggningarna och ett eller flera områden där verksamheter eller åtgärder kommer att behöva bedrivas eller vidtas för att de kärntekniska anläggningarna ska kunna uppföras och drivas.

Ett beslut att anta en plan är inte riktat mot en viss verksamhetsutövare utan gäller mot alla. Berörda sakägare ska ha rätt att yttra sig innan ett beslut om att anta en plan fattas. Giltighetstiden för en plan ska inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år. Ett planbeslut ska kunna rättsprövas enligt lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut.

Regeringens bedömning av om det är förenligt med 3 kap. och 4 kap. miljöbalken och enskilda intressen att uppföra och driva sådana anläggningar som en ansökan om godkännande avser samt bedriva verksamheter och vidta åtgärder som behövs för anläggningarna, är inte bindande vid en kommuns planarbete eller vid prövning i ärenden om lov eller förhandsbesked enligt plan- och bygglagen (2010:900).

En strategisk miljöbedömning ska göras

Ett beslut om att anta en plan ska föregås av en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken. Regeringen får bestämma att en myndighet eller kommun ska genomföra delar av den strategiska miljöbedömningen. Samråd om anläggningens lokalisering och utformning i detalj behöver inte genomföras om planen enbart gäller åtgärder som redan har prövats genom en detaljplan, utredningen i detaljplaneärendet är aktuell och tillräcklig och samråd har skett. Den miljökonsekvensbeskrivning som ska upprättas i den strategiska miljöbedömningen behöver inte upprättas om planen enbart gäller åtgärder som redan har prövats enligt plan- och bygglagen och miljökonsekvensbeskrivningen i detaljplaneärendet är aktuell och tillräcklig.

Kommunens tillstyrkande är en förutsättning för att en anläggning ska få godkännas eller en plan ska få antas

Tillstyrkande från den eller de kommuner som ligger inom de områden som ska omfattas av planen ska krävas för att regeringen ska kunna godkänna en kärnteknisk anläggning, anta en plan för kärntekniska anläggningar eller ändra en sådan plan. Kommunen ska tillstyrka ansökan eller förslaget till plan.

Regeringens godkännande av en kärnteknisk anläggning

Om det finns en giltig plan för kärntekniska anläggningar i fråga om en viss plats, ska regeringen få godkänna att en viss kärnteknisk anläggning uppförs och drivs på platsen. Regeringen ska bedöma om anläggningen är berättigad på grund av att fördelarna med den typ av anläggning som ansökan avser överväger de nackdelar som den kan medföra utifrån ett strålskyddsperspektiv, om det finns hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet och om det föreligger några hinder för anläggningen på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv. Om ansökan avser en anläggning som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar, och som hanterar kärnämne eller ger upphov till kärnavfall, ska bedömningen även innefatta om det finns en godtagbar metod för att omhänderta kärnämnet eller kärnavfallet.

Innan regeringen beslutar om godkännande ska berörda myndigheter och kommuner få tillfälle att yttra sig.

Ett godkännande kan återkallas eller förfalla

Regeringen får, fram till dess att prövningarna enligt kärntekniklagen och miljöbalken för den kärntekniska anläggningen i fråga är slutligt avgjorda, återkalla ett godkännande av en kärnteknisk anläggning om det framkommer nya uppgifter som innebär hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet. Om det vid tillståndsprövningen av en kärnteknisk anläggning enligt kärntekniklagen eller miljöbalken framkommer uppgifter som kan ha inverkan på regeringens bedömning av om en kärnteknisk anläggning kan anses lämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet, ska den som ansvarar för prövningen enligt dessa lagar omgående underrätta regeringen för att ge regeringen möjlighet att göra en förnyad prövning av om det finns hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet.

Ett godkännande förfaller om det inte längre finns en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som avses i godkännandet, om inte ett tillstånd enligt miljöbalken har meddelats för anläggningen i fråga.

Ändringar i miljöbalken

Begränsningar av ianspråktagandet av mark

Inom ett område som omfattas av en plan för kärntekniska anläggningar enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar

får nya mark- eller vattenområden endast tas i anspråk för sådana verksamheter eller åtgärder som omfattas av planen för kärntekniska anläggningar. Dock får en verksamhet bedrivas eller åtgärd vidtas inom det område som omfattas av planen, om det kan göras utan att genomförandet av planen försvåras.

En ansökan om prövning av en kärnteknisk anläggning får i vissa fall inte tas upp

En ansökan får inte tas upp till prövning om den avser en kärnteknisk anläggning som omfattas av ett pågående ärende om godkännande enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

Regeringens tillåtlighetsprövning

I 17 kap. 1 § föreslås en ändring som innebär att regeringens tillåtlighetsprövning inte ska omfatta en anläggning där aktiviteten hos den totala mängden kärnavfall i anläggningen inte vid någon tidpunkt överstiger 10 terabecquerel, varav högst 10 gigabecquerel utgörs av alfaaktiva ämnen, eller en anläggning som omfattas av ett godkännande enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

I 17 kap. miljöbalken föreslås en ny bestämmelse som anger att regeringen endast får tillåta en kärnteknisk anläggning om fördelarna med den typ av anläggning som avses i ansökan överväger de nackdelar som den kan medföra utifrån ett strålskyddsperspektiv och det inte finns hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet.

I 21 kap. föreslås att mark- och miljödomstolen ska ge regeringen tillfälle att göra en förnyad prövning i fråga om Sveriges säkerhet om det efter att regeringen har prövat tillåtligheten framkommer nya uppgifter som kan påverka detta.

När tillstånd förfaller

I 24 kap. föreslås en ny bestämmelse som innebär att ett tillstånd till en kärnteknisk anläggning ska förfalla om regeringen återkallar sitt godkännande för anläggningen enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

Övriga ändringar

Det föreslås att Strålsäkerhetsmyndighetens beslut enligt kärntekniklagen ska överklagas till mark- och miljödomstol. I lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar görs ändringar som innebär att de särskilda ledamöterna i mål eller ärenden enligt kärntekniklagen ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde. I lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut föreslås ett tillägg som gör det möjligt för miljöorganisationer att klaga på

regeringens beslut om plan för kärntekniska anläggningar, för att uppfylla internationella krav.

Författningskommentar

Förslag till lag om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar

Lagens innehåll

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar i vissa fall och om en plan för kärntekniska anläggningar som en förutsättning för ett sådant godkännande.

I paragrafen anges vad regeringen kan komma att pröva enligt denna lag.

I paragrafen introduceras uttrycken regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar och plan för kärntekniska anläggningar. Av 8 § framgår att regeringen får pröva en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning endast om det finns en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar anläggningen. I 21 § anges vad regeringen prövar i sitt godkännande av kärntekniska anläggningar.

Ord och uttryck

2 § I denna lag avses med kärnavfall, kärnteknisk anläggning och kärnämne detsamma som i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

I paragrafen förklaras vad som avses med vissa ord och uttryck i lagen.

Av 2 § lagen (1984:3) om kärntekniska anläggningar framgår vad som avses med kärnavfall, kärnteknisk anläggning och kärnämne.

Med kärnavfall avses bl.a. använt kärnbränsle som har placerats i slutförvar och radioaktiva delar av en kärnteknisk anläggning som avvecklas.

Med kärnteknisk anläggning avses bl.a. kärnkraftsreaktorer, forskningsreaktorer eller anläggningar för hantering, bearbetning, lagring eller slutförvaring av kärnavfall.

Med kärnämne avses uran, plutonium eller något annat ämne som används eller kan användas för utvinning av kärnenergi eller en förening som ett sådant ämne ingår i. Även torium eller ett annat ämne som är avsett att omvandlas till kärnbränsle, eller en förening som ett sådant ämne ingår i, är ett kärnämne. Använt kärnbränsle som inte har placerats i slutförvar är också kärnämne.

Ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning

3 § Den som avser att uppföra och driva en ny kärnteknisk anläggning får ansöka om regeringens godkännande av anläggningen.

Första stycket gäller inte

1. för kärntekniska anläggningar där aktiviteten hos den totala mängden kärnavfall i anläggningen inte vid någon tidpunkt överstiger 10 terabecquerel, varav högst 10 gigabecquerel utgörs av alfaaktiva ämnen, eller

2. om det för samma anläggning pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken eller om anläggningen omfattas av ett tillstånd enligt miljöbalken eller lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

I paragrafen regleras när det är möjligt att ansöka om ett godkännande av en kärnteknisk anläggning.

Av *första stycket* framgår att det är frivilligt att ansöka om regeringens godkännande. En ansökan får endast göras för en ny kärnteknisk anläggning och inte vid ändringar av befintliga anläggningar. Den som har ett godkännande kommer att behöva ansöka om tillstånd enligt miljöbalken, men enligt 17 kap. 1 § 1 b miljöbalken ingår då inte regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken. Den som ska uppföra en kärnteknisk anläggning kan välja att i stället för en prövning enligt förevarande lag ansöka om tillstånd enligt miljöbalken där regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. ingår.

I *andra stycket* undantas vissa anläggningar från lagens tillämpningsområde.

Enligt *första punkten* undantas anläggningar där aktiviteten hos den totala mängden kärnavfall i anläggningen understiger vissa gränsvärden. Det kan exempelvis röra sig om ett markförvar för lågaktivt kärnavfall. Med alfaaktiva ämnen avses sådana tunga radioaktiva ämnen, exempelvis radon, uran och plutonium, som när de sönderfaller genererar en form av joniserande strålning som benämns alfastrålning.

Av *andra punkten* framgår att den som har en pågående prövning enligt miljöbalken eller har ett tillstånd enligt miljöbalken för samma anläggning som avses i ansökan om godkännande, är förhindrad att få den planerade anläggningen prövad enligt denna lag. Då sker regeringens prövning i stället genom tillåtlighetsprövningen enligt 17 kap. miljöbalken. Även den situationen att det finns ett tillstånd för anläggningen enligt lagen om kärnteknisk verksamhet innebär att det inte kan ske en prövning enligt förevarande lag. Den som avser att uppföra och driva anläggningen är då i stället hänvisad till tillåtlighetsprövningen enligt miljöbalken.

4 § En ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning ska ges in till regeringen och innehålla de uppgifter som krävs för regeringens prövning enligt 21 § i fråga om

1. den planerade anläggningen,
2. det område där anläggningen ska uppföras och det område runt anläggningen dit allmänheten inte ska ha tillträde,
3. det område runt anläggningen, utanför det område dit allmänheten inte har tillträde, där mark- och vattenområden endast ska få tas i anspråk om det inte försvårar uppförande och drift av de kärntekniska anläggningarna,
4. de verksamheter eller åtgärder som behövs för att anläggningen ska kunna uppföras och drivas och det eller de områden där dessa ska bedrivas eller vidtas,
5. vilka beredskapszoner och brådskande skyddsåtgärder som kan behövas för anläggningen, och
6. sökanden och de leverantörer, entreprenörer eller andra tredje parter som sökanden avser att använda sig av för uppförande och drift av anläggningen samt dessa aktörers ägarförhållanden.

För en kärnteknisk anläggning, som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar, och som hanterar kärnämne eller ger upphov till kärnavfall, ska ansökan även innehålla uppgifter om hur sökanden avser att omhänderta kärnämnet och kärnavfallet.

I paragrafen regleras var en ansökan om godkännande görs och vad den ska innehålla.

En ansökan ska enligt *första stycket första punkten* innehålla uppgifter om den anläggning som sökanden avser att uppföra och driva. För en kärnkraftsreaktor innebär detta en uppskattning av reaktorns termiska effekt och en övergripande beskrivning av reaktorns konstruktion. Om sökanden har bestämt reaktormodell så bör det framgå av ansökan. Om ansökan avser en anläggning för mellanlagring eller slutförvaring av använt kärnbränsle eller kärnavfall, omfattar kravet att uppgifter ska lämnas om den metod som är tänkt att användas. Uppgifterna har betydelse för regeringens prövning av om den typ av anläggning som avses i ansökan är berättigad på grund av att fördelarna överväger de nackdelar som anläggningen kan medföra utifrån ett strålskyddsperspektiv.

Enligt *andra punkten* ska ansökan också innehålla uppgifter om det område där anläggningen ska uppföras och det område runt anläggningen som allmänheten inte har tillträde till. Sökanden ska lämna in ritningar eller kartor som visar gränserna för dessa områden.

En ansökan kommer sannolikt att endast avse en plats. När det t.ex. gäller sammanhängande system för omhändertagandet av använt kärnbränsle eller kärnavfall kan det dock vara fråga om anläggningar på flera platser. I sådana fall är de olika anläggningarna och metoderna så beroende av varandra att den totala funktionaliteten och säkerheten inte kan bedömas enbart genom att de olika anläggningarna betraktas var för sig.

En ansökan för en plats kan omfatta en eller flera kärntekniska anläggningar, om det finns funktionella samband mellan anläggningarna. En aktör kan t.ex. vilja uppföra flera kärnkraftsreaktorer inom samma område. Det finns inte heller något som hindrar att sökanden lämnar in flera ansökningar för olika platser.

Ansökan ska enligt *tredje punkten* innehålla uppgifter om det område, utanför det utanför det område dit allmänheten inte har tillträde, där mark- och vattenområden endast ska få tas i anspråk om det inte försvårar uppförandet och bedrivandet av de kärntekniska anläggningarna.

Enligt *fjärde punkten* ska ansökan innehålla uppgifter om de verksamheter eller åtgärder som behövs för att anläggningen ska kunna uppföras och drivas och det eller de områden där dessa ska bedrivas eller vidtas. Sökandens uppgifter om dessa åtgärder ska vara på en övergripande nivå. De avser exempelvis behovet av att bygga ut el- eller vägnät i anslutning till anläggningen. Uppgifter om elnät kan avse behovet av ställverk, teknisk infrastruktur och transformatorstationer eller anslutningar till elnät och transportinfrastruktur. Uppgifter om vägnätet kan avse både nya vägar och utbyggnad av befintliga vägar. Om kärnbränsle eller kärnavfall ska fraktas med sjötransport, krävs en hamnanläggning för ändamålet. Om transport ska ske på land, krävs vägar eller järnvägar som är anpassade för denna typ av transporter. Med åtgärder som behövs avses i detta sammanhang inte åtgärder av säkerhets- eller strålskyddskarakär, exempelvis fysiskt skydd eller beredskap.

Uppgifterna enligt 2–4 har betydelse för regeringens prövning av om det finns hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet, baserat på den påverkan som anläggningen har på det

område där anläggningen ska uppföras och på det område som ligger i anslutning till anläggningen.

Femte punkten avser vilken beredskap som kan komma att behövas för anläggningen. För att regeringen ska kunna ta ställning till om platsen är lämplig ur ett beredskapsperspektiv krävs uppgifter om det för anläggningen kan behövas inre och yttre beredskapszoner. Det krävs ingen exakt utformning av zonerna, utan endast en uppskattning av zonernas maximala utsträckning. Ansökan behöver även innehålla uppgifter om vilka brådskande skyddsåtgärder som kan behöva förberedas inom respektive zon. Tillsammans med uppgifter om brådskande skyddsåtgärder behövs även en kartläggning av vilka omständigheter som kan påverka möjligheterna att genomföra dessa åtgärder. Det kan t.ex. avse vilka bostäder och verksamheter (sjukhus, industrier, djurhållande verksamhet m.m.) som finns inom zonerna, zonernas geografiska förhållanden (berg, floder, öar etc.) och tillgänglig infrastruktur. Beredskapszonerna kan avse ett större område än det område runt anläggningen som allmänheten inte har tillträde till. Uttrycket beredskapszon används i förordningen (2003:789) om skydd mot olyckor.

Uppgifter enligt *sjätte punkten* avser namn, juridisk form, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer, verksamhet och säte eller hemvist för sökanden, leverantörer, entreprenörer eller andra tredje parter som den sökande avser att använda sig av. Dessutom ska dessa aktörers ägarförhållanden beskrivas. Uppgifterna har betydelse för regeringens prövning av om det finns några hinder, i fråga om den sökande och de leverantörer, entreprenörer eller andra tredje parter som sökanden avser att använda sig av, med hänsyn till Sveriges säkerhet.

I 22 § finns en skyldighet att lämna uppgifter om ändrade ägarförhållanden.

Andra stycket blir endast tillämpligt för en kärnteknisk anläggning, som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar, och som hanterar kärnämne eller ger upphov till kärnavfall. Ansökan ska då innehålla uppgifter om hur kärnämnet eller kärnavfallet från den kärntekniska anläggningen ska omhändertas. Detta innefattar moment som exempelvis hantering, lagring, transport och slutförvar. Ansökan som inte avser ett slutförvar behöver inte innehålla uppgifter om den anläggning eller plats där avfallet slutligen ska placeras eller vilken aktör som kommer att vara ansvarig för omhändertagandet.

5 § När en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning har kommit in ska Regeringskansliet underrätta

1. Strålsäkerhetsmyndigheten,
2. den eller de mark- och miljödomstolar inom vars domsområden det är tänkt att den kärntekniska anläggningen ska uppföras, och
3. den eller de kommuner som berörs av ansökan.

I paragrafen regleras Regeringskansliets skyldighet att underrätta Strålsäkerhetsmyndigheten, berörda mark- och miljödomstolar och kommuner när en ansökan kommit in.

Regeringskansliet ska, när en ansökan om godkännande kommit in, underrätta Strålsäkerhetsmyndigheten, den eller de mark- och miljödomstolar inom vars domsområde den kärntekniska anläggningen är tänkt att

uppföras och den eller de kommuner som berörs av ansökan. De kommuner som berörs av ansökan är de som ligger inom de områden som avses i 4 § 2–5.

Av 16 kap. 11 a § miljöbalken framgår att en tillståndsprövning enligt miljöbalken inte kan ske så länge det finns ett pågående ärende enligt denna lag.

6 § Den sökande får föreläggas att avhjälpa en brist i ansökan, om bristen medför att ansökan inte kan läggas till grund för en prövning i sak. I föreläggandet ska det anges att följden av att ett föreläggande inte följs kan bli att ansökan inte tas upp till prövning.

I paragrafen regleras vilka åtgärder som kan vidtas om en ansökan är ofullständig.

Ett föreläggande får meddelas endast om ansökan är så bristfällig att den inte kan läggas till grund för en prövning i sak. Om ansökan efter föreläggande fortfarande är bristfällig, får ansökan avvisas. Enligt 7 § kan regeringen också välja att avstå från att pröva en ansökan.

7 § Regeringen får avstå från att pröva en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning.

Av paragrafen framgår att regeringen får avstå från att pröva en ansökan om godkännande enligt denna lag.

Regeringen har möjlighet att avstå från att pröva en ansökan om godkännande i det enskilda fallet. Det är upp till regeringen att avgöra om den ska ta upp en ansökan till prövning eller inte. Ett skäl för regeringen att avstå från att pröva en ansökan kan vara om en aktör kan antas sakna avsikt att uppföra och driva den kärntekniska anläggningen. Så kan till exempel vara fallet när en aktör lämnar in flera ansökningar samtidigt. Det finns dock inget hinder för regeringen att ta upp flera ansökningar från samma aktör till prövning. Det skulle kunna bli aktuellt om det är troligt att den sökande har för avsikt att uppföra och driva kärntekniska anläggningar på flera platser.

Om regeringen väljer att avstå från att pröva en aktörs ansökan, får aktören i stället ansöka om tillstånd enligt miljöbalken, där regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. kommer att ingå.

8 § Regeringen får pröva en ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning endast om det finns en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar anläggningen.

Av paragrafen framgår att det krävs en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar anläggningen för att regeringen ska få pröva en ansökan om godkännande.

En plan för kärntekniska anläggningar kan endast antas under handläggningen av ett ärende om godkännande, se 9 §. En plan kan ha antagits i ett tidigare ärende om godkännande av en kärnteknisk anläggning. Om en sådan plan omfattar en anläggning som avses i en senare ansökan om godkännande ska någon ny plan inte antas. För att en plan för kärntekniska anläggningar ska omfatta en anläggning krävs att anläggningen ligger

inom det område och är en sådan anläggning som ryms inom planen, se 10 §.

En plan för kärntekniska anläggningar

9 § Vid antagandet av en plan för kärntekniska anläggningar ska regeringen pröva om det är förenligt med 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken samt enskilda intressen att uppföra och driva sådana kärntekniska anläggningar som ansökan om godkännande avser och bedriva verksamheter och vidta åtgärder som behövs för att anläggningarna ska kunna uppföras och drivas på det område som ska omfattas av planen.

En plan för kärntekniska anläggningar får endast antas om det finns en ansökan i ett pågående ärende om godkännande av en kärnteknisk anläggning, som kommer att omfattas av planen.

Regeringen får besluta att en plan inte ska antas.

I paragrafen finns bestämmelser om förutsättningarna för att anta en plan för kärntekniska anläggningar.

Av *första stycket* följer att en förutsättning för att anta planen är att det är förenligt med bestämmelserna i 3 kap. miljöbalken om för vilket ändamål ett mark- eller vattenområde ska användas att uppföra sådana kärntekniska anläggningar som en ansökan avser samt bedriva verksamheter och vidta åtgärder som behövs för att anläggningarna ska kunna uppföras och drivas. Regeringen ska vid en sådan prövning även bedöma om uppförande och drift av sådana anläggningar som ansökan avser är förenlig med det särskilda skydd för vissa områden som regleras i 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken. Motsvarande bedömning ska göras för de verksamheter och åtgärder som behövs för att anläggningarna ska kunna uppföras och drivas. Regeringens prövning syftar till att mark- och vattenområden ska användas för det eller de ändamål för vilka områdena är mest lämpade. I 14 § anges att regeringens bedömning av om det är förenligt med 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken att uppföra och driva sådana anläggningar som en ansökan om godkännande avser och bedriva verksamheter och vidta åtgärder som behövs för anläggningarna, inte är bindande vid en kommuns planarbete eller vid prövning i ärenden om lov eller förhandsbesked enligt plan- och bygglagen. Bedömningen är inte heller bindande i prövningar enligt miljöbalken.

En annan förutsättning för att anta planen är att det är förenligt med enskilda intressen att uppföra sådana kärntekniska anläggningar som en ansökan avser samt att bedriva verksamheter och vidta åtgärder som behövs för att anläggningarna ska kunna uppföras och drivas. De enskilda som är berörda och vars intressen ska beaktas kommer i första hand att vara sakägare. Vid bedömningen av vad som är förenligt med enskilda intressen ska proportionalitetsprincipen beaktas. Principen innebär ett krav på att det alltid ska finnas en rimlig balans mellan nyttan av ett beslut i en fråga och de konsekvenser som beslutet får för enskilda intressen.

Planen ska avse sådana kärntekniska anläggningar som ansökan avser. Det innebär att planen avser en viss typ av kärntekniska anläggningar, t.ex. kärnkraftsreaktorer, anläggningar för framställning av kärnbränsle eller anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle.

Planen för kärntekniska anläggningar gäller för ett visst område och en viss typ av kärntekniska anläggningar, se 10 §. Den gäller inte i för-

hållande till en viss aktör, utan för var och en som ansöker om att få uppföra en kärnteknisk anläggning på den platsen enligt denna lag.

Av *andra stycket* framgår att regeringen endast får anta en plan för kärntekniska anläggningar om det finns en ansökan i ett pågående ärende om godkännande av en kärnteknisk anläggning som kommer att omfattas av planen.

Av *tredje stycket* framgår att regeringen kan besluta om att en plan inte ska antas. Detta kan göras både om regeringen bedömer att det inte är förenligt med bestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken att anta planen eller om regeringen av något annat skäl väljer att inte anta planen. Regeringen har även möjlighet att avstå från att pröva en ansökan om godkännande enligt 7 §.

Av 8 § framgår att regeringen endast får pröva en ansökan om godkännande om ansökan avser ett område där det finns en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar anläggningen.

10 § I en plan för kärntekniska anläggningar ska det anges

1. vilka kärntekniska anläggningar som får uppföras och inom vilket område som dessa får lokaliseras,
2. ett område runt respektive kärnteknisk anläggning dit allmänheten inte har tillträde,
3. ett område utanför det område dit allmänheten inte har tillträde där mark- och vattenområden endast får tas i anspråk om det inte försvårar uppförande och drift av de kärntekniska anläggningarna, och
4. ett eller flera områden där verksamheter eller åtgärder kommer att behöva bedrivas eller vidtas för att de kärntekniska anläggningarna ska kunna uppföras och drivas.

Av paragrafen framgår vad som ska anges i en plan för kärntekniska anläggningar.

Av *första punkten* framgår att det i planen ska anges vilka kärntekniska anläggningar som får uppföras. Planen får enligt 9 § endast avse sådana anläggningar som omfattas av en ansökan om godkännande av kärntekniska anläggningar. Planen behöver dock inte begränsas till det antal anläggningar som omfattas av ansökan om godkännande. Med vilka kärntekniska anläggningar avses exempelvis kärnkraftsreaktorer med en viss effekt, anläggningar för framställning av kärnbränsle eller anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle. En plan kan innehålla olika slags kärntekniska anläggningar. Det maximala antalet anläggningar som får uppföras ska anges i planen. Av första punkten framgår också att det i planen ska anges inom vilket område som de kärntekniska anläggningarna får lokaliseras. Den exakta lokaliseringen behöver inte anges.

Av *andra punkten* framgår att det i planen ska anges ett område runt respektive kärnteknisk anläggning dit allmänheten inte kommer att ha tillträde.

Av *tredje punkten* framgår att det i planen ska anges ett område utanför det område dit allmänheten inte har tillträde där mark- och vattenområden endast får tas i anspråk om det inte försvårar uppförandet och bedrivandet av de kärntekniska anläggningarna. Bestämmelser om begränsningar att ta i anspråk ett sådant område finns i 4 kap. 11 § miljöbalken. Områdets omfattning påverkas av vilken typ av kärnteknisk anläggning det är och

vilka brådskande skyddsåtgärder och skydd mot antagonistiska hot som kan behöva vidtas.

Av *fjärde punkten* framgår att det i planen ska anges ett eller flera områden där verksamheter eller åtgärder kommer att behöva bedrivas eller vidtas för att de kärntekniska anläggningarna ska kunna uppföras och drivas. Det kan behövas nya verksamheter eller ändring av befintliga verksamheter för att de kärntekniska anläggningarna ska kunna uppföras och drivas. Det kan t.ex. avse hamnar, vägar och ställverk. Det kan även behöva vidtas åtgärder, t.ex. avverkning av skog.

11 § Ett beslut om en plan för kärntekniska anläggningar ska föregås av en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken, om en sådan krävs enligt det kapitlet.

Den strategiska miljöbedömningen ska genomföras av regeringen. Regeringen får dock i det enskilda fallet besluta att delar av bedömningen ska genomföras av en myndighet.

Av paragrafen framgår att en strategisk miljöbedömning ska göras för planen för kärntekniska anläggningar, om det krävs enligt 6 kap. miljöbalken.

Av *första stycket* framgår att bestämmelserna i 6 kap. miljöbalken ska tillämpas. I en strategisk miljöbedömning ingår enligt 6 kap. 9 § miljöbalken att

1. samråda om hur omfattningen av och detaljeringsgraden i en miljökonsekvensbeskrivning ska avgränsas (avgränsningssamråd),
2. ta fram en miljökonsekvensbeskrivning,
3. ge tillfälle till synpunkter på miljökonsekvensbeskrivningen och förslaget till plan, och
4. ta hänsyn till miljökonsekvensbeskrivningen och inkomna synpunkter innan planen antas eller läggs till grund för reglering.

Regeringen kan även besluta att en myndighet ska ta fram ett förslag till plan. Av 6 kap. 5 § miljöbalken framgår att en myndighet som upprättar en plan inte behöver undersöka om genomförandet av planen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan om frågan om betydande miljöpåverkan är avgjord genom föreskrifter som regeringen har meddelat med stöd av 4 § i samma kapitel. Vid framtagandet av en ny plan för kärntekniska anläggningar kommer frågan om betydande miljöpåverkan sannolikt alltid att vara avgjord genom regeringens föreskrifter. Däremot bör en ändring av en befintlig plan enligt 17 § i vissa fall kunna genomföras utan att ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Det kan exempelvis vara fallet vid en mindre inskränkning av det område som planen ska omfatta.

I *andra stycket* finns en bestämmelse om att regeringen i det enskilda fallet får besluta att den strategiska miljöbedömningen ska genomföras av en myndighet. Om denna möjlighet utnyttjas innebär det att vissa åtgärder som krävs enligt 6 kap. miljöbalken kommer att genomföras av en myndighet i stället för av regeringen.

12 § Ett samråd som krävs vid en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken om en plan för kärntekniska anläggningar behöver inte genomföras, om

1. planen för kärntekniska anläggningar enbart gäller åtgärder som också har prövats genom en detaljplan enligt plan- och bygglagen (2010:900),
2. utredningen i detaljplaneärendet är aktuell och tillräcklig för planen för kärntekniska anläggningar, och
3. samråd i detaljplaneärendet har skett med alla dem som ska omfattas av samråd enligt 6 kap. miljöbalken.

Om samrådet i detaljplaneärendet är avslutat och samråd inte har skett med alla som ska omfattas av samråd enligt 6 kap. miljöbalken, är det tillräckligt att samråd sker med dem som inte har omfattats av samrådet i detaljplaneärendet.

I paragrafen regleras en möjlighet till förenkling av samråd, om de kärntekniska anläggningar samt andra verksamheter och åtgärder som ska omfattas av planen har prövats i ett detaljplaneärende.

I *första stycket* anges när samråd som krävs vid en strategisk miljöbedömning inte behöver genomföras. Med samråd som krävs vid en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken avses samråd i frågan om betydande miljöpåverkan (6 §), ett samråd om hur omfattningen av och detaljeringsgraden i en miljökonsekvensbeskrivning ska avgränsas (9 och 10 §§), samråd med andra länder (13 §) och en möjlighet att lämna synpunkter på förslaget och miljökonsekvensbeskrivningen (15 §).

I en punktlista anges förutsättningar som behöver vara uppfyllda för att samråd som krävs vid en strategisk miljöbedömning inte ska behöva genomföras.

I *första punkten* anges att planen för kärntekniska anläggningar enbart ska gälla åtgärder som också har prövats genom en detaljplan enligt plan- och bygglagen. Om planen till någon del avser åtgärder som avviker från detaljplanen är alltså paragrafen inte tillämplig. Detaljplanen kan reglera ett större område än vad planen för kärntekniska anläggningar omfattar.

Av *andra punkten* framgår att utredningen i detaljplaneärendet ska vara aktuell och tillräcklig för planen för kärntekniska anläggningar. Det innebär att utredningen ska uppfylla kraven i 6 kap. miljöbalken.

I *tredje punkten* anges att samråd i detaljplaneärendet ska ha skett med alla dem som ska omfattas av samråd enligt 6 kap. miljöbalken.

Av *andra stycket* framgår att ett samråd kan förenklas, om det finns en detaljplan som omfattar anläggningen och samråd har skett med vissa, men inte alla, som omfattas av samråd enligt 6 kap. miljöbalken. Samrådet behöver då endast omfatta dem som inte deltog i samrådet i detaljplaneärendet.

13 § Det behöver inte upprättas någon miljökonsekvensbeskrivning för planen för kärntekniska anläggningar, om

1. planen för kärntekniska anläggningar enbart gäller åtgärder som också har prövats enligt plan- och bygglagen (2010:900), och
2. miljökonsekvensbeskrivningen i detaljplaneärendet tas in i ärendet för planen för kärntekniska anläggningar och är aktuell och tillräcklig för det ärendet.

Paragrafen innebär att det inte är nödvändigt att upprätta en miljökonsekvensbeskrivning för planen för kärntekniska anläggningar, om det finns en miljökonsekvensbeskrivning i ett detaljplaneärende som kan användas.

Av 11 § följer att det ska upprättas en miljökonsekvensbeskrivning inför antagandet av en plan för kärntekniska anläggningar, eftersom det är en del av en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. 9 § miljöbalken. Paragrafen innebär att det i vissa fall är möjligt att använda en miljökonsekvensbeskrivning i ett ärende om detaljplan.

Av *första punkten* framgår att en förutsättning för att paragrafen ska kunna tillämpas är att planen för kärntekniska anläggningar enbart gäller åtgärder som också har prövats i en detaljplan, se kommentaren till 12 § första stycket 1 om vad som avses med detta.

Enligt *andra punkten* krävs att den miljökonsekvensbeskrivning som har upprättats i detaljplaneärendet tas in i ärendet för planen för kärntekniska anläggningar. Miljökonsekvensbeskrivningen måste också vara aktuell och tillräcklig för att kunna ligga till grund för planen, se kommentaren till 12 § första stycket 2 om vad som avses med detta.

Även om en miljökonsekvensbeskrivning har upprättats i detaljplaneärendet ska den myndighet som är ansvarig för att ta fram miljökonsekvensbeskrivningen enligt denna lag informera allmänheten, myndigheter, kommuner och andra länder, i den utsträckning som följer av 6 kap. miljöbalken.

14 § Regeringens bedömning av om det är förenligt med 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken och enskilda intressen att uppföra och driva sådana anläggningar som en ansökan om godkännande avser samt bedriva verksamheter och vidta åtgärder som behövs för anläggningarna, är inte bindande vid en kommuns planarbete eller vid prövning i ärenden om lov eller förhandsbesked enligt plan- och bygglagen (2010:900).

I paragrafen regleras att en kommun i vissa fallinte är bunden av regeringens bedömning av 3 och 4 kap. miljöbalken och enskilda intressen.

I 9 § anges att regeringen vid antagandet av en plan för kärntekniska anläggningar ska pröva om det är förenligt med 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken samt enskilda intressen att uppföra och driva sådana anläggningar som ansökan om godkännande avser på det område som ska omfattas av planen. Kommunen kan i ett efterföljande planarbete och prövningar i ärenden om lov och förhandsbesked göra en annan bedömning av dessa frågor.

15 § I en plan för kärntekniska anläggningar ska det anges hur länge planen gäller. Tiden får inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år.

Om giltighetstiden löper ut medan det finns pågående tillståndsprövningar enligt miljöbalken för kärntekniska anläggningar som omfattas av planen, ska planen fortsätta att gälla till dess att samtliga prövningar för den eller de anläggningar som planen avser är slutligt avgjorda.

I paragrafen regleras giltighetstiden för planen för kärntekniska anläggningar.

Av *första stycket* framgår att det ska anges en giltighetstid för planen. Tiden får inte vara kortare än fem år och inte längre än femton år. Tiden bör bestämmas så att det finns rimliga möjligheter för den som avser att uppföra och driva en kärnteknisk anläggning att ge in en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken.

I *andra stycket* regleras att giltighetstiden för en plan för kärntekniska anläggningar automatiskt förlängs, om det vid tidpunkten när en plans giltighetstid löper ut pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för en anläggning som omfattas av planen. Om det pågår flera tillståndsprövningar enligt miljöbalken för det område och de anläggningar som planen avser, förlängs giltigheten till dess att samtliga prövningar för den eller de kärntekniska anläggningar som planen omfattar är slutligt avgjorda. Om det kommer in ytterligare ansökningar efter det att planen automatiskt har förlängts, så kommer planen att vara giltig även till dess att dessa ansökningar är slutligt avgjorda. Giltighetstiden förlängs endast om det finns pågående mål om kärntekniska anläggningar som omfattas av planen. En ansökan om tillstånd för andra anläggningar än kärntekniska anläggningar som behövs för bedrivandet av de kärntekniska anläggningarna innebär inte att giltighetstiden förlängs.

Motsatsvis kommer en plan om kärntekniska anläggningar vars giltighetstid automatiskt har förlängts att upphöra att gälla när det inte längre finns någon pågående prövning enligt miljöbalken för det område och de anläggningar som planen avser.

Om det kommer in en ansökan om regeringens godkännande av en kärnteknisk anläggning för ett område som tidigare har omfattats av ett planbeslut men för vilket planen har upphört att gälla, behöver regeringen ta fram en ny plan, om den avser att pröva en ansökan.

16 § Regeringen får besluta att förlänga giltighetstiden för en plan för kärntekniska anläggningar med fem år i taget och sammanlagt maximalt femton år.

Sakägare och berörda kommuner ska få tillfälle att yttra sig innan en plan förlängs.

Av paragrafen framgår att regeringen får besluta att förlänga giltighetstiden för en plan för kärntekniska anläggningar.

Av *första stycket* följer att regeringen på eget initiativ kan besluta att förlänga en plan för kärntekniska anläggningar. Det kan bli aktuellt om det kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som omfattas av en plan kommer att lämnas, men inte inom planens giltighetstid. För att det ska kunna antas att en ansökan kommer att lämnas in bör det krävas mer än endast ett påstående om att detta kommer att göras. Att en aktör har påbörjat ett avgränsningssamråd inom ramen för en specifik miljöbedömning eller om det finns en övergripande beskrivning av den planerade anläggningen, med en trovärdig tidsplan för när denna ska uppföras och tas i drift, kan vara tillräckligt. Giltighetstiden får förlängas genom beslut av regeringen med fem år i taget och sammanlagt maximalt femton år. Utöver detta kan det enligt 15 § andra stycket ske en automatisk förlängning.

Med sakägare i *andra stycket* avses i första hand ägare av fast egendom som påverkas av planbeslutet. Det kan vara ägare av fast egendom som ligger inom det område som planbeslutet avser eller som ligger i direkt anslutning till ett sådant område. Även den som har en annan särskild rätt till egendom som påverkas av ett planbeslutet ska få tillfälle att yttra sig. Servitut, arrende eller annan nyttjanderätt är exempel på en särskild rätt.

Med berörda kommuner avses den kommun eller de kommuner som ligger inom de områden som omfattas av planen.

17 § Regeringen får ändra en plan för kärntekniska anläggningar, om det behövs för att en ansökan, som inkommit efter att planen har antagits, ska kunna godkännas. Ändringar av planen ska vara förenliga med 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken. Planen får dock inte ändras om

1. det pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som omfattas av planen och en ändring skulle innebära att den anläggningen inte omfattas av planen, eller
2. det kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en sådan anläggning som avses i 1 kommer att lämnas in inom planens giltighetstid.

Om en plan ändras utan att en strategisk miljöbedömning krävs enligt 11 §, ska sakägare och berörda kommuner få tillfälle att yttra sig innan planen ändras.

I paragrafen regleras när en plan för kärntekniska anläggningar kan ändras.

Enligt *första stycket* är det en förutsättning för att ändra en plan för kärntekniska anläggningar att det behövs för att en ansökan som inkommit efter att planen antagits enligt denna lag ska kunna godkännas. I vissa fall får dock planen inte ändras.

Enligt *första punkten* får regeringen inte ändra en plan, om det pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som omfattas av planen och en ändring skulle innebära att den anläggningen inte längre omfattas av planen. Med pågående tillståndsprövning avses tiden från det att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken har lämnats till prövningsmyndigheten till dess att prövningen enligt miljöbalken är slutligt avgjord. För att en kärnteknisk anläggning ska omfattas av en plan krävs att anläggningen ligger inom det område och är en sådan anläggning som ryms inom planen, se 10 §.

Av *andra punkten* framgår att regeringen inte får ändra en plan om det kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en kärnteknisk anläggning som omfattas av planen kommer att lämnas in inom planens giltighetstid. För att det ska kunna antas att en ansökan kommer att lämnas in kan den eller de som har ansökt om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar för det område som planen avser behöva höras. Om regeringen har underrättats om att någon ytterligare aktör är intresserad av att inom området uppföra och driva en kärnteknisk anläggning som planen omfattar, kan även den aktören behöva höras. Det bör krävas mer än endast ett påstående om att en ansökan kommer att lämnas in. Att en aktör har påbörjat ett avgränsningssamråd inom ramen för en specifik miljöbedömning eller om det finns en övergripande beskrivning av den planerade anläggningen, med en trovärdig tidsplan för när ansökan ska ges in, kan vara tillräckligt.

Med sakägare och berörda kommuner i *andra stycket* avses detsamma som i 16 §. Av 11 § framgår att ett beslut om en plan för kärntekniska anläggningar ska föregås av en strategisk miljöbedömning enligt 6 kap. miljöbalken om en sådan krävs. Om en strategisk miljöbedömning krävs finns krav på samråd som ska uppfyllas i det kapitlet.

18 § Regeringen får upphäva en plan för kärntekniska anläggningar, om det inte

1. pågår en tillståndsprövning enligt miljöbalken för sådana kärntekniska anläggningar som planen avser, och
2. kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en sådan anläggning som avses i 1 kommer att lämnas in inom planens giltighetstid.

Sakägare och berörda kommuner ska få tillfälle att yttra sig innan en plan upphävs.

I paragrafen regleras regeringens möjligheter att upphäva en plan för kärntekniska anläggningar.

Med pågående tillståndsprövning enligt *första stycket första punkten* avses tiden från det att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken har lämnats till prövningsmyndigheten till dess att prövningen enligt miljöbalken är slutligt avgjord.

Av *andra punkten* framgår att regeringen inte får upphäva en plan om det kan antas att en ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för en anläggning som omfattas av planen kommer att lämnas in inom planens giltighetstid, se kommentaren till 17 § första stycket 2 om vad som avses med detta.

Med sakägare och berörda kommuner i *andra stycket* avses detsamma som i 16 §.

Kommunens tillstyrkan

19 § Regeringen får godkänna en kärnteknisk anläggning, besluta om en plan för kärntekniska anläggningar eller ändra en sådan plan, endast om den eller de kommuner som ligger inom de områden som ska omfattas av planen har tillstyrkt ansökan eller förslaget till plan.

Kommunen får inte ändra sitt beslut efter att den har tillstyrkt ansökan eller förslaget till plan.

Regeringen får trots första stycket besluta om godkännande för mellanlagring eller slutförvaring av kärnämnen eller kärnavfall om den eller de berörda kommunerna inte har tillstyrkt ansökan eller förslaget till plan, om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att anläggningen kommer till stånd och det inte finns någon annan plats

1. som bedöms vara lämpligare för anläggningen, eller
2. som är lämplig och har anvisats för anläggningen inom en annan kommun som kan antas godta en placering där.

I paragrafen behandlas den s.k. kommunala vetorätten.

Av *första stycket* följer att regeringen är förhindrad att godkänna en ansökan, besluta om en plan för en kärnteknisk anläggning eller ändra en sådan plan om inte den eller de kommuner som ligger inom de områden som ska omfattas av planen har tillstyrkt ansökan om godkännande för en kärnteknisk anläggning och förslaget till plan. Detta innebär att kommunen behöver tillstyrka även en ansökan som avser ett område som omfattas av en befintlig plan för kärntekniska anläggningar. Om det område som omfattas av planen sträcker sig över flera kommuner, krävs att alla berörda kommuner tillstyrker ansökan och förslaget till plan.

Av *andra stycket* framgår att kommunen inte får ändra sitt beslut efter att den har tillstyrkt ansökan eller planen.

I *tredje stycket* införs en ventil för regeringen från kravet på kommunens tillstyrkan i fråga om mellanlagring eller slutlig förvaring av kärnämne eller kärnavfall. Stycket har formulerats med 17 kap. 6 § andra stycket miljöbalken som förebild (se prop. 1997/98:45, del 2, s. 221).

20 § Berörda myndigheter ska få tillfälle att yttra sig över ansökan om godkännande av en kärnteknisk anläggning innan regeringen beslutar om godkännande.

I paragrafen regleras berörda myndigheters rätt att yttra sig innan regeringen fattar beslut om godkännande.

Utgångspunkten är att de yttranden som behövs i det enskilda fallet ska hämtas in.

Strålsäkerhetsmyndigheten kommer alltid vara berörd i fråga om fördelarna med den typ av anläggning som ansökan avser överväger de nackdelar som den kan medföra. Strålsäkerhetsmyndigheten kommer också vara berörd i fråga om det finns godtagbar metod för att omhänderta kärnavfall eller kärnämne från anläggningen. I frågor om anläggningen är lämplig på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv kommer sannolikt Strålsäkermyndigheten, den eller de länsstyrelser i det län där det berörda området finns och Myndigheten för civilt försvar att vara berörda. I frågor om det finns hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet kommer Försvarsmakten och Säkerhetspolisen att vara berörda. Denna uppräkning är inte uttömmande och även andra myndigheter kan vara berörda av ansökan, exempelvis Affärsverket svenska kraftnät, Polismyndigheten och Statens energimyndighet. Vilka myndigheter som är berörda och om ett yttrande ska avse hela eller delar av en ansökan måste dock bedömas i det enskilda fallet.

21 § Regeringen får godkänna en kärnteknisk anläggning, om

1. den typ av anläggning som avses i ansökan är berättigad på grund av att fördelarna överväger de nackdelar som den kan medföra ur ett strålskyddsperspektiv,
2. det inte finns hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet,
3. det inte föreligger några hinder för anläggningen på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv, och
4. det, i fråga om en anläggning som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar och som hanterar kärnämne eller ger upphov till kärnavfall, finns en godtagbar metod för att omhänderta det kärnämne eller kärnavfall som anläggningen ger upphov till.

Av paragrafen framgår vilka krav som ska vara uppfyllda för att regeringen ska få godkänna en kärnteknisk anläggning.

Regeringens bedömning enligt *första punkten* avser den typ av anläggning som ansökan avser. Att det är typen av anläggning som ska bedömas innebär att bedömningen ska göras oberoende av var anläggningen ska lokaliseras. För framställning av kärnbränsle görs bedömningen baserat på för- och nackdelar med anläggningar för framställning av kärnbränsle (bränslefabriker). För ett slutförvar för använt kärnbränsle görs bedömningen i förhållande till anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle med samma tekniska lösning. För en reaktor ska bedömningen göras i förhållande till liknande reaktormodeller med jämförbar teknik.

För en reaktor kan fördelen vara att den producerar el, fjärrvärme eller bidrar till forskning och utveckling. För en bränslefabrik är fördelen att det

i anläggning kan produceras kärnbränsle till reaktorer. För ett slutförvar av använt kärnbränsle är fördelen att anläggningen utgör en slutlig lösning för omhändertagandet av det använda kärnbränslet.

Nackdelarna ska avse nackdelar ur ett strålskyddsperspektiv. Vid bedömningen av nackdelar måste alla betydande radiologiska konsekvenser av uppförandet och driften av den typ av anläggning som ansökan avser beaktas. Det innebär bl.a. att konsekvenser från normal drift, möjliga olyckor, transporter och avfallshantering ska beaktas.

Den bedömning som regeringen gör i denna del kan jämställas med prövningen enligt 3 kap. 1 § strålskyddslagen (2018:396) om en verksamhet med joniserande strålning är berättigad.

Eftersom bedömningen inte avser en viss aktör, plats eller anläggning, kan en tidigare gjord bedömning beaktas vid en ny prövning av samma typ av anläggning, förutsatt att anläggningens för- eller nackdelar inte har förändrats på ett avsevärt sätt.

Andra punkten innebär att regeringen ska bedöma om det finns hinder för att uppföra och driva den anläggning som avses i ansökan med hänsyn till Sveriges säkerhet. Regeringens bedömning kan innehålla både försvars- och säkerhetspolitiska avvägningar. Dessa kan i sin tur grundas på såväl nationella som internationella omständigheter, som var för sig eller tillsammans påverkar bedömningen av om det finns hinder att uppföra och driva den planerade verksamheten. Uttrycket Sveriges säkerhet har samma innebörd som i säkerhetsskyddsskyddslagen (2018:585), se prop. 2017/18:89 s. 38 f. och 133. I lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar finns bestämmelser som syftar till att hindra utländska direktinvesteringar i svensk skyddsvärd verksamhet som kan inverka skadligt på Sveriges säkerhet eller på allmän ordning eller allmän säkerhet i Sverige. Detta innebär att sökanden, helt eller delvis, redan kan ha prövats i förhållande till Sveriges säkerhet. Den prövning som görs i en sådan process kan delvis komma att överlappa prövningar enligt denna lag. Den prövning som har gjorts enligt lagen om granskning av utländska direktinvesteringar bör dock kunna ligga till grund för regeringens bedömning enligt denna lag.

Regeringens prövning i *tredje punkten* ska vara på en övergripande nivå. Regeringen ska bedöma om föreslagna beredskapszoner och de maximala utsträckningarna av zonerna för anläggningen är rimliga. Regeringen ska även bedöma om det från ett beredskapsperspektiv är lämpligt att uppföra och driva en kärnteknisk anläggning med beaktande av de typer av verksamheter som finns inom beredskapszonerna. Exempel på en typ av verksamhet som kan påverka regeringens bedömning är industrier som kan förvärra en radiologisk nödsituation.

Regeringen ska även bedöma vilka möjligheter det finns att hantera en radiologisk nödsituation med utsläpp av radioaktiva ämnen inom de föreslagna beredskapszonerna. För att en radiologisk nödsituation ska kunna hanteras behöver det vara möjligt att vidta brådskande skyddsåtgärder, som utrymning, inomhusvistelse, intag av jodtabletter, för de som stadigvarande eller temporärt bor, arbetar, går i skola eller på något annat sätt uppehåller sig inom beredskapszonerna.

Regeringens prövning av om det finns hinder för anläggningen på den avsedda platsen ur ett beredskapsperspektiv är inte bindande i efterföljande prövningar av samma anläggning enligt andra lagar.

Fjärde punkten aktualiseras endast om sökanden avser att uppföra och driva en anläggning som inte är ett mellanlager eller ett slutförvar, och som hanterar kärnämne eller ger upphov till kärnavfall. Det kan exempelvis vara en kärnkrafts- eller forskningsreaktor. En sökande behöver kunna beskriva metoder för de olika momenten för omhändertagandet av kärnavfallet eller kärnämnet från anläggningen. Detta avser exempelvis hantering, lagring, transport och slutförvar. Metoderna som beskrivs behöver inte innehålla tekniska detaljer utan det rör sig om principiella tillvägagångssätt för att visa att den sökande har förutsättningar att hantera samtliga momenten i omhändertagandet av kärnämnet eller kärnavfallet. Detta beslut hindrar inte sökanden från att i ett senare skede välja att använda sig av en annan metod, förutsatt att den metoden fått tillstånd enligt lagen om kärnteknisk verksamhet och miljöbalken. Sökanden behöver inte, om ansökan inte avser ett slutförvar, kunna peka ut den anläggning eller plats där avfallet slutligen ska placeras eller vilken aktör som kommer vara ansvarig för omhändertagandet.

Regeringens godkännande innebär att en efterföljande prövning av en ansökan om tillstånd för en verksamhet som omfattas av godkännandet inte ska omfattas av krav på tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken. Regeringens prövning enligt första punkten ersätter den prövning som Strålsäkerhetsmyndigheten annars gör enligt strålskyddslagen (2018:396) av om en verksamhet med joniserande strålning är berättigad. Godkännandet påverkar i övrigt inte den prövning som görs enligt annan lagstiftning, t.ex. lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar, lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet, säkerhetsskyddslagen (2018:585), en prövning enligt 7 kap. 29 § miljöbalken eller andra prövningar enligt miljöbalken.

Ändrade förhållanden om sökanden eller tredje part

22 § Om förhållandena i fråga om sådana uppgifter som avses i 4 § första stycket 6 ändras efter ett godkännande av en kärnteknisk anläggning men före det att prövningarna enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet och miljöbalken för den kärntekniska anläggningen i fråga är slutligt avgjorda, ska den som lämnade in ansökan genast underrätta regeringen om ändringen.

Ändrade förhållande behöver dock inte anmälas om de har prövats enligt lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar.

I paragrafen regleras en skyldighet för den som har ansökt om regeringens godkännande av en kärnteknisk anläggning att underrätta regeringen om ändrade förhållande om sökanden eller tredje part.

I *första stycket* framgår när ändrade förhållanden om sökanden eller tredje part ska anmälas till regeringen. I 4 § första stycket 6 finns krav på att lämna uppgifter om sökanden och de leverantörer, entreprenörer eller andra tredje parter som sökanden avser att använda sig av för uppförande och drift av anläggningen samt dessa aktörers ägarförhållanden. För dessa aktörer ska uppgifter lämnas om namn, juridisk form, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer, verksamhet och säte eller hemvist för sökanden, leverantörer, entreprenörer eller andra tredje parter som den sökande avser att använda sig av. Dessutom ska dessa aktörers ägarförhållanden beskrivas. Paragrafen innebär att den som lämnade in

ansökan om godkännande är skyldig att genast underrätta regeringen, om någon av dessa uppgifter ändras.

Genom *andra stycket* undviks en dubbelprövning i förhållande till vad som prövas i lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar.

Regeringens godkännande får återkallas

23 § Regeringen får, fram till dess att prövningarna enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet och miljöbalken för den kärntekniska anläggningen i fråga är slutligt avgjorda, återkalla ett godkännande av en kärnteknisk anläggning om det framkommer nya uppgifter som innebär hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet.

I paragrafen regleras under vilka förutsättningar ett godkännande får återkallas.

Om det vid tillståndsprövningen av en kärnteknisk anläggning enligt miljöbalken framkommer uppgifter som kan ha inverkan på regeringens bedömning av om en kärnteknisk anläggning kan anses lämplig med hänsyn till Sveriges säkerhet, ska den som ansvarar för prövningen ge regeringen tillfälle att göra en förnyad prövning (se 21 kap. 9 § miljöbalken). En motsvarande bestämmelse när det gäller prövningen enligt lagen om kärnteknisk verksamhet kan införas på förordningsnivå. Regeringens möjlighet att återkalla ett beslut upphör vid den tidpunkt då tillståndsprövningen för en kärnteknisk anläggning är slutligt avgjord enligt både lagen om kärnteknisk verksamhet och miljöbalken.

Om ett tillstånd har beviljats för en anläggning enligt miljöbalken och det först därefter framkommer uppgifter i tillståndsprövningen enligt lagen om kärnteknisk verksamhet som leder till att regeringen återkallar sitt godkännande, kommer miljöbalkstillståndet att förfalla (se 24 kap. 2 a § miljöbalken).

Regeringens godkännande förfaller om det inte finns en plan

24 § Ett godkännande av en kärnteknisk anläggning förfaller om det inte längre finns en giltig plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som godkännandet avser.

Godkännandet förfaller dock inte för en kärnteknisk anläggning som det har meddelats ett tillstånd för enligt miljöbalken.

I paragrafen regleras när ett godkännande av en kärnteknisk anläggning förfaller.

Av *första stycket* framgår att ett godkännande av en kärnteknisk anläggning förfaller om det inte längre finns en plan för kärntekniska anläggningar som omfattar den anläggning som avses i godkännandet. Det kan vara fallet om en plan för kärntekniska anläggningar upphävs, ändras eller om dess giltighetstid löpt ut. Det innebär att godkännandet inte längre kan ersätta regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken.

Av *andra stycket* framgår att ett godkännande för en kärnteknisk anläggning inte förfaller, om ett tillstånd enligt miljöbalken har meddelats för anläggningen i fråga.

4 kap. Särskilda bestämmelser för hushållning med mark och vatten för vissa områden

Områden för kärntekniska anläggningar

11 § *Inom ett område som omfattas av en plan för kärntekniska anläggningar enligt lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar får nya mark- eller vattenområden endast tas i anspråk för sådan verksamhet eller sådana åtgärder som omfattas av planen för kärntekniska anläggningar.*

Trots första stycket får en verksamhet bedrivas eller åtgärd vidtas inom det område som omfattas av planen, om det kan göras utan att genomförandet av planen försvåras.

Av paragrafen, som är ny, finns bestämmelser som begränsar möjligheten att ta i anspråk mark- och vattenområden för andra verksamheter eller åtgärder än sådana som omfattas av planen för kärntekniska anläggningar.

Av *första stycket* följer att nya mark- eller vattenområden inte får tas i anspråk för andra verksamheter eller åtgärder än de som omfattas av en plan för kärntekniska anläggningar. Stycket avser endast ianspråktagande av nya mark- och vattenområden. Verksamheter som påbörjats innan planen antogs omfattas alltså inte. Av 10 § lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar framgår att planen kan omfatta både kärntekniska anläggningar och verksamheter eller åtgärder som kan komma att behöva bedrivas eller vidtas för att de kärntekniska anläggningarna ska kunna uppföras och drivas.

Undantaget i *andra stycket* kan till exempel handla om bostadshus inom det planlagda området men utanför det område runt anläggningen som allmänheten inte har tillträde till. I anslutning till ett sådant hus kan det t.ex. vara förenligt att uppföra en ny komplementbyggnad utan att genomförandet av planen försvåras. Att uppföra exempelvis en industribyggnad inom ett sådant område skulle i vissa fall kunna försvåra genomförandet av planen. En bedömning får göras i det enskilda fallet.

16 kap. Allmänt om prövningen

Kärntekniska anläggningar

11 a § *En ansökan får inte tas upp till prövning om den avser en kärnteknisk anläggning som omfattas av ett pågående ärende om godkännande enligt lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.*

I paragrafen, som är ny, anges när en ansökan om kärnteknisk anläggning inte får tas upp till prövning.

Paragrafen innebär att det inte är möjligt att pröva en ansökan om tillstånd som avser en anläggning för vilken regeringen handlägger en ansökan om godkännande enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar. Förbudet gäller bara tills regeringen har prövat frågan om godkännande av anläggningen. Av 2 § lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar följer att med kärntekniska anläggningar avses bl.a. kärnkraftsreaktorer, forskningsreaktorer och

anläggningar för hantering, bearbetning, lagring eller slutförvaring av kärnavfall.

17 kap. Regeringens tillåtlighetsprövning

Obligatorisk tillåtlighetsprövning

1 § Regeringen ska pröva tillåtligheten av nya verksamheter av följande slag:

1. kärnteknisk anläggning enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet, *med undantag för en anläggning*

a) där aktiviteten hos den totala mängden kärnavfall i anläggningen inte vid någon tidpunkt överstiger 10 terabecquerel, varav högst 10 gigabecquerel utgörs av alfaaktiva ämnen, eller

b) som omfattas av ett godkännande enligt lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar,

2. allmänna farleder, och
3. geologisk lagring av koldioxid, om verksamheten inte avser lagring för forskningsändamål av mindre än 100 000 ton koldioxid.

I paragrafen regleras när regeringen ska pröva tillåtligheten av vissa nya verksamheter.

I *första punkten a* införs en gräns för vilka kärntekniska anläggningar som ska omfattas av regeringens tillåtlighetsprövning. De kärntekniska anläggningar som undantas från paragrafens tillämpningsområde motsvarar de kärntekniska anläggningar som prövas av Strålsäkerhetsmyndigheten enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet med tillhörande förordning. Eftersom paragrafen i dess hittillsvarande lydelse endast omfattar kärntekniska anläggningar som prövas av regeringen enligt lagen om kärnteknisk verksamhet, innebär detta ingen ändring i sak.

I *första punkten b* införs en bestämmelse om att regeringen inte ska pröva tillåtligheten av en anläggning som har godkänts enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

Förutsättningar för tillåtlighet

6 a § *Regeringen får tillåta en kärnteknisk anläggning endast om*

1. den typ av anläggning som avses i ansökan är berättigad på grund av att fördelarna överväger de nackdelar som den kan medföra ur ett strålskyddsperspektiv, och

2. det inte finns hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet.

I paragrafen anges förutsättningar som ska vara uppfyllda för att regeringen ska få tillåta en kärnteknisk anläggning.

Regeringens bedömning enligt *första punkten* avser den typ av anläggning som ansökan avser. Att det är typen av anläggning som ska bedömas innebär att bedömningen ska göras oberoende av var anläggningen ska lokaliseras. För framställning av kärnbränsle görs bedömningen baserat på för- och nackdelar med anläggningar för framställning av kärnbränsle (bränslefabriker). För ett slutförvar för använt kärnbränsle görs bedömningen i förhållande till anläggningar för slutförvaring av använt kärnbränsle med samma tekniska lösning. För en reaktor ska bedömningen göras i förhållande till liknande reaktormodeller med jämförbar teknik.

För en reaktor kan fördelen vara att den producerar el, fjärrvärme eller bidrar till forskning och utveckling. För en bränslefabrik är fördelen att det i anläggningen kan produceras kärnbränsle till reaktorer. För ett slutförvar av använt kärnbränsle är fördelen att anläggningen utgör en slutlig lösning för omhändertagandet av det använda kärnbränslet.

Nackdelarna ska avse nackdelar ur ett strålskyddsperspektiv. Vid bedömningen av nackdelar måste alla betydande radiologiska konsekvenser av uppförandet och driften av den typ av anläggning som ansökan avser beaktas. Det innebär bl.a. att konsekvenser från normal drift, möjliga olyckor, transporter och avfallshantering ska beaktas.

Den bedömning som regeringen gör i denna del kan jämställas med prövningen enligt 3 kap. 1 § strålskyddslagen (2018:396) om en verksamhet med joniserande strålning är berättigad.

Eftersom bedömningen inte avser en viss aktör, plats eller anläggning, kan en tidigare gjord bedömning beaktas vid en ny prövning av samma typ av anläggning, förutsatt att anläggningens för- eller nackdelar inte har förändrats på ett avsevärt sätt.

Andra punkten innebär att regeringen ska bedöma om det finns hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet. Regeringens bedömning kan innehålla både försvars- och säkerhetspolitiska avvägningar. Dessa kan i sin tur grundas på såväl nationella som internationella omständigheter, som var för sig eller tillsammans påverkar bedömningen av om det finns hinder att uppföra och driva den planerade verksamheten. Uttrycket Sveriges säkerhet har samma innebörd som i säkerhetsskyddslagen (2018:585), se prop. 2017/18:89 s. 38 f. och 133. I lagen (2023:560) om granskning av utländska direktinvesteringar finns bestämmelser som syftar till att hindra utländska direktinvesteringar i svensk skyddsvärd verksamhet som kan inverka skadligt på Sveriges säkerhet eller på allmän ordning eller allmän säkerhet i Sverige. Den prövning som görs i en sådan process kan delvis komma att överlappa prövningar enligt denna lag. I detta avseende kommer då samma fråga att prövas två gånger. Den prövning som har gjorts enligt lagen om granskning av utländska direktinvesteringar bör dock kunna ligga till grund för regeringens bedömning enligt denna lag.

21 kap. Mål i mark- och miljödomstol

8 § *Det yttrande som mark- och miljödomstolen ska överlämna till regeringen enligt 7 § första stycket ska inte omfatta sådana frågor som avses i 17 kap. 6 a §.*

I paragrafen, som är ny, finns en begränsning när det gäller omfattningen av mark- och miljödomstolens yttrande.

Det anges att mark- och miljödomstolens yttrande till regeringen inte ska omfatta sådana frågor om berättigande och Sveriges säkerhet som avses i 17 kap. 6 a §.

9 § *Mark- och miljödomstolen ska ge regeringen tillfälle att göra en förnyad prövning enligt 17 kap. 6 a § 2 om det efter att regeringen har prövat tillåtligheten framkommer uppgifter som rör Sveriges säkerhet.*

I paragrafen, som är ny, regleras när mark- och miljödomstolen ska ge regeringen möjlighet att göra en förnyad prövning av om det finns hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet.

En förutsättning för att paragrafen ska bli tillämplig är att regeringen har prövat tillåtligheten av en ansökan om tillstånd till den kärntekniska anläggningen. Det innebär att paragrafen endast blir tillämplig i mål där regeringen enligt 17 kap. 1 § 1 har prövat tillåtligheten av nya anläggningar. Av 17 kap. 1 § 1 framgår att tillåtligheten inte ska prövas om ansökan avser tillstånd till en anläggning som omfattas av ett godkännande enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar. Bestämmelser om ändrade förhållanden i fråga om sökanden eller tredje part för anläggningar som omfattas av ett godkännande finns i 22 § lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

I 8 § anges att det yttrande som mark- och miljödomstolen ska överlämna till regeringen enligt 7 § första stycket inte ska omfatta sådana frågor som avses i 17 kap. 6 a §. Den prövning som avses i denna paragraf avser endast sådana frågor som inte ska omfattas av mark- och miljödomstolens yttrande.

För att mark- och miljödomstolen ska kunna bedöma om en uppgift rör Sveriges säkerhet kan domstolen vid behov hämta in yttrande från berörda myndigheter, t.ex. Försvarsmakten och Säkerhetspolisen.

22 kap. Förfarandet vid mark- och miljödomstol i ansökningsmål

1 h § *En ansökan om tillstånd till en kärnteknisk anläggning som inte omfattas av ett godkännande enligt lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar, ska utöver det som anges i 1 § innehålla uppgifter om*

1. det område runt anläggningen dit allmänheten inte ska ha tillträde, och

2. sökanden och de leverantörer, entreprenörer eller andra tredje parter som sökanden avser att använda sig av för uppförande och drift av anläggningen samt dessa aktörers ägarförhållanden.

I paragrafen, som är ny, regleras vad en ansökan om tillstånd till en kärnteknisk anläggning ska innehålla.

Paragrafen aktualiseras inte om anläggningen omfattas av ett godkännande enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

Enligt *första punkten* ska ansökan innehålla uppgifter om det område runt anläggningen dit allmänheten inte ska ha tillträde. Sökanden ska lämna in ritningar eller kartor som visar gränserna för detta område. Uppgifterna kommer att ligga till grund för lokaliseringsprövningen och prövningen enligt 3 och 4 kap.

Andra punkten avser uppgifter om namn, juridisk form, organisationsnummer eller annat identifieringsnummer, verksamhet och säte eller hemvist för sökanden, leverantörer, entreprenörer, investerare eller andra tredje parter som den sökande avser att använda sig av. Dessutom ska dessa aktörers ägarförhållanden beskrivas. Uppgifterna kommer att ligga till grund för regeringens prövning enligt 17 kap. 6 a § 2 av om det finns hinder för att uppföra och driva anläggningen med hänsyn till Sveriges säkerhet, med beaktande av de aktörer som förväntas bli inblandade.

2 kap. Domstolarna och deras sammansättning

Mark- och miljödomstolarna

2 § Ett tekniskt råd ska ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som domstolen prövar.

En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets, Lantmäteriets *eller Strålsäkerhetsmyndighetens* verksamhetsområde, av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av vatten- och avloppsfrågor.

8 § Om det ska ingå andra än lagfarna domare i rätten, bestämmer rättens ordförande med hänsyn till de frågor som prövas i målet eller ärendet och vad som föreskrivs i andra stycket vilka som ska ingå.

När det ingår två eller tre särskilda ledamöter i rätten, ska en av dem ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområde och en av dem ha erfarenhet av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av sådana sakfrågor som faller inom nämnda förvaltningsmyndigheters verksamhetsområden. I mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av vatten- och avloppsfrågor. *I mål eller ärenden enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde.*

Paragraferna reglerar vilken kompetens som ska finnas vid prövningen av mål och ärenden i mark- och miljödomstolen.

Beslut enligt lagen om kärnteknisk verksamhet som har fattats av den myndighet som regeringen bestämmer överklagas till mark- och miljödomstol. I *2 § andra stycket* läggs Strålsäkerhetsmyndigheten till i uppräkningen av myndigheter inom vars sakområden en särskild ledamot ska ha erfarenhet. I *8 § andra stycket* läggs det till att de särskilda ledamöterna ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde, om ett mål eller ärende rör ett överklagande av en myndighets beslut enligt lagen om kärnteknisk verksamhet.

24 kap. Tillstånds giltighet, omprövning m.m.

2 a § *Tillståndet till en kärnteknisk anläggning förfaller om regeringen återkallar sitt godkännande för anläggningen enligt lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.*

I paragrafen, som är ny, regleras att ett tillstånd till en kärnteknisk anläggning förfaller om regeringen återkallar godkännandet för anläggningen.

Paragrafen är endast relevant i fråga om kärntekniska anläggningar som omfattas av ett godkännande enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar. Bestämmelser om återkallelse av ett godkännande finns i 23 § i den lagen. Av 2 § i den lagen följer att med kärnteknisk anläggning avses bl.a. kärnkraftsreaktorer, forskningsreaktorer eller anläggningar för hantering, bearbetning, lagring eller slutförvaring av kärnämne och kärnavfall. Paragrafen blir endast aktuell

när det finns ett miljöbalkstillstånd men inte ett tillstånd enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 2 januari 2026.
2. Äldre bestämmelser gäller för mål som har inletts före ikraftträdandet.

Punkten 1 föreskriver att lagen träder i kraft den 1 januari 2026.

Punkten 2 tydliggör att förändringarna i lagstiftningen inte ska tillämpas i sådana mål där ansökan kommit in till mark- och miljödomstolen före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet

Ansvarsbestämmelser m.m.

23 § *Ett beslut av en lokal säkerhetsnämnd om en begäran enligt 21 § får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Andra beslut enligt denna lag får överklagas till mark- och miljödomstol.*

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Paragrafen reglerar överklagande.

Av *första stycket* framgår att vissa beslut som har meddelats av en lokal säkerhetsnämnd ska överklagas till allmän förvaltningsdomstol och att övriga beslut enligt lagen ska överklagas till mark- och miljödomstol.

Av *andra stycket* framgår att prövningstillstånd krävs för att kammarrätten ska ta upp ett överklagat beslut till prövning.

Förslag till lag om ändring i lagen (2006:304) om rättsprövning av vissa regeringsbeslut

2 § En miljöorganisation som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken får ansöka om rättsprövning av sådana tillståndsbeslut av regeringen som omfattas av artikel 9.2 i konventionen den 25 juni 1998 om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor.

Första stycket gäller även ett beslut av regeringen att anta en plan för kärntekniska anläggningar enligt 9 § lagen (2026:000) om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

Paragrafen reglerar vissa miljöorganisationers rätt att begära överprövning av tillståndsbeslut.

I paragrafen införs ett nytt *andra stycke* som innebär att en miljöorganisation som avses i 16 kap. 13 § miljöbalken även får ansöka om rättsprövning av ett beslut av regeringen att anta en plan för kärntekniska anläggningar enligt lagen om regeringens godkännande av kärntekniska anläggningar.

Förslag till lag om ändring i lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar

Bilaga 4

2 kap. Domstolarna och deras sammansättning

Mark- och miljödomstolarna

2 § Ett tekniskt råd ska ha teknisk eller naturvetenskaplig utbildning och erfarenhet av sådana sakfrågor som domstolen prövar.

En särskild ledamot ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets, Lantmäteriets *eller Strålsäkerhetsmyndighetens* verksamhetsområde, av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av vatten- och avloppsfrågor.

8 § Om det ska ingå andra än lagfarna domare i rätten, bestämmer rättens ordförande med hänsyn till de frågor som prövas i målet eller ärendet och vad som föreskrivs i andra stycket vilka som ska ingå.

När det ingår två eller tre särskilda ledamöter i rätten, ska en av dem ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Naturvårdsverkets, Havs- och vattenmyndighetens, Boverkets eller Lantmäteriets verksamhetsområde och en av dem ha erfarenhet av industriell, kommunal eller areell verksamhet eller av sådana sakfrågor som faller inom nämnda förvaltningsmyndigheters verksamhetsområden. I mål enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av vatten- och avloppsfrågor. *I mål eller ärenden enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet ska de särskilda ledamöterna ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde.*

Paragraferna reglerar vilken kompetens som ska finnas vid prövningen av mål och ärenden i mark- och miljödomstolen.

Beslut enligt lagen om kärnteknisk verksamhet som har fattats av den myndighet som regeringen bestämmer överklagas till mark- och miljödomstol. I *2 § andra stycket* läggs Strålsäkerhetsmyndigheten till i uppräkningen av myndigheter inom vars sakområden en särskild ledamot ska ha erfarenhet. I *8 § andra stycket* läggs det till att de särskilda ledamöterna ska ha erfarenhet av sådana sakfrågor som faller inom Strålsäkerhetsmyndighetens verksamhetsområde, om ett mål eller ärende rör ett överklagande av en myndighets beslut enligt lagen om kärnteknisk verksamhet.

Förteckning över remissinstanserna

Remissyttranden har lämnats av Affärsverket svenska kraftnät, Barsebäck Kraft AB, Blykalla, Boverket, Domarnämnden, Domstolsverket, E.ON Sverige AB, Ekonomistyrningsverket, Energiföretagen Sverige – Swedenergy AB, Energimarknadsinspektionen, Fortum Sverige AB, Försvarsmakten, Förvaltningsrätten i Stockholm, Havs- och vattenmyndigheten, Inspektionen för strategiska produkter, Kammarkollegiet, Kammarrätten i Stockholm, Klippans kommun, Kungliga Tekniska Högskolan, Kärnfull Next AB, Kärnkraftskommunernas samarbetsorgan, Kärnkraftssamordnaren, Kävlinge kommun, Lantmäteriet, Lokala säkerhetsnämnden Forsmark, Lokala Säkerhetsnämnden Oskarshamn, Lokala säkerhetsnämnden Ringhals, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Nacka tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Naturvårdsverket, Nyköpings kommun, OKG AB, Oskarshamns kommun, Post- och telestyrelsen, Riksantikvarieämbetet, Riksgäldskontoret, Sametinget, Statens energimyndighet, Statskontoret, Strålsäkerhetsmyndigheten, Svalövs kommun, Svea hovrätt (Mark- och miljööverdomstolen), Svemin, Svensk kärnbränslehantering AB (SKB), Svenska naturskyddsföreningen, Svenskt näringsliv, Sveriges geologiska undersökningar, Sveriges kommuner och regioner (SKR), Sydkraft Nuclear Power AB, Säkerhetspolisen, Tillväxtverket, Trafikverket, Uniper Sverige AB, Uppsala Universitet, Varbergs kommun, Vattenfall AB, Vänersborgs tingsrätt (mark- och miljödomstolen), Världsnaturfonden WWF, Westinghouse Electric Sweden AB, Årjängs kommun och Östhammars kommun.

Följande remissinstanser har antingen inte svarat på remissen eller angett att de avstår från att yttra sig: Askersunds kommun, Bodens kommun, Chalmers tekniska högskola AB, Energiforsk, Eskilstuna kommun, Forsmarks Kraftgrupp AB, Fältbiologerna, GE Hitachi Nuclear Energy, Greenpeace, Grästorps kommun, Journalistförbundet, Justitieombudsmannen, Karlshamns kommun, Kristinehamns kommun, Kungsbacka kommun, Ljusdals kommun, Luleå kommun, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Mariestads kommun, Motala kommun, Nordic Nuclear Energy AB, Norrköpings kommun, Riksdagens ombudsmän, Riksrevisionen, Ringhals AB, RISE Research Institutes of Sweden AB, Rolls-Royce SMR, Ronneby kommun, Svenska Samernas Riksförbund, Sjöbo kommun, Skellefteå kommun, Skurups kommun, Småkom, Stenungssunds kommun, Studsvik Nuclear AB, Svenljunga kommun, Tidningsutgivarna, Trelleborgs kommun, Uddevalla kommun, Valdemarsviks kommun, Västerviks kommun, Ystads kommun, Åstorps kommun, Älvdalens kommun och Örkelljunga kommun.

Därutöver har yttranden inkommit från Folkkampanjen mot kärnkraft och kärnvapen, Kärnkraftsprövningsutredningen, Miljörörelsens Kärnavfallssekretariat, Naturskyddsföreningen och Sveriges kärntekniska sällskap.

Process för regeringens godkännande

Figur 1 Process för regeringens godkännande

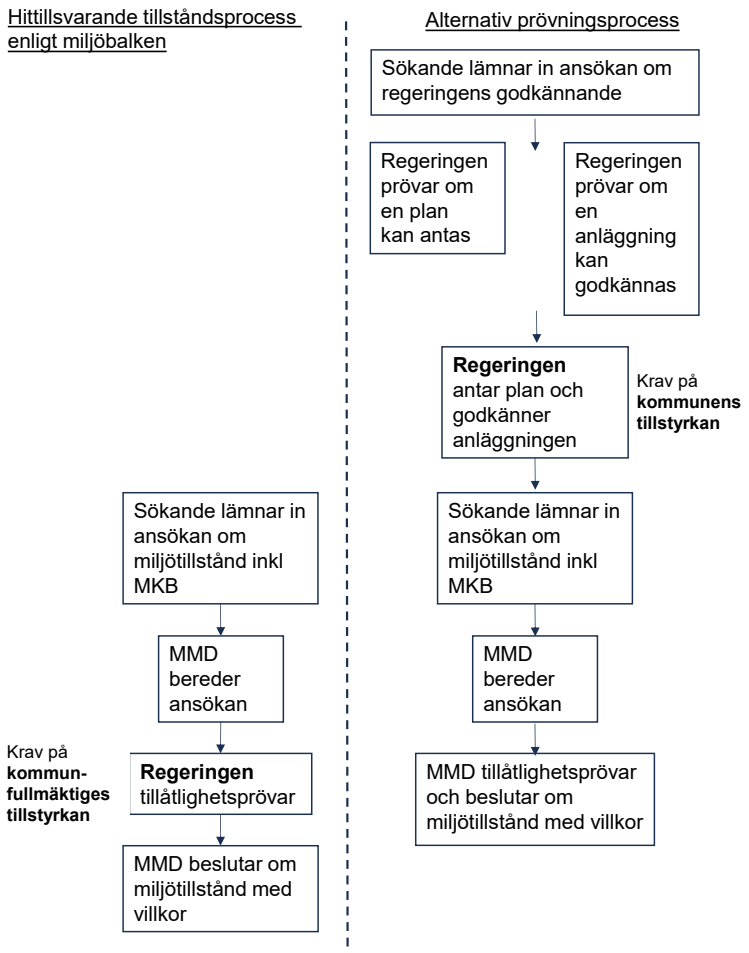

Föreslaget textalternativ:
Bilden är uppdelad i två delar och illustrerar dels den hittillsvarande tillståndsprocessen enligt miljöbalken, dels alternativ prövningsprocess. Den hittillsvarande tillståndsprocessen är i bilden uppdelad i fyra rutor som visar processflödet. 1. Sökande lämnar in ansökan om miljötillstånd vilket ska inkludera en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). 2. Mark- och miljödomstolen (MMD) bereder ansökan. 3. Regeringen tillåtlighets-prövar. Kommunfullmäktiges tillstyrkan krävs för att regeringen ska få tillåta verksamheten. 4. MMD beslutar om miljöstånd med villkor.

Den alternativa prövningsprocessen har i stället följande flöde. 1. Sökande lämnar in ansökan om regeringens godkännande. 2. Regeringen prövar om en plan kan antas, och om anläggningen kan godkännas. 3. Regeringen

antar plan och prövar ansökan. Kommunens tillstyrkan krävs för att regeringen ska få godkänna anläggningen. 4. Sökande lämnar in ansökan om miljötillstånd inklusive MKB. 5. MMD bereder ansökan. 6 MMD tillåtlighetsprövar och beslutar om miljötillstånd med villkor.

Bilden illustrerar skillnader i när regeringen kan ge beslut i frågan samt att den nya processen är tänkt att kunna påbörjas och avslutas i tidigare skede.

Figur 102 Exempel på prövningsprocess där förhandsbesked nyttjas (förutsätter att A, B och C har godkänts)

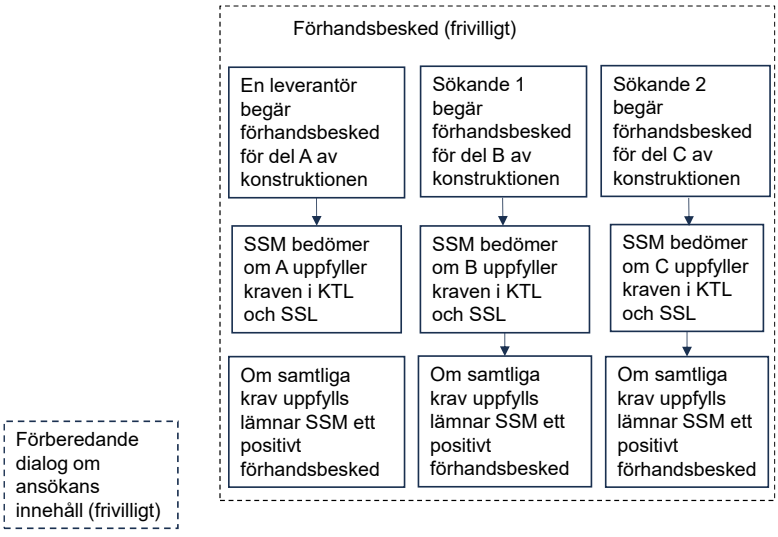

Föreslaget textalternativ:
Bilden illustrerar ett exempel på prövningsprocessen enligt kärntekniklagen. Bilden är indelad i tre delar: förhandsbesked (frivilligt), förberedande dialog (frivilligt) och tillståndsprövningen.

Den första delen av bilden beskriver den frivilliga delen förhandsbesked. Bilden inkluderar tre exempel på förhandsbesked. Förhandsbeskeden är uppdelat i tre delar, begäran om förhandsbesked, Strålsäkerhetsmyndighetens (SSM:s) bedömning samt SSM:s förhandsbesked. Det första exemplet gäller en leverantör som begär förhandsbesked för del A

av konstruktionen. Därefter bedömer SSM om A uppfyller kraven i kärntekniklagen (KTL) och strålskyddslagen (SSL). Om samtliga krav uppfylls, lämnar SSM ett positivt förhandsbesked.

Det andra exemplet beskriver när sökande 1 begär förhandsbesked för del B av konstruktionen. Därefter bedömer SSM om B uppfyller kraven i KTL och SSL. Om samtliga krav uppfylls lämnar SSM ett positivt förhandsbesked.

Det tredje exemplet beskriver när sökande 2 begär förhandsbesked för del C av konstruktionen. Därefter bedömer SSM om C uppfyller kraven i KTL och SSL. Om samtliga krav uppfylls lämnar SSM ett positivt förhandsbesked.

Den andra delen är en mindre ruta som visar den frivilliga förberedande dialog om ansökans innehåll.

Den sista delen är den obligatoriska prövningen som är uppdelad i tre rutor. Ruta ett: Sökande 2 ansöker om tillstånd att uppföra, inneha och driva en kärnteknisk anläggning och åberopar positivt förhandsbesked för A, B, och C. Ruta 2: SSM prövar om kraven i KTL och SSL uppfylls, exklusive A, B och C. Ruta 3: SSM meddelar tillstånd enligt KTL inklusive A, B och C.

Bilden förutsätter att SSM får prövningsansvar enligt förordning.